Referenți științifici
prof. univ. dr. PAUL CORNEA; GEO ȘERBAN

Redactare
N. GHERAN
Redactare și coordonare lexicografică
RODICA PANDELE

I. HANGIU

Domnului prof. univ. dr. Ioan Vlad,
cu cele mai sincere și mai calde
sentimente de stimă și prețuire, cu
mulțumiri pentru cărțile oferite și
cuvintele calde care au contribuit
de a mă stimula în activitatea mea
22-11-988 I. Hangiu

DICȚIONAR AL PRESEI LITERARE ROMÂNEȘTI (1790—1982)

Argument
de
ION DODU BĂLAN

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ
București, 1987

Petrașcu, E.: 253
Petrașcu, G.: 372
Petrașcu, Milița: 34, 109, 252
Petrașcu, N(icolae): 52, 74, 81, 87, 181, 192, 283, 366, 386
Petrașincu, Dan: 33, 55, 60, 113, 127, 129, 139, 140, 198, 200, 207, 217, 229, 237, 260, 270, 297, 318, 333, 347, 373, 377
Petrașincu, Șerban: 364
Petre, Gheorghe A.: 53, 151, 152, 153, 213, 304, 397
Petre, Nistor I.: 389
Petrescu, Al.: 335
Petrescu, Anastasie: 229
Petrescu, Anton: 84
Petrescu, Aurel: 14, 129
Petrescu, Camil: 21, 22, 35, 36, 43, 45, 48, 56, 57, 71, 75, 76, 80, 81, 83, 84, 93, 96, 103, 104, 109, 112, 113, 116, 117, 126, 127, 130, 136, 137, 139, 140, 153, 158, 161, 168, 181, 186, 188, 189, 198, 206, 209, 213, 214, 218, 245, 247, 248, 253, 254, 256, 258, 260, 268, 269, 270, 283, 284, 288, 296, 297, 308, 309, 310, 313, 319, 320; 323, 325, 327, 330, 333, 338, 344, 346, 347, 350, 352, 358, 362, 369, 370, 371, 374, 377, 381, 387, 396, 406, 411, 416, 418
Petrescu, Cezar: 22, 26, 33, 35, 36, 37, 48, 53, 59, 63, 68, 74, 77, 84, 96, 104, 108, 109, 117, 120, 123, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 137, 138, 153, 158, 160, 163, 165, 166, 168, 171, 181, 184, 189, 195, 199, 210, 211, 231, 237, 245, 254, 255, 260, 261, 265, 275, 284, 289, 292, 296, 297, 308, 312, 314, 323, 332, 337, 339, 362, 364, 374, 389, 391, 392, 399, 406, 411, 416, 418
Petrescu, Dimitrie: 42, 401
Petrescu, Florin Mihai: 168, 169
Petrescu, Georgie: 106
Petrescu, Gr.: 59
Petrescu, I.: 282
Petrescu, I. S.: 136
Petrescu, Ioana Em.: 34, 326, 327, 344
Petrescu, Letiția: 258
Petrescu, Liviu: 327, 344, 370
Petrescu, N.: 210, 283
Petrescu, Paul: 265, 342
Petrescu, Petre: 406
Petrescu, Radu: 45, 196, 298
Petrescu, Titel: 181, 187, 321, 329, 386
Petrescu, V.: 179
Petrescu, Val.: 243
Petrescu-Dîmbovița, M.: 204
Petrescu-Vrancea, Vintilă: 149
Petri, Domnița: 196
Petri, Vasile: 408
Petrino, D.: 29, 31, 54, 108, 116, 143, 172, 180, 181, 226, 263, 273, 275, 294
Petrișor, Paul: 342
Petroff, Al.: 165
Petronius: 117
Petrov, Dimităr: 290
Petrovanu, Gr.: 51
Petroveanu, Mihai: 154, 198, 371, 407
Petrovici, Emil: 43, 158, 292, 391
Petrovici, I(on): 36, 40, 45, 51, 64, 73, 80, 90, 97, 109, 153, 159, 165, 177, 178, 199, 211, 221, 234, 264, 265, 269, 275, 287, 297, 309, 329, 361, 364, 365, 398, 400
Petru Rareș: 336
Petruca, Ion: 217
Petruțiu, Dumitru Șt.: 341
Peucescu, Gr.: 57, 121, 122, 335, 342, 406
Philemon, N.: vezi N. Filimon
Philippide, Al. (A.): 25, 26, 30, 36, 37, 40, 45, 50, 66, 83, 84, 96, 98, 103, 104, 108, 109, 136, 153, 157, 159, 160, 166, 168, 169, 175, 178, 181, 189, 205, 211, 215, 245, 248, 262, 269, 270, 283, 287, 288, 297, 306, 312, 314, 318, 328, 333, 338, 339, 352, 354, 362, 369, 370, 373, 377, 385, 386, 396, 399, 406
Philippide, Alexandru: 47, 66, 96, 153
Picasso: 21
Pichot, Amédée: 324
Picolo-Iași: 305
Picot, Émile: 143, 279
Pienaru, Iosif: 392
Pienescu, G.: 389
Pienescu, Mircea V.: 14, 98, 363, 391
Pillat, Dinu: 28, 266, 358, 374
Pillat, I(on): 14, 25, 26, 28, 35, 36, 37, 43, 52, 54, 56, 68, 74, 75, 78, 84, 92, 95, 96, 98, 104, 109, 110, 113, 117, 124, 128, 135, 138, 150, 153, 156, 158, 159, 162, 163, 166, 169, 170, 178, 181, 184, 185, 186, 194, 195, 197, 198, 208, 218, 221, 231, 235, 240, 241, 242, 245, 250, 254, 256, 257, 262, 265, 271, 283, 297, 300, 308, 314, 319, 350, 354, 358, 361, 366, 368, 369, 370, 377, 389, 391, 418
Pindar: 99
Pintea, Emil: 59, 326
Pintea, Mihail: 27, 313
Pintilie, Ilie: 387, 393
Pipoșiu, Pompiliu: 343, 395, 396
Pippidi, Dionisie: 204, 230, 263, 327, 328
Pirandello, Luigi: 98, 197, 210, 242, 291, 296
Piru, Al(exandru): 14, 34, 37, 42, 50, 61, 66, 67, 83, 84, 88, 98, 120, 149, 154, 168, 177, 182, 189, 196, 206, 217, 241, 256, 257, 266, 270, 277, 298, 338, 340, 347, 369, 370, 371, 373, 388
Piru, Elena: 266
Pisani, Timoleon: 119, 288, 387
Piscupescu, T.: 243
Pișculescu, Gr.: vezi Gala Galaction
Pitagora: 162
Pitiș, Ecaterina: 35, 60, 68, 69, 70, 74, 89, 125, 142, 153, 192, 194, 218, 219, 236, 247, 256, 289, 322, 350, 385
Pitiș, G.I.: 278
Pitiș, Mircea Bonifaciu: 229
Pitu, Luca: 112
Pituț, Gh.: 33, 34, 37, 196, 298, 344, 371
Pizo-Zărnești: 60
Picle, C.: 227, 374, 385
Pînzaru, Petre: 385
Pîrlea, C.: 90, 116 177, 246, 247, 362, 379, 391, 401, 411
Pîrvan, Radu: 221
Pîrvu, Iuliu: 189

Coperta și supracoperta
DUMITRU VERDEȘ

CUVÎNT ÎNAINTE

Ziarele și revistele reprezintă, alături de cărțile tipărite, valori materiale și spirituale inestimabile ale patrimoniului național.

Încă din secolul trecut, cînd s-au pus bazele presei românești de către I. Heliade-Rădulescu, Gh. Asachi și G. Barițiu, alți cărturari luminați, ca Timotei Cipariu, A. I. Odobescu, Bogdan Petriceicu Hasdeu și Ioan Bianu, s-au preocupat de strîngerea și inventarierea fondului de cărți și periodice. Astfel, planul bibliografiei naționale retrospective, întocmit de I. Bianu la propunerea lui B. P. Hasdeu și aprobat de Academia Română în 1895, prevedea *bibliografia cărților*, grupate în: I. Cărți vechi de la 1508 la 1830; II. Cărți moderne de la 1831 pînă astăzi (1895, *n.n.*); III. Cărți privitoare la români și *bibliografia periodicelor*, cu indicarea sistematică, după cum preciza I. Bianu, a articolelor „literare și științifice care s-au publicat în ziarele și revistele române"[1]. Din acest plan grandios, Academia Română a publicat, între anii 1903 și 1944, patru volume ale monumentalei opere *Bibliografia românească veche* (1508—1830) de Ioan Bianu, Nerva Hodoș și Dan Simonescu și primul volum din *Publicațiunile periodice românești* (ziare, gazete, reviste) (1820—1906) de Nerva Hodoș și Al. Sadi-Ionescu, cu o *Introducere* de Ioan Bianu.

Prima sinteză asupra evoluției ziaristicii naționale o realizează Nicolae Iorga, în anul 1922, prin publicarea *Istoriei presei românești*. În finalul acestei lucrări, istoricul subliniază contribuția presei la înfăptuirea idealului național.

După 23 August 1944, cercetările referitoare la publicații, în general, și la cele literare, în special, întreprinse, fie de colective de specialiști, fie de cercetători independenți cu preocupări susținute în acest domeniu, au fost valorificate într-o serie de lucrări cu caracter monografic, antologic și bibliografic meritorii, căci au fost finalizate în condițiile în care bibliografia națională retrospectivă a periodicelor românești se oprește la anul 1918. Menționăm, în acest sens, apariția, în 1969, a celui de al doilea volum al *Publicațiilor periodice românești* (ziare, gazete, reviste), *Catalog alfabetic (1907—1918) și Supliment (1790—1906)*, cele patru lucrări elaborate în cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu": *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea. Contribuții monografice* (1970), *Reviste progresiste românești interbelice* (1972), *Reviste literare românești din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea* (1974), *Reviste literare românești de la începutul secolului al XX-lea* (1976), anticipate, în 1968, de lucrarea noastră, *Presa literară românească. Articole-program de ziare și reviste*, în două volume ș.a.

Lucrarea de față, *Dicționar al presei literare românești*, cuprinde descrierea succintă a circa 2000 de publicații care, prin program, dar mai cu seamă prin valoarea ideologică și artistică a literaturii tipărite, au contribuit efectiv la progresul limbii, literaturii și gîndirii estetice românești. Alte publicații, care nu prezintă un interes literar sau cultural deosebit, dar în paginile cărora apar numele unor scriitori, critici și istorici literari, oameni de cultură și artă etc. notabili, au fost grupate în *Addenda*.

[1] vezi *Analele Academiei Române*, seria a II-a, Tom XVIII, 1894-1895, *Partea administrativă și dezbaterile*, București, 1895, p. 108.

Au mai fost incluse în dicționar și *Addenda* un număr important de ziare și reviste muncitorești, ca *Tipograful român*, *Dacia viitoare*, *România muncitoare* etc., ce reflectă, sub raport teoretic și practic, perioada de organizare a proletariatului român, moștenitorul tradițiilor revoluționare de la 1848, după cum *Socialismul*, *Cultura proletară*, *Scînteia*, *Bluze albastre*, *Veac nou*, *Reporter*, *Era nouă*. Apărute în perioada interbelică, sub conducerea și îndrumarea Partidului Comunist Român, au constituit adevărate tribune de răspîndire a concepției științifice despre lume și societate a partidului nostru. Avînd însă în vedere că pentru presa muncitorească, socialistă și comunistă, pentru almanahuri și calendare, pentru presa satirică și pentru publicațiile școlare există lucrări de specialitate (vezi *Bibliografia generală*), am reținut doar pe acelea care au publicat și materiale cu conținut cultural, artistic, literar sau instructiv-educativ. De asemenea, au fost descrise unele reviste în limbile maghiară și germană, ca de pildă, *Erdélyi Helikon*, *Korunk*, *Utunk*, *Neue Literatur*, *Banater Schriftum*, la care au colaborat scriitori români de prestigiu.

Articolele au fost redactate după următoarea structură-tip :

a) titlul și subtitlul publicației transcrise după normele ortografice în vigoare, urmate, ori de cîte ori a fost cazul, în paranteză, de titlul și subtitlul original,

b) caracterizarea succintă, cînd profilul nu rezultă din titlu și subtitlu;

c) intervalul (intervalele) și localitatea (localitățile) de apariție, periodicitatea, editori, conducători. La publicațiile care au utilizat datarea dublă (stil vechi/stil nou) am păstrat stilul vechi pînă la introducerea oficială a stilului nou (1924, toamna);

d) programul preconizat;

e) rubricile mai importante;

f) genurile abordate (poezie, proză, dramaturgie, traduceri), cu exemplificări;

g) colaboratori principali și titlurile, reproduse în transcriere interpretativă, unor texte pe care le-am considerat importante;

h) alți colaboratori;

i) formatul, colecția și cota la care am consultat publicația (cu excepția celor descrise după bibliografie);

j) bibliografia critică.

Articolele din *Addenda* au fost redactate pe baza unei structuri simplificate, ce păstrează din structura-tip numai punctele a, c, g, h, i.

Dicționarul presei literare românești urmărește, așadar, să ofere o imagine de ansamblu, fidelă și detaliată a publicisticii literare din țara noastră, domeniu dintre cele mai reprezentative ale gîndirii și creației spirituale naționale. Fiind vorba în esență de o lucrare cu caracter bibliografic și nu de una de critică literară, nu ne-am permis să emitem judecăți de valoare și nici exprimarea unor puncte de vedere, prin natura lor, subiective. Am năzuit, respectînd regulile universal acceptate ale genului, să înregistrăm materialul faptic în toată cuprinderea și cu desăvîrșită exactitate. După cum a reieșit, credem, din prezentarea de mai sus a structurii articolelor, specificul proiectului, care include, pe lîngă reperele signaletice curente, o bogată informație istorico-literară, ne-a impus să combinăm metoda descriptivă, cu una interpretativă, bazată pe selecție și adnotări sintetice. E lesne de înțeles că ar fi fost cu neputință să sporim proporțiile, și așa destul de mari ale lucrării de față, fără a mai vorbi de faptul că ne-ar mai fi trebuit încă multe vieți spre a reproduce, în întregime, articolele-program ale tuturor revistelor, lista completă a colaboratorilor și a titlurilor. A trebuit, deci, să ne limităm la a cerne esențialul de secundar, a alege și a rezuma. Am făcut-o însă cu cea mai vie dorință de a respecta adevărul în spiritul indicațiilor documentelor de partid cu privire la valorificarea moștenirii literare, străduindu-ne să nu omitem nimic de preț. Căci, știm bine, a manifesta

ușurință ori neglijență în restituirea valorilor spirituale ale poporului român ar constitui o eroare de neiertat. Dorința de a epuiza materialul este generoasă, dar irealizabilă. În stadiul actual, ea depășește puterile unui specialist, chiar ale unui colectiv de specialiști. În alternativa de a spune (prezumtiv) totul, dar într-un viitor imprevizibil, ori de a spune aproape totul, dar acum, ne-am decis pentru ultima variantă. Credem că soluția aleasă corespunde nu numai posibilităților unui autor, ci și intereselor momentului de față.

Angajați în lupta pentru construirea unui viitor luminos al patriei, avem imperioasă nevoie să cunoaștem moștenirea culturală, căci ea ne legitimează drepturile, aspirațiile și certitudinile. Și nu numai pe linia marilor performanțe literare, ci și în masa producției publicistice, care oglindește îndeosebi atitudinea militantă, civică, de înaltă responsabilitate umanistă, proprie detașamentului înaintat al creatorilor de cultură. Confruntări de idei, uneori extrem de dure, au avut, desigur, loc, iar între cele două războaie mondiale îndeosebi, presa literară — seismograf sensibil al mișcării opiniilor — s-a făcut ecoul lor. Dar tocmai datorită privilegiului de a pune efectiv „publicațiile pe masă", oferind o întreagă documentare la îndemînă, *Dicționarul* permite o evaluare clară a vitalității tradițiilor progresiste și democratice românești. El demonstrează că adepții tendințelor retrograde au rămas finalmente marginalizați, că n-au reușit nici să-i acapareze pe creatorii de seamă, nici să exercite o influență notabilă asupra lor. Marile nume ale patrimoniului național, ale fondului de aur al literaturii noastre clasice și moderne, de la Eminescu și Caragiale pînă la Sadoveanu, Blaga, Arghezi, Rebreanu și Marin Preda, s-au pus cu strălucire în slujba înaltelor idealuri ale dreptății sociale, patriotismului, păcii și înțelegerii între oameni.

Mulți cărturari au deplins, în ultimii ani, lipsa instrumentelor de lucru ori ritmul lor prea lent de elaborare. În această situație, apariția unui *Dicționar al presei literare românești* sperăm să împlinească un gol și să aducă servicii efective. Deși ne-am străduit să-l realizăm în condiții cît mai bune, sîntem conștienți de multe din imperfecțiunile lui, inevitabile într-o viață de om.

Elaborarea dicționarului a implicat, evident, un efort considerabil și de lungă durată, iar finalizarea lui ar fi fost imposibilă fără concursul binevoitor al Editurii Științifice și Enciclopedice, al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, al referenților științifici — prof. univ. dr. Paul Cornea și Geo Șerban — al altor cercetători ai ziarelor și revistelor românești menționați în bibliografie și, nu în ultimul rînd, al redactorului lexicograf, dr. Rodica Pandele. Tuturor le adresez aici și acum, la capătul unui drum de peste un sfert de veac închinat cercetării presei literare românești, sincere și calde mulțumiri.

I. H.

zează piesa *Bujoreștii* de Caton Theodorian (nr. 23/1915), D. Teleor scrie o scurtă istorie a Societății Scriitorilor Români (nr. 25/1915), în care contestă unele date înscrise în procesul-verbal publicat de Emil Gîrleanu în revista *Proza* *. În nr. 26—27/1915, se comemorează 25 de ani de la moartea lui V. Alecsandri, iar în numărul din iun. 1916 se aniversează centenarul nașterii lui C. A. Rosetti. Apar și traduceri, fără menționarea traducătorilor, din proza lui Guy de Maupassant *(Cadouri, Pustnicul* și *Viața trece*, nr. 20/1915 ș.u.) și o poezie de H. Heine, „literatura ... străină trebuind să exercite o influență asupra artelor, geniului românesc". N. D. Cocea anunță constituirea Asociației Generale a Presei Române, alcătuită din 160 de ziariști și publiciști din capitală. După reapariție (ian. 1920), A. rămîne o revistă bogat ilustrată, dar destinată, în cea mai mare parte, evenimentelor politice, problemelor economice, financiare, industriale, comerciale și agricole. Partea literară și artistică conține versuri semnate B. Nemțeanu, L. Dauș, Duiliu Zamfirescu, Ion Al. George, Mircea Dem. Rădulescu; proză de: C. Rîuleț, Aurel Locusteanu, Lia Hîrsu, I. Slavici *(Piatra din prag*, nr. 5/1922). Începînd din nr. 11/1922, A. republică versuri și proze din scriitori clasici și contemporani: *Luceafărul* (nr. 11/1922) și *Floare albastră* (nr. 1/1924) de M. Eminescu, *Căldură mare* (nr. 8—9/1924), *Ultima oră* (nr. 10/1925), *D-l Goe* (nr. 1/1926) și *Cănuță om sucit* (nr. 2/1926) de I. L. Caragiale, *Scormon* (nr. 6/1925) de I.Slavici, *Niculăiță Minciună* (nr. 2/1926) și *Privighetoarea* (nr. 5/1927) de I. Al. Brătescu-Voinești, *Cozma Răcoare* (nr. 3—4/1927) de M. Sadoveanu. Radu D. Rosetti adaptează poezia *Rugăciune* de Sully Prudhomme (nr. 4/1923). În nr. 3—4/1927 se relatează pe larg comemorarea lui Beethoven la Viena. Alți colaboratori: Mia Vlad, Șerban Bascovici, N. Pora.

(F. 24×32 cm; B.A.R., P II 4 019)

ACTUALITATEA ILUSTRATĂ. Foaie săptămînală. Actualități, literatură, știință și artă — teatru și muzică — sporturi — eleganță etc. Apare la București (5 dec. 1910—30 ian. 1911). Dir.: Ludovic Dauș. A. i. își propune să fie „oglinda vieții literare, teatrale, artistice și științifice", să reflecte „actualitatea prin fapte și oameni", ceea ce și reușește prin varietatea informațiilor: dări de seamă (de exemplu, despre expozițiile Th. Pallady — nr. 1/1910 și N. Vermont — nr. 4/1910), aniversări și comemorări, centenarul Musset (1910) și Paul Verlaine (1911). Colaborează cu versuri: Ludovic Dauș, Ion Sîn-Georgiu, Claudia Millian, Corneliu Moldovanu, V. Demetrius; cu proză: Radu D. Rosetti, M. Sadoveanu, I. Al. Brătescu-Voinești; cu piese de teatru: Cincinat Pavelescu (fragment din comedia într-un act *Un vis*). „Cronica literară" este semnată de Ludovic Dauș. Alți colaboratori: C. Rîuleț, D. Teleor, Al. Cazaban. Vezi și ACTUALITATEA * (1913—1928)

F. 18×29 cm: B.A.R., P II 1 519)

ACȚIUNE ȘI REACȚIUNE. Caiete semestriale de sinteză națională în cadrul secolului XX. Publicație de orientare rațională, antiortodoxistă și antigîndiristă. Apare la București (vol. I: 1929; vol. II: 1930), sub conducerea lui Petru Comarnescu, Ionel Jianu și C. Noica, principalii autori ai sintezelor publicate. În studiul *Idei românești după război. Atitudinea revistelor* (vol. I), P. Comarnescu întreprinde, în prima parte, o analiză critică a revistei *Gîndirea* *, pentru a ajunge, în partea a doua a studiului, la concluzia falimentului revistei, care, de la „o filfîire a facultății de gîndire, a devenit, prin accident, o tribună de emisiune a unor idei sensibile, rostite subiectiv și capricios". Pamfil Seicaru și Nichifor Crainic, afirmă P. Comarnescu, s-au opus ideii latinității, negînd astfel istoria, obîrșia romană, unitatea etnică a poporului: „Crainic și Seicaru n-au nici măcar sentimentul tradiției și respectului istoriei". În vol. II, P. Comarnescu dezvoltă ideea specificului românesc în cultură și artă, tradiția fiind înțeleasă ca o formă ideală, permanent dinamică a culturii naționale, și măsură a specificului național, presupunînd rațiune, artă, istorie, stil, sociologie, etică, estetică politică.

(F. 19×23 cm; B.A.R., P I 11 026)

ACȚIUNEA. Ziar independent redactat de membri ai Sindicatului Presei din Oltenia. Apare la Craiova, săptămînal (27 mart. — 3 mai 1931, în total șase nr.). A. este o tribună profesională și cetățenească, care își propune să sprijine „orice cauză de interes general și național" și să lupte pentru dărîmarea idolilor falși". Rubricile ziarului se intitulează: „Tipuri și tertipuri", „Literatură, arte, științe", „Acțiunea economică", „Știrile și faptele săptămînii", Rubrica „Literatură, arte, științe" conține versuri de Leonard Divarius și Al. Iacobescu, o epigramă a lui I. Al. Bran-Lemeny adresată lui Cincinat Pavelescu, un articol, nesemnat, cu privire la reprezentarea piesei *Mărgelușe* de A. de Herz pe scena teatrului Național din Craiova. La aceeași rubrică, este republicată poezia *Singur* din vol. *Astrale* de Lucian Costin. Alți colaboratori: Numa Cartianu.

(F. 44×59 cm; B.A.S. PID 11 087)

ADAM. Revistă de orientare democratică. Apare la București, bilunar (15 mai 1929—15 oct. 1939), apoi lunar (1 nov. 1939 — mart. apr. 1940). Red. fondator: I. Ludo. Editează *Almanahul „Adam"* **. A. nu afirmă, în primul număr din 1929, un punct de vedere, un profil și un program, dar majoritatea textelor inserate sub titlurile rubricilor — „Proză", „Versuri", „Însemnări", „Anecdote", „Moravuri intelectuale" — atestă caracterul de magazin artistico-literar al publicației și orientarea ei antifascistă și antihitleristă. Colaborează cu versuri: Ilarie Voronca, B. Fundoianu, Andrei Tudor, Horia Furtună, G. Spina, Max Blecher; cu proză: I. Călugăru, T. Arghezi *(Poarta neagră*, fragment, nr. 1/1930), N. D. Cocea *(Bătrînul Isac*, schiță, nr. 11/1930), Gala Galaction *(Ceasuri de soare și azur*, nr. 7/1929; *Note de călătorie din Palestina*, nr. 6—8/1929 ș.u.), Brunea-Fox *(Note din Maramureș*, nr. 3/1939 ș.u.), Constanța Marino-Moscu, Ury Benador, F. Aderca, Șt. Antim, B. Iosif, I. Ludo, Horia Furtună, Const. Graur. Semnează eseuri și articole critice: B. Lăzăreanu *(Eminescu și Ronetti Roman*, nr 3/1929), Paul Zarifopol *(Pentru proza lui Heine*, nr. 4/1929), T. Arghezi *(Theodor Herzl*, nr. 5/1929), I. A. Bassarabescu *(Cîteva amintiri despre C. Dobrogeanu-Gherea*, nr. 4/1930), Camil Petrescu *(Tradiționalismul*, nr. 13 —14/1931), E. Lovinescu *(Antisemitismul meu literar*, nr. 50/1932), C. Stere *(Elenismul și iudaismul în civilizația umană*, nr. 54/1932). În 1933, A. se alătură celorlalte publicații antihitleriste, înserînd articole în care se insistă asupra pericolului pe care îl reprezintă venirea lui Hitler la putere în Germania. Tudor Arghezi scrie, în articolul *Punctul mort* (nr.60/1933): „Hitler reușește să mobilizeze, mai prompt ca în 1914, lumea împotriva patriei lui Goethe". Aceleași idei sînt susținute de E. Lovinescu și de I. Ludo, ultimul polemizînd cu Nae Ionescu și A. C. Cuza. M. Sebastian își delimitează opiniile (nr. 68/1934) de grupul de la ziarul *Cuvîntul* **, unde funcționa ca redactor. După trei decenii de la o acerbă polemică, C. Săteanu se pronunță în favoarea piesei *Manasse* de Ronetti Roman *(Tot despre „Manasse"*, nr. 74/1934), scriitor căruia redacția îi dedică un număr special (nr. 114/1938). T. Arghezi semnează un medalion *A. T. Zissu* (nr. 6/1929), iar F. Aderca un altul, *B. Fundoianu* (nr. 20/1930). Revista se distinge prin ținuta ei grafică, prin numeroase portrete și reproduceri după opere de artă plastică și desene semnate de Chagall, Picasso, Marcella Cordescu, Iser, Arthur Segal, Marcel Iancu, M. H. Maxy ș.a. Alți colaboratori: I. Brucăr, I. Vinea, A. Toma, Eugen Relgis, Lucian Boz, Eugen Herovanu, Artur Maria Arsene, Virgiliu Monda, Al. Robot.

(F. 17×21 cm; B.A.R., P, I 10 885)

ADAOS LITERAR pentru d.d. abonați la Monitorul Oficial al Moldovei (ADAOS LITERARU pentru d.d. abonați la Monitorul Oficialu a Moldovei). Apare la Iași (febr. — apr. 1861, în total două nr.), sub redacția lui Gh. Asachi. Primul număr conține povestirea-reportaj *Roma*; urmată de traducerea liberă a sonetului *La Italia* de Vincenzo da Filicaia și o revistă politică; numărul 2, un articol despre *Starea școalelor în Moldova la începutul secolului XIX*, un *Fragment din memoriile călătoriei unui român din 1808* și povestirea *La Cornelius Tacitus*. Un singur text este semnat Gh. Asachi, dar și celelalte îi aparțin redactorului.

(F. 12×16 cm; B.A.R., P. II 12 025)

ADAOS LITERAR LA „CURIERUL ROMÂNESC" care pe toată luna va ieși o dată. Apare la București (3 ian. 1830—dec. 1831), ca supliment la *Curierul românesc* *, sub redacția lui I. Heliade-Rădulescu. În intenția redactorului, A.l. „se va întinde asupra literaturii românești, asupra lămuririi și desăvîrșirii limbii, și prin urmare va cuprinde multe bucăți și poezii ce vor sluji de pildă spre desăvîrșirea stilului și a gustului". Revista urma să publice o istorie prescurtată a țării, traduceri din Young și Marmontel, articole de popularizare a științelor și meșteșugurilor. În cei doi ani de apariție, au văzut lumina tiparului *Meditațiile* lui Lamartine (traduse de I.-Heliade-Rădulescu), *Nopțile lui Young* (în traducerea lui Simion Marcovici), precum și prelucrări după povestirile lui Marmontel, *Bărbatul cel bun* și *femeia cea bună* și *Regulile sau gramatica poeziei*, prelucrare după Lévizac și Moyssant.

(F. 25×37 cm; B.A.R., P II 6)

ADEVĂRUL (ADEVĔRULU). Ziar democratic cu foileton literar și suplimente literare. Apare la Iași, săptămînal (15 dec. 1871—5 apr. 1872), apoi la București, zilnic (15 aug. 1888 — 21 nov. 1916; 3 ian. 1919 — 30 dec. 1937; 12 apr. 1946 — 31 mart. 1951). De la 2 febr. la 16 nov. 1904 apare cu titlul *Adevărul politic*; la 13 apr. 1946, cu titlul *Adevărul vremii*. Fondator: Al. V. Beldiman; dir.: C. Mille (1898—1920); dir. pol.: M. Sadoveanu (1936—1937); prim-red.: Gr. Ventura (1888—1891), I. N. Roman (1891—1893), A. Bacalbașa (1893—1894), Emil D. Fagure (1919—1921). În frontispiciul ziarului, începînd cu anul 1927, figurează ca fondatori Al. V. Beldiman (1888—1897) și C. Mille (1897—1926). Din redacția A. au mai făcut parte — în afară de I. Hussar, C. B. Stamatiri Nazone, Traian Demetrescu, C. Bacalbașa, C. Graur, Gr. Graur, T. Teodorescu-Branișteanu. Editează suplimentele *Adevărul literar* *, *Adevărul ilustrat* *, *Adevărul de joi* *, *Belgia Orientului* *, *Pentru copii* *. *Litere și arte* * și *Almanahul ziarelor „Adevărul" și „Dimineața"* *, După *Universul* * A. este ziarul cu cea mai îndelungată apariție. De-a lungul celor peste cincizeci de ani de apariție, A. s-a situat pe poziții burghezo-democratice, luînd adeseori apărarea intereselor clasei muncitoare și în special ale țărănimii oprimate. Înființat la Iași de Al. V. Beldiman, săptămînalul este interzis după trei luni, iar editorul arestat, judecat și achitat. Reapare în 1888, după o întrerupere de 16 ani, tot sub conducerea lui Al. V. Beldiman, dar ajutat de Gr. Ventura și de fiul acestuia, Constantin Ventura, care semna Un gălățean. Redactor al părții politice este, din 1889, I. Hussar. În urma unor neînțelegeri între Al. V. Beldiman, proprie-

tarul ziarului, și Toma Basilescu, proprietarul tipografiei, de la 24 mart. la 2 iul. 1892 apar două ziare cu titlul *Adevărul*. După retragerea lui Gr. Ventura, care nu împărtășea opiniile democratice ale lui Beldiman, acesta reorganizează redacția A. Începînd din sept. 1892, ziarul lui Beldiman publică, în numărul de duminică, o pagină literară redactată de Traian Demetrescu. Peste un an, la 6 sept. 1893, este numit prim-redactor A. Bacalbașa. Contribuțiile unor ziariști socialiști ca I. Teodorescu și C. D. Anghel, fratele poetului D. Anghel, accentuează orientarea democratică a ziarului. La pagina literară colaborează semnînd Un observator ipohondric C. Ster cu articole de atitudine poporanistă, apoi G. Ibrăileanu, Eugen Vaian, Laura Vampa. În 1895, Al. V. Beldiman vinde proprietatea A., păstrînd, pînă la moarte (1898), direcția politică. Noul proprietar, C. Mille, conduce A. din 1898 pînă în 1920, cu o întrerupere în timpul primului război mondial, între 21 nov.1916 și 3 ian. 1919. suprimat, ca și *Dimineața* * de cenzura germană. În primele două decenii ale secolului al XX-lea, preocupările pentru problemele culturii și literaturii stau în centrul atenției redacției, atît în paginile ziarului A., cît și în cele ale suplimentelor *Belgia orientului*, *Litere și arte*. După primul război mondial, ziarele A., *Dimineața* și suplimentele lor culturale și literare apără drepturile și libertățile democratice, demască pericolul de fascizare a țării, presa de dreapta, sprijină ideologia clasei muncitoare și, implicit, presa de stînga. Articolele de fond sînt semnate, în perioada interbelică, de ziariști și scriitori de prestigiu ca C. Mille, Tudor Teodorescu-Brăniște, B. Brănișteanu, M. Sadoveanu, Petre Pandrea și alții. Începînd cu anul 1920, „Cronica săptămînală" este semnată de C. Bacalbașa, „Cronica literară" de I. Vinea, „Cronica ideilor" de B. Fundoianu, „Cronica teatrală" de Emil D. Fagure și Iosif Nădejde, „Cronica socială" de Scarlat Froda (din 1921). Colaborează cu articole de istorie literară : Barbu Lăzăreanu *(Fragmente despre Anton Bacalbașa. Cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la moartea lui*, nr. 12 895/1924), N. Batzaria *(Citind pe Caragiale. Elemente arabe și persane în „Kir Ianulea"*, nr. 14 994/1932), M. Sadoveanu *(Ceva despre Matei Millo*, nr.14 996/1932, *Informații despre I. Creangă*, nr. 15 031/1933) ; cu articole de ideologie literară : Camil Petrescu *(Temperamentul artistic = personalitatea*, nr 12 504/1924 ; *Internaționala muncitorilor intelectuali*, nr. 12 537/1924), Paul Zarifopol *(Trepte istorice*, nr. 12 505/1924), Șerban Cioculescu *(Latinitatea noastră*, nr. 14 053/1929), E. Lovinescu *(Poziția tradiționalismului ortodox*, nr. 16 234/1937 ; *Critica românească față de tradiționalism*, nr. 16 258). Începînd cu anii 1928—1929, cronicile literare sînt semnate de Șerban Cioculescu, E. Lovinescu și F. Aderca, primul continuîndu-și în coloanele A. cronica literară și după cel de-al doilea război mondial. Menționăm cîteva cronici, aparținînd lui Ș. Cioculescu, la romanele : *Zodia cancerului* de M. Sadoveanu (nr. 14 106/1929), *Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război* de Camil Petrescu (nr. 14 536/1931), *Răscoala* de Liviu Rebreanu (nr. 15 044/1933). Cronici și articole diverse mai semnează : Emil Ciomac, D. I. Suchianu, M. Sevastos, V. Eftimiu, Adrian Maniu, Demostene Botez, Jean Bart *(O vizită la Freud*, nr. 11 031/1933). Petru Comarnescu, Eugen Jebeleanu, G. Macovescu, I. Zamfirescu. Ziarele A. și *Dimineața* trec, de la 21 nov. 1936, sub conducerea lui M. Sadoveanu (dir. pol.), B. Brănișteanu și Tudor Teodorescu-Brăniște. În nr. 16 206/1936 apare un scurt articol de fond în care este precizată atitudinea față de curentele de dreapta : apărarea libertăților și drepturilor cetățenești în cadrul unei democrații naționale ; condamnarea dictaturii de orice fel ; păstrarea ordinei și a unității sufletești a întregului popor. M. Sadoveanu în apărarea lui Tudor Arghezi, a cărui poezie era acuzată de pornografie în publicațiile lui N. Iorga *Neamul românesc* * și *Cuget clar (Noul Semănător)* *. La 30 nov. 1937, datorită atitudinii consecvent democratice, ziarele A. și *Dimineața* sînt interzise de cenzură. Reapărut la 12 apr. 1946, ziarul A. continuă să publice articole și cronici literare semnate de Tudor Teodorescu-Brăniște, Demostene Botez, Cezar Petrescu, Șerban Cioculescu, F. Brunea-Fox, Gala Galaction, Em. Socor și alți publiciști democrați. În cursul anului 1947 Tudor Arghezi semnează pe prima pagină a ziarului A., sub titlul generic „Tablete", articole cu conținut divers, mici „sinteze", ce puteau să ia, după cum se exprima autorul, „accente de la vers, claritățile de la satiră, arome și culori de la poezie". Ultimul număr al A., din 31 mart. 1951, reconstituie drumul parcurs de-a lungul celor aproape șase decenii : lupta împotriva monarhiei, a instituțiilor reacționare, a partidelor oligarhice. Înțelegînd „epoca revoluționară, mersul înainte al istoriei", necesitatea „luptei și a triumfului clasei muncitoare în România", avînd în vedere faptul că Partidul Muncitoresc Român a creat o nouă presă, misiunea A., apreciază conducătorii, este încheiată, el aparținînd istoriei, care va judeca și va stabili „meritele și scăderile sale, contribuția sa la progresul politic și social al țării".

(F. 32 × 49 cm. ; B.A.R., P IV 371)

Bibl. : *Jubileul „Adevărului"*, în *Gazeta ilustrată*, 1911, nr. 2 ; *Adevărul. 1888—1913, 25 de ani de acțiune*, 1913 ; I. Felea, *Un remarcabil centenar de presă în lumina Republicii noastre*, în *PN* 1971, nr. 12 ; I. Munteanu, *„Adevărul" la Iași*, în *Cronica*, 1974 nr. 5 ; Tiberiu Avramescu, *„Adevărul", Mișcarea democratică și socialistă (1895 — 1920)*, 1982.

ADEVĂRUL (ADEVĔRUL). Foaie politică, socială și economică. Organul Partidului Social, Democrat din Ungaria. Foaie pentru poporul muncitor român. Apare la Budapesta, lunar (16 aug. 1903—30 apr. 1912), săptămînal (1 mai 1912 — 9 aug. 1914 : 8 oct. — 24 dec. 1917), apoi la Sibiu (2 dec. 1918 — 20 mai 1926). Red. resp. : Aurel Cristea (1903—1911), Ion Fluieraș (1911—1917 ; 1919—1926), Tiron Albani (1918). La 15 apr. 1911, suprimă subtitlul *Foaie politică, socială și economică*, iar la 25 dec. 1913, și al doilea subtitlu, *Foaie pentru poporul muncitor român*. După război, reapare cu titlul, *Tribuna socialistă* și subtitlul *Organ oficial al Partidului Socialist* (1918—1926). În prima serie (1903—1917), ziarul își propune să popularizeze în rîndul muncitorilor români din Transilvania și Ungaria ideile socialismului, să contribuie la răspîndirea culturii în mase. Evenimentele sociale și politice (congrese de partid, de sindicat, întruniri și greve muncitorești etc.) ocupă locul principal. Alături de „Cronici externe și interne", „Din sindicate", A. publică rubricile „Bibliografie" și „Cărțile noastre", în care sînt prezentate noutăți editoriale. A. republică texte literare ca *Împărat și proletar* de M. Eminescu, *Noi vrem pămînt* de G. Coșbuc, *Cor de robi*, *Martiri și călăi* de D. Th. Neculuță, *Note din Egipt* de Panait Istrati, din *România muncitoare* * Alte texte aparțin lui O. Goga, A. Vlahuță, Ion Păun-Pincio, Barbu Lăzăreanu, Gheorghe din Moldova, N. Țimiraș. În 1914 este recenzată piesa lui O. Goga, *Domnul notar*. În 1915, Emil Isac semnează articolul *Fetele noastre de la fabrică*, iar în 1917, *Europa cea nouă*. Apar și cîteva traduceri din literatura universală : *Eroi în zdrențe* de Ș. Petőfi, traducător St. O. Iosif, *Mutare silită* de Ada Negri, traducător A. Vlahuță. St. O. Iosif și D. Anghel traduc *Minerul* de H. Ibsen (nr. 7/1911). Alți colaboratori : T. Albani, Iosif Ciser.

(F. 29 × 42 cm ; B.A.R., P III 1 691)

ADEVĂRUL (1892), vezi ADEVĂRUL * (1871—1951)

ADEVĂRUL DE JOI (ADEVĔRUL DE JOI). Ziar enciclopedic. Supliment literar și artistic al ziarului *Adevărul* * (1871—1951). Apare la București, săptămînal (15 oct. 1898 — 13 mai 1899). Red. : Artur Stavri (1899), C. Mille (1899). A. de J. continuă *Adevărul ilustrat* *. Suplimentul își propune să înregistreze „toate evenimentele politice de reală importanță" și să prezinte „viața literară, artistică și științifică". Sumarele celor 31 de numere cuprind texte variate (unele însoțite de gravuri), o cronică săptămînală, nuvele, chestiuni sociale, sfaturi, biografii, polemici, chestiuni științifice, versuri, epigrame, jocuri distractive, A. de J. intenționînd să devină „o necesitate pentru publicul românesc, o hrană intelectuală și sufletească de care nu se va putea lipsi" *(Către cititori*, nr. 1/1898). Primul număr conține o scrisoare inedită a lui V. Alecsandri către N. Droc-Barcian, care îi oferise poetului cîștigător al premiului pentru *Cîntecul gîntei latine* un album cu iscălițurile unor profesori universitari și ale altor intelectuali. „Cronica săptămînii", semnată în 1898 de B. Brănișteanu și în 1899 de C. Mille, înregistrează evenimentele politice și sociale mai importante : schimbări de guverne în țară și străinătate, referiri pe larg la afacerea Dreyfus ; rubricile : „Știri", „Revista revistelor", „Ecouri artistice și literare" și „Poșta redacției" completează partea informativă. În ian. 1899, C. Mille reorganizează redacția, în urma retragerii lui Artur Stavri și a lui S. Sanielevici, ultimul, autor al „Cronicii dramatice", al unor articole despre C. Dobrogeanu-Gherea și al unor polemici cu Al. Antemireanu. Literatura rămîne pe plan secundar, **A. de J.** neîntrunind colaborări de prestigiu, cu excepția lui Jean Bart, care debutează cu nuvela *Moartea pilotului* (nr. 9/189[illegible]). D. Anghel și C. Rădulescu-Motru. Versurile sînt semnate de Artur Stavri, D. Anghel *(Populare spanio[illegible]* G. Ranetti, Radu D. Rosetti, D. Teleor (în 189[illegible]), C. Z. Buzdugan, Th. M. Stoenescu, Șt. Cruceanu, Iosif Nădejde, A. Steuerman (în 1899) ; proză, de Artur Gorovei, Vasile Pop, G. Ranetti, Jean Bart *(Șoimul*, nr. 10/1898). Critica și eseul sînt mediocre. Aici își face debutul C. A. Ionescu (Caion), debutul lui I. L. Caragiale. Caion trimite din Paris informații despre literatura franceză și câteva eseuri intitulate *Convorbiri despre artă*. A. de J. publică *Poezii populare din Oltenia*, culese de D. Drăghicescu și Toma Dragu. Traducerile sînt selecționate în special din literaturile franceză și germană. După nuvela *O crimă* (nr. 1/1898) de Guy de Maupassant, al cărei traducător nu este menționat, apar *Balada* de Gottfried August Bürger în traducerea lui C. Xeni (nr. 4/1898), *Bucolice* de Leconte de Lisle (nr. 13/1899), în traducerea lui D. Anghel, *Între vis și viață* de Theodor de Banville (nr. 14/1899) și *Merele coapte* de Fr. Coppée în traducerea lui B. Marian, *Din moravurile / tenului meu* de Octav Mirbeau, în tălmăcirea lui Horia Carp. De menționat sînt informațiile privind centenarul nașterii lui Balzac, reapariția *Literatorului* * sub conducerea lui Șt. Petică, revista „năzuind să creeze o școală nouă, a simbolismului pe care A. de J. o recomandă tuturor celor ce ocupă cu literatura română. Alți colaboratori : V. A. Urechiă, Emil D. Fagure, I. Găvănescul, I. Costin, V. Podeanu. Vezi și ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC *.

(F. 32 × 49 cm ; B.A.R., P III 121)

ADEVĂRUL ILUSTRAT (ADEVĔRUL ILUSTRAT). Supliment literar al ziarului *Adevărul* * (18[illegible] 1951). Apare la București, săptămînal (6 nov. 1895—26 mai 1897), continuînd *Adevărul literar*. Propr. : C. Mille ; dir. : Const. C. Bacalbașa. După retragerea lui Anton Bacalbașa din funcția de prim-red. al *Adevărului literar* și intrarea în redacția ziarului *Lumea nouă* * (1894—1896), C. Mille modifică denumirea suplimentului, în A.I., dar păstrează în frontispiciu anii de apariție în continuare (1895—1896 : anul al VIII-lea). De la 1 mart. 1897, numerotarea se schimbă, indicînd anul al II-lea de apariție. Ca și *Adevărul literar*, A.I. își propune să fie „o tribună absolut liberă de pe care orișicine are talent va putea vorbi și, în același timp, „icoana nepărtinitoare și fidelă a vieții noastre literare și artistice". Acest program îl menționat și de *Adevărul literar și artistic*, ultimul supliment al ziarului *Adevărul*. Rubricile A.I. sînt : „Cronica săptămînii", „Curiozități", „De toate", „Foița", „Traduceri", „Bibliografie", „Mofturi", „Epigrame" și „Partea umoristică". „Cronica săptămînii" este semnată de C. Bacalbașa și de B. Brănișteanu. Preocuparea de prezenta cititorilor „figurile marilor oameni străinătății" și „figurile marcante ale țării românești", inițiată de *Adevărul literar*, este continuă și ilustrată prin mici medalioane, note biografice și bibliografice în corpul suplimentului, însoțite

fotografii apărute pe prima pagină a fiecărui număr, începînd cu M. Eminescu, V. Lucaci, V. Conta, C. Bolliac. Colaborează cu versuri : Gheorghe din Moldova, D. Teleor, Tradem *(Muncitorilor, De întîi mai, Clipă de uzină*, 1895), A. Steuerman, Nigrim, Adrian Verea, Alexandrescu-Dorna, Toma Florescu, I. Costin, N. Beldiman, P. Vulcan, Cincinat Pavelescu, Artur Stavri, Radu D. Rosetti, Ludovic Dauș, C. Z. Buzdugan, Virgiliu N. Cismaș, Alin ; cu proză : C. Mille, I. A. Bassarabescu *(Întîiul pas*, nr. 6/1895), Gh. Silvan *(Din viața ostașilor*, nr. 11/1895). Al. Macedonski semnează mai multe texte în proză, între care : *O noapte la Sulina, Moară pe Dunăre, Trecerea Oltețului* (1896), Gr. Pișculescu nuvelele *Pe terasă* și *Harpistul Dionis*. Revista publică medalioane dedicate unor personalități ca Paul Bourget, Alphonse Daudet, Fr. Engels, Jules Lemaître, K. Marx, Fr. Lassale, I. Turgheniev și unor scriitori români ca B. Delavrancea, A. Vlahuță, G. Coșbuc, I. L. Caragiale, C. Dobrogeanu-Gherea, Duiliu Zamfirescu, I. Creangă, Gr. Alexandrescu, N. Bălcescu, P. Ispirescu ș.a., unele semnate de C. Mille, altele nesemnate. În 1896 colaborează cu versuri : C. Caîr, Florian I. Becescu, D. Nanu. Revista publică, în continuarea *Adevărului literar, Poezii populare din Oltenia*, culese de Dem. Drăghicescu. Începînd cu nr. 1/1897, suplimentul conține un portret, o nuvelă (originală sau tradusă), o rubrică destinată amintirilor istorice și descrierilor unor bătălii celebre, o rubrică de invenții și noutăți și rubrica „Săptămîna criminală", semnată de Gh. Becescu-Silvan. „Cronica literară" aparține lui N. Iorga (la *Povestea lui Păcală* de Petre Dulfu, la *Păcatele tinerețelor* de C. Negruzzi), „Cronica științifică", lui N. Vaschide. **A. i.** republică poezii de M. Eminescu *(Atît de fragedă*, nr. 4/1895 ; *Floare albastră*, fragment, nr. 9/1895), de G. Coșbuc *(Noi vrem pămînt*, nr. 10/1895, apărută inițial în *Vatra**, nr. 3/1895), pastelul *Malul Siretului*, fragment, de V. Alecsandri, republicare din *Convorbiri literare** (1867—1944). Alături de literatura originală, **A. i.** conține traduceri din literatura universală : franceză, italiană, germană, unele semnate, altele nesemnate, între autorii traduși figurînd : G. D'Annunzio *(Poeme*, nr. 3/1895 ș.u.), F. Dostoievski *(Un hoț cinstit*, nr. 8/1895 ș.u.), Émile Zola *(Cum se moare*, nr. 11/1895). Unele traduceri din scriitorii la modă atunci — Jules Mary *(Cine-i ucigașul*, nr. 7/1895) și Pierre Zaccone *(Băutoarea de sînge*, nr. 18/1895 ș.u.), — sînt publicate alternativ, fie în A.i., fie în ziarul politic *Adevărul*. În 1896 se menționează numele unor traducători : N. Burlănescu — Alin și Adrian Verea traduc poezii din Ada Negri, A. Steuerman, *Sonete* de Sully Pruhomme ; C. Xeni, din Alfred de Musset ; St. O. Iosif, *Epigramatice*, după Lessing, *Sonete* după Heine, versuri din Lenau și Petőfi. Alți colaboratori : C. Graur, Ilie Ighel-Deleanu, D. Th. Neculuță, D. Marinescu-Marion, C. Sandu-Aldea, Șt. Bassarabeanu. Vezi și ADEVĂRUL DE JOI *

(F. 29 × 40 cm ; B.A.R., P III 121)

ADEVĂRUL LITERAR (ADEVĚRUL LITERAR). Supliment al ziarului *Adevărul** (1871—1951). Apare la București, săptămînal (12 sept. 1894— — 13 febr. 1895). Dir. : Anton Bacalbașa. Numit director literar al ziarului *Adevărul* la 6 sept. 1893, în locul lui I. N. Roman, A. Bacalbașa își propune să facă din „foiță" un ziar literar „în care să încapă toate ideile și toate direcțiile, unde să nu fie vrajbă și culise politice". **A. l.** se dorea o tribună liberă pentru scriitori, cu condiția să facă dovada talentului. După un an, la 12 sept. 1894, suplimentul apare cu titlul *Foița „Adevărului"* sau *Foița „Adevărului literar"*. Începînd cu an. VII, nr. 2 000/1894, numărul de luni al *Adevărului* apare separat, cu titlul *Adevărul literar*. Sub influența și adeseori sub semnătura lui A. Bacalbașa, **A. l.** participă, alături de *Evenimentul literar** și de alte publicații descendente din *Contemporanul** (1881—1891), la polemica dintre partizanii conceptului „artă cu tendință" și revista *Viața** (1893—1896), care, îndeosebi, prin pana lui A. Vlahuță, apăra, adeseori cu o vehemență excesivă, conceptul „artei pentru artă". Rubricile **A.l.** sînt : „Galeria literară", în care se prezintă un scriitor român sau străin, uneori și oameni politici, „Știri literare", o „Cronică săptămînală" a evenimentelor politice și literare mai importante, „Amintiri", ș.a. Colaborează cu versuri : I. Păun-Pincio, Traian Demetrescu *(Vînzătoarea de iluzii*, nr. 2 113/1894), Roelet, C. D. Anghel ; cu proză : Anton Bacalbașa *(Din viața militară*, nr. 2 000/1894 ș.u.) ; cu articole diverse : I. Teodorescu. În nr. 2 078/1895, Al. V. Beldiman publică o *Declarație* prin care trece în proprietatea lui C. Mille ziarul *Adevărul*, el însuși rămînînd numai director politic. **A. l.** din 16 ian. 1895 conține un articol despre revista *Convorbiri literare** (1867—1944), care a realizat „unitatea culturală a tuturor românilor" în articolul de fond din ultimul număr (13 febr. 1895), A. Bacalbașa relevă contribuția suplimentului la dezvoltarea liricii românești, prin *Poeziile* lui Artur Stavri și *Senzitivele* lui Traian Demetrescu. Afirmînd că a demascat „ereziile" care-și găsiseră loc în cultura oficială, Bacalbașa îi anunță pe cititorii **A. l.** că trece, împreună cu I. Teodorescu și C. D. Anghel, la ziarul *Lumea nouă** (1895—1896), organul social-democrației române. Vezi și ADEVĂRUL ILUSTRAT *, ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC *

(F. 32 × 54 cm ; B.A.R., P IV 371)

Bibl. : A. Iliescu, *Reviste literare*, 1972 ; Z. Ornea, *Curentul cultural de la „Contemporanul"*, 1977.

ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC. Supliment al ziarului *Adevărul** (1871—1951). Revistă de atitudine democratică și cu profil enciclopedic. Apare la București, săptămînal (28 nov. 1920 — 28 mai 1939). Fondatori : Al. V. Beldiman (1888—1896), C. Mille (1898—1920). Dir. : Emil Fagure (pînă la 6 nov. 1920), A. de Herz (6 mai 1921 — 21 iun. 1925), M. Sevastos (21 iun. 1925—28 mai 1939). Continuînd, fără o declarație inițială, programul suplimentelor precedente, *Adevărul literar**, *Adevărul ilustrat** și *Adevărul de joi**, dar în condițiile realizării statului român național unitar, noua publicație militează pentru democrație în viața politică, propunîndu-și să fie „folositoare țării" în mijlocul prefacerilor „ce vor da societății de mîine o altă înfățișare". Pentru atingerea acestui scop, **A. l.** și **a.** își deschide coloanele „deopotrivă pentru toate talentele", publicînd „tot ce este esențial în artă și cugetare" — fragmente de roman, nuvele, povestiri, schițe, versuri, texte dramatice, critică și istorie literară, cronici plastice, cronici muzicale și cinematografice, interviuri privind viața literară și artistică din țară și din străinătate, amintiri, scrisori inedite, note de călătorie, reportaje, folclor, traduceri din literatura universală, articole de filozofie, sociologie, morală, drept, economie politică, pedagogie etc., fără să omită însă nici cronica mondenă, cronica gastronomică, polemica, anecdota, caricatura și jocurile distractive (cuvinte încrucișate, bridge etc.). Făcînd bilanțul a zece ani de apariție, M. Sevastos notează în numărul 500, jubiliar : „În grija de a da cititorilor literatură de bună calitate, informație exactă și la zi asupra mișcării literare din țară și din străinătate, precum și lucruri distractive, nu ne-am abătut nici o clipă de la programul nostru, pe care — dacă nu l-am schițat la început — îl notăm după un șir de ani, cînd publicul cititor îl poate verifica prin activitatea desfășurată." În același număr, din 6 iul. 1930, T. Arghezi elogiază revista pentru că în decursul activității a reprezentat „o universitate de genuri și individualități, adeseori contrarii, însă situate în sensul celei mai depline libertăți" — elogiu ce caracterizează și activitatea ulterioară a revistei. Articolele de fond sînt semnate de Emil Fagure, C. Mille, A. de Herz, M. Sevastos, B. Brănișteanu. Colaborează cu versuri : F. Aderca, T. Arghezi *(Cîntec de adormit fetița*, nr. 315/1926 ; *Flori de mucigai*, nr. 541/1931 ș.a.), D. Botez, Otilia Cazimir, M. Codreanu, N. Davidescu, V. Eftimiu, Tudor Mușatescu, D. Nanu, G. Lesnea, N. Milcu, Claudia Millian, Ion Minulescu, Donar Munteanu, Cincinat Pavelescu, Mircea Pavelescu, G. Spina, Ion Pillat, Al. T. Stamatiad, Z. Stancu, G. Topîrceanu, G. Ursu (în 1920 debutează cu versuri Z. Stancu, în 1922, O. Papadima, în 1938, D. Stelaru) ; cu proză și articole : Ion Agârbiceanu, Tudor Arghezi (peste 350 „tablete", care vor intra ulterior în volumele *Cartea cu jucării, Tablete din Țara de Kuty, Ce-ai cu mine, vîntule? Cimitirul Buna-Vestire* ș.a.), Jean Bart, N. Batzaria, D. Botez, Ion Dongorozi, V. Eftimiu, B. Fundoianu, Gala Galaction, Emil Isac, P. Istrati, M. Sevastos, M. Sadoveanu, I. Slavici, M. Sorbul, Al. O. Teodoreanu, Tudor Teodorescu-Brănișteanu, I. Vinea, I. C. Vissarion, G. M. Zamfirescu. **A. l.** și **a.** publică, de asemenea, fragmente din romanele *Enigma Otiliei* de G. Călinescu (nr. 900/1938), *Cordun* de Eusebiu Camilar (nr. 935/1938), *Rusoaica* de Gib Mihăescu (nr. 600/1932), *Corigent la limba română* de I. Minulescu (nr 346/1927), *Ballagul* de M. Sadoveanu (nr. 512/1930), *În preajma revoluției* de C. Stere (nr. 719/1934). Îndeosebi în primii ani de apariție, **A. l.** și **a.** republică versuri și proză aparținînd scriitorilor români din secolul al XIX-lea : V. Alecsandri *(N. Bălcescu murind*, nr. 22[illegible] 1925 ; *Unor critici*, nr. 30/1921 ; *Iarna* și *Plugu*[illegible] nr. 509/1930), Gr. Alexandrescu *(Anul 18*[illegible] nr. 8/1921 ; *Cîinele soldatului*, fragment, nr. 12[illegible] 1924), D. Bolintineanu *(Mihnea și baba*, fragment nr. 119/1923 ; *O fată tînără pe patul morții*, ve[illegible] siunile română, franceză, italiană și englez[illegible] nr. 125/1923, tălmăcirea în franceză fiind semnat[illegible] de D. Bolintineanu, în italiană de Marco Anton[illegible] în engleză de Richard Burton), I. L. Caragi[illegible] *(Amiază maură. Simbolistă-orientalistă*, nr. [illegible] 1922), G. Coșbuc *(O scrisoare de la Muselim-S[illegible]* fragment, nr. 122/1923 ; *El Zorab*. fragme[illegible] nr. 126/1923 ; *Dușmancele*, fragment, nr. [illegible] 1924), M. Eminescu *(Călin*, nr. 143/1923 ; *S[illegible] soarea IV*, fragment, nr. 152/1923 ; *Împărat[illegible] proletar*, fragment, nr. 160/1923 ; *Luceafărul*, fra[illegible] ment nr. 166/1924), I. Heliade-Rădulescu *(Sbu[illegible] torul*, fragment, nr. 177/1924), Al. Macedon[illegible] *(Noaptea de Ianuarie*, nr. 2/1920 ; *Rondelul rozel[illegible]* nr. 155/1923 ; *Cele trei nălci*, nr. 183/1924), Ian[illegible] Văcărescu *(Primăvara amorului*, nr. 177/19[illegible] ș.a.), B. P. Hasdeu *(Extrase din literatura p[illegible] mistică pamfletară*, nr. 13/1921), Petre Ispires[illegible] *(Dunăre volnicul*, nr. 107/1922), C. Negru[illegible] *(Istoria unei plăcinte*, nr. 111/1923), I. Slav[illegible] *(Din păcat în păcat*, fragment, nr. 204/19[illegible] *În podgoria Aradului*, fragment din *Mara*, [illegible] 270/1925 ; *Moara cu noroc*, fragment, nr. 247/192[illegible] Ion Creangă, *(Amintiri din copilărie*, fragme[illegible] nr. 177/1924). Paralel cu pregătirea volume[illegible] despre viața și opera lui Mihai Eminescu, G. C[illegible] nescu publică texte din manuscrisele cerce[illegible] *(O nuvelă fantastică, Povestea împăratului [illegible] urmaș, Iașii în 1840* și *Boierimea de altăd[illegible]* nr. 602/1932 ; *Avatarii faraonului Tlă*, nr. [illegible] 1932 ; *Alexandru Lăpușneanul*, proiect, nr. [illegible] 1932 ; *Călin*, fragmente, nr. 735/1935 ș.a.) ; „Cronica mizantropului", inaugurată la 12 [illegible] 1933. Genul dramatic este mai slab reprezen[illegible] excepție făcînd doar *Moartea lui Dante* de N. [illegible] (fragment, nr. 57/1921) și piesa inedită *Hutm[illegible]* de I. L. Caragiale (nr. 960/1939). În dom[illegible] esteticii și teoriei literare se remarcă studiil[illegible] L. Blaga *(Pozitivismul romantic*, nr. 224/1[illegible] *Trecerea de la romantism la naturalism*, nr. [illegible] 1925), Al. A. Philippide *(Tradiție etnică și tre[illegible] națională*, nr. 816/1936 ; *În apărarea romantismu[illegible]* nr. 856/1937 ; *Modernism și tradiție*, nr. 859/19[illegible] Izabela Sadoveanu *(Suprarealismul*, nr. [illegible] 1938) și mai cu seamă contribuțiile lui G. Călin[illegible] *(Critica criticii*, nr. 657/1933 ; *Curs de po[illegible]* nr. 906/1938 ; *Citeva cuvinte despre roman*, nr. [illegible] 1938 ; *Tehnica criticii și a istoriei literare*, nr. [illegible] 1938). Articolele de critică și istorie literară, semn[illegible] printre alții, de M. Sevastos, D. Botez, Barbu [illegible] reanu, I. Massoff și îndeosebi de G. Călinescu [illegible] semnează și cu pseudonimul Aristarc) se referă [illegible] Alecsandri, Gr. Alexandrescu, Gh. Asachi, D. Bo[illegible] tineanu, I. Budai-Deleanu, D. Cantemir, I. L. C[illegible] giale, Panait Cerna, G. Coșbuc, Ion Creangă, [illegible] Delavrancea, Traian Demetrescu, C. Dobroge[illegible] Gherea, M. Eminescu, B. P. Hasdeu, I. Hel[illegible] Rădulescu, Al. Macedonski, Titu Maiorescu, [illegible]

vici, Duiliu Zamfirescu, dar și la scriitori contemporani — I. Barbu, Mircea Eliade, O. Goga, L. Rebreanu, N. Iorga, M. Sadoveanu, T. Arghezi, G. Topîrceanu, Paul Zarifopol, L. Blaga, Mateiu I. Caragiale, Gala Galaction, I. Minulescu, Cezar Petrescu, I. Pillat, Al. A. Philippide, Ionel Teodoreanu ș.a. Izabela Sadoveanu susține rubrica „Revista revistelor românești și străine", H. Blazian, „Cronica plastică"; Al. O. Teodoreanu semnează, în anii 1933 și 1934, o „Cronică gastronomică". Alte rubrici diversifică și înviorează aspectul revistei: „Oameni și fapte", „Caleidoscop, intelectual", „Curiozități", „Însemnări", „Artă și gastronomie". **A. I. și a.** publică numeroase traduceri din literatura universală (engleză, irlandeză, americană, germană, olandeză, flamandă, elvețiană, norvegiană, suedeză, daneză, franceză, italiană, spaniolă, portugheză, greacă și latină, rusă și sovietică, chineză și japoneză, africană, ebraică ș.a.): Menționăm cîteva titluri de poezii traduse: *Către Ines* de Byron, în traducerea lui P. Cerna (nr. 173/1924), *Mazepa* (idem), în tălmăcirea lui G. Coșbuc, *Corbul* de Edgar Allan Poe, traducător: Al. Vițianu (nr. 56/1921), *Sonete de Shakespeare*, traduse de Henry Marcus (nr. 27/1921 ș.u.), *Pornind din Paumanok* de Walt Whitman, fără menționarea traducătorului (nr. 963/1939); texte în proză: *Corsarul* de Byron, fragment (nr. 173/1924), *Din poemele lui Byron*, în traducerea lui I. Heliade-Rădulescu, *The Forsyte Saga* de John Galsworthy, traducător Nela Dumitrescu (nr. 627/1932 ș.u.), *Ulysse* de James Joyce, fragment, tradus de Al. A. Philippide (nr. 502/1930), *Sofia mării* de Jack London, fără menționarea traducătorului (nr. 328/1927), *Cum se face o revistă* de Edgar Poe, traducător Ana Rădulescu-Tily (nr. 556/1937), *Imnul lui Apollon* de P. B. Shelly, în traducerea Claudiei Millian (nr. 85/1922 ș.u.), *Binefăcătorul* de Oscar Wilde, traducător Al. T. Stamatiad (nr. 875/1937). Articole de istorie și critică, cronici și studii despre literatura străină semnează D. I. Suchianu, Mihnea Gheorghiu, Izabela Sadoveanu, Al. A. Philippide, I. Ciorănescu ș.a. Prin largul orizont al informațiilor despre cele mai diverse domenii ale cunoașterii, prin atitudinea democratică împotriva influenței ideologiei de dreapta **A. I. și a.** a contribuit la dezvoltarea culturii și literaturii române pe o linie progresistă. Alți colaboratori: Tudor Vianu, M. Ralea, Vladimir Streinu, Perpessicius, P. Comarnescu, Ion Pas, Al. Voitin.

(F. 32 × 49 cm; B.A.R. P IV 5 517)

Bibl.: Cornelia Oprișan, Betina Meirovici și Rebeca Langmantel, *Adevărul literar și artistic, 1920—1939*, Indice pe materii, Indice de nume, vol. I—IV, *B.C.U.I.*, Iași, 1967—1971, multigrafiat; Ștefan Tita, *Adevărul literar și artistic, Istoric literară*, în *România literară*, 1970, nr. 48.

ADEVĂRUL POLITIC, vezi ADEVĂRUL* (1871—1951)

ADEVĂRUL VREMII, vezi ADEVĂRUL * (1871—1951)

ADIO LA NICHIPERCEA, vezi NICHIPERCEA*

ADONIS INFORMATIV. Buletin de propagandă servind manifestarea poetică „Adonis". Apare la București (1941, un singur număr). Red.: Traian Mihăilescu; secr.: Virgil Treboniu. Publicație modernistă, de accesi nuanță cu revista *Prepoem* *, „buletinul" se reduce la două pagini: prima cuprinde anunțuri diverse, între care despre gruparea „Adonis" (din care fac parte Cristian Sîrbu, Mihu Dragomir, Petre Homoceanul ș.a.) și știrea că „grupul" s-a întîlnit la 16 iun. 1940, cu poetul Tudor Arghezi: pagina a doua conține articolul lui Virgil Treboniu *La început*, în care sînt exprimate ideile-program ale acestui mic ziar, care dorea să stringă în jurul lui „o familie de poeți".

(F. 24 × 38 cm; B.A.R., P III 42 964)

ADSUM. Apare la Sinaia (8 aug. 1940, un singur nr.), sub redacția lui C. Noica, autor al articolelor *Veac al amănuntului. Spiritualitate și moarte*, *Intelligentia ittae non intelligit*. Mircea K. semnează articolul *Ginduri despre marea trecere*. Ultima pagină, „Însemnări", conține articole reproduse din *Universul literar* *, între care: *Gînduri fără suferință*, *Ardealul mumă*, precum și *O simplă lămurire a redacției*: „Este timpul acesta al lui 1940, timp al războiului, care în măsura în care e războiul altora, nu ne poate înstrăina de drama românească, iar în măsura în care e și războiul nostru, ne adîncește în ea".

(F. 48 × 58 cm; B.A.R., P IV 44 069)

ADUNAREA NAȚIONALĂ (ADUNAREA NATIONALE). Ziar liberal, cu foileton literar. Apare la București, bisăptămînal (11 mai 1869—27 ian. 1870). Dir.: V. A. Urechiă (pînă la 4 oct. 1869), T. Pascal. Articolul-program, semnat „Redacțiunea", aparține celor doi directori, care și-l asociază pe M. Kogălniceanu, inspiratorul și autorul mai multor articole nesemnate. În acest prim articol se precizează scopul ziarului: „Vom semnala națiunei pașii ce mai avem de făcut pentru a ajunge la acel punct cînd legea fundamentală nu va mai fi numai un *compromis* dintre partide și interesele străine, ci o adevărată încoronare a nealterabilelor principii ale liberalismului, deplin împăcate cu interesele naționale". Ziarul publică cronici interne, un foileton cu intermitențe, acte oficiale, un buletin exterior, varietăți și bibliografie. Articolele politice, notele redacționale, cu excepția actelor oficiale, apărute fără semnătură, sînt scrise de V. A. Urechiă, T. Cornel și M. Kogălniceanu. „Foiletonul" **A.n.** conține versuri, proză, teatru, articole. Unele materiale cu caracter literar, ca, de exemplu, articole despre limbă, vizite la muzeul de artă, poezii populare apar în corpul ziarului. Primele foiletoane referitoare la probleme de artă și cultură aparțin lui V. A. Urechiă. Două dintre acestea — *Văcărescu și Goethe* (nr. 9/1869) și *Expoziția de opere artistice de la Muzeu* (nr. 17/1869) — sînt criticate de Titu Maiorescu în studiul *Observări polemice*, apărut în *Convorbiri literare* * (nr. 8/1869), deoarece autorul făcuse, din fuga condeiului, cîteva afirmații eronate.

Printr-o epistolă adresată „direcțiunii" la 4 oct. 1869, V. A. Urechiă renunță la redactarea **A.n.**, fiind preocupat cu organizarea *Informațiunilor bucureștene**, după cum rezultă din nota autografă anexată colecției din B.A.R. La **A.n.** colaborează cu versuri: Matilda Cugler; cu articole, proză și teatru: G. Baronzi *(Scene din viața bucureșteană*, nr. 46/1869; *Nătărăii, comedie într-un act*, nr. 39/1869). V. A. Urechiă semnează o recenzie la *Fabulele* lui G. Sion. Cu prilejul alegerii lui I. Heliade-Rădulescu ca președinte al Societății Academice Române, apar versurile *Imnul creațiunii* (nr. 26/1869). **A.n.** publică, începînd cu nr. 25/1869, cîntece populare din Transilvania, culese de D. Cacoveanu. Alți colaboratori: Miron Pompiliu, G. Sion.

(F. 36 × 51 cm; B.A.R., P IV 1 104)

AFIRMAREA. Revistă de cultură și literatură. Apare la Satu Mare, lunar (mart. 1936 — ian.-aug. 1940). Începînd cu nr. 1/1937, apare cu subtitlul *Literară-socială*, modificat, la nr. 1—2/1938, în *Literară-socială. Editată de Astra, despărțămîntul Satu Mare*. Red.: Const. Gh. Popescu, Octavian Ruleanu. Înființată cu scopul de a promova cultura românească în partea de nord-vest a țării și de a integra eforturile cărturarilor sătmăreni în ritmul dezvoltării culturii naționale, revista are următoarele rubrici: „Încrustări", „Dări de seamă despre cărți și reviste", „Răboj", „Folclor"; în anii 1938—1940, și „Buletinul Astrei". **A.** publică versuri, proză, studii de etnografie și folclor, contribuții istorico-literare. Colaborează cu versuri: D. Hinoveanu, I. Șugariu, Mihai Pintea, V. Culică, V. Spiridonică, Ion Sofia Manolescu, Radu Stanca; cu proză: Mihail Lungianu. La pagina scriitorilor tineri, I. Șugariu prezintă poezia lui Virgil Carianopol, Ion Th. Ilea și M. Beniuc. A. republică articole și studii potrivite orientărilor revistei ca, de exemplu: N. Iorga, *Arta populară și arta istorică a românilor* (nr. 10—11/1937). Numerele 7—8/1938 sînt închinate cărții. Semnează articole istorico-literare: Ion Șugariu, *Niet Gane* (nr. 6—8/1937), Vasile Scurtu, *Contribuții la viața lui Ioan Slavici. Un popas la Satu Mare* (nr. 3/1938); alte articole Gh. Bulgăr, *Cultul valorilor spirituale* (nr. 1—2/1940), G. T. Niculescu-Varone, *Valoarea educativă a jocurilor* (nr. 6—8/1937). „Cronica literară" este semnată de Const. Gh. Popescu, „Cronica revistelor", de Octavian Ruleanu. În nr. 4/1939, Ruleanu prezintă *Jurnalul literar* * (1939), condus de G. Călinescu, A. publică, în nr. 5—6/1938, versurile *Norocul și mintea*. *Poveste inedită* de Petre Dulfu: în numărul 1—2/1940 apar *Patru scrisori* de la Vasile Lucaci. În același număr dublu, Ion Șugariu traduce poezia *Rugăciune* de Emile Verhaeren. Alți colaboratori: G. Danubia, Costin I. Murgescu, Traian Gherman.

(F. 21 × 28 cm; B.A.R., P II 15 909)

Bibl.: Nae Antonescu, *Despre revista „Afirmarea"*, în *Familia*, 1965, nr. 4; Idem, *Mărturii revuistice sătmărene*; *„Țara de sus" și „Afirmarea"*, în LL, 1968, vol. XVII; Idem, *„Afirmarea" — moment de referință în dezvoltarea scrisului sătmărean*, în *Afirmarea. Pagini literare sătmărene*. Culegere de articole, 1978.

AGHIUȚĂ. Foaie umoristică, satirică și critică (Foiă umoristică, satirică și critică). Revistă anticonservatoare și antiliberală. Apare la București, săptămînal (3 nov. 1863 — 17 mai 1864). Dir. și propr.: Bogdan Petriceicu Hasdeu. Scrisă în cea mai mare parte de Hasdeu, revista **A.** susține reformele domnitorului Al. I. Cuza și combate elementele contrare, „fie ele ziaristice, cameraliste sau chiar ministeriale', ridiculizează viciul și incapacitatea „sub toate formele și de toate secsurile putincioase ... și neputincioase" (nr. 4/1863). Textele satirice *Votul universal. O scenă obscenă* (nr. 4/1863), *Neviolabilitatea domiciliului și asigurarea libertății personale* (nr. 8/1864), *O revistă atît de interioară, încît se atinge chiar de intestine* (nr. 12/1864), articolul *Aritmetica și chimia parlamentară* (nr. 20/1864) ș.a. vizează uneltirile partidului „arhi-conservator" și partidului „arhi-liberal", coalizate în vederea blocării proiectelor de lege privind reforma electorală și reforma agrară. Începînd cu nr. 13/1864, în locul mențiunii „director și proprietar', Hasdeu înscrie ironic titulatura „Directore fără speranță de a fi ministru și fără frică de legea rurală". În nr. 21/1864, „directorele" scrie, în finalul articolului *Primul aprilie. Camera a împroprietărit pe țărani*: „Desființarea Camerei — 140 de deputați; împroprietărirea țăranilor prin votul universal — 5 milioane de români. Să se aplice fără întîrziere". La rubrica „Toate vrutele', din nr. 3/1863, Hasdeu îl ironizează pe Titu Maiorescu, trimis de ministrul în străinătate pentru a se documenta în privința școlilor primare: „Aghiuță admiră aici și simplitatea ministerului, și naivitatea d-lui Maiorescu". De aici începe polemica Hasdeu-Maiorescu, continuată de primul în *Foaia Societății „Românismul"**. Hasdeu acordă literaturii un spațiu corespunzător, publicînd versuri și proză, note critice și polemice la adresa ziarelor *Românul* * (1857—1915) lui C. A. Rosetti, *Reforma* * ș.a. și a revistei satirice *Nichipercea* *. Între versurile semnate de Hasdeu menționăm: *O doină postumă* (nr. 15/1864), *Drumul de fier* (nr. 17/1864), *Conjurațiunea lui Fiasco*, epopee în 156 de versuri (nr. 19/1864), *Doina mea* (nr. 22/1864), *Bradul* (nr. 24/1864). Aici apar fragmente din nuvela *Micșa. Trei zile și trei nopți din viața unui student*, începînd cu nr. 15/1864. În nr. 25/1864, se anunță că nuvela „a apărut în ediție separată". La rubrica „Critica literară" din penultimul număr, Hasdeu recenzează volumul de poezii *Orele dalbe* de G. Baronzi, criticînd unele versuri care ar fi trebuit publicate într-un „alt volum, intitulat ... de pildă: *Orele de urît*". **A.** este una dintre primele reviste satirice de prestigiu, amintind stilul polemic al lui I. Heliade-Rădulescu și anticipîndu-l pe cel al lui Titu Maiorescu, M. Eminescu și I. L. Caragiale.

(F. 24 × 32 cm; B.A.R., P II 6 115, Mp. 308)

Bibl.: Liviu Marian, *Din activitatea publicistică a lui Hasdeu*. 1932; M. Drăgan, *B. P. Hasdeu*, 1972; V. Sandu, *Publicistica lui Hasdeu*, 1974.

ALARMA. Ziar politic, literar, comercial, judiciar și social. Apare la Craiova, săptămînal (15 ian. —

Constantinescu, Nichita Danilov, Constantin Pricop, N. Manea, George Popa, Corneliu Sturzu, Al. Verona, N. Turtureanu, Ioanid Romanescu, Zaharia Sângeorzan, Horia Zilieru; proză: Ion Arhip, C. Popa, Areta Şandru, Virgil Cuţitaru; cronici şi articole: Mihai Burduja, Mircea Popa *(Confesiuni lovinesciene*, 1981), Petru Vladcovschi *(Ion Creangă — opera didactică*, 1982), Doru Scărlătescu *(O revistă cu un singur colaborator: „Dacia literară" a lui Romulus Scriban*, 1982), I. Dimitriu publică *Mărturii documentare (Scrisori ale lui N. Iorga*, 1981), Zaharia Sângeorzan *(Documente inedite. G. Ivaşcu şi şcoala română din Paris*, 1982), Gh. Catană, *Premii literare între 1867—1944* (1) (1982), Lucian Dumbravă, *Retrospectiva „Convorbiri"* (1982), Th. Al. Munteanu, *Din trecutul revistei „Convorbiri literare". Câteva amintiri* (1982). Alţi colaboratori: D. Florea Rarişte, Ion Istrati, I. Brad, Natalia Cantemir, Dan Culcer, Daniel Dimitriu, Ovidiu Genaru, Ion Iancu Lefter, Dan Mănucă, H. Ţugui.

(F. 20 × 28 cm; B.A.R., P II 44 630)

ALMANAH LITERAR, vezi SCRISUL BĂNĂŢEAN*

ALMANAH „TRIBUNA". Editat de redacţia „Tribuna" * (1957—). Apare la Cluj (1976 — continuă). Red.-şef.: Dumitru Radu Popescu (1976—1982); red.: Radu Mareş, Dan Rebreanu, Vasile Sălăjan. Primele volume conţin un bogat material alcătuit din versuri, proză, eseuri, reportaje, amintiri, evocări, articole de istorie, critică şi istorie literară, artă, traduceri din literatura universală ş.a. Organizarea materialului este tematică, în prima parte a fiecăruia dintre volume: „Arhivele revoluţiei. Corespondenţe inedite", „1848—1918", „Şapte decenii de istorie românească" (1979), „Literatura română de la cronicari până azi" (1980), „Scriitorul şi provincia" (1981), „După un sfert de veac" (1982; 25 de ani de la apariţia revistei *Tribuna*). Semnează articole de istorie: Şt. Pascu *(Dimitrie Cantemir*, 1980), de istorie şi critică literară: C. Cubleşan *(Timotei Cipariu*, 1979), Liviu Moldoveanu *(Al. Papiu-Ilarian* 1979), Mircea Popa *(Andrei Şaguna, Vasile Goldiş* 1979), Octavian Schiau *(Cronicarii*, 1980), Ioana Em. Petrescu *(Ion Budai Deleanu, Ion Heliade Rădulescu*, 1980), Petru Hosu *(Vasile Lucaci*, 1979); versuri: V. Felea, M. Mureşan, I. Beldeanu, R. Mureşan, Al. Căprariu, M. Beniuc, M. Vaida; proză şi reportaje: I. D. Mureşan, V. Rebreanu, Gr. Beuran, R. Rusan, V. Sălăjan *(Jurnal în munţi*, reportaj, 1979). Câteva texte inedite reţin atenţia: *Mărturisiri epistolare* de Anişoara Odeanu (1982), *Evocări Radu Stanca* de Dumitru Isac (cu publicarea poeziei *Umbra*, 1982). Volumul din 1982, publicat la aniversarea a douăzeci şi cinci de ani de la apariţia *Tribunei*, conţine fragmente din articolele semnate în revistă, de-a lungul anilor, de vechi colaboratori: I. Agârbiceanu (nr. 1/1957), T. Arghezi (nr. 31/1965), Lucian Blaga (nr. 38/1960), Vladimir Streinu (nr. 4/1970), Zaharia Stancu (nr. 37/1969), Tudor Vianu (nr. 22/1959), Tudor Teodorescu-Braniştе *(Amintiri de la „Cuvîntul liber"*, nr. 18/1966). Alţi colaboratori: Ioan Oroş, Ion Lungu, N. Josan, Liviu Leonte, Mircea Iorgulescu, Ioan Oarcăsu, Eugen S. Cucerzan, G. Scridon, L. Baconsky.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 38 979)

ALMANAHUL LITERAR. Editat de Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti. Apare la Bucureşti, anual (1969 — continuă). Red. (în 1969): Matei Gavril, G. Alboiu, Mircea Micu. În 1969 este editat de Uniunea Scriitorilor din R. S. România; în 1970, de revista *România literară* * (1969—); din 1975 apare cu subtitlul de mai sus. A.l. îşi propune, după exemplul *Almanahului Societăţii Scriitorilor Români* *, să reia o veche tradiţie scriitoricească. A.l. oferă cititorilor materiale variate: versuri, proză, texte inedite, amintiri, traduceri din literatura universală. Din sumarul A.l. pe anul 1970 se reţin: I. Valerian, *Interviuri de ieri pentru zile de azi*, Victor Eftimiu, *Amintiri întrerefleţii*, Maria Banuş, *Mărturisiri literare*; texte inedite: Tudor Vianu, *Umanismul actual*, Ilarie Voronca, *Mic manual de fericire practică*. Colaborează: Şerban Cioculescu, Al. Dima, Al. Balaci, Geo Bogza, Vl. Streinu, Aurel Rău, Eugen Jebeleanu, Marin Preda, Camil Baltazar, Mihai Cruceanu, Lucia Demetrius, M. Beniuc, Virgil Carianopol, Geo Dumitrescu. În anii 1973—1978, numărul colaboratorilor creşte, iar varietatea materialelor este evidentă. Se reţin colaborările (cu versuri şi proză) ale Ninei Cassian, ale lui Şt. Augustin Doinaş, D. Bălăcţ, Geo Dumitrescu, ale lui G. Dimisianu, Vasile Netea, C. Noica, M. Ungheanu (cu eseuri) şi ale lui Al. Piru şi Eugen Barbu (cu versuri). Texte inedite de Tudor Arghezi (1975), interviuri cu Şerban Cioculescu, Nichita Stănescu, Milija Petraşcu ş.a. A.l. conţine, de asemenea, informaţii de istorie literară — Emil Manu, *N. Iorga, autorul necunoscut al unei antologii de poezie franceză*, Lucian Raicu, *Gînduri despre Labiş*, Gh. Suciu, *File eminesciene din mss. 2287*, Saşa Pană, *O scrisoare de la Fundoianu* ş.a. Raul Joil traduce din André Maurois, *Un amor al lui Byron*. La A.l. pe anul 1979 colaborează cu versuri: Gh. Tomozei, Mircea Dinescu, Gr. Hagiu, G. Alboiu, C. Nisipeanu, Ion Th. Ilea, Mihai Moşandrei, H. Ţugui, Petre Pascu, Marin Sorescu, N. Dragoş ş.a.; cu proză şi eseuri: Maria Banuş, Bucur Ţincu (despre bibliotecile marilor scriitori). Emil Manu face identificări biografice în legătură cu I. Creangă şi G. Topîrceanu, iar Doru Cosma publică *Patru documente privind procesul lui B. P. Hasdeu pentru „Duduca Mamuca"*. Se continuă publicarea ineditelor (V. Voiculescu, Tudor Teodorescu-Braniştе, Romulus Dianu, Dragoş Vrînceanu). Şt. Augustin Doinaş traduce *Corbul* de E. Poe. În A.l. pe anul 1979 se publică, în traducere românească, *Discurs pronunţat de Buffon în ziua recepţiei sale la Academia Franceză*, precum şi fragmente în *Antimemorii* de André Malraux. A.l. pe anul 1980 cuprinde peste trei sute de colaboratori, precum şi texte inedite de Al. Macedonski, Simion Stoiucu, O. Goga. Colaborează cu versuri: Ion Potopin, Valeriu Gorunescu, Virgil Carianopol, Ana Blandiana, M. Beniuc, Nichita Stănescu, Gh. Pituţ, Marin Sorescu, G. Alboiu; cu proză: Teodor

Maziliu, Vasile Rebreanu, Dan Claudiu Tănăsescu, Romulus Rusan *(Adevărul*, fragment de roman); cu articole: Vasile Netea *(Horia, un sfert de mileniu de la naşterea sa)*, Al. Raicu *(Pe urmele lui Sadoveanu)*, Bucur Ţincu *(De la Răşinari la Ciucea)*, Laurenţiu Fulga *(Fişe de istorie literară; Camil Petrescu)*; cu amintiri: Octav Sargeţiu *(Amintiri despre Gib I. Mihăescu)*, Fănuş Neagu *(Cartea cu prieteni: Virgil Teodorescu, Dumitru Stelaru, Mihai Beniuc)*. Ion Munteanu semnează, la rubrica „Prima carte", articolul *Debuturi editoriale în secolul trecut*. Alţi colaboratori: Nicolae Dan Fruntelată, Gr. Hagiu, Ion Th. Ilea, Al. Jebeleanu, Al. Cerna-Rădulescu.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 35 138)

ALMANAHUL LITERAR (1949—1954), vezi STEAUA *

ALMANAHUL LITERATURII UNIVERSALE pe anul bisect 1928. Apare la Bucureşti. A.l.u. conţine, alături de texte traduse din literatura universală (H. de Régnier, *Secretul Contesei Barbara*, traducător I. Minulescu, Lev Tolstoi şi F. Dostoievski, Goethe, *Faust*, în traducerea lui I. U. Soricu), versuri de I. Minulescu *(Nocturnă)*, proză de Duiliu Zamfirescu (un fragment din *Amintiri din cariera diplomatică)*, Gala Galaction *(Moşneagul cu ochi albaştri)*, V. Demetrius şi N. Davidescu, teatru de Claudia Millian, note biografice despre Tolstoi şi Dostoievski, precum şi o relatare privind Congresul Presei Latine, ţinut la Bucureşti, în 1927. Mai conţine un articol dedicat comemorării a două decenii de la moartea lui B. P. Hasdeu. Alţi colaboratori: Al. Cazaban, Vasile Savel.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R, P I 9 919)

ALMANAHUL PRESEI ROMÂNE. Apare la Cluj (1926; 1928), în editura Sindicatului Presei Române din Ardeal şi Banat. Textele sînt, în majoritate, referitoare la ziare şi reviste ca *Gazeta de Transilvania* *, *Foia duminecii* *, *Organul luminării* *, *Tribuna** (1884 — 1903). Leonard Paukerow relatează despre vizita făcută de I. L. Caragiale la redacţia ziarului *Lupta* * (1906—1910) şi la Institutul grafic „Poporul român" şi despre proiectul de a edita la Budapesta o revistă literară intitulată *Momente libere*. Amintiri semnează publiciştii ardeleni: Ion Gorun, Al. Ciura, Emil Isac, Olimpiu Boitoş, Sebastian Bornemisa. Colaborează, în 1926, cu versuri: Iustin Ilieşiu; cu proză: Cezar Petrescu *(O mustrare pentru zilele de azi)*, Emil Isac (un medalion St. O. Iosif), I. Agârbiceanu (schiţa *Anunţul)*; acestora, li se adaugă, în 1928: Ecaterina Pitiş, Aron Cotruş, Ion Clopoţel, dr. Petru Groza, N. Georgescu-Tistu şi N. Iorga (cu un articol despre rolul presei în ridicarea culturală a Transilvaniei).

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 7 436)

ALMANAHUL „RAMPA". Apare la Bucureşti (1924—1925). Editat de ziarul *Rampa nouă ilustrată* *. Publică versuri de B. Nemţeanu, proză de V. Eftimiu şi traduceri (F. Dostoievski, *O reprezentaţie teatrală în temniţă*, fragment din *Amintiri din casa morţilor*; Rabindranath Tagore, *Paseri rătăcite*, maxime şi cugetări; Marcel Prevost, *Noaptea Raymondei)*, fără menţionarea traducătorilor.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 8 327)

ALMANAHUL SCRIITORILOR DE LA NOI. Apare la Orăştie (1912). Red.: Sebastian Bornemisa. Almanahul urmăreşte să prezinte publicului românesc de pretutindeni „mănunchiul scriitorilor români în viaţă din Transilvania, Ungaria şi Banat sau cel puţin originari de aici". Partea I este o crestomaţie a talentelor literare, prezentate prin note biografice şi bibliografice însoţite de fotografii ale autorilor. Colaborează cu versuri: A. Bîrseanu, O. Goga *(Taină)*, G. Coşbuc *(Moartea lui Gelu)*, Aron Cotruş, St. O. Iosif *(Fîntînă vrăjită)*; cu proză: I. Agârbiceanu *(Luminiţa)*, Al. Ciura, Liviu Rebreanu *(Proştii*, reprodusă din *Convorbiri critice* *). Articole de critică literară semnează Ilarie Chendi, Sextil Puşcariu, Iosif Popovici, I. Scurtu, O. C. Tăslăoanu, Horia Petra-Petrescu. Partea a II-a, *Presa*, inventariază „toate foile mici şi mari" ce apăreau, precedate de un „mic istoric al vieţii şi al rostului lor în viaţa noastră de obşte, şi de cine sînt cele scrise". Alţi colaboratori: Ecaterina Pitiş, Petre Dulfu, N. Bălan, I. Lupaş, Ioan cavaler de Puşcariu, I. U. Soricu, V. Suciu, Zaharia Bârsan, M. Gaspar, Maria Cunţan, Onisifor Ghibu, C. Lacea, I. Al. Lapedatu.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 2 775)

ALMANAHUL SOCIETĂŢII ACADEMICE SOCIAL-LITERARE „ROMÂNIA JUNĂ" (ALMANAHUL SOCIETĂŢII ACADEMICE SOCIALU-LITERARE „ROMÂNIA JUNĂ"). Editat la Viena (1883 : 1888; 1924). Primul volum apare din dorinţa membrilor societăţii „România Jună", înfiinţată de I. Slavici şi M. Eminescu, în 1871, la Viena, cu scopul de „a pregăti aniversarea a 500 de ani de la întemeierea mănăstirii Putna, unde se află mormîntul lui Ştefan cel Mare, şi de a întruni pe „cei mai de frunte reprezentanţi ai literaturii române". Colaborează cu versuri: M. Eminescu *(Luceafărul*, 1883, prima publicare; republicare, în acelaşi an, în *Cimpoiul* *, *Convorbiri literare** , 1867—1914, şi în alte reviste); cu proză: I. Creangă *(Anecdotă şi Moş Ion Roată şi Vodă Cuza*, 1888), I. Slavici *(Bobocel*, nuvelă), Iacob Negruzzi *(Un drum la Calul*, fragment din vol. *Copii de pe natură)*; teatru: V. Alecsandri *(Ovidiu*, act. V, 1888, care devine, în forma finală, act I; drama *Ovidiu* apăruse, în patru acte, în *Convorbiri literare*, apr.-iun. 1885); studii critice: T. Maiorescu *(Despre progresul adevărului*, 1883). Cu prilejul împlinirii unei jumătăţi de secol de la întemeierea Societăţii, Octavian Moşescu editează, cu o întîrziere de trei ani (1924 în loc de 1921), al treilea volum, cu titlul *România jună. Cartea semicentenarului*. Acest volum reflectă noua etapă din dezvoltarea literaturii române. Se deschide cu o pagină din cugetările lui N. Iorga, după care urmează versuri de Nichifor Crainic, Lucian Blaga, Adrian Maniu, Ion Pillat, M. Codreanu, G. Topîr-

ceanu *(Balada unui greier mic)*, D. Botez, Camil Petrescu, G. Bacovia, Emil Isac, I. Minulescu, I. Buzdugan, A. Cotruș, I. Vinea ; proză : de M. Sadoveanu, Octavian Goga *(Avram Iancu)*, I. Agârbiceanu, P. Istrati, T. Vianu, L. Rebreanu *(Cuibul visurilor)*, Cezar Petrescu. O dare de seamă asupra *Literaturii dramatice românești* semnează Camil Petrescu. I. Slavici scrie despre începuturile înființării Societății *(Un răspuns)*, iar C. Sassu, despre *Momentul „României June"*.

(F 17 × 24 cm; B.A.R., P I 10 530, P II 80 055).

Bibl.: Radu Vlad-Liteanu, *Membrii Societății Academice Social-Literare „România Jună" din Viena proveniți din toate ținuturile locuite de români și contribuția lor la dezvoltarea societății românești*, în *Almanahul Parohiei Ortodoxe din Viena*, 1977 ; Petre Popescu-Gogan, *Academia Română și Societatea Academică „România Jună" din Viena* (ibidem).

ALMANAHUL SOCIETĂȚII SCRIITORILOR ROMÂNI. Apare la București (1912—1913), sub egida Societății Scriitorilor Români, înființată în 1908. Reluînd tradiția calendarelor și almanahurilor tipărite de M. Kogălniceanu, Gh. Asachi și Ion Heliade-Rădulescu, care au sădit „în sufletul românesc dragostea pentru literatura națională", **A.S.S.R.** publică versuri și proză, precum și traduceri din literatura universală. Majoritatea textelor, selectate din operele scriitorilor români membri ai Societății, sînt însoțite de fotografii și scurte note biografice. Versuri : Carmen Sylva, Zaharia Bârsan, G. Coșbuc *(Aghiotantul)*, N. Davidescu, V. Eftimiu, St. O. Iosif *(Noapte înstelată)*, D. Karnabatt, Ion Minulescu *(Glasul morilor)*, Corneliu Moldovanu *(Ovidiu la Tomis)*, Elena Farago, Cincinat Pavelescu, *(Rondelul ochilor albaștri)*, Radu D. Rosetti, M. Săulescu ; proză : I. Agârbiceanu *(Domnișoara Lăurica)*, D. Anghel, I. A. Bassarabescu, N. N. Beldiceanu, I. Al. Brătescu-Voinești *(Prefață la Întuneric și lumină)*, Emil Gîrleanu, Constanța Hodoș, E. Lovinescu *(Celatea morții*, fragment din *Scenele și fantezii)*, Natalia Negru, Liviu Rebreanu *(Mărturisire*, fragment din *Frămîntări)*, M. Sadoveanu *(Schițe din Delta Dunării)*, Al. T. Stamatiad, Gh. Tutoveanu ; traduceri : O. Goga — din Petőfi, D. Nanu — din Shakespeare *(Othello*, fragment). Cel de-al doilea volum, din 1913, cuprinde scene din război, muzică, teatru, arte. Versuri : V. Demetrius, Oreste, C. Riuleț, M. Săulescu ; proză : N. Davidescu, Gh. Stoika, I. Dragoslav ; teatru : Constanța Hodoș *(Caterina Varga*, dramă istorică în 5 acte, fragmente) ; critică : M. Dragomirescu *(Opera lui Caragiale, Caragiale intim)*, C. Banu *(Cum l-am cunoscut pe Spiru C. Haret)*. Dintre fotografiile reproduse, reține atenția imaginea Comitetului Societății Scriitorilor Români. Alți colaboratori : Ilarie Chendi, H. Lecca, A. Mîndru.

F. 17 × 34 cm; B.A.R., P I 2884)

ALMANAHUL TEATRULUI ROMÂNESC. Publicație literară și artistică, inițiată de Liviu Rebreanu, în calitate de director general al Teatrului Național din București. Apare la București (1943—1944). După opinia lui Rebreanu, „Un almanah adevărat ar putea să fie o oglindă a mișcării teatrale din cursul unei stagiuni, o colecție de urme ale zbuciumărilor multiple din care răsar puținele momente de artă, de dragoste adevărată. Încercarea noastră din acest gînd a pornit *(Un început și o ofrandă)*. A.t.r. cuprinde informații și documente din istoria teatrului, între care : *Regulamentul teatrului în 1832*, reprodus din *Albina românească* * (nr. 74/1832), *Calendarul teatrului românesc pe anii 1815—1942*, eseuri despre teatru și arta dramatică semnate de I. Petrovici, Petru Comarnescu *(Evoluția teatrului românesc)*, I. M. Sadoveanu, Al. Philippide, Șerban Cioculescu *(Caragiale și moravurile presei)*, E. Lovinescu *(De ce n-am scris cronică dramatică)*, H. Papadat-Bengescu, Pompiliu Constantinescu *(Un ciclu Caragiale)*, Ionel Teodoreanu *(Despre creație)* ; versuri de Mihai Codreanu, V. Voiculescu, Emil Botta, Coca Farago. Alți colaboratori : D. Stelaru, Aurel Chiriescu, Vlaicu Bârna, V. I. Popa, Vladimir Streinu, Mircea Ștefănescu, George Dinu, Cicerone Theodorescu, M. Sorbul, Ion Aurel Manolescu, C. Noica, Anișoara Odeanu. Vezi și SPECTATOR * (1944)

(F. 17 × 23 cm; B.A.R., P I 18 221)

ALMANAHUL VIEȚII IEȘENE. Apare la Iași (1931—1933). În 1933, are titlul și subtitlul *Calendarul Iașului. Lectură pentru toți*. Red. : H. Burileanu-Grancea. A.v.i. este una din încercările de a oglindi fidel viața artistică, literară, politică, edilitară, economică și financiară a Iașului, „cetate de glorii și sacrificii, în care candela sperării nu s-a stins". Conține versuri de : G. Lesnea, Corneliu Moldovanu, G. Topîrceanu *(Balada unui greier mic*, 1931 ; *Salut*, *Iași*, 1932), Aurel Cerna ; proză de : Adrian Pascu *(Spovedania unui mort)*, Sandu Teleajen, Ionel Teodoreanu : teatru de : Adrian Pascu *(Teatru în teatru*, Glumă radiofonică într-un act, 1931). M. Sadoveanu semnează, în 1931, o *Scrisoare lui Eugen Herovanu*. Alți colaboratori : C. Săteanu, Emil Serghie, Demostene Botez, Enric Furtună.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 9844)

ALMANAHUL „VREMEA". Apare la București (1942), cu mențiunea : „Primul almanah al săptămînalului *Vremea* * (1928—1944) sub îngrijirea d-lui Pavel Ștefan, cu prețiosul concurs al d-lui Vasile Netea". Prima parte cuprinde : date calendaristice, zodiac, istoria almanahului, România în cifre și imagini, biografii (O. Goga, M. Kogălniceanu, G. Coșbuc, N. Iorga, G. Enescu), articole despre Academia Română, configurația teatrului în 1941, presa de-a lungul veacurilor, cronică. Colaborează cu versuri : Otilia Cazimir, Demostene Botez, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Octavian Goga *(Noapte)*, Lucian Blaga *(Ura)*, V. Voiculescu, Ion Pillat, Ion Minulescu, Al. A. Philippide ; cu proză și articole : V. Netea, Dan Simonescu, G. Ivașcu, T. Arghezi, Pompiliu Constantinescu *(Erau odată și ani literari)*, Ion Pas *(Presa de-a lungul veacurilor)*. Alți colaboratori : Al. Bîrlădeanu, George D. Dumitrescu, Ion Frunzetti, E. Lovinescu, Costin Murgescu, C. Noica, Perpessicius, V. I. Popa, Barbu Theodorescu, Mircea Ștefănescu, Horia Ursu, Tudor Vianu, I. Simionescu, Marcel Romanescu.

(F. 11 × 18 cm; B.A.R., P I 18 211)

ALMANAHUL ZIARULUI „CURENTUL". Publicație editată de ziarul *Curentul* ** Apare la București (1931, 1939—1944). **A.z.„C".** cuprinde date calendaristice, evenimente sociale și politice prezentate de pe poziția ideologiei oficiale a guvernelor din anii respectivi. La partea literară, neinfluențată de orientarea redacției, colaborează cu versuri (1931) : Ion Minulescu, V. Voiculescu, Adrian Maniu ; (1939—1944) : G. Voevidca, Teodor Scarlat, G. Tutoveanu, G. Ursu, Donar Munteanu, Ion Sofia Manolescu, Virgil Huzum ; cu proză (1931) ; Gala Galaction, Cezar Petrescu, Gib Mihăescu, Tudor Arghezi *(Ologii literaturii)* ; (1939—1944) : Dragoș Vrînceanu, G. Tutoveanu, Romulus Dianu, Radu Tudoran, C. I. Șicloveanu, E. Lovinescu *(Clientul*, 1943), Ion Minulescu *(Junii bucureșteni*, 1943) ; cu teatru : Victor Ion Popa *(Modelul*, 1942), Mircea Ștefănescu. Aurel Tita traduce versuri din St. Mallarmé, Albert Samain și Paul Valéry, I. Vinea scrie despre G. Enescu. Alți colaboratori : D. Karnabatt, V. Netea, Cezar Petrescu.

(F. 15 × 21 cm, 21 × 31 cm; B.A.R., P I, II 9845)

ALMANAHUL ZIARULUI „JURNALUL DE DIMINEAȚĂ". Apare la București (1946), editat de cotidianul *Jurnalul de dimineață* *. Almanahul cuprinde : o parte calendaristică, calendarul copiilor, horoscop, cunoștințe folositoare, sfaturi practice și o parte beletristică, la care colaborează : Tudor Teodorescu-Braniște *(Pacea)*, M. Sadoveanu *(Slujitori boierești*, fragment din vol. *Oameni vechi)*, Gala Galaction *(Faust)*, Tudor Arghezi *(Zăpada*, versuri), Al. Talex *(Romain Rolland și Panait Istrati. O prietenie dintr-o sinucidere)*. Al. T. Stamatiad traduce *Coliseul* de E. A. Poe, iar Liviu Floda scrie despre M. Sebastian. Alți colaboratori : B. Brănișteanu, Eugen Relgis, Petre V. Haneș, I. Massoff.

F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 18 967)

ALMANAHUL ZIARULUI „TIMPUL". Apare la București (1940), sub conducerea lui Gr. Gafencu, editat de ziarul *Timpul* * (1937—1948). După un scurt istoric al editării calendarelor în Europa și în România, urmează partea literară, la care colaborează cu versuri : Ion Pillat, Horia Roman ; cu proză : Liviu Rebreanu *(Alibi)*, I. Teodoreanu. Petru Manoliu se ocupă de *Anul literar 1939*, M. Jora, de cel muzical.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 16 299)

AMFITEATRU. Revistă literară și artistică, editată de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România. Apare la București, lunar (ian. 1966 — continuă). Red. șef. : Ion Băieșu (1966—1968), Gh. Achiței (1969—1974), Nicolae Dan Fruntelată (1974—1980), Stelian Moțiu (din 1981) ; colegiul de redacție (1982) : Stelian Moțiu — red.-șef, Constantin Dumitru — red.-șef adj. ; Lorin V... lovici — secr. resp. red. **A.** își propune să ofere studenților „un cîmp larg de afirmare în domeniul literaturii și artei românești", posibilitatea creării unor opere mai strîns legate de realitățile contemporane. Peste cinci ani, în articolul *Perspectivele studenției* (nr. 4/1971), redacția, făcînd bilanțul activității, reactualizează programul. Colaborează cu versuri : Constanța Buzea, Gr. Hagiu, Ad... Păunescu, Horia Bădescu, Gh. Pituț, Gh. Istr... Ion Alexandru, Dan Mutașcu, G. Alboiu ; cu pro... Fănuș Neagu, Mihai Pelin ; cu articole de criti... literară : G. Ivașcu, M. Ungheanu. „Cronica li... rară" este semnată de Mircea Martin, Ad... Marino, G. Dimisianu. Alături de studenți — absolvenți din toate centrele universitare, colaborează oameni de știință și cultură, cadre didactice, scriitori, critici de artă, ziariști. La anchetele răspund : C. Daicoviciu, Al. Philippide, Șerban Cioculescu, Corneliu Baba, Horia Lovinescu, Ser... ban Penescu, Valeriu Bologa. Ioan Alexandru publică *Jurnal de poet*, eseuri pe teme literare și filozofice. O rubrică de prezentare a tinerei poezii se intitulează „Constelația lirei", alta „N... pleiadă". **A.** dă la iveală traduceri din literatura universală, precum și texte inedite de scriitori români : Panait Istrati (fotografii, evocări, scrisoare din 1923, nr. 3/1966), Mateiu I. Caragiale (nr. 9/1966), Al. Ronai traduce din limba germană *Scrisori de album* semnate de Titu Maiorescu (nr. 1973). D. Micu semnează articolele *Mircea Eliade sau invitația la tinerețe* (nr. 24/1967) și *Tainele poezia lui Lucian Blaga* (nr. 6/1973). Alături de Al. Piru colaborează tineri scriitori, critici și istorici literari : N. Manolescu, Eugen Simion. În ultimii ani, apar rubrici noi : „Actualitatea în dramaturgia de actualitate" (nr. 1/1982), „Convorbiri colegiale" (ibidem), „Dimensiunile unui fenomen literar — poezia tînără (nr. 2/1982), „Cenaclul Amfiteatru" (ibidem), la care colaborează : ... Cornel Chitic, Dumitru Dinulescu, Romulus Gu... Constanța Buzea, Dinu Flămînd, M. N. Rusu, Mircea Florin Șandru. Cronicile literare sînt semnate de M. N. Rusu și Ioan Buduca. Alți colaboratori : Fănuș Neagu, St. Dumitrescu, D... Sălăjan, Gabriel Iliescu, Ion Mușat, I. Dodu Bă... George Coandă, Gabriela Dragnea, Mihail Tatu... Liviu Popescu, Radu Florescu, Cleopatra Lorin... Petre Brașoveanu, Ion Bogdan Lefter, Paul ... zeanu, Mircea Scarlat.

(F. 25 × 34 cm; B.A.R., P IV 33 721)

AMICUL COPIILOR. Apare la București, lunar (1 apr. — 1 oct. 1891), lunar (oct. — mart. 1... Dir. propr. : Zamfir C. Arbore și St. Bassarabescu. **A.c.** face parte din primele publicații pentru copii cu o existență mai îndelungată. Revista urmărește să dezvolte „iubirea pentru patrie, iubirea pentru neam și iubirea pentru omenirea întreagă". Este copertă apar numele unor scriitori contemporani printre care și acela al lui B. P. Hasdeu, în calitate de președinte. La sugestia lui Hasdeu, **A.c.** publică versuri, povestiri și romanul *Mademoiselle Misadе*, scris de Iulia Hasdeu în limba franceză. S...

în cadrul „Vieții românești", 1972), V. Adăscăliței (*Principalele trăsături ale folclorului muncitoresc*, 1960), Th. Simensky (*Antologia sanscrită a lui Coșbuc*, 1956), I. C. Chițimia (*„Țăranii" lui Reymont în receptivitatea lui Ibrăileanu*, 1972). Alți colaboratori: Constantin Cihodaru, Vasile Cristian, Iorgu Ion, Constantin Niculicioiu, Ariton Vraciu, Petru Zugun.

(F. 17 × 24 cm; B.ARP I 28 475)

Bibl.: *Analele științifice ale Universității „Alexe I. Cuza" din Iași*. vol. I, Științe sociale, B.C.U.I., 1975, multicopiat; Șt. Irimia Voicescu, *A Ș U I*, în *Era socialistă*, 1972, nr. 3.

ANALELE UNIVERSITĂȚII BUCUREȘTI. Seria Limba și literatura română. Publicație de cercetări lingvistice, filologice, de istorie, teorie și critică literară. Apare la București (1956 — continuă); între 1952 și 1956, are titlul și subtitlul *Revista Universității „C. I. Parhon" și a Politehnicii din București. Seria Științe sociale*. Comitetul de redacție (1982): I. Coteanu, Em. Vasiliu, Paul Cornea; red. resp.: D. Micu, Matilda Caragiu-Marioțeanu, Dan Grigorescu, Eugen Simion, Mircea Martin, Silviu Angelescu, Antoaneta Tănăsescu — membri. A.U.B. conțin studii și articole semnate de universitari, note, recenzii și cronici referitoare la lucrări de lingvistică, istorie și teorie literară. Începînd cu anul 1968, sînt dezbătute probleme privind curente literare, metodologia cercetării literare. În cadrul rubricilor „Studii și documente", „Discuții despre curentele în literatura română din sec. XX" exprimă opinii despre semănătorism, poporanism și avangardism: Al. Piru, D. Păcurariu, I. Rotaru, Pompiliu Marcea, G. Ivașcu a. (1968), despre istorici și critici literari (E. Lovinescu, G. Călinescu, D. Popovici), Eugen Simion, Dv. S. Crohmălniceanu, Romul Munteanu (1969). La volumul din 1972, cuprinzînd lucrările sesiunii cu tema *Metodologia cercetării limbii și literaturii*, colaborează, între alții, Al. Dima, B. Cazacu, Dan Simonescu, Paul Cornea, I. Coteanu. Semnează articole de istorie, teorie și critică literară: D. Păcurariu, Al. Tudorică, Maria Brăescu, Jean Livescu, Alexandra Cunița, G. Mihăilă, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Alec Hanță, Gh. Bulgăr, Al. Piru, N. Manolescu, Mircea Anghelescu, I. V. Șerban, Fl. Manolescu, I. Rotaru, D. Micu, Mircea Martin; articole de istorie a limbii române: I. Coteanu (*Despre „formarea" limbii și formarea poporului român. Un punct de vedere*, 1979), Mihaela Mancaș, Angela Bidu-Vrănceanu, Elena Bereczgeanu, C. Cruceru, Maria Cvasnii, Gabriela Pană-Dindelegean, Melania Florea, Flora Șuteu *Perspectivele cercetării limbii române ca limbă străină*, 1978), Valeria Guțu Romalo, N. Constantinescu. Cronici și recenzii semnează: Cezar Taracea, Elena Toma, Cătălin Mihăilescu, P. Duțu, I. Zamfir, Șt. Cazimir, N. Rață-Dimitriu, I. Melian, Octav Păun, D. Petrescu.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 27 351)

Bibl.: Mircea Duduleanu și Ioana Borocan, *Analele Universității București. 1952—1973, Indice bibliografic*, 1981, B.C.U.B.

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA. Seria Științe filologice. Publicație de cercetări științifice. Apare la Craiova (1972 — continuă). Red. resp. pentru filologie: Pavel Țugui (1972—1973), Ion Trăistaru (1976—1977). În anii 1972—1975, seria „Filologie" apare împreună cu seriile "Istorie" și „Geografie": din 1976, seria „Științe filologice" apare separat. Semnează articole de istorie literară: E. Negrici (*Observații stilistice asupra Cronicii anonime brîncovenești*, vol. I/1972), Cornelia Diaconu (*Activitatea revistei „Ramuri" între anii 1929—1926*, vol. II/1972); de limbă română: Flora Șuteu (*Adaptarea neologismelor cu radicalul erb- în limba română contemporană*, vol. III/1973); P. Țugui (*Gr. H. Grandea despre problemele de estetică și de literatură românească*, 1973), D. Teodorescu (*Poetica lui Ion Barbu*, 1973). Din 1978, textele sînt grupate în „Studii și documente", „Note și recenzii", „Cronică". Colaborează cu articole: I. Trăistaru (*Familia și viața lui Grigore Ureche*, 1978), M. Beșteliu (*Tudor Arghezi, poet tradiționalist*, 1980): cu note: Fl. Firan (*Centenar UNESCO; Elena Farago*, 1979). Volumul pe anul 1979 cuprinde articole referitoare la centenarul nașterii lui Tudor Arghezi, cel din 1980, la centenarul nașterii lui Mihail Sadoveanu. P. Țugui mai publică bibliografia *Scrierilor lui M. Sadoveanu apărute în periodice pînă la 31 dec. 1904* (1976) și articolul *G. Călinescu și „Istoria literaturii române"* (1977). Alți colaboratori: I. Pătrașcu, C. D. Papastate, T. Nedelcea, M. Barbu, I. Calotă, C. Popescu, Doina Ungureanu.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 36 682)

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN TIMIȘOARA. Seria științe filologice. Publicație de cercetare. științifică. Apare la Timișoara (1956 — continuă), Red. resp.: Victor Iancu (1969—1973), Șt. Munteanu (1974—1977); red. resp. adj.: I. F. Bociort, V. Șerban, E. Todoran (1977). Publică articole și studii de lingvistică, istorie, teorie și critică literară, note și discuții, recenzii și cronici. Colaborează cu studii de stilistică, istorie literară și literatură universală: Eugen Todoran (*Conceptele gîndirii poetice în opera lui Eminescu*, 1970), Șt. Munteanu, G. I. Tohăneanu, Corneliu Nistor, Ion Iliescu, V. Iancu, Simion Mioc (*Colaborarea lui Ion Vinea la „Cronica"*, 1970), Livius Ciocîrlie (*Interrelația text-societate în opera lui Balzac*, 1972), Lucia Jucu-Atanasiu (*Dinicu Golescu, exponent al epocii premoderne și precursor al generației pașoptiste*, I, 1977). Semnează cronici, note și recenzii: M. Bucă, D. Crașoveanu, Doina David, Ileana Oancea, E. Tănase. Alți colaboratori: Tr. L. Birăescu, I. Cheie-Pantea, Stela Mirel, Șt. Binder, V. Țira.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 33 459)

ANII DE UCENICIE. Revista studenților Institutului și Școlii de Literatură și Critică Literară "Mihai Eminescu". Publicație destinată promovării creației literare a tinerilor în perioada de început a revoluției socialiste. Apare la București (1951—1955), multigrafiat. Colaborează cu versuri: Florența Albu, Emilia Căldăraru, Florin Mugur,

N. Stoian, Rusalin Mureșan, N. Labiș (*Lui Nicolae Bălcescu* și o parodie după poeziile lui A. E. Baconski, intitulată *Balada țăranilor care vînd lapte*), Ion Horea, Victor Tulbure, Ion Gheorghe; cu proză: Valeria Boiculesi, Nágy István, Aurel Martin, Gh. Achiței, Ion Grecea, Ion Băieșu; cu articole de critică literară: Lucian Raicu, N. Stoian, Gh. Tomozei, N. Labiș (o recenzie asupra dramei *Bălcescu* de Camil Petrescu). Alți colaboratori: Remus Luca, Aurel Covaci, Radu Cosașu, Elena Dragoș, Irimie Străuț, Horia Aramă.

(F. 21 × 29 cm; B.A.R., P II 25 269)

ANUAR DE FILOLOGIE, vezi ANUARUL DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ *

ANUARUL DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ. Editat de Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Universității „Al. I. Cuza" din Iași. Apare la Iași (1965 — continuă), în continuarea revistei *Studii și cercetări științifice* **. În 1964 apare cu titlul *Anuar de Filologie*. A.L.I.L publică studii de lingvistică generală, de limbă română (istoria limbii, gramatică, dialectologie, stilistică), de filologie română, de istorie literară românească și universală, de teorie și critică literară, de folcloristică și alte texte, sub rubricile „Aniversări", „Note și documente", „Discuții", „Critică și bibliografie", „Cronică". Colaborează cu studii: N. I. Popa, Gabriela Drăgoi (*Începuturile poetice ale lui M. Codreanu*, 1965), I. Lăzărescu (*Colaborarea lui G. Coșbuc la „Viața românească"*, 1966), Adrian Marino (*Istoria literară*, 1969; *În jurul genurilor literare*, 1970), Dan Mănucă, G. Ivănescu (*Activitata lingvistică a lui Vasile Bogrea*, 1976), Al. Teodorescu (*Vasile Bogrea, istoric literar și publicist*, 1976), M. Timofte (*Din istoricul „Junimii". G. Panu student la Gand*, 1978), Florin Faifer (*Viziunea dramatică în opera lui P. B. Hașdeu* 1978); cu cronici: Constantin C. Angelescu, R. Zăstroiu, Al. Teodorescu, Stelian Dumistrăcel, Mihai Drăgan, L. Vulovici, G. Ivănescu (*A 90-a aniversare a academicianului Iorgu Iordan*, 1978), Val Panaitescu (*Profesorul Nicolae I. Popa la 80 de ani*, 1978), Eugeniu Speranția (*Însemnări despre revista „Viața nouă"*); cu note și recenzii: Stelian Dumistrăcel, Dan Mănucă, L. Vulovici. Alți colaboratori: Despina Ursu, Ion Tiba, I. Constantinescu, C. Turcu, C. Dumitriu, C. Frîncu, Lucia Cireș, Gh. Macarie.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 30 339)

ANUARUL ARHIVEI DE FOLCLOR. Publicație editată de Academia Română. Apare la Cluj (1932—1940), la Sibiu (1941—1945) și din nou la Cluj-Napoca (1980—1981); în anii 1932—1945, în total șapte vol., sub redacția lui I. Mușlea; în anii 1980—1981, cu titlul *Anuarul de folclor;* red. resp.: Ion Taloș. Propunîndu-și culegerea „cît mai sistematică și mai grabnică a folclorului românesc", **A.a.de.f.** publică studii despre folclor și folcloriști români, chestionare referitoare la culegerea folclorului, recenzii și note despre cărțile apărute, precum și rubrica „Bibliografia folclorului românesc". I. Mușlea semnează studiile *Ion Bianu și folclorul nostru* (vol. III/1935), *Ovid Densusianu folclorist* (vol. V/1939) și memoriul *Din activitatea mea de folclorist. Contribuții la cunoașterea mișcării folcloristice românești între anii 1925—1965* (vol. 1980), D. Prodan, *Versuri contemporane despre răscoala lui Horea* (vol. VI/1942), Artur Gorovei, *M. Gaster și folclorul românesc* (vol. VIII/1943), I. Talos, *Corpusul folclorului românesc. Cimilituri* (vol. I/1980), Virgil Florea, *Enea Hodoș și problemele spectilor folclorice* (vol. II/1981). Ultimul volum, din 1981, mai cuprinde articole semnate de Ovidiu Birlea, Istvan Almași, Ioan T. Florea ș.a., referitoare la centenarul nașterii lui Béla Bartok și la probleme de folclor. Alți colaboratori: Petru Caraman, Romulus Tudoran, Șt. Pascu, N. Dragoș, Ion Breazu, Emil Petrovici, Ion Pătruț, Gh. Pavelcu, Tatiana Gălușcă.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 11 110)

ANUARUL „ATENEULUI ROMÂN". Apare la București (1900—1904; 1927—1943). Publică dări de seamă ale Comitetului Societății „Ateneul Român" din București și ale filialelor sale din țară, procese-verbale ale ședințelor, rezumate ale unor discursuri și conferințe ținute la Universitatea Ateneului, ca, de exemplu: Ion Pillat, *Noua generație față de tradiție și modernism* (1927), Gh. Adamescu, *Discursuri* rostite la sărbătorirea lui I. M. Brătescu-Voinești (1928) și cu prilejul centenarului nașterii lui Frédéric Mistral (1930). **A.A.R.** pe anul 1938—1942 apare sub îngrijirea lui Gh. Adamescu și C. Prodan, cuprinzînd în plus anexele: *Discursuri originale, Marea frescă a Ateneului Român, Biblioteca, Conferințe, Prelegeri* (1938). **A.A.R.** pe anul 1942 conține conferința lui Raul Teodorescu *Poezia de dragoste de la Eminescu încoace.*

(F. 15 × 23 cm; B.A.R., P I 10 970)

Bibl.: I. Zamfirescu, V. Cândea, V. Moga, *Ateneul Român*, [illegible]

ANUARUL DE FOLCLOR, vezi ANUARUL ARHIVEI DE FOLCLOR *

ANUARUL SOCIALIST. Publicație a Partidului Social-Democrat din România. Apare la București (1946). Conține date biografice și note bibliografice despre Ion Păun Pincio, I. C. Frimu, Karl Marx, Anatole France, Jean Jaurès, Fr. Lassalle, A. Bebel, K. Kautsky, Panait Mușoiu, Louis Blanc. Este reprodusă și comentată declarația cu privire la actul de la 23 August 1944, a partidelor politice democratice. Colaborează cu versuri: Șt. Baciu, Șt. Tita; cu proză: Ion Pas, I. Felea, Gala Galaction; cu articole politice: G. Spina, Eugen Relgis. Alți colaboratori: N. Delcanu, Lotar Rădăceanu, Marin Iorda.

(F. 18 × 42 cm; B.A.R., P I 19 121)

APĂRAREA NAȚIONALĂ. Apare la București zilnic (15 ian. 1900 — 9 febr. 1903). Dir.: B. P. Hasdeu (2 ian. — 12 iun. 1902). Ziarul își propune să apere elementul național, popoarele având datoria de a trăi și a se dezvolta potrivit „firei și geniului lor". În afară de rubricile „Buletinul

A. își propune să se ocupe de instrucțiunea publică, să înlăture ignoranța, dușmanul de căpetenie al sărăcici. Colaborează cu versuri : M. Zamfirescu *(Sora Maria,* nr. 5/1881), A. Vlahuță *(Noaptea, regina lunei,* nr. 10/1881, *La statuia lui Ion Heliade-Rădulescu,* nr. 21/1881) ; cu amintiri : C. Alessandrescu. **A.** reproduce, din *Convorbiri literare* * (1867—1944), nuvelele *Petrea Dascălul* de N. Gane și *O bună pescuire* de Pedro Antonio de Alarcon, în traducerea lui Titu Maiorescu (nr. 37/1882). În foiletonul **A.** mai apar *Scene din viața femeii* de Fenelon (nr. 41/1882 ș.u.), traduse de Irina Beștelei.

(F. 34 × 48 cm ; B.A.R., P IV 34 369)

ARTA. Revistă literară, artistică, teatrală. Apare la București, lunar (1 ian.— dec. 1912), sub conducerea unui comitet. **A.** își propune să cultive „simțul frumosului, simțul artei ce înalță" și să-i apropie „mai mult pe toți cei ce doresc propășirea artei la noi". Rubrici : „Versuri", „Proză", „Articolul nostru". „Notițe artistice". Colaborează cu versuri : Ion Al. George *(Hyperion,* nr. 2), Corneliu Moldovanu, V. Eftimiu, C. Riuleț, G. Gregorian, M. Demetriad, M. Săulescu, Oreste, C. Titus Stoika, Șerban Bascovici ; cu proză : Nigrim, Liviu Rebreanu *(Mușteriul,* nr. 10) ; cu teatru : M. Sorbul *(Poveste banală,* nr. 4), Elena Văcărescu *(Satana,* în traducerea lui D. Nanu, nr. 8). Corneliu Moldovanu traduce un fragment din *Polyeucte* de Corneille. Versurile sînt în general de factură modernistă. Semnează portrete literare Corneliu Moldovanu. Alți colaboratori : Th. M. Stoenescu, Natalia Vasiliu, Lia Hîrsu, V. Demetrius, I. Chiru-Nanov, D. Karnabatt, D. Iacobescu, Mia Vlad, Ion Manolescu.

(F. 22 × 31 cm ; B.A.R., P II 3 486)

ARTA. Teatru, cinema, literatură, muzică, plastică. Publicație de informații artistice și de orientare democratică. Apare la București, săptămînal (21 mai — 6 aug. 1941). Dir. : Vlaicu Bârna. **A.** își propune să fie un îndreptar al gustului public prin introducerea criteriului obiectivității în aprecierea operelor de artă. În articolul *Misiunea tearului* (nr. 1), Emil Giurgiuca subliniază importanța numirii lui Liviu Rebreanu în funcția de director al Teatrului Național. Cezar Petrescu răspunde la întrebările lui Vlaicu Bârna despre romanele *Întunecare* și *Ochii strigoiului.* Colaborează cu versuri : Tudor Arghezi *(Milă,* nr. 2), Ion Pillat. T. Arghezi republică aici comedia *Neguțătorul de ochelari* (nr. 8). „Cronica literară" și „Cronica dramatică" sînt semnate de Vlaicu Bârna, „Cronica plastică" de I. Vlasiu. Alte rubrici : „Cinematograful", „Anchete", „Culisele teatrelor". Alți colaboratori : Virgil Carianopol, N. Carandino. Vezi și ARTA NOUĂ *

(F. 39 × 56 cm ; B.A.R., P IV 18 507)

ARTA LIBERĂ. Revistă săptămînală de teatru, cinema și literatură. Apare la București (10 dec. — 20 dec. 1944 ; 5 ian. 1945). Prim-red. : Al. Cernă-Rădulescu. În articolul *Arta liberă* (nr. 1/1944), N. D. Cocea afirmă că „o artă liberă nu poate să fie, în epoca revoluționară de astăzi, decît o artă eliberată de toate prejudecățile trecutului". Rubrici : „Literatură", „Artiștii noștri", „De vorbă cu actorii democrați", „Cinema", „Culise"„Humor". Colaborează cu versuri : Victor Eftimiu, Radu Beligan ; cu articole : I. Valjan *(Curentele noi în artă),* Paul B. Marian *(Cum s-a născut filmul sovietic).* Se anunță apariția revistei *Veac nou* * (1944) și sărbătorirea de către Academia de Științe a U.R.S.S. a „marelui filozof-revoluționar francez Voltaire" (nr. 1/1944). Articolul *O senzațională descoperire istorică — reprezentarea piesei „Actul al șaselea" de D. D. Pătrășcanu* (nr. 2/1944) relatează despre piesa inedită a lui D. D. Pătrășcanu, „continuare" la *Romeo și Julieta,* în care, spre deosebire de tragedia clasică, protagoniștii, Romeo și Julieta, „se căsătoresc, trăiesc fericiți și ajung.... la divorț". Ionel Marinescu traduce o nuvelă de Cehov, Ștefan Tita evocă figura fabulistului rus Krîlov, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la moarte. Alți colaboratori : Dan Grindea, Ion Marin.

(F. 25 × 35 cm ; B.A.R., P III 19 515)

ARTA NOUĂ. Teatru, cinema, literatură, muzică. Apare la București, săptămînal (12 apr. 1942 — 21 mart. 1943), continuînd programul revistei *Arta* * (1941). Dir. : Vlaicu Bârna. **A.n.** se menține pe poziții democratice și progresiste. Colaborează cu versuri : I. Pogan, D. Karnabatt, V. Voiculescu, Emil Giurgiuca ; cu proză : I. M. Sadoveanu, T. Mușatescu. În paginile revistei apar articole și studii diverse. Camil Petrescu pledează pentru *Teatrul substanțial* (nr. 1/1942), E. Lovinescu publică articolul *Spre alt teatru* (nr. 17/1942), T. Arghezi, „tăbliță" *Transcrieri* (nr. 34/1942). Alți colaboratori : Horia Oprescu, Petru Manoliu, Ionel Neamțu, George Sbîrcea.

(F. 31 × 47 cm ; B.A.R., P III 18 501)

ARTA ROMÂNĂ, vezi ARTA ROMÂNEASCĂ *

ARTA ROMÂNEASCĂ. Revistă pentru pictură, sculptură, arhitectură, muzică, artă dramatică, literatură. Apare la Iași, lunar (ian.-febr. 1908 — apr.-iun. 1912). Dir. : A. D. Atanasiu. De la nr. 3/1908 își modifică titlul în *Arta română,* intrucît la București exista Societatea „Arta românească" din 1906, sub președinția lui Radu Rosetti. În articolul *Rostul mișcării artistice* (nr. 1/1908), se preconiza ca arta „să străbată cît mai neîntîrziat în conștiința poporului nostru". **A.r.** publică articole și studii de artă, dări de seamă despre mișcarea artistică, reviste și cărți, precum și versuri, cugetări de Titu Maiorescu (nr. 7—8/1908), *Scrisori din corespondența lui Gh. Asachi către Gh. Panaitescu* (nr. 1/1910, ș.u.). Colaborează cu versuri : G. Tutoveanu, N. Rădulescu-Niger ; cu articole : A. D. Atanasiu (despre *Societatea Scriitorilor Români),* Teodor T. Burada (despre învățămîntul muzical), Eduard Caudella (despre primul concert al lui G. Enescu). N. Tonitza (scrisori din Paris). Alți colaboratori : A. D. Xenopol, M. Strajan.

(F. 15 × 22 cm ; B.A.R., P I 2 878)

ARTAGUL DRACULUI, vezi NICHIPERCEA*

ASACHI. Revistă științifică, literară. Apare la Piatra Neamț, lunar (10 apr. 1881 — 10 febr. 1885), sub conducerea unui comitet de redacție alcătuit din : dr. D. Cantemir, C. Hogaș, I. Negre, Victor Dogariu și V. C. Buțureanu. Editată de societatea cu același nume, **A.** publică programul conferințelor, rezumate ale acestora, articole de istorie, filozofie, pedagogie, medicină, precum și versuri, proză și cîteva recenzii și note. Colaborează cu versuri : Gr. N. Lazu, C. Hogaș *(Epistolă către d-l Gr. N. Lazu, Între filozofi,* nr. 3/1881), Isidor P. Eșanu, G. Boteanu, primul și ultimul cu versuri aproape în fiecare număr ; cu proză : C. Hogaș, *Amintiri din o călătorie* (nr. 13/1883 ș.u.), ce vor fi reluate peste un deceniu în *Arhiva Societății Științifice și Literare din Iași* * (nr. 5—6/1883 ș.u.), D. Cantemir și V. C. Buțureanu semnează articole pe teme științifice, I. Mironescu, articole referitoare la învățămînt *(Rolul învățătorului rural,* nr. 13/1883 ș.u.). Dintre conferințele rezumate în revistă se reține cea ținută de C. Hogaș *Despre dezvoltarea și conservarea naționalității la români* (nr. 10/1882). I. Negre publică un lung studiu despre *Viața, lucrările și scrierile lui G. Asachi (1788—1869)* (nr. 11/1882 ș.u.), cu republicarea poeziilor lui Asachi : *La Tibru* și *La Italia* (nr. 12/1882). În urma publicării articolului despre Gh. Asachi de I. Negre, V. Alecsandri trimite redacției o scrisoare, în care corectează afirmația că poetul ar fi fost ministru al Instrucțiunii în timpul lui Cuza. În ultimul număr din 1885 este reprodusă poezia lui V. Alecsandri, *Cuza Vodă,* epitaf pe mormîntul domnitorului, de la Ruginoasa. Un studiu istorico-pedagogic al lui V. C. Buțureanu este, după cum s-a demonstrat în revista *Contemporanul* * (1881—1891), un plagiat după cartea *Études sur les moralistes français* (1864) de Prévost-Paradol. Singura colaborare notabilă rămîne a lui C. Hogaș.

F. 15 × 23 cm, B.A.R., P I 335)

ASMODEU. Revistă umoristică. Apare la București, săptămînal (14 mart. — 30 sept. 1871 ; 24 mart. — 2 iun. 1874). Girant resp. : Ghiță Popescu. Înscriindu-se în seria publicațiilor umoristice editate de N. Orășanu, *Nichipercea* * și *Ghimpele* *, **A.** folosește textul și caricatura cu intenții satirice, fără să divulge numele colaboratorilor. În primele 12 numere, rubricile se intitulează : „Acte oficiale ale lui Asmodeu", „Revista politică", „Camera", „Asmodii", „Serviciul telegrafic al lui Asmodeu". O nouă rubrică, „Mofturi politice de-ale zilei" (nr. 13/1871), este urmată de altele, care anticipează revista lui I. L. Caragiale, *Moftul român* : „Mofturi politice. Camera deputaților" (nr. 18/1871), apoi „Mofturi politice, sociale și de tot felul" și „Pentru cititorii moftangii" (nr. 21/1871). Atacurile revistei erau îndreptate atît împotriva domnitorului Carol I și a junimiștilor P. P. Carp și Titu Maiorescu, cît și împotriva liberalului I. Ghica. La rubrica „Bucureștii în timpul verii", **A.** republică, în nr. 23/1871, din *Familia* * (1865—1967), farsa lui B. P. Hasdeu, *Un rămășag. Eu și ea,* la adresa *Convorbirilor literare* * (1867—1944), iar în nr. 24/1874, fabula *Elefantul* de Gr. Alexandrescu. Este posibil ca la **A.** să fi colaborat și I. L. Caragiale.

(F. 30 × 44 cm ; B.A.R., P IV 6 051)

Bibl. : I. Cremer, *Date noi despre începuturile publicistice și literare ale lui I. L. Caragiale,* în *P N,* 1964 ; Teodor Virgolici, *Asmodeu (1871—1874),* în *Ramuri,* 1971, nr. 10.

ASTRA. Literară, Artistică. Științifică. Revistă de popularizare a literaturii universale. Apare la București, bilunar (1915—1916 ; 1918), sub redacția lui Ion Gorun. În 1918 își modifică titlul, în *Astra ilustrată.* **A.** publică nuvele, schițe, dări de seamă, articole de popularizare a științei, anecdote, maxime și cugetări, în marea lor majoritate traduceri sau localizări după autori străini : Mark Twain, A. Daudet, Guy de Maupassant, Conan Doyle, Paul Heyse, Maxim Gorki, D. Grandville, Jules Lemaitre, H. G. Wells, Émile Zola. Traducerile, nesemnate, aparțin, majoritatea, lui Ion Gorun. Vezi și ASTRA NOUĂ *

(F. 12 × 16 cm ; B.A.R. P I 4 160)

ASTRA. Revistă politică, social-culturală a Comitetului pentru Cultură și Educație Socialistă al Județului Brașov, editată de ziarul „Drum nou" **. Apare la Brașov, lunar (iun. 1966 — apr. 1974), apoi trimestrial (mai-dec. 1974 — continuă). În anii 1966—1974 apare cu subtitlul *Lunar politico-social, cultural.* Red.-șef. : Ion Lupu (1966—1972), Dan Tărchilă (1972—1973), Mihai Nadin (1974), Ion Ciutacu (1975—1980). Colegiul de redacție (1982) : Daniel Drăgan —red.-șef., Constantin Catina, Ion Itu, Eftimie Mogâldă, Dumitru E. Popescu —secr. red., Dan Tărchilă. Apărînd cu titlul simbolic al societății înființate în 1861 la Brașov de către T. Cipariu și G. Barițiu, **A.** își propune să stimuleze „activitatea culturală și publicistică originală", să participe activ „la schimbul de opinii și la confruntarea de idei în problemele științei, artei și culturii românești". Apariția **A.** este salutată de Tudor Arghezi *(O bună dimineață pe viața întreagă),* de Ion Pas, Zaharia Stancu și Eugen Jebeleanu. **A.** publică versuri și proză, cronici literare și artistice, eseuri, texte inedite, traduceri, reportaje, anchete, dezbateri pe teme politice, sociale, de istorie națională, mese rotunde, știri culturale. Consemnează manifestări artistice (festivaluri muzicale, concursuri de interpretare, recitaluri), organizate în cadrul unor serii tradiționale ale vechii Societăți „Astra", ulterior integrate în Festivalul Național „Cîntarea României". Între anii 1966—1973, literatura beneficiază de un spațiu mai întins. Colaborează cu versuri : Tiberiu Utan, Ana Blandiana, Aurel Baranga, Gherghinescu Vania, V. Eftimiu, Șt. Augustin Doinaș, Rusalin Mureșan, Ion Stanciu, H. Țugui, G. Boitor, A. I. Brumaru, Adrian Munțiu ; cu

tată în 1865 de către C. Esarcu și V. Alexandrescu-Urechiă, avînd menirea de a răspîndi în popor cunoștințe din domeniul științelor naturale, morale, politice, literaturii și artei, societatea „Ateneul Român" desfășoară o bogată activitate prin conferințe, expoziții și alte manifestări culturale și științifice. La inițiativa lui C. Esarcu, societatea realizează, prin contribuții benevole — „dați un leu pentru Ateneu" —, construcția monumentală, în stil neoclasic, a Ateneului Român din București, inaugurat în 1888. Revista **A.r.** publică statutele societății, programele conferințelor ținute după modelul „Junimii" din Iași, rezumate ale conferințelor, versuri, proză, teatru, articole diverse și cîteva traduceri. Rubricile **A.r.** se intitulează : „Cronica Ateneului" și „Programul conferințelor Ateneului", (semnate de V. Alexandrescu-Urechiă), „Educațiune și instrucțiune" (redactată de C. Esarcu), „Belle-arte", „Buletinul arheologic", „Maxime". În nr. 11—12/1867 **A.r.** anunță apariția revistei *Convorbiri literare** (1867—1944), republicînd fragmente din articolul *Despre poezia română* al lui Titu Maiorescu, sub titlul *Condiția materială a poeziei*. Colaborează cu versuri : N. Nicoleanu, V. A. Urechiă, I. Heliade-Rădulescu *(Poetul murind*, nr. 4—5/1866), D. Bolintineanu *(De la Tisa pîn' la mare, O salutare către mare*, nr. 10—11/1867) ; cu proză : B. P. Hasdeu (*Portretul lui Ion Vodă*, nr. 6—7/1866) ; cu teatru : V. A. Urechiă *(Vornicul Bocioc*, piesă în versuri, comentată de C. Esacru, nr. 6—7/1867) ; cu articole : G. Missail *(Mișcarea artistică în România în anul 1866*, nr. 6—7/1866 ; *Datini și moravuri naționale*, nr. 8—9/1866 ș.u.) ; P. S. Aurelian *(Românii la Expoziția de la Paris*, nr. 4—5/1866 ș.u.), I. Heliade-Rădulescu *(Introducere la poeziile osianice*, cu reproducerea unor fragmente din poema în șase cînturi *Fingal*, nr. 12, 13, 14/1867). V. A. Urechiă prezintă elogios culegerea de *Poezii populare ale românilor* de V. Alecsandri și publică o scrisoare în care poetul acceptă să țină o conferință despre poezia populară. Dintre rezumatele conferințelor apărute în **A.r.** menționăm : V. A. Urechiă, *Clasicism și modernism* ; Ulysse de Marsillac, *Interpretări de texte din literatura franceză* : Th. Văcărescu, *Analize din operele lui Fr. Schiller*. În nr. 10—11/1866 ș.u. **A.r.** publică fragmente din *Iliada* de Homer, în traducerea lui C. Aristia. Alți colaboratori : G. Crețianu, G. Sion.
Vezi și ATENEUL ROMAN* (1894—1895)

(F. 17 × 25 cm ; B.A.R., P I 74)

Bibl. : I. Zamfirescu, V. Cândea, V. Moga, *Ateneul român*, 1976.

ATENEUL ROMÂN. Revistă mensuală. Științe, litere, arte (Revistă mensuală. Științe-litere-arte). Apare la București (15 ian. 1894 — 15 dec. 1895). Dir. : T. G. Djuvara. Continuînd programul revistei cu același nume, *Ateneul român** (1866—1869), noua publicație menține caracterul enciclopedic al revistei anterioare, ocupîndu-se de medicină, sociologie, drept, lingvistică, agricultură, istorie, folcloristică, meteorologie, psihologie, statistică, etnografie, filozofie, muzeistică etc. În articolul-program, C. Esarcu reamintește cititorilor realizările din trecut (1866—1869), insistînd asupra caracterului instructiv-educativ și național al materialelor ce urma să fie publicate. **A.r.** promovează o poezie lirică semnată de H. G. Lecca, Duiliu Zamfirescu, Th. M. Stoenescu. În nr. 2/1894, apare o prezentare a *Satirei literare la români* de N. N. Rîutu. Studiile și articolele științifice și cele referitoare la literatură oglindesc diversitatea preocupărilor : *Literatura populară* de L. Bachelin (nr. 2/1894), *Originea poveștilor populare* (fragment din *Basmele românilor* de L. Șăineanu, nr. 5/1894), *Viața militară în poezia poporului român* (epos istoric, baladă și doină) de Gh. Adamescu (nr. 6—7/1895), *Amintiri istorice de la începutul secolului*, rememorate de N. Cretzulescu (nr. 7, 9, 11/1895), textul inedit al testamentului lui N. Bălcescu, redactat în limba italiană (nr. 5/1894). Fiecare număr se încheie cu o „Bibliografie" — „străină și română" —, cu lista publicațiilor recente mai importante. Th. Șerbănescu traduce din H. Heine și Ada Negri, D. Zamfirescu, din Leopardi și Carducci, Scarlat I. Ghica, din Shakespeare *(Iuliu Cezar)*. Ținuta uneori elevată a materialelor, valoarea unor colaboratori, importanța unor subiecte tratate, atenția acordată cauzei românilor din Transilvania fac din **A.r.** una dintre revistele de prestigiu de la sfîrșitul secolului trecut. Alți colaboratori : Anghel Demetriescu, N. Petrașcu, G. Dem. Teodorescu, A. Vlahuță, V. Babeș, C. G. Dissescu, M. Galloianu, Nicolae Ionescu, D. C. Ollănescu-Ascanio, Em. Grigorovitza, T. Ezneanu George Dragu, Xenophon C. Gheorghiu, Ciru Oeconomu, C. Erbiceanu, N. D. Xenopol, I. C. Georgian.

(F. 16 × 24 cm ; B.A.R., P I 206)

Bibl. : Rodica Florea, *Ateneul român (1894—1895)*, în *R L R S S XIX*, 1974.

ATHENEUM. Revistă de ideologie și știință a liceelor militare. Apare la Iași, de șase ori pe an (1 febr. 1935 — dec. 1940). Red.-șef : M. Uță ; secr. red. : D. Popovici (1935). Publicația își propune să trateze probleme de organizare a învățămîntului liceal militar, de pedagogie, filozofie, estetică, istorie literară. Colaborează cu articole de psihologie, filozofie și literatură : I. Biberi, M. Mancaș, Ovidiu Papadima *(Viziunea folclorică*, nr. 3/1938), Al. Dima *(Poezii rasei noastre*, nr. 1/1939 ; *Problemele artei populare*, nr. 4/1939), I. Pillat *(Specificul românesc în lirica noastră modernă*, nr. 2/1938), D. Popovici *(Santa cetate*, fragment, nr. 2—3/1935), T. Vianu, *Artă și natură* (nr. 2/1938). Alți colaboratori : Augustin Z. N. Pop, N. I. Popa, M. Uță, Al. Zira.

(F. 17 × 24 cm ; B.A.R., P I 15 215)

AUR. Gazetă umoristică-literară. Apare la București, săptămînal (22 — 29 nov. 1932, 1933). Red. : Liviu Nera. Majoritatea articolelor nu sînt semnate sau ascund, sub pseudonime, nume obscure. Colaborează cu versuri : Theodor Rosen, Virgil Treboniu ; cu proză : Pavel A. Macedonski, Liviu Nera. Alți colaboratori : Sorin V. Rareș, Ion Țurcanu.

(F. 31 × 47 cm ; B.A.R., P III 13 858)

AURORA. Revistă pentru literatură, știință și artă. Apare la Craiova, bilunar (20 mai 1903 — 29 mart. 1904). Dir. : D. D. Moscu ; secr. red. : Marius de la Stroia. Publicație interesantă prin varietatea textelor, **A.** conține o legendă indiană, *Ezen Krișna* (nr. 1/1903), un fragment din lucrarea *Zeii cetății* de Fustel de Coulanges (ibidem), un fragment din *Iuliu Cezar* de Shakespeare (nr. 6/1903), un articol detaliat despre *Expoziția internațională de belle-arte de la Veneția* (ibidem), numeroase versuri semnate de N. Burlănescu-Alin, D. Marcu, Const. G. Brădățeanu, Petre Danielescu, poezii populare culese de Șt. St. Tutescu, cronici dramatice, „Hazuri", „Reclame", „Poșta redacției", „Știri" și „Cugetări". Alți colaboratori : Elena Diaconescu, Mihail C. Demetrescu, V. Cernătescu.

(F. 24 × 32 cm ; B.A.R., P II 697)

AURORA. Revistă literară și istorică. Apare la București, de trei ori pe lună (30 ian. — 1 iul. 1906). Publicație de cultură armeană, **A.** conține traduceri din literatura armeană veche și nouă, note biografice, tradiții, obiceiuri ale armenilor din țară și din străinătate. Rubrici : „Din istoria Armeniei", „Armenii în Franța", „Cronica teatrală", „Aurora în provincie", „Ecouri". Colaborează cu versuri : Petre Vulcan, Gr. Yamgaci, Semlat Sohazizian ; cu proză : Gr. Goilav, Gr. Zahraban. Textele literare ale scriitorilor armeni sînt însoțite de scurte biografii. Se republică un text de B.P. Hasdeu, despre Mănăstirea Argeșului. Alți colaboratori : Silvian Aryon, Victor Gara.

(F. 24 × 33 cm ; B.A.R., P II 1 745)

AURORA. Literatură. Artă. Umor. Apare la Piatra Neamț, săptămînal (27 mai — 30 aug. 1918). Dir. : Aurel Clococeanu. Revista etalează pseudonime bizare (Pegas, Neptun, Eldorado, Stix, Cerber, Marchizul Tufă de Veneția). Semnează versuri Adrian Gh. Lazariu și Gh. Oprișan. La rubrica „Adevăruri despre artă" se republică texte de Pompiliu Eliade, fragmente traduse din Goethe, Grillparzer. Din *Convorbiri literare** (1867—1944) se reproduce articolul *Modul de a lucra al lui Schiller* de Werbeck, în traducerea lui Traian Bratu, iar din ziarul *Scena** (1917—1918), condus de A. de Herz, un aviz „Pentru doritorii de literatură", în care directorul, autor al revistei în două acte *Fata cu trei case din Dafin*, își face singur reclamă. Alți colaboratori : Gh. Florescu, Edgar Verona, G. D. Apostol.

(F. 23 × 31 cm ; B.A.R., P II 4 844)

AURORA. Organ al Partidului Țărănesc. Apare la București, zilnic (23 oct. 1921 — 27 nov. 1937). Dir. : dr. N. Lupu (1921—1924). De la 24 iun. 1924, ziarul devine organ al Partidului Național Țărănesc. **A.** își propune, de pe poziții mic-burgheze, să răspîndească cultura și învățătura în rîndul țăranilor. Rubrici : „Chestiunea zilei", „Știrile zilei", „Revista revistelor", „Ultima oră". La suplimentul apărut în corpul ziarului la 7 ian. 1924, intitulat *Aurora literară, artistică, socială*, colaborează : N. Davidescu, George Silviu. Sporadic apar „cronici dramatice" semnate N. Davidescu și I.S.G., artistice — D. Caselli, literare — Andrei Braniște. Numărul 751/1924 conține o pagină închinată lui A. France începînd cu primul număr din 1921, apare, în foileton, traducerea romanului *Zeilor îi-e sete* de A. France (traducător I. Nicoară). Alți colaboratori : V. V. Haneș, C. Stere, Eugen Crăciun, G. M. Vlădescu, T. Teodorescu-Braniște, A. Munte, Marcu Beza, Marcel V. Gheorghiu.

(F. 46 × 61 cm ; B.A.R., P IV 5 453)

AURORA. Literară, artistică, teatrală, socială. Irodalom, művészet, szinház, társadalom. Publicație cuprinzînd texte în limbile română și maghiară, destinată cunoașterii reciproce a valorilor celor două literaturi. Apare la Oradea, săptămînal (24 dec. 1922 —15 iun. 1923). Dir. : G. Bacaloglu ; red. : George A. Petre, Keresztury Sándor, Salamon László. Articolul *Programul nostru* lămurește intenția de a face cunoscute cititorilor română și maghiari operele aparținînd celor două literaturi. În acest scop, **A.** publică traduceri de Franyó Zoltán din poeziile lui M. Eminescu și Adrian Maniu, tălmăciri în limba maghiară din operele lui Lucian Blaga, G. Coșbuc, A. Vlahuță, St. O. Iosif, Panait Cerna, M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu și versuri în limba română din operele lui Arany János, Karinthy Frigyes, Jókai Mór, Móricz Zsigmond, Benedek Elek. O. Goga traduce din Petőfi, iar Iustin Ilieșiu din Ady Endre. M. Dragomirescu semnează o scurtă dare de seamă despre *Literatura română contemporană* (nr. 8/1923), iar Cezar Petrescu, o scrisoare în care afirmă că „scriitorii și artiștii sînt înfrățiți pretutindeni", că scopul revistei este de a ne cunoaște mai bine. Deși tendințele teoretice îi sînt străine, revista publică o scurtă intervenție a lui N. Davidescu referitoare la caracterul național și internațional al artei (nr. 12/1923). Este reluat articolul *Viitorul culturii europene* de Eug. Relgis, publicat în revista maghiară *Tűz* (Viena), ca răspuns la o anchetă internațională pe această temă (nr. 31/1923). În numărul următor, este lansat un apel, semnat de Ioan Slavici, C. Rădulescu-Motru, I. Teodorescu, P. Moșoiu, B. Lăzăreanu, Eug. Fillotti, Ion Pas, Keresztury Sándor, Eug. Relgis. Sînt anunțate premierele teatrale și cinematografice, expoziții și vernisaje, evenimente ale vieții muzicale etc. Alți colaboratori : George Bota, Gyóni Géza, Aurel Buteanu, Eugeniu Sperantia, Cridim, Ion Sîn-Georgiu, T. Murășanu, Korda Béla.

(F. 24 × 31 cm ; B.A.R., P II 6 423)

AURORA ROMÂNA. Foaie beletristică. (AURORA ROMANA. Fola beletristica). Revistă cu caracter enciclopedic, editată pentru românii din Transilvania. Apare la Pesta, bilunar (1 ian. 1863 — 15 aug. 1865). Propr., red. resp. și editor : Ioanichiu Miculescu. Anticipînd, prin caracterul ei, apariția revistei *Familia** (1865—1906), **A.r.** publică versuri patriotice, proză, traduceri din literatura universală, culegeri de literatură populară, încercări de critică literară, informații cul-

derate ediția a II-a și, respectiv, ediția a III-a). În 1829, își modifică titlul și subtitlul astfel: *Bibliotecă românească sau Adunări de multe lucruri folositoare, întocmită în 12 părți, întîia oară tălmăcită de prea învățați bărbați și tipărită pentru neamul românesc*. Red.: Zaharia Carcalechi, „ferlegher" (editor) la Tipografia Universității din Buda. Fiecare parte (fasciculă) era închinată — cu cite o dedicație scrisă de Carcalechi — cîte unui mecenat (Al. Ghica, Al. Filipescu, Gh. Băleanu, Gh. Asachi). Editorul dorea să realizeze, pentru cititorii din Muntenia și Moldova, o revistă culturală care să conțină articole de istorie națională și universală, articole politice (despre „starea lumii"), de agricultură, traduceri din literatura universală, varietăți, anecdote și literatură originală. Damaschin Bojincă scrie despre D. Cantemir, Radu Șerban și Mihai Viteazu, traduce istorioare morale și scrie o *Istorie a lumii pe scurt de la zidirea ei pînă în anul acesta*. Emanoil Gojdu publică, în 1829, un *Apel către strălucitii boieri ai Țării Românești și ai Moldovei*, cu conținut iluminist. Carcalechi semnează, de asemenea, articole de popularizare, informații culturale și bibliografice („Izvorul cărților"). Literatura originală se reduce la *Un stih al lui* **** (versuri nesemnate), fabula *Guzganul de cetate și cel de cimp* de Gh. Asachi, reprodusă după *Albina românească* *, *Ruinurile Tîrgoviștii* de V. Cîrlova, după *Curierul românesc* *. În articolul *Despre literatură* (1834), se încearcă o definire a literaturii, ca produs „al minții și al învățăturii unei nații".

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 1347)

Bibl.: I. Lupaș, *Cea mai veche revistă literară românească*, în *Anuarul de istorie națională*, 1921; Aurel A. Mureșanu, *Zaharia Carcalechi, întemeietorul primei reviste românești. Contribuții cu privire la familia, viața și opera lui (cu o fotografie)*, în *Gazeta cărților*, 1934, nr. 1; Iosif Pervain, „*Biblioteca românească*", în *SITL*, 1968, nr. 4; Aurel Cosma, *Prima revistă literară românească: „Biblioteca românească"*, în *Orizont*, 1970, nr. 4.

BIBLIOTECĂ ROMÂNEASCĂ sau Adunări de multe lucruri folositoare, întocmită în 12 părți, întîia oară tălmăcită de prea învățați bărbați și tipărită pentru neamul românesc (1829—1834), vezi BIBLIOTECĂ ROMÂNEASCĂ * (1821—1834)

BILETE DE PAPAGAL. Apare la București, zilnic (2 febr. 1928—10 aug. 1929; 15 iun.—5 oct. 1930), săptămînal (1937—1938), apoi din nou zilnic, (15 dec. 1944— 12 febr. 1945), în format „a opta parte dintr-o coală nr. 12, tip. universal, îndoit în două în lung și prezentînd patru pagini". În anii 1937—1938, are format de carte, indicîndu-se numărul, fără data apariției. Dir.: Tudor Arghezi. **B. de p.** își propune să ofere „zilnic cititorului numere individuale, organizîndu-și colaborările", așa încît ficce număr „să fie scris și semnat în întregime de unul și același colaborator, care își va lua inspirația, în libertate, de oriunde i-o plăcea". Din cele peste cinci sute de numere apărute, numai circa zece sînt scrise în întregime doar de un colaborator (Otilia Cazimir, F. Aderca, Ionel Teodoreanu, **M. Sadoveanu, Constanța Marino**-Moscu ș.a.). **B. de p.** poartă pecetea geniului polemic al lui Arghezi, a vervei sale corozive și neiertătoare, fie că este vorba de articolul de fond, de bilet, medalion, tabletă (prima tabletă apare în nr. 145/1928) sau de „Cronica literară". Prima serie a **B. de p.** deschide larg porțile unor debutanți ce vor deveni nume de prestigiu în literatură: E. Ionescu (*Elegii pentru ființe și lucruri mici*, nr. 51/1928), G. Ivașcu (*Rondel*, nr. 59/1928), G. Bogza (*Chelia*, nr. 152/1928), M. Beniuc (*Toamnă*, nr. 195/1928), Maria Banuș (*14 ani*, nr. 245/1928), Eugen Jebeleanu (*Iarnă*, nr. 267/1928), Cicerone Theodorescu ș.a. Colaborează cu versuri: T. Arghezi, N. N. Beldiceanu, Adrian Maniu, Tudor Măinescu, D. Botez, Gherghinescu Vania, Simion Stolnicu, N. Davidescu, G. Lesnea, N. Milcu, Virgil Gheorghiu, M. Steriade, Mircea Pavelescu, Ion Pogan, N. Crevedia, Radu Boureanu; cu proză: T. Arghezi, Gala Galaction, Romulus Dianu, Sergiu Dan, B. Iordan, Jean Bart, Ion Biberi, Mircea Pavelescu: cu teatru: T. Arghezi (*Negustorul de ochelari*, nr. 11/1928), F. Aderca. **B. de p.** consacră medalioane lui Urmuz (nr. 16/1928), G. Ibrăileanu (nr. 302/1929), G. Topîrceanu (1937), M. Sadoveanu (nr. 304/1929), N. D. Cocea și Perpessicius. Desene în peniță de T. Arghezi și Marcel Iancu. La ultima serie, F. Aderca semnează un articol despre Romain Rolland, cu prilejul morții scriitorului; în alt articol, elogiază activitatea critică a lui E. Lovinescu. Alți colaboratori: Tiberiu Iliescu, Ilariu Dobridor, Ionel Marinescu, Emil Botta, M. Blecher, Laurențiu Fulga, Sanda Movilă, Virgil Huzum, Al. Călinescu, Paul B. Marian, I. Peltz, Sașa Pană, Paul Zarifopol, Octav Șuluțiu, B. Fundoianu, Horia Bottea, Mircea Damian.

(F. 12 × 38 cm, 14 × 18 cm, 32 × 54 cm; B.A.R., P I, II, IV 9294)

Bibl.: *O aniversare: 40 de ani de la apariția Biletelor de papagal*, în *Gazeta literară*, 1968, nr. 8; Ov. S. Crohmălniceanu, *O inițiativă publicistică unică: „Bilete de papagal"*, în *PN*, 1968, nr. 4; *40 de ani de la apariția „Biletelor de papagal", a cărei ultimă serie, Tudor Arghezi a publicat-o în „Argeș"*, în *Argeș*, 1968, nr. 2 (semnează articole: G. Ivașcu, Demostene Botez, Maria Banuș, Radu Boureanu, M. Beniuc, Gherghinescu Vania, Lili Teodoreanu, D. Micu, Al. Cerna-Rădulescu, Gabriel Țepelea, Mihail Diaconescu).

BILETE LITERARE. Mic bazar de literatură. Apare la Craiova, bilunar (mai 1930: mai 1935; mai 1936). Dir.: Ion Stănescu-Cerbu, Costel Bădescu-Rudari. Publică versuri, schițe, epigrame, traduceri (din Carducci, Pușkin, Cervantes, Ugo Foscolo), semnate de Al. Iacobescu. Alți colaboratori: Dem. Bassarabeanu, G. Măcești anu.

(F. 12 × 32 cm; B.A.R., P II 16989)

BINELE PUBLIC. Ziar politic, economic, literar și științific. (BINELE PUBLICU. Diaru politicu, economicu, literaru și scĕințificu). Apare la București, de trei ori pe săptămînă (29 nov. 1878 — 9 iun. 1879), apoi zilnic (10 iun. 1879 — 17 mart. 1884). De la 23 mart. 1881, subtitlul este suprimat.

În 1884 fuzionează cu *Timpul* * (1876—1924), sub numele de *România* ** (1884—1892). Red.: G. O. Gîrbea (1878), N. R. Lepădătescu (1882—1883). Ziar politic, **B.p.** susține idei liberale și democratice burgheze, fără să-și justifice cuvintele „literar și științific" din subtitlu. Are mai mult un caracter informativ, anunțînd, de pildă, reprezentarea, la Teatrul Național din București, a piesei *O noapte furtunoasă* (24 ian. 1879), fără să menționeze numele autorului, și a dramei *Despot-Vodă* de V. Alecsandri. Colaborează: G. Ionescu-Gion, cu articole literare, cronici dramatice și recenzii, D. D. Racoviță-Sfinx, cu cronici dramatice, cugetări, articole de informații culturale, recenzii, nuvele și traduceri din literatura universală, și I. S. Spartali, cu traduceri. Alți colaboratori: M. N. Săulescu, G. Missail, G. O. Gîrbea.

(F. 40 × 58 cm; B.A.R., P IV 976)

BIS. Săptămînal de teatru, muzică, literatură, artă, sport. Apare la București (16 mart. — 7 apr. 1935, în total cinci nr.). Red.: N. Carandino, C. Panaitescu. Publicație de informații teatrale, muzicale, literare, arte și sport, la care, alături de redactori, colaborează Zaharia Stancu, cu un comentariu despre realegerea lui Liviu Rebreanu în funcția de președinte al Societății Scriitorilor Români, Petru Manoliu cu articolul *Procesul Baudelaire* și Theodor Ciortea.

(F. 32 × 48 cm; B.A.R., P III 14735)

BIS. Artă, teatru, cinema, muzică. Apare la București, săptămînal (19 sept. 1943 — 23 oct. 1946). Dir.: Sanda Cocărăscu. De la 20 ian. 1946, subtitlul se modifică în *Săptămîna bucureșteană în teatru, muzică, plastică, cinema, sport*. Ca și *Bis** (1935), publicația năzuiește să fie „o oglindă" a vieții culturale bucureștene. Semnează articole de fond: N. Carandino, Al. Kirițescu, Radu Beligan, F. Aderca; articole diverse: V. Eftimiu, Ion Pas, Lucia Demetrius, D. Karnabatt, Ionel Teodoreanu. „Cronica teatrală" este susținută de N. Carandino, cea „plastică" de Miron Radu Paraschivescu, cea „muzicală" de Virgil Gheorghiu, cea „literară" de Ovidiu Constantinescu. În paginile **B.**, apare textul inedit *Cîntecul vechi* de G. M. Zamfirescu (nr. 14/1943). După 23 August 1944, „Cronica dramatică" este semnată de Tudor Șoimaru. Alți colaboratori: G. Vlădescu-Răcoasa, Ilie Păunescu, Ion Apostol Popescu.

(F. 32 × 48 cm, 54 × 64 cm; B.A.R., P III, IV 18545)

BLAJUL. Revistă de cultură. Apare la Blaj, lunar (ian. 1934 — nov.-dec. 1936), din inițiativa și sub conducerea lui N. Comșa și Pavel Dan. **B.** publică versuri, proză, articole de istorie literară și culturală, documente, cronici ș.a. Colaborează cu versuri: Radu Brateș, Gherghinescu Vania, Octav Sargețiu; cu proză: Pavel Dan (*Îl duc pe popa, Întîlnire, Corigențe*), I. Agârbiceanu, Ionel Neamțu; cu studii: Pavel Dan (*Ciclul novăcești-lor*), Radu Brateș. „Cronica literară" este semnată de Cezar Petrescu, N. Albu și Radu Brateș. În nr. 45—48/1935, Al. Dima formulează principiul *Localismului creator*, susținut și în *Provincia literară* * (1932—1934), iar N. Comșa scrie despre încercarea lui N. Iorga de a reînvia sămănătorismul prin revista *Cuget clar* *. Pimen Constantinescu traduce din Ada Negri. Alți colaboratori: V. Stanciu, N. Ladmiss-Andreescu, G. Fonea, Șt. Manciulea, M. Alexiu.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 13614)

Bibl.: N. Comșa, *Pavel Dan și revista „Blajul"*, în *Viața*, 1943, nr. 830; Emil Pintea, *„Blajul". Revistă lunară de cultură. 1934—1936*, Indice bibliografic, B.A.R.S.R., filiala Cluj.

BLOC. Literar. Artistic. Social. Publicație democratică. Apare la Iași, săptămînal (20 febr. — 14 mart. 1934, în total patru nr.). Dir.: Victor Gr. Constant: red.: George Lesnea, Beno Ceaușansky, Marcel Rosen. Anticipînd apariția revistei *Manifest* *, **B.** își propune, într-o perioadă de ascensiune a hitlerismului în Germania, să atragă atenția asupra pregătirilor pentru un nou război mondial: „Vom spune lucrurilor pe nume și oamenilor, adevărul pe față" (*Predoslovie*, nr. 1). Pregătirile de război ale Germaniei naziste sînt înfierate în articole ca: *Între democrație și dictatură, Ciuma fascistă se întinde, Savanții pregătesc războiul*. Un reportaj de I. Balaban, apărut în ultimul număr, este intitulat *Între da și nu: oameni, fapte, lucruri din Viena socialistă*. La partea literară și artistică a **B.**, colaborează cu versuri: G. Lesnea, Enric Furtună; cu proză: Aurel Lambrino. Cronicile literare sînt semnate de B. Ceaușansky și Dinu Răutu, cele muzicale de Gr. Petrescu. Alți colaboratori: N. Țatomir, Al. Pogonat, Sebastian Popovici, S. Maximilian.

(F. 32 × 47 cm; B.A.R., P III 13637)

BLUZE ALBASTRE. Revistă de literatură proletară. Apare la București, bilunar (5 iun. — 3 iul. 1932, în total patru nr.). Red. resp.: Al. Sahia. Continuă programul revistei *Veac nou* * (1932). În numele artei adevărate, **B.a.** militează „pentru o literatură a realității groaznice, mascată prin multiple legende și teorii care au dăinuit prea mult", respinge „estetismul", acuză vehement „falsitatea spiritualismului", cu toate implicațiile sale „mistice, țărăniste", și cere creatorilor „o artă profund implicată în stările sociale de fapt", o artă angajată. Orientarea democratică reiese și din traducerea unor opere din literatura străină militantă: Vl. Maiakovski, *150 de milioane*; Maxim Gorki, *Parazitii*; F. Gladkov, *Cucerirea cimpurilor*; Illés Béla, *Repetiția generală*; Johannes Becher, *Balada lui Karl Schmidt din orașul cenușiu*, și din publicarea nuvelelor lui Alex. Sahia: *Uzina vie* (nr. 1) și *Revolta din port* (nr. 4). Un articol al lui Sahia, din nr. 3, pe tema cursei înarmărilor, este, în același timp, un act de aderare la Congresul Antirăzboinic ce se pregătea sub lozinca „Război războiului imperialist", la care aderaseră scriitori de prestigiu, ca Bernard Shaw, Gorki, Th. Dreiser, Romain Rolland, H.Mann, Upton Sinclair. Din cauza caracterului revoluționar a răzvrătirii împotriva ordinii existente, a ideilor progresiste promovate, nr. 5 este confiscat de poliție și revista inter-

literară", „Revista literară". B. publică articole de istorie și filologie referitoare la poporul român, documente istorice. Colaborează cu versuri : C. Bolliac, D. Bolintineanu *(Crinul și roza*, nr. 2/1862 ; *Muma lui Mihai*, nr. 8/1862 ; *Maria Putoiana*, nr. 12/1863) ; V. Alecsandri *(Moara de vînt*, fabulă politică, nr. 24/1862, semnată Vlad Moraru), Gr. Alexandrescu *(Vînătorul*, nr. 7/1863) ; cu proză : B. P. Hasdeu *(Iancu și Ioniță sau demonstrarea socială a formulei + — = 0*, interesantă povestire pentru nota umoristică, nr. 96/1863 ; *Copilăriile lui Iancu Moțoc*, nr. 255/1864 ș.u. : două episoade, *Ursita* și *Pricopseala*, din încercarea de roman *Viața unui boier)*. Din oct. 1864, „Cronica muzicală" este semnată de N. M. Philimon. Bolliac propune editarea operelor lui N. Bălcescu, I. Heliade-Rădulescu și D. Bolintineanu. În B. din 3 ian. 1863, directorul cere Ministerului Instrucțiunii să ia măsuri pentru întocmirea unei gramatici și a unui dicționar, să pună capăt „anarhiei și arbitrarului în scrierea limbii române". B. poartă amprenta personalității publicistice a lui Bolliac, inițiatorul, susținătorul și animatorul lui neobosit. Alți colaboratori : M. Zamphirescu, Gr. H. Grandea, V. P. Marțian. Vezi și TROMPETA CARPAȚILOR *

(F. 48 × 64 cm ; B.A.R., P IV 79)

BUCIUMUL. Foaie pentru stringerea folclorului. Organ al Cercului Folcloristic „Buciumul". Apare la Brădiceni, Gorj, lunar (nov. 1924 — iun.-aug. 1926 ; ian. 1935 — febr. 1936). Dir. : I. Buligan. B. își propune să publice „basme, povești, tradiții, legende, doine, cîntece, bocete, glume, snoave, obiceiuri, credințe, superstiții, vrăji, ghicitori, similituri și vorbe cumpănite", folclorul constituind „comoara cea mai de preț a unui popor". Artur Gorovei, directorul revistei *Șezătoarea* * (1892—1931), adresează B. o scrisoare în care emite ideea înființării unei societăți științifice pentru culegerea folclorului, care să pună la îndemîna cercetătorilor materialul adunat. În 1936, își modifică subtitlul în *Foaie pentru săteni. Literatură, cultură, folclor și artă populară*, păstrînd profilul revistelor de folclor *Tudor Pamfile* *, *Doina* * (1928—1935), *Izvorașul* *, *Vestitorul satelor* *. Reproduce fragmente din *Cartea misionarului* de Gh. D. Mugur și V. Voiculescu. Alți colaboratori sînt recrutați în special din rîndul învățătorilor, profesorilor și preoților : D. Udrescu, Lucian Costin, Ilie Păsculescu, I. N. Popescu, N. Dumitrescu-Bistrița, dar și din rîndul altor iubitori ai folclorului : N. Rădulescu-Niger, Const. Jaleș, M. Lungianu, C. S. Nicolaescu-Plopșor.

(F. 23 × 31 cm ; B.A.R., P II 8036)

BUCIUMUL. Revistă artistică, culturală și sportivă. Apare la București, lunar (iul. — 1 oct. 1929, în total cinci nr., ultimul dublu ; oct. 1935, un singur nr.). Dir. : G. Tovală ; red. : G. Em. Marinescu. Publicație modernistă, B. cheamă tinerimea la o viață nouă, „de cinste, pace și înfrățire". Colaborează cu versuri : Pavel A. Macedonski, George Em. Marinescu și G. Bacovia *(Amurg*, nr. 4 — 5/1929) ; cu proză : Pavel A. Macedonski *(Către muncitori)* și Virgil Treboniu. B. republică *Rondelul rozelor ce mor* și *Stepa* de Al. Macedonski. Rubrica „Trăznăi literare" selectează, din reviste, incorectitudini gramaticale, de fond și formă. Alți colaboratori : Mircea Ciobanu, O. Tafrali, Dem. Bassarabeanu, G. M. Vlădescu.

(F. 32 × 32 cm ; B.A.R., P II 16 243)

BUCIUMUL ROMÂN. Cunoștințe utile. (BUCIUMUL ROMANU. Cunoscince utile). Revistă literară, istorică și filologică. Apare la Iași, lunar (1 mart. 1875 — mart. 1881). De la 1 mart. 1876, apare cu subtitlul *Foaie literară*. Editor : Theodor Codrescu ; red. : I. M. Codrescu. Publică documente istorice, texte vechi, note stilistice, studii, glosar de arhaisme lexicale, poezii. I. M. Codrescu republică *Tragodia sau mai bine a zice Jalnica Moldovii întîmplare după răzvrătirea grecilor, în 1821* de Al. Beldiman, cu titlul prescurtat *Tragodia Moldovei* (nr. 4/1875 ș.u.). În 1875, se reproduce Diploma Principelui Cantemir, de membru al Academiei din Berlin. La rubrica „Bibliohronologie română", sînt incluse scurte recenzii critice. I. M. Codrescu traduce din limba greacă, împreună cu Al. Athanasiadi, un lung poem, *Poezia morală*, de A. Calfoglu. I. Codrescu republică studii de gramatică română, datorate lui G. Săulescu. Un merit deosebit al lui T. Codrescu constă în faptul că a publicat în B.r., pentru prima dată, *Țiganiada* lui I. Budai-Deleanu (mart. 1876 — febr. 1877). Mai apar note și dări de seamă în legătură cu desfășurarea Congresului Societății Limbilor Romanice din Montpellier (nr. 3/1878), urmate de scrisoarea președintelui, Alberto de Quintana, către V. Alecsandri, cîștigătorul premiului, cu poezia *Cîntecul gintei latine*. Colaborează cu versuri : D. Gusti, Al. Beldiman, I. Prale, Gr. S. Stamatin, Fr. Damé semnează un *Studiu comparativ între limba română și provensală* (nr. 5/1876 ș.u.).

(F. 17 × 24 cm ; B.A.R., P I 26)

BUCOVINA. Gazetă românească pentru politică, religie și literatură (Romänische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur). Apare la Cernăuți, săptămînal (4 oct. 1848 — 20 sept. 1850), cu text bilingv (român și german). Red. resp. : Gheorghe și Alecu Hurmuzaki. Articolul-program făgăduia cititorilor „cele mai noi producții ale literaturii românești", dar B. va deveni și „literară", abia în 1849, prin retipărirea unor fabule de Gr. Alexandrescu, a elegiei *O fată tînără pe patul morții* de D. Bolintineanu, a unor poezii de V. Cîrlova și Gh. Sion. Printre colaboratori se numără și V. Alecsandri, care trimite balada *Miorița* (culeasă de Alecu Russo în Munții Vrancei), și Aron Pumnul, cu un studiu, greoi și confuz, despre pătrunderea neologismelor în limbă *(Dezvoltarea limbii din simburul său)*. Alți colaboratori : Iraclie Porumbescu, C. Negri, V. Pogor.

(F. 27 × 42 cm ; B.A.R., P III 55)

Bibl. : *Publicațiile românești din Bucovina*, în *Junimea literară*, 1936, nr. 1—3.

BUCOVINA. Ziarul românilor bucovineni. Apare la Cernăuți, zilnic (18 mart. 1919 — 25 ian. 1920), ca organ al Societății „Unirea". Red. resp. : Dimitrie Bucevschi, Pamfil Șeicaru, Cezar Petrescu. De la nr. 42/1919, numele lui P. Șeicaru și C. Petrescu apar în frontispiciul ziarului, în calitate de directori. Cotidian de atitudine independentă față de partidele politice guvernamentale sau aflate în opoziție, B. îndeplinește un rol important în popularizarea literaturii române din partea de nord a țării. În afară de articole de informare politică și administrativă, la rubrica „Foița Bucovinei" sînt republicate texte literare (versuri, proză) și critice, din revistele *Luceafărul* * (1902—1920), *Semănătorul* * (1901—1910), *Neamul românesc* *, *Gazeta de Transilvania* *, *Ramuri* * (1905—1947) ș.a. Din *Însemnări literare* *, sînt reproduse versurile lui Demostene Botez *Amurg de toamnă*, textele în proză *În Bucovina* și *Noapte de april* de M. Sadoveanu, *Darul lui Moș Miron* de I. Agârbiceanu, *Cu G. Coșbuc* de G. Bogdan-Duică, din *Luceafărul*, începînd cu nr. 42/1919, rubrica „Foița" se intitulează „Literatura" sau „Critică literară", dar își păstrează conținutul : republicări din scrierile lui D. Anghel *(Șt. Petică)*, Ilarie Chendi *(La moartea lui Șt. Petică)*, M. Sadoveanu *(Păcat boieresc)*, T. Ștefanelli *(Amintiri despre M. Eminescu)*. Din *Convorbiri literare* * (1867—1944) sînt republicate studiile lui Titu Maiorescu *Ioan Popovici Bănățeanu* (nr. 60/1919) și *Victor Vlad Delamarina*, fragmente din *Amintiri din copilărie* de I. Creangă (cap. III, nr. 3/1919), din *Timpul* * (1876—1924), articolul lui M. Eminescu *Despre programe* (nr. 65/1919). Din opera lui G. Bacovia sînt reproduse *Nervi de toamnă* și *Amurg antic* (nr. 60/1919), *Note de toamnă* (nr. 63/1919), *Nervi de primăvară* (nr. 80/1919), Mai apar versuri de G. Tutoveanu, I. U. Soricu, Marcel N. Romanescu, proză de Ionel Teodoreanu și V. Demetrius, eseuri de Const. Cehan Racoviță. Articolul de fond din nr 65/1919, intitulat *Bucovina*, este semnat de Duiliu Zamfirescu, cel din nr. 181/1919, *În țara vechilor boieri*, de N. Iorga. I. Petrovici publică *Amintiri universitare* (ibidem). În nr. 197/1919, apare necrologul *Al. Vlahuță*, după care sînt reproduse fragmente din cartea acestuia, *Pictorul Grigorescu*. Alți colaboratori : Petre V. Gîdei, Al. Cazaban, Em. Grigorovitza, I. Gorun, D. Nanu.

(F. 36 × 54 cm, 44 × 64 cm ; B.A.R., P IV 4 689)

BUCUREȘTI. Cotidian de informații. Apare la București (25 mart. — 14 mai 1941). Dir. : Ion Minulescu ; prim-red. : Mircea Damian. Ziarul își propune să-i informeze pe cititori cu „ultimele evenimente din țară și străinătate, transmise prin telegrame, telefon și radio". I. Minulescu semnează „Cronica bucureșteană", ulterior cu titlu modificat în „Săptămîna bucureșteană", discutînd despre scriitori, critici literari și cititori ; Claudia Millian susține „Cronica dramatică" și Emilia Șt. Milicescu, „Cronica feminină". În *Debutul meu* (nr. 2), Radu D. Rosetti se referă la începuturile colaborării sale cu „Cronica modei", la *Adevărul** (1871—1951), semnată Laura. Mircea Damian scrie articolul de fond despre libertatea presei.

(F. 54 × 72 cm ; B.A.R., P IV 1 772)

BUHA. Literară. Critică. Artistică. Apare la Turnu Măgurele, lunar (ian. —febr. 1936, în total două numere). Red. : Florea Călin, Dan Mureș. Preponderent polemică, B. profesează o critică necruțătoare la adresa ideologiei fasciste, a experiențelor literare avangardiste și a estetismului irațional. În articolul *Preliminarii* (nr. 1), Florea Călin pledează pentru implicarea scriitorului în actualitate și enunță funcția socială a artei. Literatura originală publicată, în special poezia, este lipsită de virtuți artistice, fiindu-i specific însă un ton avîntat, profetic. Cîteva aforisme, cugetări, recenzii și un salut adresat revistei *Era nouă* * (1936), cu prilejul apariției, epuizează sumarul celor două numere. Colaborează : George Popa, N. Stănescu-Udrea, Stan Laurențiu, Andrei Bolin.

(F. 16 × 24 cm ; B.A.R., P II 40 952)

Bibl. : Rodica Florea, *Buha*, în *R.P.R.*, I, 1972.

BULETINUL INSTITUTULUI DE LITERATURĂ. Apare la București, anual (1921—1928), sub conducerea lui M. Dragomiescu. Conține dări de seamă despre ședințele Institutului, recenzii la lucrări de istorie, teorie și critică literară, opere literare și fragmente din teze de doctorat. Sînt discutate *Estetica lui Croce*, *Critica științifică* a lui E. Hennequin, *Estetica* lui P. Guyau și cea a lui Hegel, precum și cărți aparținînd lui D. Botez, M. Sorbul ș.a. G. Marinescu semnează studiul *Nuvela în literatura română*, însoțit de o bibliografie critică.

(F. 17 × 24 cm ; B.A.R., P I 7 591)

BULETINUL „MIHAI EMINESCU". Lămuriri pentru viața și opera lui Eminescu, redactat de Leca Morariu, cu concursul lui Gh. Bogdan-Duică (1930—1934) și G. Ibrăileanu (1930—1931). Apare în fascicule, la Cernăuți (1930—1940), Piatra Neamț (1941—1942) și Rîmnicu Vîlcea (1943 — 1944). Dir. : Leca Morariu (1935—1944) ; secr. de red. : Octavia Lupu-Morariu (1940—1944). Consacrat în exclusivitate cercetării vieții și operei poetului național al românilor, buletinul publică articole, studii și note critice întemeiate pe extrase din manuscrisele poetului — *Eminescu și germanii* (fasc. 2), *Influențe literare la Eminescu: Eminescu și Ossian, Eminescu și Goethe* (fasc. 4), documente, scrisori, autografe, inedite (fasc. 1, 5, 19), o rubrică de „Glose eminesciene" menite să lămurească „numeroasele locuri obscure de care se lovește orice cititor". Alte rubrici — „Biografie", „Multe și mărunte", „De toate" — sînt miscelanee care reunesc contribuții documentare ca : procesul lui T. Maiorescu din perioada directoratului la Școala de fete (1864), relațiile între Eminescu și Veronica Micle, o ipoteză asupra „iubitei din Ipotești", „Note amoroase" (de fapt catrene erotice), o critică făcută ediției de *Articole politice*. Începînd cu anul 1935, revista își îmbunătățește conținutul

CAIETE SĂPTĂMÎNALE. Publicație democratică scrisă de Eugen Herovanu. Apare la Iași (19 sept. 1936 — 10 apr. 1937, în total 20 de nr., ultimul dublu). După ce în articolul *Rămas bun*, apărut în *Adevărul* * (12 iun. 1936), protestase „în contra cenzurei" și a regimului „de intoleranță politică", Herovanu înființează C.s. cu scopul „de a informa cu obiectivitate și de a îndruma cu bunăvoință și prudență" (nr. 1/1936), pe cititori. Se dezbat teme ca : *Destinația literaturii și răspunderea scriitorului* (nr. 1—2/1936), *Sărbătoarea Unirii și problema revizuirii tratatelor* (nr. 3/1936), *Singele care curge în Spania* (nr. 4/1936), *Jurnalismul în cîteva din aspectele lui particulare* (nr. 5/1936), *Arta și morala* (nr. 14/1937), *Legea lui Tartuffe* (nr. 19—20/1937). În articolul *Arta și morala*, Herovanu comentează un foileton al lui E. Lovinescu, publicat în *Adevărul*, referitor la respingerea cererii lui Constantin Kiriței-escu de primire în Societatea Scriitorilor Români pentru atitudinea sa față de literatura considerată imorală și față de campania dusă de *Neamul românesc* * împotriva operei lui Tudor Arghezi. Rubrica „Note" conține și informații cu caracter istorico-literar : *Eminescu și Valéry* (nr. 4/1936), *Gh. Asachi și Bianca Milesi* (nr. 5/1936), *Ion Creangă la Humulești* (nr. 6/1936). Reproducînd din *Adevărul* (4 febr. 1937) fragmente din articolul *Mic bilanț*, în care autorul, M. Sadoveanu, răspunde acțiunilor huliganice de ardere a cărților sale în piețe publice, Herovanu conchide : „... opera și numele lui Sadoveanu vor străluci alături de ale lui Neculce și ale lui Ion Creangă, cu care are atîta afinitate, în timp ce numele celor care-l repudiază și-i ard cărțile se vor fi pierdut de mult cu cenușa acestora".

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 17 396)

CALEIDOSCOP. Social. Artistic. Literar. Apare la București, bilunar (30 dec. 1929 — 15 febr. 1930, în total trei nr., primul dublu). Dir. : Sandu Rugină ; secr. de red. : Victor Ulmu. C. înregistrează unele evenimente culturale, succesul romanelor *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu și *Duhovnicul maicilor* de Damian Stănoiu. I. Peltz semnează o scurtă proză lirică, *Adolescență*, datată „octombrie 1916", C. Demetriade, *Cîteva considerații asupra filmului sonor*. Alți colaboratori : Gheorghe Floru, Romeo Vulcănescu, Marius Verbiceanu.

(F. 23 × 32 cm; B.A.R., P II 40 195)

CALENDAR LITERAR. Editat de Asociația Scriitorilor din Brașov (1970). Membri fondatori : Sică Alexandrescu, A. B. Bănuț, Paul Constant, Vania Gherghinescu, Ion Th. Ilea, Dan Tărchilă. C.l. publică poezie, proză, amintiri. N. Vrabie scrie despre activitatea lui O. Goga la „Astra", reproducînd o amintire a poetului, din 1922 : „Eu la Asociație am făcut ce-am putut, muncă de popularizare — am scos înainte *Luceafărul* și m-am măcinat zilnic într-o societate de burghezi năpădiți de gînduri mici și intrigi mărunte". Alți colaboratori : Lucia Demetrius, Emil Manu, Edgar Papu, Mircea Braga, Máthyes Arpad.

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 35 139)

CALENDAR LITERAR ȘI ARTISTIC. Apare la București (1909), în Editura Librăriei Socec, colecția „Biblioteca Românească Enciclopedică". C.l. și a. cuprinde, pe lîngă date calendaristice, o bogată și variată parte literară și artistică, microbiografii ale unor scriitori și pictori contemporani. *Cuvîntul înainte* este semnat de Mihail Dragomirescu. Partea literară se deschide cu fabula *Boul și vițelul* de I. L. Caragiale, preluată după *Convorbiri critice* * (ian. 1908), și o traducere de I. L. Caragiale a schiței *Masca* de Edgar A. Poe. Urmează fotografia lui M. Dragomirescu, lista bibliografică a lucrărilor sale și o dare de seamă a aceluiași asupra mișcării literare și culturale din anul precedent. Ideile expuse aici vor fi reluate și dezvoltate în *Falanga* *. Colaboratorii sînt, în majoritate, cei de la *Convorbiri critice*. Semnează versuri : D. Nanu, Cincinat Pavelescu, Ion Minulescu, Donar Munteanu, Al. T. Stamatiad, Radu D. Rosetti, G. Tutoveanu ; proză : I. A. Bassarabescu (schița *Noi și vechi*), Ilarie Chendi scrie despre *Doi dispăruți* : *Iuliu Cezar Săvescu și Ștefan Petică*, I. Dragoslav publică un fragment autobiografic, E. Lovinescu sceneta *Doi prieteni*. C.l. și a. mai cuprinde fotografii, notițe biografice și texte aparținînd scriitorilor Corneliu Moldovanu, G. Orleanu, H. Frollo, A. de Herz, N. Dunăreanu, A. Mîndru, Octavian Goga, Al. Cazaban, Alice Călugăru, Ion Adam, M. Codreanu, Virgil Caraivan, note despre pictorii Carol și Alexandru Pop de Szathmary, Theodor Aman. Alte texte : Em. Gîrleanu (*Trei momente din viața lui C. Negri* — o cuvîntare din 1848, o scrisoare către Alecsandri, din 1858, și alta către M. Lupescu, din 1869), M. Străjă (despre colecția „Biblioteca Populară" fondată de I. Socec și condusă de M. Dragomirescu). Alți colaboratori : Al. Tzigara-Samurcaș, Vasile Pop.

(F. 10 × 15 cm; B.A.R., P I 2 945)

CALENDAR PUBLICAT DE SOCIETATEA „AMICII ORBILOR". Apare la București (1919—1920). Cuprinde, pe pagina de dreapta, douăsprezece poezii inspirate de elementele naturii, caracteristice fiecărei luni a anului, iar pe cea din stînga, calendarul lunii, avînd frontispicii și vignete preluate din vechi tipărituri. Versurile nu au titluri, fiind semnate cu autografele autorilor, cu excepția celor pentru luna noiembrie. Colaboratori : Oreste, Zaharia Bîrsan, Alfred Moșoiu, Horia Furtună, M. Codreanu.

(F. 16×21 cm; B.A.R., P I 4 513)

CALENDARUL ASOCIAȚIUNII. Apare la Sibiu, (1912 — 1948), în Editura Asociațiunii (Astra), seria „Biblioteca populară a Asociațiunii", sub conducerea lui O. C. Tăslăoanu (1912—1915) și N. Iosif (1916—1948). C. A. cuprinde o parte calendaristică și alta de cultură și literatură română, intitulată „Învățătură și petrecere". C.A. urmărește un scop educativ, publicînd versuri și proză, articole istorice și culturale, sfaturi agricole și gospodărești, folclor. Colaborează cu versuri didactice și patriotice — cele mai multe republicări —

O. Goga *(Colindă*, 1912), Andrei Bîrseanu *(Un falnic glas răsună*, 1912), St. O. Iosif *(La arme*, 1914), Petre Dulfu *(Mi-e dor de satul meu*, 1918); cu proză : I. Agârbiceanu *(Crăciunul*, 1912, republicat și în 1913 ; *Acasă*, 1916). Un documentat articol despre *Istoricul și activitatea Astrei* este nesemnat. Traduceri din : I. Turgheniev, L. Tolstoi, B. Franklin. Alți colaboratori : M. Sadoveanu, O. Ghibu, S. Fl. Marian, P. Cerna, I. U. Soricu, V. Onițiu, Al. Borza, N. Bălan, Ecaterina Pitiș.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 10 373)

CALENDARUL BĂNĂȚEAN PE ANUL COMUN 1948. Redactat și editat de ziarul Luptătorul bănățean* (1944—1947). Apare la Timișoara (1948). Publică versuri de Al. Jebeleanu, Petru Vintilă, I. Bălan, Mihai Avrămescu, Emil Manu traduce versurile *A fost odată*, în memoria lui Gh. Doja, de Ady Endre. Versurile lui Maiakovski *Către toți tovarășii* nu au menționat traducătorul.

(F. 14 × 20 cm; B.A.R., P I 19 553)

CALENDARUL „DACIA". Literar și artistic. Apare la Iași (1898), sub îngrijirea lui I. L. Caragiale, în editura tipografiei Dacia. După partea calendaristică (sărbători naționale, figuri politice etc.) și scurte articole despre instituțiile de cultură mai importante ale Iașului, C. „D". conține un medalion intitulat *Mihail Kogălniceanu* de Anghel Demetriescu, versuri de St. O. Iosif și Ronetti Roman, proză de I. L. Caragiale, sub genericul *Reminiscențe* : *Karkaleki*, *Baioneta inteligentă*, *Șah și Mat!*, *Politică și delicatețe*, *Garda civică* precum și articolul *C. A. Rosetti*. Maria Baiulescu semnează o versiune metrică a poemului *Plimbarea* de Fr. Schiller. Fără precizarea traducătorului, apar textele în proză *O balercă de Amontillado* și *Masca* de E. A. Poe.

(F. 14 ×20 cm; B.A.R., P I 10 464)

CALENDARUL IAȘULUI, vezi ALMANAHUL VIEȚII IEȘENE *

CALENDARUL LIGII, vezi CALENDARUL LIGII PENTRU UNITATEA CULTURALĂ A TUTUROR ROMÂNILOR *

CALENDARUL LIGII CULTURALE, vezi CALENDARUL LIGII PENTRU UNITATEA CULTURALĂ A TUTUROR ROMÂNILOR *

CALENDARUL LIGII PENTRU UNITATEA CULTURALĂ A TUTUROR ROMÂNILOR. Apare la București (1894—1895 ; 1920—1934) și Vălenii de Munte (1908—1912), sub redacția lui V. A. Urechiă (1894—1895) și N. Iorga (1908—1934). În anul 1894, apare cu titlul *Calendarul patriotului român* ; în 1895 : *Calendarul Ligii*, între 1909—1912 : *Calendarul Ligii Culturale*. Primele volume conțin, pe lîngă partea calendaristică, și literatură. Sub conducerea lui N. Iorga, evocările istorice, articolele politice și culturale referitoare la realizarea unității naționale ocupă spațiul cel mai întins. V. A. Urechiă semnează articolele *Notiță din istoria culturii române*, *Dovezi ale conștiinței originii latine și a conștiinței naționale a neamului românesc* (1894) ; N. Iorga, *Despre viața românească a Ardealului* (1909) — conferință ținută la Vălenii de Munte în cadrul cursurilor de vară. Sînt republicate fragmente din nuvela *Hagi Tudose* de Delavrancea și din romanul *Dan* de Al. Vlahuță, note biografice și date din *Istoria revoluțiunii lui Horia în Transilvania* de N. Densușianu, versuri și proză de Traian Demetrescu, Al. Macedonski, Cornelia din Moldova, N. Țincu, N. Rădulescu-Niger, C. Sandu-Aldea, G. Ranetti, G. Tutoveanu, Ilarie Chendi, apărute inițial în ziarele *Minerva* * (1908—1916), *Lupta* * (1906—1910), *Tribuna* * (1884—1903), *Telegraful român* *, *Gazeta de Transilvania* *. C. pe anul 1910 cuprinde articole despre Congresul Ligii ținut la Iași, despre sărbătorirea lui Andrei Șaguna ; cel pe anul 1912, articolul lui N. Iorga *Un fanatic țăran al romantismului național*, *Badea Cîrțan*, amintiri despre țăranul cărturar ajuns la Roma. În 1920, se publică lucrările Congresului Ligii din 1919, *Actele Unirii ardelene (Adunarea de la Alba Iulia)* și *Actele unirii cu Bucovina*, precum și articole semnate de Marin Ștefănescu *(Despre însușirea Ligii culturale)*, N. Iorga *(Pierderile Ligii)*, despre moartea lui Delavrancea și C. I. Istrati), cuvîntările lui Șt. Pop și V. Goldiș la Adunarea de la Alba Iulia. Calendarele pe anii 1922—1934 conțin informații referitoare la congresele Ligii, la activitatea secțiilor, partea literară fiind redusă la versuri de I. Buzdugan, N. Iorga, Șt. N. Iorga, o notă biografică despre Petre Grădișteanu (1921), articole despre comemorarea lui Avram Iancu și Gh. Lazăr (1924) și un fragment din *Călătoria lui Fr. Lassalle la București în 1857*, tradus de Lucia Bogdan-Seichter, din *Revue historique du Sud-Est-européen* (1926). În 1925, N. Iorga publică versurile lui Cezar Bolliac *Răsunet la Ilora Unirii de V. Alecsandri*, după o copie oferită de P. Cantilli, în 1929, traduce versuri din opera simbolistului francez St. Mallarmé, în 1930, semnează basmul în versuri *Frumoasa fără trup*, iar în 1934, reproduce un fragment din cartea sa *O viață de om*.

(F. 14 × 21 cm; B.A.R., P I 2 166)

CALENDARUL „LUMEA ILUSTRATĂ", vezi CALENDARUL REVISTEI „LUMEA ILUSTRATĂ" *

CALENDARUL „MINERVEI". Mică enciclopedie populară a vieții practice. Apare la București (1899—1916 ; 1920—1926). În 1904 are subtitlul *Știință, literatură, artă, morală, economie*. Publicația, bogat ilustrată, al cărei scop este de a „întări în popor conștiința națională, a cultiva sentimentele morale și a înmulți cunoștințele utile", conține, în afară de partea calendaristică, versuri și proză, eseuri și articole diverse aparținînd majorității scriitorilor mari ai epocii. Spre deosebire de alte calendare, C. „M." publică texte originale inedite sau preluate din volume aflate sub tipar. Colaborează cu versuri, între alții, St. O. Iosif *(Tudor Vladimirescu*, 1901), D. Anghel *(Populare spaniole*, 1903), O. Goga *(Fior*, 1911, din vol. *Ne cheamă pămîntul)*, G. Coșbuc *(Spînzuratul*,

versuri, recenzează cărți și reviste. În paginile C., debutează Ion Frunzetti, cu o cronică școlară (nr. 4—6/1934). Alți colaboratori: G. Dimitriu, V. Voiculescu, I. Ciocîrlan, Mircea Dem. Rădulescu.

(F. 17 × 24 cm, 32 × 48 cm; B.A.R., P II, III 7796)

CĂMINUL NOSTRU. Apare la București, săptămînal (12 nov. 1910 — 3 oct. 1911), sub îngrijirea lui I. Boteni. Își propune să publice texte cît mai variate, semnate de nume cunoscute, dar și de talente literare tinere. Colaborează cu versuri: I. U. Soricu, V. Eftimiu, N. Crainic, I. Sîn-Giorgiu, Eugeniu Revent, Volbură Poiană; cu proză și eseuri: Emil Isac, D. Tomescu. Rubrici miscelanee („Cronică", „Notițe") sau specializate („Cronica teatrală", „plastică") informează publicul despre noutățile culturale săptămînale, între care: incendiul care a mistuit sediul Societății Scriitorilor Români și, odată cu acesta, averea și manuscrisele poetului D. Anghel, moartea istoricului N. Densușianu, vizita scriitorului italian Marinetti la Paris, expoziția de pictură a lui N. Vermont și a Rodicăi Maniu etc. Sînt publicate texte inedite ale Văcărești lor, descoperite în manuscrisele de la Biblioteca Academiei *(În rai fără tine, Într-o nebunie mare, Am răpus nădejdea, Dragoste, de știi dreptate, Vezi că fulgeră, Ticălosul al mieu piept*, nr. 2/1910) și cîteva articole despre primele studii de desen ale lui Gh. Asachi (după cele cinci caiete aflate la secția de stampe a Academiei Române), precum și traduceri din literatura universală (un fragment din *Cidul* de Corneille, în tălmăcirea lui St. O. Iosif, și altul din *Infernul* lui Dante, în traducerea lui G. Coșbuc). Alți colaboratori: O. Lugoșianu, Constanța Hodoș, A. Popovici-Bănățeanu, P. Papazisu, D. Nanu, N. Pora, Călin Mărgărit, I. F. Buricescu, Emil Grigorovitza, Oreste, Maria Horia Rosetti, Ion Dragu, Mihai Iorgulescu, Cincinat Pavelescu, Ștefan Braborescu, Caton Theodorian, Nerva Hodoș, Alfred Moșoiu, G. Vlădescu-Albești, Corneliu Moldovanu, Victor I. Slăvescu, C. Rădulescu-Codin, Ion T. Scîntee.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 986)

CĂMINUL NOSTRU. Revistă literară. Apare la Sighetul Marmației, bilunar (15 mart. 1924 — 15 mai 1927), apoi la Bacău, lunar (iun. 1927—mai-iun. 1928). Dir.: C. Ionescu-Olt (din sept. 1924), G. Șt. Cazacu de la Rast (din ian. 1928). Publicație modernistă, C.n. acordă un spațiu întins poeziei. Din pleiada de scriitori care colaborează, se detașează Em. Girleanu *(Grivei*, nr. 14—15/1924), Gh. Brăescu *(Pricopsitul*, nr. 1—3/1925; *Tocmeala*, nr. 7/1925), N. Davidescu *(Titanii*, nr. 14—15/1924; *Noapte de iarnă*, nr. 1—3/1925). În iun. 1927, odată cu mutarea redacției la Bacău, își încep colaborarea G. Bacovia *(Undeva* — poem în proză, *Toamnă*, nr. 7/1927; *Cîntec tîrziu*, nr. 12/1927) și Agatha Grigorescu *(Cîntec, Clipe care au fost*, nr. 7/1927). Ultimele numere sînt dedicate personalității postume a lui Alex. Macedonski și exercițiilor lirice ale fiului său Pavel *(Palatul fermecat, Castelul de zăpadă, Palatul dragostei)*. Alți colaboratori: Alfred Moșoiu, I. Mehedințeanu, A. Mîndru, Liberalle Netto, Gala Galaction, Jak Constantinescu, Paul Donici, N. N. Matheescu.

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 7504)

CELE TREI CRIȘURI. Apare bilunar, la Oradea (15 apr. 1920 — dec. 1940), apoi la București (ian.-febr. 1941 — mart.-apr. 1944), sub conducerea lui Roman Ciorogaru, George Bacaloglu și Al. Pteancu. Fără să reușească impunerea unei școli sau direcții literare, C.t.C. reprezintă un moment important în evoluția culturală a țării noastre, prin statornicia și fidelitatea cu care și-a urmărit programul propus la apariție: stringerea legăturilor intelectuale între toți fiii patriei, „fără deosebire de neam", răspîndirea culturii și educației în rîndurile poporului. Tonul ponderat, opiniile expuse fără patimă, știrile din actualitatea politică internă și internațională, puzderia de articole pe teme aeronautice, sau despre rolul educativ al teatrului, anunțul cărților recent apărute, cronicile muzicale și cinematografice, studiile, de mici dimensiuni, asupra literaturii române fac din C.t.C. o revistă mult mai mult de informații. O literatură „cuminte", epigonică, legitimează preceptul sămănătorist al „literaturii sănătoase", fără probleme, reafirmat în editorialul *În pragul anului 1925* (nr. 1/1925). Apelul făcut unor scriitori de prestigiu n-a rămas fără răspuns, printre colaboratori numărîndu-se E. Lovinescu, Lucian Blaga, G. M. Zamfirescu, Sextil Pușcariu, Gala Galaction, Ion Agîrbiceanu, Victor Eftimiu, O. Goga, Ion Pillat, Hortensia Papadat-Bengescu, C. Rădulescu-Motru; dar nici unul dintre ei nu a lăsat revistei vreo colaborare notabilă. După 1930, sporadic, și sub semnăturile unor anonimi, își fac loc și cîteva declarații de aderiune la politica de forță, mussoliniană. Alți colaboratori: Mihail Dragomirescu, D. Murărașu, Al. Naum, G. Baiculescu, G. Murnu, Ion Dongorozi, Eug. Speranția, Traian Bîrăescu, Elena Văcărescu, Gh. Adamescu, Barbu Theodorescu, I. Simionescu, Al. T. Stamatiad, Dem. Bassarabeanu, Al. Lascarov-Moldovanu, Alfred Moșoiu, O. Densusianu, N. Davidescu, Contesa de Noailles, Eugen Filotti, Adela Xenopol, V. Demetrius, Al. Iacobescu, Emil Isac, I. M. Sadoveanu, G. Bogdan-Duică, Cincinat Pavelescu, Moses Gaster, Simion Mehedinți, N. Petrașcu, I. Gr. Perieteanu, Const. Bacalbașa, C. Sîtaru, D. Gusti, A. C. Calotescu-Neicu, M. Sadoveanu, D. Caracostea, Ramiro Ortiz, Ovidiu Hulea, N. Batzaria, Zaharia Bîrsan, Ion Peretz, Aron Cotruș, Eug. Speranția, Ecat. Pitiș, Emanoil Bucuța, Al. Ciura, Bucura Dumbravă, G. Rotică, V. Bogrea, Alexandrina Scurtu, Caton Theodorian, Cridim, Paul I. Papadopol, Al. Terziman, Șt. Bezdechi, E. Hodoș, G. Talaz, George Dumitrescu, N. Porsena, Al. Marcu, Raul Teodorescu, Radu Cosmin, Al. Dima, I. Lupaș, Cezar Petrescu, D. Nanu, George Voevidca, M. Iorgulescu, Maria Cunțan, Ed. Sbiera, Const. Riulet, Iulian Vesper, G. Tutoveanu, D. Iov, Radu D. Rosetti, Aurel Tita, Donar Munteanu.

(F. 16 × 23 cm, 22 × 48 cm; B.A.R., P II 6156)

Bibl.: Radu Cosmin, *„Cele trei Crișuri". Revistă culturală și națională la granița de vest*, în *Gazeta cărților*, 1936, nr. 17—20; Ion Fradu, *Cele trei Crișuri*, în *Tribuna*, 1970, nr. 18.

CENACLU. Apare la Constanța (mart. 1945, un singur nr.). Dir.: Marin Ralian. Sub deviza „pentru lirism și ideal", C. se autocaracterizează ca fiind un manifest de artă și nicidecum o expresie a unui grup bine definit sau reprezentat de vreun program îndelung studiat. Publicație de literatură universală, C. conține traduceri din scriitori străini: Leonid Andreev *(Libertatea*, proză scurtă), Rainer Maria Rilke *(Despre poezie și poeți*, din ciclul *Scrisori către un tînăr poet)*, Maxim Gorki *(Acela care se teme*, schiță), dar și o postumă Al. T. Stamatiad *(Sonetul unui poet)*, poezia *Moartea unei fete blonde* de M. Ralian și un grupaj de versuri ale poetului local Em. Papazissian. Ultima pagină este un magazin distractiv cu rebus, anecdote, cuvinte încrucișate, reclame.

(F. 17 × 31 cm; B.A.R., P II 41263)

CERCETĂRI FOLKLORICE. Apare la București (1947, un singur vol.), editată de Cercul de Studii Folklorice. Conține studii și cercetări aparținînd lui G. Breazul, I. C. Chițimia, D. Șandru, I. A. Candrea și Romulus Vulcănescu. Rubrici: „Probleme și aspecte", „Dări de seamă", „Însemnări". Alți colaboratori: Al. Bistrițianu, Mircea Tomescu, Maria Golescu.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 34875)

CERCETĂRI LITERARE. Publicație a Facultății de Litere și Filozofie a Universității din București. Apare la București, anual (1934—1943; 1947, în total cinci vol.), sub redacția lui N. Cartojan. Conține cercetări de istorie literară veche, ale unor tineri studenți și asistenți, precum și ale unor profesori: Dan Simonescu: *Tipar românesc pentru arabi în secolul al XVIII-lea*, în colaborare cu Emil Mucarade; Ariadna Camariano: *Poeme cu animale la bizantini*; N. Cartojan: *Ceasornicul Domnilor de N. Costin și originalul spaniol al lui Guevara*; Carlo Tagliavini: *Contribuții la bibliografia românească veche*; N. N. Condeescu: *O dramă istorică inspirată de Doamna Chiajna*; I. C. Chițimia: *Cronica lui Ștefan cel Mare*; B. Cazacu: *Influența latină asupra limbii și stilului lui Miron Costin*. Fiecare volum mai conține *Bibliografia publicațiilor privitoare la cultura veche românească*, întocmită de studenți, sub îndrumarea lui N. Georgescu-Tistu, facsimile după textele analizate, indici de nume și materii. Începînd cu vol. III, apar și articole-necrolog *(Ov. Densusianu, D. Russo, N. Drăgan, N. Iorga, Ch. Drouhet)*. Alți colaboratori: Basil Munteanu.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 12570)

CETATEA. Literară, artistică, științifică. Apare la București, lunar (16 mai — 16 iul. 1933, în total trei nr.). Revistă studențească, la care colaborează Eugen Herovanu cu amintiri despre fostul său profesor la gimnaziul din Roman, Calistrat Hogaș, N. Țimiraș cu amintiri de la revistele *Vatra** (1894—1896), *Viața** (1893—1896), *Revista nouă**, *Literatorul** și în special *Viața nouă** (1898—1903), Dan Smîntînescu cu un fragment din lucrarea *Mișcarea sămănătoristă*, D. Murărașu cu articolul *Activitatea ziaristică a lui Eminescu*, Al. T. Stamatiad cu versuri, G. M. Vlădescu cu schița *Nenea Mișu*, Isaia Postelnicu, N. O. Zaharia, Delia Platon, Șt. Todirașcu.

(F. 31 × 48 cm; B.A.R., P III 12513)

CETATEA LITERARĂ. Publicație modernistă democratică, continuînd programul revistei *Săptămîna muncii intelectuale și artistice**. Apare la București, săptămînal (19 dec. 1925 — iul. 1926). Dir.: Camil Petrescu. C.l. poartă amprenta personalității puternice a conducătorului ei: dezbate probleme actuale ale vieții literare, autenticitatea artei, arta ca ficțiune, stilul scriitorului, caloflismul literar, noocrația și modernitatea. Militînd pentru o cultură națională pusă în slujba maselor largi de cititori, C.l. obține colaborarea unor scriitori ca T. Arghezi *(Îndoială*, nr. 1/1925), I. Barbu *(Vegetarian*, nr. 2/1925), Liviu Rebreanu *(Răsfrîngeri*, nr. 2/1925), H. Papadat-Bengescu *(Omul care a tușit*, nr. 2/1925), F. Aderca, I. Minulescu, E. Lovinescu, Ticu Archip, I. Vinea, Lucian Blaga. Camil Petrescu publică aici o parte din versurile care vor alcătui ciclul *Transcendentalia* și un fragment intitulat *În loc de ora ceaiului*, din romanul *Patul lui Procust*. Alți colaboratori: G. Gregorian, N. Milcu, Sergiu Dan, G. Talaz, Mia Frollo, Romulus Dianu, Camil Baltazar, Tudor Mușatescu, G. Nichita, I. M. Sadoveanu.

(F. 24 × 33 cm; B.A.R., P II 7815)

CETATEA MOLDOVEI. Revistă săptămînală de probleme actuale, literatură și critică. Apare la Iași (17 nov. 1940—dec. 1943). Dir.: Giorge Pascu (17 nov. 1940—febr. 1941). Colaborează cu versuri: D. Florea Rariște, Al. Pogonat, G. Ursu, Ion Ojog, N. Tăutu *(Plouă în stepă*, nr. 12/1943), George Lesnea *(Nu pot s-ajung*, nr. 2/1941; *Cîntec pentru noi*, nr. 3/1941), Ion Pillat *(Calendar*, nr. 7/1941), G. Tutoveanu *(Să-mi cînte*, nr. 7—10/1942; *Fir de nalbă*, nr. 12/1942), Magda Isanos *(Spital*, nr. 1/1943), Virgil Carianopol *(Ana*, nr. 8—9/1943): cu proză: Octav Dessila (un fragment din romanul *Așa a fost)*, Eusebiu Camilar *(Fuga Rozalinei*, nr. 8—9/1943), Al. Lascarov-Moldovanu *(Despre Ion*, nr. 2/1943). Din cercetările teoretice, se reține: Gr. Scorpan: *Neologismele lui Creangă* (nr. 6/1941), Radu Vulpe: *Ilirii și formarea neamului românesc* (nr. 7/1941), *Toponimia antică a pămîntului moldovean* (nr. 8—9/1943), G. D. Loghin: *Patriotismul lui M. Kogălniceanu* (nr. 11—12/1941), Th. Simenschy: *Destinul în concepția grecilor* (nr. 7/1943). Revista mai conține însemnări despre cărți și reviste, despre evenimentele Iașului. Leca Morariu publică pagini inedite despre Ciprian Porumbescu (nr. 4/1943), Gh. Ungureanu despre I. Creangă (nr. 13/1941) și V. Alecsandri (nr. 5/1943),

iar Artur Gorovei, amintiri despre G. Coșbuc (nr. 4/1942). Alți colaboratori : Aurel Ivănescu, Șt. Ciubotărașu, Aurel G. Stino, D. Iov, Petru Stati, V. I. Cataramă, Octav Sargețiu, Pimen Constantinesu, N. Crevedia, Mihai Lungianu, E. Ar. Zaharia.

(F.16 × 24 cm; B.A.R., P I 18285)

CETIȚI-MĂ ! Revistă ilustrată săptămînală. Apare la Iași (1—30 ian. 1909). Cele cinci numere ale revistei conțin versuri de I. U. Soricu și Gh. Topîrceanu *(Somnul iubitei)*, traduceri din Edgar Poe *(Umbra)*, H. Heine *(Noaptea ca o umbră, Cîntec)*, articole *(Aniversarea Unirii, Statuia lui Cuza)*, cugetări, maxime și informații. La rubrica „Evenimente-știri", se apreciază că drama *Apus de soare* de Delavrancea, citită la Teatrul Național, este un model de „admirabilă limbă literară". Apare și un medalion *Ion Adam*.

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 2 622)

CETIȚI-MĂ ! Magazin literar. Apare la București, lunar (dec. 1921 — mart. 1922), sub conducerea lui Ion Minulescu și Liviu Rebreanu. Revistă de tendință modernistă, C. publică texte originale, ale scriitorilor români, și texte traduse. Semnează versuri : I. Minulescu *(Nocturnă*, nr. 1/1921); proză : Duiliu Zamfirescu *(O partidă în trei*, nr. 1/1921), I. Slavici (*Pe povîrniș*, nr. 2/1922), Camil Petrescu (*Soldatul care păzește satul*, nr. 4/1922). Traducerile sînt selectate din operele scriitorilor Henri de Régnier, Jules Lemaître, Apollinaire, Maeterlinck, Giovanni Papini, Josef și Karl Čapek, Villiers de l'Isle Adam. Alegerea textelor indică preferințele lui I. Minulescu. Alți colaboratori : Gala Galaction, Ion Pillat, I. Agârbiceanu, Al. Cazaban, Claudia Millian, V. Demetrius, N. Davidescu, Victor Eftimiu, Alfred Moșoiu, F. Aderca, I. A. Bassarabescu, C. Ardeleanu, N. Batzaria.

(F. 21 × 26 cm; B.A.R., P II 6 150)

CHEMAREA. Publicație modernistă. Apare la București, săptămînal (4—11 oct. 1915). Revistă literară și politică, editată de I. Vinea și Tristan Tzara, C. se deschide cu un *Avertisment incendiar* semnat de I. Vinea, în care se proclamă „abandonarea tuturor dogmelor și anchilozelor" și legiferarea răzvrătirii „împotriva presei, bilci de surle și trompete, și a cititorilor, masă amorfă și brută de victime oneste și inconștiente". Din păcate, revista supraviețuiește doar două numere, din care se reține poeziile lui Tristan Tzara, *Vacanță în provincie* (nr. 1) și *Furtuna și cîntecul dezertorului* (nr. 2). Alți colaboratori : N. Porsena, Th. Solacolu.

(F. 15 × 21 cm; B.A.R., P I 4 477)

CHEMAREA NOASTRĂ. Revista Asociației Corpului Didactic Primar din județul Fălciu. Apare la Fălticeni, lunar (iun. 1929 — mart. 1930), sub îngrijirea comitetului asociației. Publicație profesională menită să-i ajute pe învățători în activitatea instructiv-educativă, C. n. conține versuri și proză, articole diverse, maxime și cugetări. În primul număr, Econ. D. Furtună se referă la trei învățători cu preocupări în domeniul folclorului : N. Stoleriu, mort în timpul primului război mondial, Simion Kirileanu, mort în apr. 1926, și la Alexandru Vasiliu-Tătărași. Dintre versurile republicate, menționăm : *Parabolă* (nr. 1/1929) de V. Bogrea, *Imn Patriei* (nr. 2—4/1929) de C. Z. Buzdugan , precum și textele în proză : *Dușmanul cel mare* (nr. 2—4/1929) de M. Sadoveanu și *Un suflet nou* de Al. Vlahuță. Alți colaboratori : C. Meissner, Virgil Tempeanu.

(F 31 × 42 cm; B.A.R., P III 16 602)

CICALA. Revistă satirică, publicată pe perioada suprimării săptămînalului *Nichipercea* *. Apare la București (11 febr. — 9 mai 1865; 1 ian. 1866), sub redacția lui N. T. Orășanu. Dir. : Ioan A. Geanoglu. Orășanu, deghizat sub pseudonimul Nicor, își îndreaptă atacurile împotriva reformelor lui Al. I. Cuza și M. Kogălniceanu. Colaborează cu versuri și proză : Gh. Tăutu, N. Filimon (cu pseudonimul Undrea), Pantazi Ghica (cu pseudonimul G. Paisiu), Radu D. Rosetti (cu pseudonimul Udar).

(F. 22 × 32 cm; B.A.R., P II 1 134)

CIMPOIUL. Ziar săptămînal ilustrat (Ziar septemanal ilustrat). Apare la București (seria I: 1 ian. 1882 — 2 dec. 1884; seria a II-a : 2 sept. 1890 — iun. 1891). Dir. și propr. : Frederic Damé (de la 1 ian. 1883, cînd D. Stăncescu nu mai face parte din redacție). Hebdomadar enciclopedic (artă, știință, cultură), C. publică în special literatură universală, fragmente de romane, nuvele și piese de teatru (de Al. Dumas-fiul, V. Hugo, Fr. Coppée, A. Daudet), poezii, varietăți, modă. Traducătorii sînt Fr. Damé, Th. M. Stoenescu și Gr. Alexandrescu, care transpune, în limba română, fragmente din poemul *Ierusalimul eliberat* de Torquato Tasso. Pe prima pagină apare, de obicei, fotografia unui scriitor sau om de știință (V. Alecsandri, Ch. Darwin), urmată de note biografice și bibliografice. Ca și *Contemporanul* * (1881—1891), C. face cunoscută în țara noastră opera lui Ch. Darwin. Textele științifice originale ocupă un spațiu restrîns. Se republică, după alte reviste, poezii de Anton Pann, I. Heliade-Rădulescu, V. Alecsandri, D. Bolintineanu, Al. Depărățeanu, M. Eminescu, proză de Ioan Slavici și Iacob C. Negruzzi. Inedite sînt doar fragmentele din *Finlina Blanduziei* (actele I și II) de V. Alecsandri, precedate de o cronică elogioasă la adresa autorului. Cu prilejul inaugurării statuii lui Ștefan cel Mare la Iași, în ziua de 3 iun. 1883, C. reproduce schița statuii, executată de sculptorul Fremiet, și poeziile lui V. Alecsandri *Imn lui Ștefan* și *Ștefan și codru* (nr. 68/1883). Alți colaboratori : B. P. Hasdeu, Mircea Demetriad, Traian Demetrescu, N. Ținc, Th. Șerbănescu, D. Ollănescu, Duiliu Zamfirescu. Vezi și CIMPOIUL * (1907)

(F. 24 × 33 cm; B.A.R., P II, III 492)

CIMPOIUL. Ziar săptămînal ilustrat. Romane, nuvele, poezii. Apare la București, ca seria a III-a (18 febr. — 1 apr. 1907) a ziarului cu același nume (*Cimpoiul* *, 1882—1891). Propr. : Fr. Damé. Ca și seriile precedente, seria a III-a publică fragmente de romane, nuvele traduse din literatura universală, reproduce din reviste sau culegeri poezii de Traian Demetrescu, St. O. Iosif, D. Teleor, Cincinat Pavelescu, precum și poezii populare din colecțiile I. Bibicescu și M. Eminescu.

(F. 24 × 32 cm; B.A.R., P II 1 932)

CIULINUL. Publicație satirică, avînd în frontispiciu dictonul „Ridendo castigantur (sic !) mores". Apare la București, săptămînal (2 iun. 1883 — 7 oct. 1884; 24 febr. — 25 dec. 1885). Dir. și propr. : Ioan Athanasiade (pînă la 7 oct. 1884). La început antiliberal, colaboratorii folosesc în general pseudonimul pentru a ataca guvernarea lui I. C. Brătianu. Rubricile „Editorial", „Cronica zilei", „Calendarul săptămînii", „Acte oficiale", „Cronica juridică", „Poșta redacției", „Telegrame de presă", și ultima pagină, „Caricaturi", sînt asemănătoare celor din *Claponul* *. Revista critică viața politică : programul Partidului Liberal, politicianismul veros, goana după căpătuială, demagogia ș.a. Satira în versuri, parodia, schița satirică, caricatura la care recurg semnatarii pentru a ironiza aspecte ale societății contemporane sînt mai puțin realizate artistic. Alte rubrici : „Ciulinii", „Camera deputaților din Stambul" sînt și ele imitate după *Claponul*. Originală apare rubrica „Lumea de jos", semnată Maior, cu portrete literare de slujbași modești, anticipînd o întreagă literatură pe această temă, abundentă la începutul secolului al XX-lea. Colaboratori : Al. I. Șonțu, N. G. Rădulescu-Niger.

(F. 33 × 48 cm; B.A.R., P III 1 413)

CÎMPIA LIBERTĂȚII. Bilunar de luptă românească. Apare la București (15 ian. — apr. 1944, în total cinci nr.). Dir. : Vlaicu Bârna. Colaborează cu versuri : M. Beniuc, Emil Giurgiuca, Radu Boureanu, I. Vinea ; cu eseuri : Ilariu Dobridor, Grigore Popa, Cezar Petrescu *(Scriitorul și libertatea națională)*, Duiliu Zamfirescu *(Badea Cîrțan)*. Alți colaboratori : E. Bucuța, Pericle Martinescu, Vasile Stoica.

(F. 34 × 52 cm; B.A.R., P IV 18 686)

CÎMPINA. Publicație modernistă. Apare la Cîmpina, lunar (nov. 1927 — dec. 1929). Red. : Al. Tudor-Miu ; dir. : Al. Botez (din ian. 1929), Geo Bogza (din oct. 1929). Editează suplimentul *Cucul Prahovei* *. Revista anunță conferințele ținute de personalități ca N. Iorga, T. Vianu, Valeriu L. Bologa în cadrul programului Ateneului Popular „B. P. Hasdeu". Pimen Constantinescu publică traduceri din lirica italiană. Mai apar articole critice cu teme sociale (despre șomeri, despre pensiile funcționarilor publici etc.). La rubrica „Revista revistelor", se reproduce sumarul revistei *Urmuz* * și se recomandă cititorilor *Bilete de papagal* *, pentru originalitatea și valoarea textelor publicate. Colaborator statornic cu poezie avangardistă este Geo Bogza *(Mea culpa, Versuri pentru fata bolnavă*, nr. 1/1923; *Avangarda*, nr. 2—3/1928; *Vers medieval*, nr. 4/1928; *Poem cu ecou*, nr 1—2/1929). Alți colaboratori : V. Stoenescu, Șt. Alexiu, Paul I. Papadopol, Const. Marinescu, Simion Stolnicu.

(F. 32 × 48 cm; B.A.R., P III 8 843)

CLAPONUL. Foiță hazlie și populară. Revistă umoristică și literară. Apare la București (1877, în total șase nr. nedatate), cu mențiunea pe coperta fiecărui număr : „Apare cînd iese de sub tipar", scrisă în întregime de I. L. Caragiale. În *Profesiune de credință către cititori*, Caragiale parodiază articolele-program ale revistelor care dispar fără să-și realizeze intențiile. Rubrici : „Gogoși". „Ultime gogoși calde" „Camera deputaților din Stambul", „Prospături în stilul și cu sintaxa *Monitorului oficial*". Schițele din C. prefigurează situații și personaje din comedia *O noapte furtunoasă* și multe dintre „Gogoși" vor fi reluate în *Calendarul „Claponului"* (1878).

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 4 520)

Bibl. : T. Vârgolici, *Claponul (1877)*, în *Ramuri*, 1971, nr. 10.

CLAVIATURI. Calete lunare de poezie. Apare la Brașov (mai 1941 — ian.-febr. 1942; mart. 1942 — iun. 1943, în total 14 nr.), sub îngrijirea poetului Gherghinescu Vania (dir. de la nr. 5—6/1941); secr. de red. : Mircea Bogdan. Ilustrarea copertei fiecărui număr este încredințată altui grafician. Colaboratori : Lucian Blaga, T. Arghezi, Virgil Carianopol, Romeo Dăscălescu, V. Spiridonică, Ioan Oană, Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș, Simeon Anderco, Horia Bottea, Lucian Valea, Al. Lungu, Aurel Marin, Ioanichie Olteanu, Traian Lalescu, Ionel Manițiu, Ion Apostol Popescu, Emil Manu, Dem G. Nolla, V. Copilu-Cheatră, Virgil Gheorghiu, G. Popa, Octav Șuluțiu, Barbu Cioculescu, Traian Chelaru, P. Homoceanul, Anișoara Odeanu, Al. Husar, Letiția Papu, Gh. Savu, Bogdan Amaru.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 18 640)

Bibl. : Nae Antonescu, *Claviaturi*, în *Astra*, 1967, nr. 11.

CLIPA. Teatrală, plastică, muzicală și literară. Apare la București, săptămînal (20 mai 1923 — 2 iun. 1929). Dir. : Horia Igiroșianu (de la nr. 12/1923), editată de Asociația Belle-Arte din București. Revista publică cu predilecție cronici, recenzii, articole literare, scurte eseuri, note de istorie literară, literatura propriu-zisă reducîndu-se, cu foarte puține excepții, la cîte o poezie în fiecare număr. În articolul *Două fronturi* (nr. 8/1923), redacția respinge futurismul lui F. T. Marinetti. La o anchetă în rîndul scriitorilor, răspund : Gala Galaction, G. Murnu și I. M. Sadoveanu. Preponderente sînt rubricile, cu caracter permanent sau periodic, „Mistere", „Muzică", „Despre literatură", „Teatru", „Plastică", „Reviste", „Efigii". „Figuri reprezentative", semnate, printre alții, de Eugen Mihăilescu, Gh. Cardaș, Isaiia Răcăciuni, Gr. Veja, N. I. Herescu, M. Dragomirescu, T. Ulmu. Medalioane literare și succinte fișe bibliografice ale scriitorilor români apar la rubrica „Portrete contemporane", sporadic inti-

contemporan, ale criticii literare, colaborînd, alături de G. Ivaşcu, Al. Piru, George Munteanu, D. Micu, Adrian Marino, o nouă generaţie de critici : Eugen Simion, N. Manolescu, Laurenţiu Ulici, George Gană ş.a. Apar interesante şi apreciate intervenţii săptămînale ale lui A. E. Baconski *(Meridiane)*, Geo Bogza (tablete în proză sau versuri străbătute de un puternic sentiment de angajare), Gr. Moisil (lingvistică matematică şi cibernetică), Mircea Maliţa („Cronica anului 2000"), Paul Anghel, Paul Everac, Eugen Barbu, Teodor Mazilu ş.a. În editorialul aniversar *Orizont*, semnat de G. Ivaşcu (nr. 38/1966), se afirmă, pe drept cuvînt, că revista n-a fost „spectatoare" ci „participantă activă, cu spirit hotărît şi combativ" în etapa de clarificare ideologică, de limpezire a vieţii culturale şi literare, cele 1040 de numere, reunind mii de semnături ale oamenilor de ştiinţă şi cultură, savanţi şi cercetători, scriitori din vechea generaţie, ca M. Sadoveanu, T. Arghezi, Camil Petrescu, Al. A. Philippide, Lucian Blaga, şi din noua generaţie, reprezentînd literatura socialistă. Din 1973, C. şi-a redus formatul şi aria tematică. Rubricile C. sînt acum „Agora", „Orizont ştiinţific", „Cronica muzicală", „Cronica filmului", „Pro iure", „Literatură", „Viaţa ştiinţifică", „Viaţa literară şi artistică", „Interviul nostru"; „Cronica literară" este semnată de Laurenţiu Ulici, Dragoş Vrînceanu ş.a. Din 1975, D. Micu semnează un „Jurnal de lectură", Dan Grigorescu recenzează cartea străină tradusă. Din 1980, C. revine la preocupări mai vechi, lărgind aria tematică în cadrul rubricilor : „Literatură", „Teatru", „Cinema", „Plastică", „Muzică", „Teleobservator", „Puncte cardinale", „Anchete", „Interviuri". Semnează versuri : Radu Cârneci, Anghel Dumbrăveanu, Al. Andriţoiu, Vlaicu Bârna, Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Constanţa Buzea, Nichita Stănescu, Ion Dodu Bălan, Ovidiu Genaru, H. Ţugui : eseuri : Valeriu Ripeanu, G. Macovescu, Pompiliu Marcea, Emil Manu, Al. Tănase, Dan Mănucă, I. Bogdan Lefter, Gabriela Dolgu ş.a., critică şi cronici literare : Al. Piru, Aurel Martin, Adriana Iliescu ş.a. Se continuă seria interviurilor cu oameni de ştiinţă din ţară şi străinătate : Octav Onicescu, G. Emil Palade, laureat al premiului Nobel, Cristofor Simionescu, N. Teodorescu, Arcadie Percek, Şt. Pascu ş.a. C. publică articole cu prilejul unor aniversări sau comemorări : D. Gusti, C. Dobrogeanu-Gherea, T. Arghezi, M. Sadoveanu, Marin Preda ş.a. Alţi colaboratori : Costin Murgescu, Emil Suter, Simion Alterescu, Radu Popescu, Mihai Popescu, Titus Ştefănescu-Priboi, Eugen Luca, Fl. Bociort, Ioanichie Olteanu, Anton Petrescu, Gh. Achiţei, Paul Anghel, Şt. Roll, Elena Solunca, Corneliu Leu.

(F. 43 × 55 cm, 28 × 42 cm; B.A.R., P IV 19 603)

Bibl. : G. Macovescu, *În toamna neuitatului an 1946*, în *Contemporanul*, 1971, nr. 39; G. Pătrar, *„Contemporanul" de ieri şi azi*, în *Ateneu*, 1971, nr. 10.

CONTIMPORANUL. Revistă de avangardă, cu program constructivist. Apare la Bucureşti, săptămînal (3 iun. 1922 — 7 iul. 1923), apoi lunar (apr. 1924 — ian. 1932). Red. : I. Vinea. Referindu-se la vechea revistă *Contemporanul* * (1881—1891), dr. N. Lupu scrie în articolul-program din primul număr : „Generaţia mea şi cea anterioară datoreşte mult, în cultura ei sufletească, în poleirea ei intelectuală, marii reviste socialiste de pe vremuri, care purta acum 50 de ani acelaşi nume." Atitudinea de frondă intelectuală este îndreptată împotriva culturii oficiale, academizante, negîndu-o în toate manifestările ei : literatură, teatru, poezie, sculptură, pictură. Artele în general sînt supuse unei critici sistematice în numele arte viitorului ca expresie pură a spiritului creator. Valoarea în sine „proclamată de emoţia estetică" devine, în concepţia revistei, singurul criteriu de apreciere a gustului artistic. Tehnicismul şi maşinismul, excesiv, mitul civilizaţiei mecanice invadează arta, o supun unei noi dezvoltări, în opoziţie cu vechile canoane tradiţionaliste. În nr. 46/1924. C. publică un *Manifest activist către tinerime*, în care se spune : „Jos arta / Căci s-a prostituat!/Poezia nu e decît un teasc de stors glanda lacrimală a fetelor de orice vîrstă; / Teatrul, o reţetă pentru melancolia negustorilor de conserve,/ Literatura, un clistir răsuflat." Autorii manifestului doreau să marcheze o nouă etapă în afirmarea avangardismului românesc, caracterizat prin „minuirea cuvîntului nou şi plin de sine, expresia plastică strictă şi rapidă a aparatelor Morse", înlocuirea „romanului-epopee şi a romanului psihologic" cu „reportajul cotidian"; ei mai doreau „teatru de pură emotivitate", „artele plastice libere de sentimentalism", „arta integrală". Revista sprijină organizarea la Bucureşti, în decembrie 1924, a Expoziţiei Internaţionale de Artă Modernă, cu participarea unor artişti plastici parizieni, între care şi C. Brâncuşi, căruia îi închină un număr special (52/1925). C. popularizează revistele avangardiste europene şi stabileşte legături cu ele, obţinînd colaborarea unor scriitori de prestigiu ai mişcării avangardiste, ca Hans Arp, F. T. Marinetti, Hans Richter ş.a. Cu toate declaraţiile de ultra-noutate, C. nu este o tipăritură exclusivistă, publicînd versuri şi proză semnate şi de scriitori ce nu se încadrează în programul constructivist, care ridicase drapelul simultaneismului, al concomitenţei şi confluenţei genurilor în ansambluri unice, fără raportarea la realitatea naţională. Unele texte sînt însoţite de desene realizate de Marcel Iancu. În ultimii ani (1928—1931), revista şi-a atenuat patima, mergînd pînă la a-şi dezavua public adepţii : „Nu sîntem răspunzători de victoria noastră şi nu ne solidarizăm cu progeniturile involuntare". Colaborează cu versuri : F. Aderca, Tristan Tzara, Tudor Arghezi, Al. Philippide, Camil Petrescu, Ilarie Voronca, Perpessicius, Ion Pillat, B. Fundoianu, I. Barbu, I. Minulescu, Urmuz, Ion Sîn-Giorgiu, Camil Baltazar, I. Vinea, Sergiu Dan, Romulus Dianu, Şt. I. Neniţescu, Sandu Tudor, Al. Tudor Miu-Lerca, Eugen Jebeleanu; cu proză : I. Vinea, V. Eftimiu, Claudia Millian, N. Davidescu, N. D. Cocea. Programul primilor ani ai C. este continuat, în forme şi mai violente, de revistele *Punct* *, *Integral**, *Urmuz* *, *Unu* * şi *Alge* *. Alţi colaboratori : Cezar Petrescu, Adrian Maniu, T. Teodorescu-Braniştе, Th. Solacolu, Mircea Eliade, Al. Kiriţescu, Lucian Boz, Eugen Relgis, Dan Botta, Paul Sterian, M. Sebastian, O. Goga, Tudor Vianu.

(F. 32 × 54 cm, 24 × 48 cm; B.A.R., P I, II, III 6 158)

Bibl. : Adrian Marino, *Avangardă şi tradiţie*, în *Contemporanul*, 1966, nr. 45; Elena Zaharia, *„Contimporanul"*, în *A U B*, seria Limbă şi literatură, 1968; G. Ivaşcu, *„Contimporanul" în 1922—1923*, în *Steaua*, 1971, nr. 6815; N. Balotă, *Aventura dadaistă*, în *Luceafărul*, 1971, nr. 26; Constandina Brezu, *Tradiţii literare româno-belgiene*, în *Luceafărul*, 1972, nr. 44; N. Corbeanu *Avangardă şi spiritualism. Reflexul colecţiei revistei „Contimporanul"* în *Orizont*, 1972, nr. 10.

CONTRAPUNCT. Revistă literară. Apare la Timişoara, lunar (apr.—nov. 1941; mart.— nov. 1942; apr. 1943 —mart. 1944). Red. resp. : Liviu Linţia. Publicaţie cu caracter local. C. conţine versuri semnate de Ionel Olteanu, N. Crişan, Iulian Popa, eseuri de Victor Papilian, Gh. Atanasiu şi Liviu Linţia. M. R. Paraschivescu publică un fragment din actul III al piesei *Corăbii blestemate*, Marţian Negrea un medalion despre Gh. Dima. Cronicile literare selectează opere de valoare, între care : Lucian Blaga : *Gîndirea magică*, Tudor Arghezi : *Lina*, Panait Istrati : *La stăpîn*, Dan Botta : *Comedia fantasmelor*, Laurenţiu Fulga : *Straniul paradis*.

(F. 34 × 43 m; B.A.R., P III 18 888)

CONVENŢIUNEA. Ziar politic, comercial, literar (Diaru politicu, comerciale, literariu). Apare la Bucureşti, bisăptămînal (2 sept. 1863—3 mai 1864). Propr. şi admin. : Grigorie Heliad. Conducătorul de fapt al ziarului este C. A. Rosetti, ajutat de Radu Ionescu, sub pseudonimul Radion. Sînt republicate articole din *Românul* * (1857—1915), versuri de V. Alecsandri şi de Andrei Mureşanu. Articolul *Teatrul român* cuprinde informaţii privind înfiinţarea acestei instituţii de cultură la Bucureşti.

(F. 31 × 54 cm; B.A.R., P III 1 264)

CONVORBIRI. Revistă literară bimensuală. Apare la Bucureşti (1 ian. 1907 — 25 dec. 1910; 1 ian. 1935). De la 1 ian. 1908, îşi schimbă titlul în *Convorbiri critice*. Dir. : Mihail Dragomirescu (1907—1910), Ioan Peretz (1910); prim-red. : Cincinat Pavelescu. Comitetul de redacţie : D. Nanu (pînă la 1 mart. 1908), Emil Girleanu (de la 1 iul. 1907), E. Lovinescu (de la 1 iul. 1907), Corneliu Moldovanu (de la 2 nov. 1907), H. Frollo (de la 15 ian. 1907); secr. de red. (1910) : Corneliu Moldovanu, Liviu Rebreanu, M. Sorbul. Editarea revistei este determinată de citeva evenimente literare ale anului 1906, între care apariţia revistelor *Viaţa literară** (1906 — 1908), *Viaţa românească* * (1906—1946), de intrarea lui N. Iorga în comitetul de redacţie al *Convorbirilor literare** (1867—1944), de premierea (1905) de către Academia Română a *Poeziilor* lui O. Goga şi a *Povestirilor* lui M. Sadoveanu. În aceste condiţii, încurajat de „iubirea şi de încrederea cîtorva tineri scriitori", între care Cincinat Pavelescu, D. Nanu, Em. Girleanu, E. Lovinescu şi Corneliu Moldovanu, M. Dragomirescu părăseşte *Convorbiri literare* care, după opinia sa, abandonaseră preocupările literare şi deveniseră o revistă cu scopuri mai ales politice, şi înfiinţează o publicaţie proprie, cu un program pur estetic. În articolul-program, el proclamă „critica obiectivă, rece, aşezată, care se ridică senină, dar fără slăbiciune, deasupra patimilor de o zi şi care, văzînd şi cercetînd numai lucrul, nu vrea să ştie dacă este făcută de un prieten sau de un duşman, să lumineze pe cititori asupra valorii lui, fără ură şi părtinire, cu temeluri totdeauna făţişe şi clare". Constatînd lipsa unei asemenea critici obiective, M. Dragomirescu pleda pentru desăvîrşita autonomie a artiştilor şi poeţilor faţă de problemele politice şi culturale ale momentului. Dar, cu toate eforturile de a forma o şcoală critică şi de a crea un curent literar antisămănătorist şi antipoporanist, C. nu s-au putut impune. Meritul lui M. Dragomirescu şi al revistei sale constă doar în faptul de a fi intuit talentul de prozator al lui Liviu Rebreanu şi de a-i fi publicat, în capitala ţării, nuvelele *(Proştii*, nr. 2/1910; *Culcuşul* nr. 5/1910; *Golanii* nr. 8/1910; *Dintele*, nr. 12/1910), de a fi evidenţiat talentul de dramaturg al lui M. Sorbul şi de a-i fi publicat episodul dramatic într-un act *Săracul popă* (nr. 10/1909) şi comedia tragică *Praznicul calicilor* (nr. 12/1909). Colaborează cu versuri : Al. T. Stamatiad, Cincinat Pavelescu, A. Mîndru, M. Săulescu, Ana Codreanu, Ion Minulescu *(Triptic banal*, nr. 12/1909), P. Dulfu, G. Gregorian; cu proză : Em. Girleanu (*Petrecere*, nr. 10/1909; *Din lumea celor care nu cuvîntă*, nr. 6/1910), I. Dragoslav; cu teatru : Artur Gorovei *(Fire ne-înţeleasă*, nr. 6/1910 ş.u.); cu însemnări : Corneliu Moldovanu. I. L. Caragiale trimite de la Berlin basmul *Făt-Frumos cu Moţ în Frunte* (nr. 24/1908). Alţi colaboratori : A. Naum, B. Nemţeanu, Victor Eftimiu, I. A. Bassarabescu, Gh. Vălsan, Radu D. Rosetti, H. Frollo, Leon Feraru, Vasile Militaru, A. Cotruş.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P II 2 060)

Bibl. : G.M. Vlădescu, *Amintiri de la „Convorbiri critice"*, în *Gazeta cărţilor*, 1934, nr. 3—4; Elena Stan, *Liviu Rebreanu la „Convorbiri critice"*, în *Tribuna*, 1964, nr. 36; Titu Popescu, *„Convorbiri critice"*, în *Tribuna*, 1967, nr. 34; Stanca Ilin, *„Convorbiri critice" (1907—1910) şi „Falanga literară şi artistică"*, în *R.L.R.I.S.*, 1976.

CONVORBIRI CRITICE, vezi CONVORBIRI *

CONVORBIRI LITERARE. Revistă fondată de Societatea „Junimea". Apare la Iaşi, bilunar (1 mart. 1867 — 15 mart. 1872), apoi lunar (1 apr. 1872 — mart. 1885), şi la Bucureşti, lunar (apr. 1885; iul. — aug. 1916; ian. 1919 — febr.-mart. 1944). Dir. : Iacob Negruzzi (1885—1888), Simion Mehedinţi (1907—1923) Al. Tzigara-Samurcaş (1924—1939), I. E. Torouţiu (1939—1944); red. resp. : Iacob Negruzzi (1867—1885). Titlul era ales din tradiţia publicaţiilor ieşene: *Dacia literară* * (1840) şi *România literară** (1855). Articolul-program al primului număr, semnat de Iacob Negruzzi, dar aparţinîndu-i lui Titu Maiorescu, cu excepţia ultimului alineat, aprecia că „mişcarea literară, susţinută înainte cu mult succes de foile literare atît de

incisive *(Duiliu Zamfirescu, Tache Ionescu, Dimitrie Anghel)*, pînă la polemica de idei („Viața culturală", „Cronica ideilor"), atacînd *Literatura nouă* („o veche mare nerozie, care nu se bucură măcar de calitatea stupidităților utilitare", nr. 4/1922), dar și excesul de tradiționalism al sămănătoriștilor *(Romantica industrială*, nr. 2/1922). Colaborează cu versuri : Tudor Arghezi *(Întoarcere în țărînă, Duhovnicească)*, Șerban Bascovici, A. Cotruș, Horia Furtună, Adrian Maniu, Claudia Millian, Ion Minulescu, Perpessicius, Al. A. Philippide, Ion Pillat, I. Vinea, V. Voiculescu, F. Aderca, G. Bacovia, L. Blaga, Ion Ojog, Vl. Streinu ; cu schițe, nuvele, portrete : I. Agârbiceanu, T. Arghezi, Jean Bart, Cezar Petrescu *(Drumul cu plopi*, nr. 10—11/1923), Ion Călugăru *(Ucigașul care nu ucide*, nr. 6—7/1923), Urmuz, Cora Irineu *(Drumuri de bejenie*, nr. 2/1923) ; piese de teatru : Adrian Maniu, Teodor Solacolu ; în 1923, apare un fragment din piesa inedită *A doua conștiință* de Delavrancea. La rubrica „Studii, articole, documente", colaborează Ion Bianu *(Pagini vechi despre Bălcescu)*, Ion Buzdugan *(Alex. Mateevici)*, N. Iorga *(Un mic lucru mare: Cartea de citire)*, Sextil Pușcariu *(I. Scurtu)*, C. Kirițescu *(Bătălia de la Mărășești)*, V. Bogrea *(Mărturii despre latinitatea noastră)*. Alți colaboratori : G. Rotică, Demostene Botez, Bucura Dumbravă, N. M. Condiescu, Vintilă Russu-Șirianu, M. Beza, Fr. Șirato, I. M. Sadoveanu, G. Murnu, D. Nanu, Emanoil Bucuța, H. H. Stahl, C. Ardeleanu, Gh. Tătărăscu, Ramiro Ortiz, O. W. Cisek, Tr. Lalescu, I. D. Ștefănescu, Iuliu Valaori, Al. Țuțuianu, Al. Busuioceanu, Gh. Cardaș, Gib I. Mihăescu, I. Valerian, Tudor Vianu.

(F. 17 × 25 cm; B.A.R., P I 5 913)

CULISA ARTISTICĂ. Ilustrată, teatrală, literară, artistică. Apare la București, bilunar (15 iul. 1920 — iun.-iul. 1921 ; 20 mart. — 20 apr. 1927), sub direcția unui comitet. Dir. propr. : C. Ionescu, Mișu Bejan. **C.a.** publică informații teatrale, versuri semnate de G. Voievidca, B. Hétrat și o inedită de M. Eminescu, din mss 2269, cu titlul [*Eu pe pieptul tău!*] (nr. 2/1920).

(F. 23 × 31 cm; BA.R., P II 8 700)

CULISELE. Revistă lunară, ilustrată, de teatru, muzică, artă. Apare la Cluj (1922 — apr.-mai 1923), în limbile română și maghiară. Dir. : Leonard Paukerow. Cuprinde recenzii la vol. poeților I. Minulescu, N. Davidescu, Camil Petrescu, I. Pillat, informații privind șezătorile literare, activitatea scriitorilor, V. Eftimiu semnează articolul intitulat *Piesele originale*.

(F. 24 × 32 cm; B.A.R., P II 7 424)

CULTURA. Revistă literară și științifică. Apare la Iași, lunar (5 iun. — 7 iul. 1883), condusă de N. Beldiceanu. **C.** publică cîteva articole de arheologie și de istorie, precum și un eseu intitulat *Timpuri haotice*, datorate redactorului. Colaborează : V. Burlă cu cercetări etimologice, Gh. Sion Gherey cu documente culese din presa franceză și germană **relativ** la anul 1821, Gavril Muzicescu cu articole **despre** muzică.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 1 143)

CULTURA. Științe, litere, arte. Apare la Cluj, lunar (ian. — iul. 1924, în total patru nr.), în limbile română, maghiară, franceză și germană, sub conducerea unui comitet de direcție, alcătuit din Yves Auger (pentru partea franceză), Lucian Blaga (pentru partea română), Georges Kristóf (pentru partea maghiară) și Oskar Netoliczka (pentru partea germană). Dir. : Sextil Pușcariu ; secr. de red. : Valeriu Bologa. **C.** își propune să ofere o imagine fidelă a vieții literare, științifice și artistice din țara noastră și să contribuie la cunoașterea reciprocă a unor valori ale literaturii române și maghiare. În acest scop, O. Goga semnează un studiu despre poetul maghiar originar din părțile Sălajului, *Ady Endre*, urmat de versuri ale acestuia. Révai Károly și Franyó Zoltan traduc în limba maghiară poezii de M. Eminescu, St. O. Iosif și Al. Vlahuță. N. Iorga publică un studiu despre D. Cantemir, Sextil Pușcariu : *Impresii de la Liga Națiunilor*, I. Lupaș : *Semicentenarul morții lui Andrei Șaguna*. Alți colaboratori : N. Georgescu-Tistu, G. Vâlsan, G. Oprescu, O. W. Cisek, V. Bologa, C. Daicoviciu, Kiss Ernö.

(F. 17 × 25 cm; B.A.R., P I 7 304)

CULTURA ENCICLOPEDIE. Apare la Carei (1933, un singur nr.). Urmărește „răspîndirea culturii de toate felurile în rîndurile poporului român", prin concursuri, întruniri, manifestări artistice, îndepărtarea politicii și a propagandei religioase și șovine. Conține maxime și cugetări, informații ,privind premiile Academiei Române, noțiuni de compoziție, stil, reguli de ortografie, poezii populare, pasteluri de V. Alecsandri, articole despre Luigi Cazzavilan, Al. Philippide, „Junimea".

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 20 524)

CULTURA PROLETARĂ. Publicație legală, editată de Partidul Comunist Român. Apare la București, lunar (15 sept. 1926 — apr.-aug. 1927). Își propunea „să devină o revistă de discuție și teorie socială, economică, politică, științifică și artistică" și urmărește „să risipească confuzia, să combată prejudecățile, să popularizeze cuceririle esențiale ale științei, să răspundă la chestiunile frămîntate ale zilei, contribuind la întărirea simțului critic proletar și canalizînd opiniile și curentele în cadrul unei juste concepții muncitorești". Ca și *Contemporanul* * (1881—1891), **C.p.** se adresa maselor largi, mobilizîndu-le la o viață politică activă. Preponderente ca întindere sînt articolele economice, de analiză a situației sociale, articolele de popularizare a operelor lui Marx, Engels și Lenin. Se traduce în limba română articolul Clarei Zetkin *Lenin despre artă și cultură*, în care este formulat principiul conducerii de către partid a literaturii. Sînt elogiate piesele *Azilul de noapte* de Maxim Gorki, *Țesătorii* de Gerhart Hauptmann și *Seara cea mare* de Leopold Kampf.

Manifestînd un interes deosebit pentru romanul social, redacția exprimă puncte de vedere interesante referitoare la neveridicitatea personajelor din romanul *Flamura roșie* de Dem. Teodorescu. Colaborează cu versuri : I. Popescu-Puțuri *(Sărman minter)*, L. Sebastian ; cu proză. N. Doreanu ; apar traduceri din literatura sovietică (M. Zoscenko), franceză (H. Barbusse, A. France), americană (J. London). Poetului Rainer Maria Rilke, cu prilejul morții, i se consacră un medalion. **C.p.** a fost „o revistă angajată, o tribună de discuții principiale, ce a servit ca experiment pentru Partidul Comunist Român în lămurirea tacticii de adoptat în presa legală, ce va căpăta strălucire de-abia în anii '30". Alți colaboratori : Gh. Arcadie, Eugen Varga, Ilie Păsculescu, S. Margulius, S. Virtej.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 7 827)

Bibl.: Stancu Ilin, *Revista „Cultura proletară"*, în *R I T L*, 1971, nr. 2.

CULTURA ROMÂNĂ. Revistă de pedagogie, științe și litere. Apare bilunar, la Iași (15 nov. 1903 — 15 apr. 1905), apoi la București (15 iun. 1905 — iun. 1909 ; serie nouă : noi. 1909 — iun. 1911). Din mai 1907, apare din nou la Iași. Seria nouă are subtitlul *Filozofie, pedagogie, sociologie, științe și litere*. Dir. : I. Găvănescul. **C.r.** este o publicație a Seminarului Pedagogic din Iași, cu preocupări în domeniul perfecționării pregătirii viitorilor profesori de liceu, la care colaborează I. Petrovici *(Asupra valorii cunoștinței omenești*, nr. 1—2/1906) și D. Gusti *(Despre natura vieții sociale*, nr. 1—2/1910). La rubrica „Ecouri. Diverse", din nr. 7/1907, se anunță schimbări în conducerea *Vieții românești* * (1906—1946) (retragerea lui Paul Bujor). Sînt recenzate revistele *Convorbiri literare* * (1867—1944), *Semănătorul* * (1901—1910), *Convorbiri critice* *, insistîndu-se asupra polemicilor dintre A.C. Popovici, conducătorul *Semănătorului*, și C. Stere, directorul *Vieții românești*. Nr. 3—5/1909 sînt închinate lui M. Eminescu (I. Petrovici : *Cu prilejul sărbătoririi lui Eminescu* ; Radu Manoliu : *Asupra traducerilor lui M. Eminescu și în special asupra lui „Lais", O pagină inedită din Eminescu — prefața la colecția lui E. Baican, „100 de palavre și anecdote populare"*, apărută pentru prima dată în *Epoca* * din 31 dec. 1896). Radu Manoliu se mai ocupă de un manuscris al romanului popular *Alexandria* (nr. 1—2/1910). Alți colaboratori : A. A. Naum, Tiberiu Crudu.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 1 619)

CUMPĂNA. Revistă săptămînală. Apare la București (27 nov. 1909—19 mart. 1910 ; 15 apr. 1910). Numărul ultim, din 15 apr. 1910, apare cu subtitlul *Revistă lunară*. În frontispiciu, etalează, simbolic, un cavaler în zale încununat cu lauri, purtînd într-o mînă spada și în cealaltă o balanță. Cu excepția ultimului număr, revista este scrisă de cei patru întemeietori : M. Sadoveanu, Ilarie Chendi, D. Anghel și St. O Iosif. **C.** se deschide cu poeziile *Înainte* și *Cumpăna*, semnate Anghel-Iosif, poezii ce țineau locul (prin ideile dezvoltate) unui program-artistic : „Într-un talger verva, și spiritul, și gluma, avîntul, deznădejdea, mîhnirea, indignarea. / Și toată bunătatea, și toată ironia ... / Dincoace, înălțimea atîtor nulități, / Neputincioasa ură, invidia, prostia, Ce-atîrnă greu, firește ... / . Vom arunca într-însa, Ca niște greutăți, / Chiar inimile noastre cu tot ce-avem mai sfînt!". În primul număr, Ilarie Chendi, fostul critic al *Semănătorului* * (1901—1910), prezintă sintetic panorama literară contemporană, constatînd, dezamăgit, marea varietate a formulelor literare, lipsa unei direcții estetice viguroase, distanțele care îi separă pe scriitorii vîrstnici, grupați în jurul „prăfuitelor" *Convorbiri literare* * (1867—1944), de cei tineri, risipiți pe lîngă Ov. Densusianu, N. Iorga și G. Ibrăileanu și în revistele lor *(Viața nouă* *, 1905—1925, *Neamul românesc literar* *, *Viața românească* *, 1906—1946). D. Anghel și St. O. Iosif semnează cronici rimate, reunite ulterior în *Caleidoscopul lui A. Mirea*, traduceri din La Fontaine și Lenau. Il. Chendi scrie cronici, efemeride, note și reflexii, în care îi ironizează fie pe moderniști, fie pe Mihail Dragomirescu sau pe N. Iorga. Din beletristică, se reține povestea *Un instigator* de M. Sadoveanu și însemnările care vor fi, în 1912, folosite în nuvela *Bordeenii*. La ultimul număr, colaborează : Cincinat Pavelescu *(Imprecis*, sonet, după Hérédia), Em. Gîrleanu *(Mărinimosul*, schiță), E. Lovinescu *(Panait Cerna*, din vol. *Critice*, II), Const. Mironescu (poezia *Flori pierdute)*, D. Anghel și St. O. Iosif *(Cireșul lui Lucullus)*. Alți colaboratori : Natalia Iosif, N. Ciotori, V. Savel, Ion Bîrseanul

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 2 630)

Bibl.: M. Emilian, *Tradițiile realismului: revista „Cumpăna" (1909) și muncitorii, Marginalii*, în *Viața românească*, 1966, nr. 4.

CURENTUL ARTELOR. Ziar artistic săptămînal. Apare la București (17 iun. 1922 — 8 apr. 1923). Dir. propr. : N. Vamașescu. Publicația își propune să difuzeze „cele din urmă știri artistice" și să contribuie la dezvoltarea artelor. În primul număr, **C.a.** tipărește poezia lui Zaharia Th. Stancu *Cîmpenească* (republicată din *Curierul artelor**), iar în nr. 2/1922, poezia *Poveste*. Colaborează cu versuri : Horia Robeanu, C. Barcaroiu, G Voievidca ; cu proză : I. Pas, N. Pora ; cu teatru : V. Eftimiu *(Don Juan*, fragment, nr. 8/1922). Rubrici : „Curentul artelor în provincie", „Cronica spectacolelor", „Spectacole", „Viața artistică în străinătate", „Felurite", „Cele din urmă știri". Emil Isac răspunde în nr. 4/1922 ș.u., la întrebările ziarului în legătură cu activitatea teatrelor din Transilvania. Gala Galaction semnează *Pagini de altădată* (nr. 3/1922). Alți colaboratori : Andrei Brănișteanu.

(F. 31 × 48 cm, 42 × 54 cm; B.A.R., P I V 7 206)

CURENTUL LITERAR, vezi CURENTUL MAGAZIN *

CURENTUL MAGAZIN. Literatură, artă, teatru, critică, cancan, modă. Supliment al ziarului *Cu-*

rentul **. Apare la București, săptămînal (9 apr. 1939 — 4 oct. 1941), sub conducerea lui Romulus Dianu. De la nr. 39/1939, își schimbă titlul în *Curentul. Magazin literar*, iar de la nr. 92/1941, devine *Curentul literar*. C.m. este o publicație eclectică, la care colaborează scriitori și critici literari din generații și cu orientări estetice diferite. Semnează versuri : Tudor Arghezi, Aurel Tita, D. Iov, G. Voievidca, G. Fonea, Coca Farago, Dragoș Vicol, Romeo Dăscălescu, Virgil Carianopol, C. Mitea, Ion Vinea, Iulian Vesper, Ion Ojog, Vlaicu Bârna, Lucia Demetrius, N. Davidescu, N. Tăutu, Emil Giurgiuca, V. Spiridonică, Al. Lungu, Ovidiu Caledoniu, Geo Dumitrescu, Șt. Augustin Doinaș, Ion Pillat, G. Ursu. Proza este reprezentată de Gala Galaction, Radu Tudoran, Toma Vlădescu, Anișoara Odeanu, M. Lungianu, V. Copilu-Cheatră, Dinu Moroianu, Eugen Constant, Mircea Streinul, Aurel George Stino. Rubricile C.m. se intitulează : „Linii și puncte" (semnatar Romulus Dianu), „Însemnările unui belfer" (semnatar Ioachim Botez), „Cronica feminină" (semnatară Sidonia Drăgușanu), „Cronica literară" (semnată de Dragoș Vrînceanu, în 1939—1940, și L. Voita, în 1941). Colaborează cu eseuri : I. Gh. Bădică, Mihail Iorgulescu (despre *Anton Holban*, nr. 41/1941). C.m. publică în nr. 77/1940 un interviu cu Șerban Cioculescu, despre orientarea criticii, despre situația scriitorilor și problemele literaturii române. În 1941, critica literară este reprezentată de către Al. Piru *(G. Ibrăileanu și problema specificului național*, nr. 112) și de G. C. Nicolescu *(Introducere în studiul literaturii*, nr. 114 ș.u.). Traducerile din proza universală ocupă un spațiu restrins (nuvelele *Pentru un fir de iarbă* de Pirandello, traducător Ovidiu Frînculescu, nr. 40/1940, și *Visul regelui* de Oscar Wilde, traducător Aurel Tita, nr. 49/1940), lirica fiind mai bine reprezentată : Rainer Maria Rilke, Baudelaire, Tagore, Paul Valéry, Fr. Coppée, Albert Samain, Paul Verlaine, St. Mallarmé, Emil Verhaeren. Cîteva eseuri despre literatura universală se datorează lui B. Munteanu *(De la Claudel la Valéry*, nr. 98/1941), Al. Popescu-Telega *(Despre Lope de Vega*, nr. 105/1941), Ilariu Dobridor *(La moartea lui Bergson)*. C.m. publică și articole de istorie culturală, ca, de pildă, *Soarta bibliotecii lui Ciparîu* (nr. 42/1940). Alți colaboratori : V. I. Popa, Dem. Teodorescu, I. U. Soricu, Teodor Scarlat, C. Salcia, H. Țugui, T. Păunescu-Ulmu, Al. Philippide, Paul I. Daniel, Mircea V. Pienescu, Ion Sofia Manolescu, G. Tutoveanu, Pimen Constantinescu, Al. Roman, Ion Roman, N. Jianu, Dan Smîntînescu, Valentin Al. Georgescu.

(F. 31 × 43 cm; B.A.R., P III 17 321)

CURENTUL. MAGAZIN LITERAR, vezi CURENTUL MAGAZIN *

CURENTUL NOU. Revistă antisemănătoristă. Apare la Galați, lunar (15 nov. 1905 — 15 mart. 1906), apoi la București, săptămînal (1 febr. — 28 sept. 1920), sub conducerea lui H. Sanielevici. C.n. formulează, în primul număr, un protest vehement : „Sînt patru ani de cînd a apărut *Semănătorul*, cu menirea de a înlocui literatura romantică și romantică-decadentă de mai înainte, printr-o nouă literatură, sănătoasă, morală și cu adevărat românească. Azi toți oamenii de bun-simț recunosc că leacul a fost mai rău decît boala însăși." Afirmînd fără temei că literatura *Semănătorului* * (1901—1910) idealizează „beția, adulterul, promiscuitatea sexuală, vagabondarea, haiducia, brigandajul, impulsiunea bestială, crima chiar și mai presus de toate instinctul războinic ca cea mai înaltă virtute a omului . . . ", cu referiri la nuvelele lui M. Sadoveanu și ale lui C. Sandu-Aldea, H. Sanielevici se pronunță pentru un realism clasic, susținut de *Noua revistă română* *. După opinia criticului, romantismul țărănesc trebuie înlocuit printr-un „realism clasic, așa cum îl avem în germene în literatura de peste munți, iar dincoace, în operele lui Duiliu Zamfirescu și I. Brătescu-Voinești . . . și așa cum îl găsim în formă desăvîrșită în literatura engleză, la Dickens și George Eliot". Sanielevici încerca să promoveze un curent nou, care, după opinia sa, ar fi putut să permită „libera circulație a valorilor europene (culturale și materiale) în România", cultura națională fiind „doar o varietate a culturii generale". C.n. tipărește literatură semnată de Jean Bart, V. Crăsescu, C. I. Buzdugan, Spiridon Popescu și are meritul de a-l fi determinat pe G. Ibrăileanu să reintre în publicistică, cu articolul *Cîteva considerații asupra spiritului critic în istoria culturii române* (nr. 1/1905), capitol din viitorul studiu *Spiritul critic în cultura românească*. În alt articol, *Doi critici și mai mulți scriitori* (nr. 2/1905), Ibrăileanu demonstrează lipsa de fundament a acuzațiilor aduse de H. Sanielevici operei lui M. Sadoveanu. După cinci numere C.n. își încetează apariția. Seria a II-a a revistei, care apare la București, are caracter mai mult teoretic. Sanielevici duce de astă dată o campanie agresivă împotriva poporanismului *Vieții românești* * (1906—1946), identificat cu sămănătorismul, și a literaturii lui M. Sadoveanu, într-un lung serial de articole : *Ce a însemnat „Curentul nou" de la 1906* (nr. 1/1923), *Poporanismul liberal și poporanismul conservator* (nr. 3/1920), *Falimentul poporanismului* (nr. 4/1920). Publică schițe și nuvele semnate de Constanța Marino-Moscu, Al. Cazaban, Ludovic Dauș, Tudor Măinescu, G. Rotică. O „Cronică plastică" permanentă, susținută de Gala Galaction, ține publicul la curent cu expozițiile de artă, cu atelierele de pictură. Din cauza polemicii prea dure, a lungimii articolelor sociologice și economice, C.n. dă impresia unei reviste îmbîcsite, chiar dacă printre colaboratori se află și nume de prestigiu în cultura românească. Colaborează cu versuri : Ludovic Dauș, Al. Claudian ; cu proză : Jean Bart *(Dincolo peste ocean. Jurnal de bord*, nr. 1/1920), Bucura Dumbravă, Liviu Marin ; cu studii : G. Pascu *(Reforma universitară*, nr. 6/1920 ș.u.), Const. Graur *(Pușkin la Chișinău*, nr. 16/1920). Alți colaboratori : Paul Bujor, P. Cazacu, Z. C. Arbore, I. Botez, N. Pastia, Z. Filotti, T. Gheorghiu, E. I. Patriciu, I. Teodorescu, Șt. Antim, Alfred Campus, A. Costeanu, Ștefan Popescu, Al. Cincu, A. Romalo, Artur Verona, Andrei Popovici, I. G. Tufescu, Al. M. Roman.

(F. 16 × 23 cm, 20 × 32 cm; B.A.R., P II 5 454)

Bibl. : Mariana Stescu, *Curentul nou. Galați, 15 nov. 1905 — 15 mart. 1906; București; 1 febr.—28 sept. 1920*, Indice bibliografic, B.C.U.I., 1972, mulitigrafiat.

CURENTUL PENTRU COPII ȘI TINERET. Revistă săptămînală ilustrată. Supliment al ziarului *Curentul* **. Apare la București (12 mart. 1939 — 1 apr. 1944). Publică versuri, povestiri, legende, fabule, basme, articole științifice, anecdote, maxime și cugetări, cunoștințe folositoare. Colaborează cu versuri : Sidonia Drăgușanu, I. U. Soricu, Virgil N. Duiculescu, G. Tutoveanu, Radu. D Rosetti ; cu proză : Victor Ion Popa, Victor Adrian, D. Iov, Marin Iorda, Dinu Moroianu. În 1942, se introduce rubrica „Scriitorii neamului", unde apar analize și portrete închinate lui Duiliu Zamfirescu, O. Goga ș.a. Textele sînt însoțite de ilustrații. Alți colaboratori : Adrian Pascu, Șt. Alexiu.

(F. 22 × 31 cm; B.A.R., P II 17 339)

CURIER DE AMBE SEXE. Jurnal literar. Supliment al ziarului *Curierul românesc* *. Prima revistă literară din Țara Românească. Apare la București, bilunar (periodul I : 1837—1838, 24 nr. : periodul II : 1838—1840, 24 nr. ; periodul III : 1840—1842, 24 nr. ; periodul IV : 1842—1844, 24 nr. ; periodul V : 1844 —1847, nouă nr.), sub redacția lui Ion Heliade-Rădulescu. Din 1845, apare cu subtitlul *Foaie literară*. În anii 1862 și 1864 Heliade retipărește cele cinci volume, numite perioduri (I, III, IV și V în 1862 și II, în 1864), cu subtitlul *Jurnal literar*, ediția a II-a, imprimînd anul 1836 ca dată de apariție a primului număr al ediției I. În realitate, primul număr al C. de.a.s. a apărut în 1837. Argumente : În *Curierul românesc* din 12 mart. 1837, Heliade anunță : „Ca să nu se precurme însă publicarea a oarecare cunoștințe de literatură, economie și industrie, ce s-ar putea împuțina, se întocmește o gazetă, în locul acelei a Teatrului, sub titlul de *Curier pentru amîndouă sexele*, care va ieși de două ori pe an ; o dată pentru bărbați și o dată pentru femei". În nr. 25 din 2 iul. 1837 al *Curierului românesc*, editorul anunță apariția nr. 1 , iar în nr. 27 din 22 iul. 1837, nr. 2 al suplimentului literar. C. de. a.s. își propune să cuprindă, pentru bărbați, articole de literatură și industrie și „oarecari povestiri", iar pentru femei, „povestiri plăcute și morale", articole asupra „credinței, economiei și bunei țineri a casei, asupra creșterii copiilor, asupra grădinilor, asupra îmbrăcămintei". Articolul-program mai precizează : „Va avea din cînd în cînd și gravuri de mode atît pentru bărbați cît și pentru femei, însemnări de mobile deosebite, de case, de grădini și alte asemenea". Apărută cu trei ani înaintea *Daciei literare** (1840), publicația continuă programul iluminist al *Curierului românesc*, cu accent pe problemele literaturii, moralei și artei, pe rolul traducerilor din literatura universală în dezvoltarea literaturii naționale. În ceea ce privește concepțiile lingvistice, Heliade părăsește ideile avansate din prefața *Gramaticii românești* și din articolele apărute în *Curierul românesc*, încercînd, după 1840, fără sorți de izbîndă, italienizarea limbii române. Scrierile publicate în cele cinci perioduri sînt clasificate de Heliade, în ediția a II-a, astfel : „Poezie", „Morală", „Literatură", „Nuvele", „Căsnicia", „Varietăți" ; rubrici noi : periodul III — „Critica" și periodul IV — „Educația". C. Negruzzi colaborează la C.de.a.s. cu traduceri din Pușkin *(Șalul negru, Ctrfalîul)*, cu poemul *Aprodul Purice*, cu schița autobiografică, *Cum am învățat românește* și cu nuvela *Au mai păfil-o și alții*, semnată Carlu Nervil, — la periodul I, și cu versurile *Potopul*, la periodul II. I se mai reproduce, din *Dacia literară*, nuvela *Alexandru Lăpușneanul* (periodul III) . În afară de articolele *Paralelism între limba română și italiană* (1840) și *Paralelism între dialectele român și italian sau Forma ort Gramatica acestor două dialecte* (1841), Heliade este și autorul unor poezii, al numeroaselor note, cronici și articole critice privind dezvoltarea literaturii române, între care balada *Zburătorul* (periodul IV), articolul critic *Domnul Sarsailă autorul*, fragmente din epopeea neterminată *Michaiada* (periodul V). Semnează versuri : D. Bolintineanu *(O fată tînără pe patul morții*, republicare din *Curierul românesc)*, V. Alecsandri *(Poezii moldave: Baba Cloanța, Sora și hoțul)*, A. Donici *(Păstorul și trîntorul)* (periodul IV), C. Bolliac *(O dimineață pe Caraiman*, periodul V). Urmărind realizarea ideilor exprimate în programul Societății Literare din 1827, Heliade este preocupat în primul rînd de cunoașterea și răspîndirea, prin traduceri, în limba română a operelor literaturii universale. În *Curierul românesc*, el stabilește, în două articole — *Chemare către folos, facere de bine și glorie* și *Început de Bibliotecă universală* — un program al traducerilor pe care îl realizează, parțial, în C.de.a.s. Astfel, în afară de traducerile din Pușkin, semnate de Negruzzi, în C.de.a.s. apar *Melodii ebraice* de Lord Byron și fragmente din *Gerusalemme liberata* de Torquato Tasso, în traducerea lui Heliade (periodul V), *Crucea*, imitație după Lamartine de Grigore Crupenschi (periodul I), precum și alte texte traduse din Homer, Pindar, Sapho, Eschil. Sofocle, Euripide, Aristofan (periodul V). În prefața ediției a II-a, I. Heliade-Rădulescu actualizează programul C. de. a.s. : „Misia acestei scrieri periodice, după cum fiecare cititor se va putea convinge", a fost „spre a servi de arhivă la istoria literaturei și limbei noastre, cît și a recomanda românilor literele strămbunilor lor, literele lor proprie naționali, a-i face a se deprinde, cu dinsele, a le onora și a le ama, a-i face a vedea și cunoaște într-însele limba națională și unitară în tot adevărul și în toată natura ei" *(Către d. prenumeranți)*. Alți colaboratori : G. Asachi, S. Marcovici, B. P. Mumuleanu, Gh. Bariț, I. Văcărescu, C. Aristia. Vezi și NOUL CURIER DE AMBE SEXE*

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 7)

Bibl. : Al. Hanță, *Cînd a apărut „Curierul de ambe sexe"*, în *Luceafărul*, 1960, nr. 6 ; Mihai Zamfir, *Literatura „Curierului de ambe sexe"*, în *A U B*, seria Științe sociale, filologie, 1962.

plimente: *Adaos literar la Curierul românesc* *, *Gazeta Teatrului Național* *, *Muzeu național* *, *Curier de ambe sexe* *. Obținînd, în decembrie 1828, cu sprijinul lui Dinicu Golescu, aprobarea pentru editarea unui ziar în limba română, conform programului „Societății Literare", Ion Heliade Rădulescu tipărește, la începutul anului 1829, o *Înștiințare*, în care precizează scopul și conținutul publicației proiectate: „Într-însa, politicul își pironește ascuțitele și prevăzătoarele sale căutări; ... aici liniștitul literat și filozof aduce și pune în cumpănă faptele și întîmplările lumii". Din *Înștiințare* rezultă că ziarul, denumit *Curierul Bucureștilor*, urma să cuprindă: „1. O culegere de cele mai folositoare și interesante lucruri din gazeturile Evropii. 2. Însemnări pentru creșterea și sporirea literaturii românești. 3. Înștiințări pentru cele mai folositoare articole ale negoțului. 4. Cele din lăuntru și slobode săvîrșiri ale statului nostru, precum și judecăți însemnate, sfaturi și hotăriri ale Divanului pentru îmbunătățirea patriei: voinți ale Divanului pentru publicarea a vreunei pricini ș.c.l". Primul număr se deschide cu *Istoria pe scurt a gazetei*, în care este reluată ideea importanței ziarului în viața popoarelor civilizate: „Destul este să vedem aceasta și să începem încai cei care zicem că sîntem floarea neamului a ne fi rușine să fim mai jos decît pleava celorlalte neamuri". Rubricile ziarului se intitulează: „Știri din năuntru", „Știri din afară", „Înștiințări", „Literatură", „Varietăți". C.r. publică articole și note cuprinzînd noțiuni elementare de istorie, geografie, economie, comerț, industrie și administrație. Autorul articolelor de îndrumare, al notelor critice și conducătorul efectiv al C.r. este I. Heliade-Rădulescu. Între anii 1830—1832, C.r. publică, la rubrica „Literatură", articole de îndrumare, note, recenzii, iar în 1833 și 1834, o serie de articole intitulate *Pentru poezie, pentru stil*. Acțiunea de cultivare a limbii și de îmbogățire a literaturii române moderne este continuată în suplimentele ziarului. În paginile C.r., debutează scriitori munteni ca Iancu Văcărescu (versurile *Plecarea*, nr. 37/1829), V. Cîrlova (poeziile *Păstorul întristat*, nr. 21/1829, *Ruinurile Tîrgoviștii*, nr. 3/1830), Gr. Alexandrescu (elegia *Miezul nopței*, nr. 12/1832), I. Catina și alți poeți ai generației de la 1848. Heliade însuși (între anii 1829—1840 semnează Eliad sau I. Eliadi, după 1840 Heliade) scrie numeroase poezii, articole de critică literară, prelucrează texte din literatura franceză, pentru a servi de model tinerilor scriitori, acordînd traducerilor un rol important în dezvoltarea limbii și literaturii române. În prefața *Asupra traducției lui Omer* (1837) de C. Aristia, redactorul C.r. adresează îndemnul de a se traduce cît mai mult în limba română fără a neglija creația originală. El folosește în paginile ziarului C.r., pentru prima dată, termenul de „critică literară", fiind preocupat de îmbogățirea literaturii cu opere valoroase din literatura universală. În acest scop, publică în nr. 4/1843 *Chemare către folos, facere de bine și glorie*, iar peste trei ani, al doilea apel, mai complet, cu titlul *Început de Bibliotecă universală* (nr. 26/1843). „Biblioteca universală" urma să cuprindă „cei mai remarcabili autori antici și moderni, ale căror scrieri au contribuit spre împlinirea faptei cei mari a civilizațiunii, spre formarea minții, inimii umane, spre perfecția omului". I. Heliade-Rădulescu era convins că prin traduceri limba se îmbogățește și se „întinde în toate laturile orizontului științei și, făcîndu-se capabilă a exprima orice cugetare, va deveni limba viitorului României și se va înfățișa splendidă și radioasă literaturii naționale". Pînă la apariția suplimentelor, C.r. cuprinde, în afară de texte administrative (hotăriri oficiale, știri politice și militare), articole de cultură, cu largă circulație în Muntenia, Moldova și Transilvania, articole despre limba română literară și despre rolul culturii în lupta pentru autonomie și progres social, semnate de Heliade. În *Repede aruncătură de ochi asupra limbei și începutului rumânilor* (nr. 87/1832), redactorul susține, cu argumente, ideea latinității limbii române împotriva celor ce afirmau că limba română este o limbă slavă. Vezi și PROPRIETARUL ROMÂN *

(F. 21 × 25 cm, 25 × 37 cm; B.A.R., P II 6)

Bibl.: *O sută de ani de la apariția „Curierului românesc"*, în *Adevărul literar și artistic*, 1929, nr. 438; M. Stănescu, *Centenarul „Curierului românesc"*, în *Prietenii istoriei literare*, 1931; Barbu Lăzăreanu, *„Curierul românesc"*, în *Glose și comentarii de istoriografie literară*, 1958; Valentina Fettinger, *Scriitori români la „Curierul românesc"*, în *Steaua*, 1967, nr. 11; V. Niculaie, *140 de ani de la apariția primelor publicații periodice românești*, în *PN* 1969, nr. 8—9.

CURIOSUL. Jurnal de literatură, industrie, agricultură și noutăți. Apare la București, lunar (1836 — ian. 1837, în total trei nr.), sub redacția lui Cezar Bolliac și G. Gh. Filipescu. Intenția lui Bolliac de a edita o revistă reiese dintr-o scrisoare către C. Negruzzi, publicată în *Convorbiri literare* * (nr. 21/1881). Referindu-se la rolul literaturii în viața socială și la Societatea Filarmonică, Bolliac îl informează pe Negruzzi, după cum procedase și I. Heliade-Rădulescu în schimbul de scrisori apărut în *Muzeu național* *, că „mulți tineri au gata capodopere, romanțuri lăsate pe la jumătate, poeme începute sau aproape a se isprăvi" și că, „văzînd nobila flacără ce arde în cunoscătorii pămîntului nostru pentru întinderea luminilor, care este aceeași ca și a civilizației, m-am sfătuit cu mai mulți a deschide încă un drum pe care să putem păși mai tare către dînsa și aceasta este o cauză a unei societăți literare al cărei glas este «Curiosul» ce vezi, care, împreună cu teatrul și reflecția autorilor clasici, să ne împingă mai repede la ceea ce desăvîrșește și fericește un norod: luminarea". Bolliac îl mai informează pe Negruzzi că publicația va fi „un jurnal critic, care să ne poată curăți limba de mărăcinele care au ajuns a se privi la autorii noștri", dar ambițiile redactorului depășesc posibilitățile reale. Din cele trei numere apărute, lipsesc capodoperele promise, oferindu-se în schimb traduceri din Millevoye (*Căderea frunzelor* — versuri), Madame de Staël (*Scrisoare asupra gustului la Rousseau pentru muzică*), A. Pușkin (*Șalul negru*, imitație de C. Negruzzi), Torquato Tasso (*Privegheri*, traducător Simion Marcovici). Un fragment din legenda *Ahasverul sau*

jidovul rătăcitor și articolul *Cenzura teatrală* completează sumarele celor trei numere, alături de notele și însemnările lui C. Bolliac.

(F. 11 × 17 cm; B.A.R., P I 1 297)

CURȚILE DORULUI. Revistă de literatură a studenților în litere și filozofie. Apare la Sibiu, lunar (ian. — apr. 1941, în total patru nr., ultimul triplu), sub îngrijirea unui colectiv de redacție alcătuit din Ovidiu Drimba, Ion Maloș-Ripeanu, Radu Stanca și Eugeniu Todoran și sub directa îndrumare a lui Lucian Blaga; red. resp.: Radu Stanca. Publicația se deschide, în locul obișnuitului articol-program, cu poezia *La curțile dorului* de Lucian Blaga. Colaborează cu versuri: Radu Stanca, G. Popa, Ion Oană, Romeo Dăscălescu; cu proză: Ioncl Neamțu; cu studii: E. Todoran *(Eminescu. Suflet și natură)*, Radu Stoichiță *(La moartea lui Bergson)*, Cornel Regman *(Ediții clasice)*; cu cronici: I. Verbină (despre vol. *Limba română* de Sextil Pușcariu).

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 18 824)

CUVINTE LITERARE. Foaie bilunară de literatură. Apare la Iași (15 dec. 1929 — 10 mai 1931). Red.: Z. Desmond (pînă la nr. 10/1930); dir.: Maur Săveanu (de la nr. 9/1930). Revistă minusculă, imitînd formatul *Biletelor de papagal* *, C.l. respinge programul tradiționaliștilor „fanatici" ca și al moderniștilor „extremiști", propunîndu-și să fie „ecoul manifestărilor artistice din toate domeniile și o bună hrană intelectuală pentru marele public cititor". Conține versuri, proză, eseuri, note critice, epigrame, maxime și cugetări, în cadrul unor rubrici fără caracter permanent: „Voci din public", „Chipuri", „Cronica socială", „Cronica cinematografică", „Informații de la Teatrul din Iași". Colaborează cu versuri: Al. Pogonat, G. Lesnea, D. Iov; cu proză și eseuri: Maur Săveanu, Eugen Relgis. Redactorul C.l. traduce versuri din Lenau, Baudelaire și M. Gorki. Alți colaboratori: Liviu Deleanu, Martin Graur, Viorica Lăzărescu, M. Sevastos.

(F. 16 × 33 cm: B.A.R., P II 11 051)

CUVÎNTUL. Revistă literară independentă. Apare la București, bilunar (25 ian. 1904 — ian. 1906). Dir.: Iuliu Dragomirescu. Situat pe pozițiile unui exclusivism agresiv, C. propagă „neoevanghelismul" și „filozofia neospiritualistă", emanații pseudoștiințifice ale Societății Teozofice din Paris, lansează atacuri repetate la adresa lui A. D. Xenopol, împotriva *Semănătorului* * (1901—1910) și, mai ales, a lui Ilarie Chendi, pe care îl acuză de ignoranță, diletantism și mercantilism la editarea vol. I, *Literatura populară*, din *Opere complete* de M. Eminescu. Beletristica publicată de C. cultivă macabrul sub forma fantomelor, strigoilor, visurilor și vedeniilor terifiante. Se remarcă poezia lui B. P. Hasdeu *Complotul bubei* (nr. 5—6/1904), ineditele *Dragoș-Bogdan* — poem dramatic (nr. 1—8/1904) și *Antropomorfism* (nr. 7—8/1905) de M. Eminescu. Numărul 1—2/1905 anunță începerea publicării operei poetei Iulia Hasdeu. Alți colaboratori: V. Demetrius, Victor Popescu, Al. Gherghel, Leontin Iliescu.

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 1 584)

CUVÎNTUL. Organ al Ministerului Cultelor și Artelor pentru propaganda culturală și socială. Apare la București, bilunar (1 dec. 1921—15 ian. 1922), apoi lunar (iul. 1922 — iul. 1923). Publicație guvernamentală, C. conține articole de cultură generală, informații despre instituții, note, întrebări și răspunsuri, instrucțiuni ș.a. Colaborează cu versuri: V. Voiculescu; cu proză: Gala Galaction, Tudor Arghezi, Gh. D. Mugur, I. Agârbiceanu; cu studii: I. Gh. Sorin *(Despre Al. Mateevici)*. Ap. D. Culea traduce din opera lui Giovanni Papini. Alți colaboratori: N. Crainic, I. T. Marinescu.

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 6 800)

CUVÎNTUL LIBER. Revistă săptămînală. Apare la București (seria I: 24 aug. 1919 — 16 mai 1921: seria a II-a: 26 ian. 1924 — 9 ian. 1926). Dir.: Eug. Filotti; red.: Const. Graur. Publicație de orientare democratică, C.l. nu afișează un program estetic: „Titlul pe care l-am ales nu are pretenția să înfățișeze o realitate, ci o dorință; el nu spune ce este, ci spune ce vrem să fie." În primul număr, Iosif Nădejde semnează un articol cu prilejul morții prozatorului Maxim Gorki, continuînd cu cronici politice și polemice. În articolul *Gîndul nostru* (nr. 1/1924), E. Filotti stabilește direcțiile orientative ale publicației: ideal de dreptate socială, ideal de cultură dinamică, europenismul, ideal de pace și ideal democratic. I. Vinea se referă, în articolul *Modernism și tradiție* (ibidem), la sensurile celor doi termeni, iar Aureliu Weiss, la *Manifestul suprarealismului* (nr. 3/1925). Colaborează cu versuri: M. Codreanu, Al. A. Philippide, G. Bacovia, I. Vinea, Adrian Maniu, Tudor Arghezi; cu proză, eseuri și cronici: Emil Isac *(Teatrul român în Ardeal*, nr. 3/1919), H. Sanielevici *(Clasicismul de fier*, nr. 4/1919), Gala Galaction (despre H. Barbusse), Ion Călugăru, Camil Petrescu, Perpessicius, Paul Zarifopol, M. Ralea. „Cronica literară" este semnată de N. Davidescu și M. Sevastos, cea „politică" de Andrei Braniște. Alți colaboratori: I. Teodoreanu, Ion Dragu, Victor Eftimiu, Barbu Lăzăreanu, F. Aderca, P. Constantinescu-Iași, Eugen Todie, A. Steuerman-Rodion, V. Demetrius, I. Peltz, Barbu Solacolu, D. I. Suchianu, Paul I. Prodan, Aurel Savela, D. Iacobescu, C. Săteanu, T. Teodorescu-Braniște, Dem. Teodorescu, Ion Balica, Alexis Nour, C. R. Ghiulea. Vezi și CUVÎNTUL LIBER* (1933—1936)

(F. 17 × 22 cm; B.A.R., P I 5 472)

Bibl.: Ion Rîmbu, *Revistele din trecut („Cuvîntul liber")* în *România literară*, 1971, nr. 8.

CUVÎNTUL LIBER. Revistă săptămînală. Politică, literatură, teatru, artă. Apare la București, ca serie a III-a (11 nov. 1933—3 oct. 1936), a ziarului cu același nume *(Cuvîntului liber* *, 1919—

1926). Dir.: Tudor Teodorescu-Braniște; secr. gen. de red.: Mircea Grigorescu. Editată de concernul de presă *Adevărul* * (1871—1951) și *Dimineața* *, C.l. este o publicație de stînga, combativă, „de o înaltă ținută ... social-politică și literar-artistică", la care colaborează, alături de scriitori și istorici comuniști, ca Al. Sahia și P. Constantinescu-Iași, poeți și prozatori progresiști, de prestigiu. În 1935, Tudor Teodorescu-Braniște mărturisea că a încercat „o cît mai largă concentrare a publiciștilor de stînga, indiferent de nuanțe" din redacție făcînd parte scriitori tineri: Al. Sahia, Miron Radu Paraschivescu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu. **C.l.** este o revistă militantă, de atitudine antifascistă, de la a cărei tribună Al. Sahia afirma în 1933: „Glasul meu plin de revoltă se va desfășura tînăr, din acest pămînt balcanic către Germania, cu pete închegate de sînge, către acea Germanie, unde milioane de oameni își simt palmele strînse usturător sub talpa cizmelor naziste" (nr. 2/1933). C.l. închină pagini speciale unor personalități de frunte ale literaturii și culturii universale ca F. Engels, Th. Mann, M. Gorki, Romain Rolland, G. B. Shaw, H. Barbusse, Maiakovski, Louis Aragon, din ale căror opere apar în limba română fragmente reprezentative pentru atitudinea lor democratică și antifascistă. Literatura este înțeleasă ca „acțiune și luptă", iar „articolul politic, ca literatură". În paginile C.l. se întîlnesc termeni ca „artă revoluționară", „realism temerar" și articole ca *Revoluția artistică sau artă revoluționară* (nr. 4/1933), *Arta de azi* (nr. 7/1933), *Suprarealismul sau falsa avangardă* (nr. 2/1933), în care se insistă asupra rolului militant al artei în dezvoltarea societății. Poezia socială este reprezentată de Demostene Botez, *(În mină, Turnătorul)*, iar cea lirică, de D. Corbea, Claudia Millian, Al. Șahighian, Al. T. Stamatiad, Camil Baltazar. Mai valoroasă este proza, inspirată din medii urbane puțin cunoscute în epocă. După nuvelele *Uzina vie* și *Revolta din port*, publicate în *Bluze albastre* *, în care apar primele figuri de muncitori revoluționari, Al. Sahia tipărește în C.l. *Execuția din primăvară* (nr. 1/1933), *Moartea tînărului cu termen redus* (nr. 4/1933), *Întoarcerea tatei din război* (nr. 38/1934) și *Moartea înghițitorului de săbii* (nr. 26/1935). Reportajele lui Geo Bogza, *Fapt divers*: *spălătoresele* (nr. 23/1934), *Rafinăria din Cîmpina* (nr. 27/1934), *Industria neagră a petrolului* (nr. 37/1934), reunite în ciclurile *Tăbăcării* și *Lumea petrolului*, sînt inspirate din realitățile sociale ale timpului, inaugurînd o nouă specie în literatura română: reportajul literar. Actualitatea politică și economică este prezentată în cronica evenimentelor interne și externe, în note și comentarii, în rubrici ca „Șomaj, mizerie, alcoolism", în articolele de condamnare a fascismului și de apărare a muncitorilor în procesul intentat și judecat la Craiova (Al. O. Teodoreanu, *Democrați și oligarhi*, nr. 2/1933; Șt. Roll, *Hitleriada*, nr. 3/1933; Tudor Teodorescu-Braniște, *Împotriva șovinismului*, nr. 6/1933; I. Felea, *Ce trebuie să facem pentru muncitori*, nr. 27/1934; Al. Sahia, *Ultimul act al procesului ceferiștilor*, nr. 36/1934; Ilie Cristea, *Prin socialism la dezrobirea națională*, nr. 42/1934). C.l. este o revistă democratică, antifascistă, care a îndeplinit un rol pozitiv în cultura română interbelică. Alți colaboratori: Șerban Cioculescu, George Macovescu, F. Aderca, George Lesnea, A. Munte, N. D. Cocea, Emil Isac, Athanase Joja, Al. A. Philippide, Al. Voitin, V. Malinski, Carol Ardeleanu, N. Davidescu, Scarlat Callimachi, Mihail Celarianu, Nicolae Cristea, M. Sorbul, Ion Minulescu, Virgil Gheorghiu, Liviu P. Nasta, Anton Holban, Paul B. Marian, Aron Cotruș, Radu Popescu, Ștefan Tita.

(F. 35 × 43 cm, 44 × 56 cm; B.A.R., P III, IV 13 852 Mp. 212)

Bibl.: Eugen Simion, *Orientări în literatura dintre cele două războaie. „Cuvîntu liber" și „Reporter"*, în *L.L.*, 1964, vol. VIII; T. Teodorescu-Braniște, *Amintiri de la „Cuvîntul liber"*, în *Tribuna*, 1966, nr. 18; T. Teodorescu-Braniște, *Povestea unei reviste — „Cuvîntul liber"*, în *Manuscriptum*, 1971, nr. 2; V. Fanache, *„Cuvîntul liber" (orientări ideologice)*, în *Steaua*, 1966, nr. 4; George Macovescu, *Pasiunea adevărului („Cuvîntul liber")* în *Manuscriptum*, 1971, nr. 2; Șt. Voicu, *Pe marginea unor lucrări despre presa militantă, progresistă interbelică*, în *Era socialistă*, 1979, nr. 7.

CUVÎNTUL LITERAR ARTISTIC. Supliment al ziarului *Cuvîntul* **. Apare la București, săptămînal (10 nov. 1924 — 31 mai 1925), sub redacția lui Cezar Petrescu. Își propune să ofere cititorilor informații referitoare la fapte de cultură și artă. Colaborează cu versuri: N. Crainic, Adrian Maniu, Zaharia Stancu *(Sfîrșit*, nr. 2/1924), Ion Buzdugan, Isaia Tolan, L. Blaga, Al. A. Philippide, A. Cotruș; cu eseuri și proză: Gib Mihăiescu, **Cezar Petrescu** (schița *Întunecare*, nr. 1/1925), I. L. Caragiale *(2 aprilie*, schiță inedită, publicată de Cezar Petrescu). „Cronica literară" și rubrica „Cărți-reviste" sînt susținute de Al. Bădăuță; Camil Petrescu recenzează romanul lui M. Sadoveanu *Venea o moară pe Siret* (nr. 16/1925), Ion Marin Sadoveanu vol. de versuri *Satul meu* de I. Pillat, Adrian Maniu traduce un fragment din *Peer Gynt* de H. Ibsen (nr. 1/1925) ș.a. Se publică traduceri din Cehov, A. France, M. Gorki, Alexei Tolstoi, Pierre Lotti, Jean Moréas, E. Poe, Guy de Maupassant, St. Mallarmé. C.l.a. reproduce sumarele revistei *Gîndirea* * și anunțul prin care Tudor Arghezi își făcea cunoscută intenția de a începe „tipărirea manuscriselor în volum" — o primă serie de cinci volume: „1. *Cuvinte potrivite* — versuri publicate și inedite; 2. *Cartea Femeii Frumoase* — proze inedite; 3. *Cartea copiilor* — povestiri inedite; 4. *Cartea Cîinilor, a Mîțelor, a Oilor și a Caprelor* — studii inedite; 5. *Amintirile Ierodiaconului Iosif* — inedite" (nr. 7/1925). Alți colaboratori: Ion Ojog, G. Talaz, Sandu Tudor, Ion Ciorănescu, Emanoil Bucuța, N. Milcu, George Dumitrescu.

F. 31 × 46 cm; B.A.R., P IV 7 461)

CUVÎNTUL MEU. Organ al intelectualilor. Apare la București, săptămînal (27 sept. — 29 nov. 1915, în total zece nr.). Dir. propr.: Alexandru Macedonski. Revista este scrisă în exclusivitate de Macedonski, care se pronunță pentru neutralitatea

României în primul război mondial. Luîndu-și rămas bun de la cititori, directorul recomandă, în schimbul micului ziar, *Literatorul* *.

(F. 22 × 32 cm; B.A.R., P II 4 155)

CUVÎNTUL NOSTRU. Revistă literară lunară. Apare la București (15 dec. 1912 — 25 ian. 1913). **Publicație modernistă din sfera de influență a *Literatorului* *.** Colaborează cu versuri: Sandu Teleajen, George Gregorian, Șerban Bascovici, Emil Maur, Ion Al. George, Kostia Rovine, M. Dăscălescu-Mugur, George Stratulat. Alți colaboratori: C. Z. Siliștea, Ștefan Oprișanu.

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 3 719)

CUVÎNTUL NOSTRU. Număr comemorativ cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu. Apare la Botoșani (15 ian. 1929), cu un cuvînt înainte de N. Iorga. Conține articole semnate, între alții, de Cezar Papacostea — *Eminescu și filozofia indică*, Leca Morariu — *Din copilăria lui Eminescu*, Artur Gorovei — *Cum am cunoscut pe Eminescu*, B. Lăzăreanu — *Dicționarul de rime al lui Eminescu*, Tiberiu Crudu — *Eminescu și partidele politice*, precum și versuri ale poetului: *Odă în metru antic*, *Floare albastră* și *Dintre sute de catarge*.

F. 24 × 32 cm; B.A.R., P II 9 678)

D

DA ŞI NU. Critică, artă, literatură, viaţa socială. Apare la Bucureşti, lunar (5 mart. — 20 dec. 1936, în total nouă nr., ultimul dublu), sub redacţia lui Dan Smîntînescu şi administraţia lui Paul Lahovary (dir. de la nr. 3). Odată cu nr. 2, îşi schimbă subtitlul în *Revistă de critică*. **D. şi n.** îşi declară iniţial intenţia de a fi „oglinda cinstită a mişcării spirituale contemporane", printr-o „critică combativă şi loială" (Dan Smîntînescu), dar după primele trei numere începe să încline spre tradiţionalism, sfîrşind prin a fi o revistă tradiţionalistă. Mircea Eliade semnează, în primul număr, articolul *Destinele culturii româneşti*. Începînd cu nr. 2, se iniţiază ancheta „În ce cred eu", la care răspund N. Iorga („Cred în omul din interior. În forme nu cred, în nici una ; literatura ar trebui să fie marele act social şi o spovedanie sacră"), Cicerone Theodorescu („Un minimum de pregătire intelectuală e necesar pentru înţelegerea oricărei arte... Statul ar trebui să intervină „în apropierea creaţiilor de masele de cititori") ş.a. În acelaşi număr, Dan Botta se referă la *Arta poetului*. În numerele următoare, răspund la anchetă Simion Mehedinţi, C. Rădulescu-Motru, M. Dragomirescu, Ovidiu Papadima şi Camil Petrescu, care consideră formula privind „autohtonizarea culturii române", născută sub influenţa istorismului german, drept o formulă „duioasă, romantică". Rubrici : „Realizări româneşti", „Realizări străine", „Umbre", „Agora", „Literatură", „Viaţa socială", „Filmele săptămînii". Nr. 2 mai cuprinde o anchetă referitoare la problemele romanului românesc, la care răspund, între alţii, M. Dragomirescu, Mircea Eliade şi Pericle Martinescu : în nr. 6, apare o controversă între I. E. Torouţiu şi Petru Comarnescu în problema „tinerei generaţii". În ultimul număr, Dan Smîntînescu şi Paul Lahovary dezlănţuie un atac împotriva poeziei lui Tudor Arghezi, pe care o acuză de imoralitate, campanie continuată în publicaţiile tradiţionaliste *Cuget clar* * şi *Neamul românesc* *. Alţi colaboratori : Emil Cioran, Oct. Şireagu, Oct. Neamţu, Miliţa Petraşcu, G. Murnu, David C. Popescu.

(F. 27 × 41 cm ; B.A.R., P III 15 927)

DACIA. Ziar politic, literar şi comercial (Diaru politicu, literariu şi comerciale). Apare la Iaşi, de patru ori pe săptămînă (9 mart. — 19 iun. 1861). Red. : Georgie Petrescu, Vasile Alecsandrescu. Tipărit cu alfabet de tranziţie, **D.** îşi propune să devină, în epoca deschisă de Unirea Ţării Româneşti cu Moldova, „tribună a lumii moderne", „cîrmaciul îndemînatic", care să ferească naţiunea „de stîncele periculoase şi ... s-o conducă, de timpuriu, la portul dorit". Ţelul **D.** era unitatea politică şi culturală. Lupta politică trebuia dusă în strînsă legătură cu impunerea unei limbi literare şi a unei literaturi naţionale. Literatura ocupă un spaţiu redus şi este reprezentată exclusiv prin fabule : *Neguţătorul şi ţiganul* de G. Nicoleanu (nr. 10), *Şoarecii şi guzganii*, semnată Kop (nr. 16), *Liliacul şi rîndunelele* de Al. Donici (nr. 54—55), şi prin epistole : *Amicului V. Alexandrescu* de I. Adrian (nr. 36—37). „Cronica dramatică" îi aparţine lui V. A. Urechia. Apar, fără semnătură, fragmente din comedia *Rusaliile. În satul lui Cremine* de V. Alecsandri (nr. 15—19). Alţi colaboratori : Sofia Cocea, D. Pop Marţian, G. Tăutu.

(F. 24 × 42 cm ; B.A.R., P III 460)

DACIA. Ziar de dimineaţă. Apare la Bucureşti, zilnic (23 nov. 1918 — 30 iun. 1919). Dir. : Al. Vlahuţă, I. Al Brătescu-Voineşti. Cotidian de popularizare a ştiinţei şi literaturii române şi universale, **D.** a fost întemeiat cu scopul de a spune „adevărul cu orice preţ şi împotriva oricui", de a contribui la „educaţia socială a maselor" şi la cunoaşterea realităţii printr-o atitudine obiectivă, cinstită. În articolul *Amurg şi zori*, din primul număr, Al. Vlahuţă arată că, în condiţiile împlinirii idealului naţional, „înaintea noastră mijesc zorii zilei pe-o lume nouă". I. Al. Brătescu-Voineşti se referă la triumful democraţiei prin acordarea votului universal, la semnificaţia actului Unirii Transilvaniei cu România, la Alba Iulia, în 1918. Articole de fond mai semnează : Marin Ştefănescu, I. Simionescu, Paul Bujor, D. Gusti, Al. A. Busuioceanu ; versuri : I. U. Soricu ; proză : I. C. Vissarion ; „Cronica literară (sporadică) : N. Crainic, Horia Petra-Petrescu. Alţi colaboratori : G. Ionescu-Siseşti, Al. Lepădatu, M. Şerban, V. Voiculescu, I. Lupaş.

(F. 46 × 64 cm ; B.A.R., P IV 4 464)

DACIA. Revistă de propagandă culturală. Apare la Bucureşti, lunar (febr. — mai 1931, în total patru nr.). Dir. : C. Popescu-Pasăre ; prim.-red. : Dem. Rădulescu. Revistă tradiţionalistă, **D.** îşi propune „redeşteptarea sentimentului naţional şi moral prin cultură". Publică portrete de personalităţi istorice (Decebal, Traian), maxime, cugetări ; menţionează ultimele lucrări apărute în Editura „Cartea Românească", între care : *Însemnări din războiul nostru* de M. Sadoveanu, *Nostalgii marine* de Ion Marin Sadoveanu, *Drumul spre stele* de Adrian Maniu. Republicări de texte : *Căprioara* de Emil Gîrleanu şi *Învăţătorul* de Liviu Rebreanu. Alţi colaboratori : Ion I. Cuciurescu, George Gheorghiu, C. Ardeleanu.

(F. 21 × 34 cm ; B.A.R., P II 11 591)

DACIA LITERARĂ. Prima revistă literară în adevăratul înţeles al cuvîntului, adresată tuturor românilor. Apare la Iaşi, trimestrial (ian. — iun. 1840, în total trei nr., denumite fascicule), sub redacţia lui Mihail Kogălniceanu. Programul — *Introducţie* —, datat „30 ghenarie 1840", este semnat de M. Kogălniceanu, „redactorul răspunzător". **D.l.** a exercitat o influenţă hotărîtoare asupra dezvoltării literaturii române. Recunoscînd meritele *Curierului românesc* *, *Albinei româneşti* *, *Foii pentru minte, inimă şi literatură* * şi ale altor publicaţii, M. Kogălniceanu constata că ziarele şi revistele vremii aveau un caracter prea local, publicînd mai mult traduceri. Redactorul precizează obiectivele şi principiile călăuzitoare ale **D.l.** : (1) „o foaie care, părăsind politica, s-ar îndeletnici numai cu literatura naţională" ; (2) o foaie care să publice lucrări „din orice parte a Daciei, cu condiţia ca ele să fie bune" ; (3) o critică nepărtinitoare a operelor, criticîndu-se „cartea, iar nu persoana". În concepţia lui Kogălniceanu, **D.l.** îşi propunea drept *„ţăl ... realizaţia dorinţii ca românii să aibă o limbă şi o literatură comună pentru toţi" (s.n.,* I. H.). Dacă îndemnul lui I. Heliade Rădulescu de a se scrie cît mai mult se justifica în 1837, imitaţia devenise, în 1840, după cum afirmă Kogălniceanu, „o manie primejdioasă", deoarece „omoară ... duhul naţional", iar *„traducţiile nu fac o literatură" (s.n.,* I.H.). Se impunea, deci, crearea unei literaturi originale. În acest scop, Kogălniceanu adresa scriitorilor apelul de a se inspira, în operele lor, din istoria, tradiţiile şi obiceiurile poporului, din frumuseţile patriei. „Istoria noastră — scrie Kogălniceanu — are destule fapte eroice, frumoasele noastre ţări sunt destul de mari, obiceiurile noastre sunt destul de pitoreşti şi de poetice, pentru ca să putem găsi şi noi sujeturi de scris, fără să avem pentru aceasta trebuinţă să ne împrumutăm de la alte naţii. Foia noastră va primi cît se poate mai rar traduceri din alte limbi ; compuneri originale îi vor umple mai toate coloanele." **D.l.** trebuia să devină „un repertoriu general al literaturei româneşti, în carele, ca într-o oglindă, se vor vedea scriitori moldoveni, munteni, ardeleni, bănăţeni, bucovineni, fieştecarele cu ideile sale, cu limba sa, cu tipul său". *Introducţia* este urmată de materiale menite să ilustreze programul, în cadrul unor rubrici ca : „Scene istorice din cronicele Moldoviei" *(Alexandru Lăpuşneanul* de C. Negruzzi, p. 9—50), „Scene pitoreşti din obiceiurile poporului" *(Nou chip de a face curte* de M. Kogălniceanu, p. 51—65), „Alegere din alte foi româneşti" *(Foaie pentru minte, inimă şi literatură, Curierul românesc,* p. 66—79), „Despre autori şi cărţi" (p. 79—96), „Scene pitoreşti din obiceiurile Moldaviei" *(Cîntece populare a Moldaviei* de C. Negruzzi, p. 121—134), „Literatură străină" *(D. A. Demidoff în Banat, Valahia şi Moldovia,* introducere de M. Kogălniceanu, p.135—196, 408—443), „Scene contimporane" *(O alergare de cai, Olga, Tristeţă, Cîteva răvaşe* de. C. Negruzzi, p. 309 — 355 ; *Suvenire din Italia, Buchetiera de la Florenţa* de V. Alecsandri, p. 355 — 407 ; *Anul 1840* de Gr. Alexandrescu, p. 444—446). „Scara tomului întîi" (ian. — iun. 1840, p. 483—484) clasifică materia astfel : partea I : „Compuneri a Daciei" ; partea a II-a : „Alegere din alte foi" ; partea a III-a : „Critica" ; partea a IV-a : „Telegraful Daciei". Apariţia revistei este elogiată de *Curierul românesc* (nr. 27/1840), astfel : „Primind nr. 1 şi 2 al acestei scrieri periodice ce se publică în Iaşi, subt redacţia d. căpitanului M. Kogălniceanu, adiotantul m-sale, nu putem decît a ne bucura, dimpreună cu toată naţia, despre dobîndirea unui asemenea averi literare. Printr-însa, vedem acum curat că în veci am avut şi avem toţi românii aceeaşi limbă ... Rîvna şi planul d-lui Kogălniceanu este vrednic de toată lauda şi recunoştinţa." O notiţă de salut publică şi *Albina românească*, iar *Foaie pentru minte, inimă şi literatură* reproduce programul **D.l.** După trei numere, revista a fost suprimată, deoarece, în articolul *D. A. Demidoff în Banat, Valahia şi Moldova*, era citat proverbul „Peştele de la cap se împute". ce l-a supărat pe domnitorul Mihail Sturdza. V. Alecsandri atribuie suprimarea revistei laudelor aduse de M. Kogălniceanu domniei lui Alexandru cel Bun, în articolul *Descriere istorică a tabloului ce înfăţoşează pre Alexandru cel Bun, primiind coroana de la ambasadorii împăratului Ioan Paleolog.* În 1859, apare ediţia a II-a a revistei, într-un singur volum, cu litere latine şi o prefaţă semnată de C. Negruzzi. Orientarea literaturii române pe făgaş naţional, stimularea spiritului critic în aprecierea valorii operelor reprezintă contribuţia de seamă a **D.l.** Nuvela istorică, amintirile de călătorie, studiile despre folclor şi meditaţia filozofică îşi fac debutul în coloanele **D.l.** Obiceiurile, creaţiile populare constituiau, alături de istorie, principalul izvor de inspiraţie pentru scriitori. Programul **D.l.** este continuat de *Arhiva românească* *, *Propăşirea* *, *România literară* * (1855), *Revista română** (1861—1863), precum şi de alte publicaţii care se încadrează în curentul istorico-popular al specificului naţional în literatura română.

(F. 12 × 19 cm ; B.A.R., P I 9)

Bibl. : *Indice pe materii şi alfabetic al revistei „Dacia literară" 1840*, B.C.U.I., 1964, multigrafiat ; G. C. Nicolescu, *Cursul de la „Dacia literară"*, în *L. L.*, 1961, vol. V ; G. Baiculescu, *Cînd a apărut „Dacia literară"*, în *Contemporanul*, 1965, nr. 43 ; Al. Husar, *Posteritatea „Daciei literare"*, în *L. L.*, 1966, vol. XII ; Const. Parfene, *Însemnătatea „Daciei literare" în dezvoltarea culturii româneşti*, în *Studii şi cercetări ştiinţifice*, seria *Filologie*, 1960 ; Maria Platon, *Literatura şi problemele ei în paginile „Daciei literare"*, în *A U I.* 1965 ; Maria Platon, *Programul „Daciei literare", un manifest al romantismului românesc*, în A U I, seria Filologie-literatură, 1970 ; George Muntean, *Dacia literară* în *R.L.R., XIX*, 1970 ; *„Dacia literară"*, 1972 (Ediţie facsimilată) ; Petre Stoc. *Dacia literară*, în *LL*, 1973, vol. I Maria Platon, *„Dacia literară". Destinul unei reviste, viaţa unei epoci literare*, 1974.

DACIA LITERARĂ. Apare la Galați, lunar (1 oct. 1868—1 mart. 1869), sub redacția lui Romulus Scriban. Într-un articol-program ambițios, Scriban își propune să facă din **D.l.**, precum altădată M. Kogălniceanu, un instrument de acțiune politică și națională, literatura fiind „sufletul și paladiul unei națiuni". Scriitorul, mai spune redactorul, trebuie să fie un militant pentru drepturile poporului, iar literatura, să se inspire din „duhul românesc". Versurile, din care unele influențate de Gr. Alexandrescu, au o valoare redusă. Scriban mai publică articole referitoare la inscripții istorice și etimologii.

(F. 20 × 30 cm; B.A.R., P I 1 154)

DACIA NOUĂ. Săptămînal de energie tînără. Apare la București (12 dec. 1937—13 mart. 1938, în total 13 nr.). Dir. : A. M. Alicu. Publicație de atitudine antifascistă și antirăzboinică, **D.n.** nu se ocupă special de literatură. Primul număr conține, în traducere, *Avertissement à l'Europe* de Thomas Mann. În comentariul ce însoțește manifestul, se face o succintă prezentare a personalității scriitorului. N. Popescu-Doreanu semnează un fragment din ultimul capitol al cărții sale *N. Bălcescu* (nr. 4/1938), Victor Iliu articolul *De la dadaism și suprarealism la realismul social* (nr. 4/1938), Ștefan Popescu recenzează vol. *Țara fetelor* de Maria Banuș, Tudor Vianu scrie despre *Conceptul omului în filozofia d-lui profesor C. Rădulescu-Motru* (nr. 9/1938). Este prezentată cartea *L'Espoir* de André Malraux. În ultimul număr (13/1938), Anton Dumitriu semnează articolul *Luptăm pentru cultură* — „pentru acea cultură care aparține umanității întregi". Alți colaboratori : G. Vlădescu-Răcoasa, Ilarie Voronca, M. Brătucu.

(F. 32 × 47 cm; B.A.R., P III 17 328)

Bibl. : Sașa Pană, *Reviste din trecut: „Dacia nouă"*, în *Romînia literară*, 1971, nr. 11 ; Rodica Florea, *Atitudinea antifascistă la revista „Dacia nouă"* în *Viața românească*, 1981, nr. 4—5.

DACIA REDIVIVA. Revistă de spiritualitate românească. Apare la București, lunar (apr. 1941 — febr. 1944). Dir. : I. Burlănescu-Begu ; secr. de red. : Aurel Cosmoiu ; red. și admin. Valeriu Anania. Din 1942, își modifică subtitlul în *Revistă literară* și este condusă de un comitet, alcătuit din : Aurel Cosmoiu, Pericle Martinescu, Mihai Isbășescu și Valeriu Anania. Începînd cu nr. 7/1942, din comitet face parte și Vasile Netea. Prin articolul *Limpeziri*, din primul număr, se încearcă o grupare a tinerilor poeți, între care M. Beniuc, Ștefan Augustin Doinaș, Cicerone Theodorescu, D. Stelaru, Ion Potopin și Emil Manu, pentru a răspunde unor probleme legate de dezvoltarea literaturii. Ovidiu Drimba semnează articolul *Paradoxele clasicismului* (nr. 5/1943), Al. Marcu *De ce am tradus „Divina comedie"* (nr. 1/1944), Al. Philippide, *Perspectiva critică în literatură* (nr. 1/1943). Rubricile „Cronica literară", „plastică" și „dramatică", bogat ilustrate în fiecare număr, îi aparțin lui Pericle Martinescu. **D.r.** închină nr. 3—5/1941 lui M. Eminescu. Cu excepția schiței *Arde curtea Vlădiței* (nr. 5/1943) de Cezar Petrescu, proza este mai slab reprezentată. Romulus Vulcănescu semnează articolul *Zalmoxe* (nr. 1/1944), Vasile Netea două medalioane, unul închinat lui Ilarie Chendi (nr. 2/1943), altul scriitoarei Lucreția Suciu (nr. 2/1944), iar Ovidiu Papadima scrie *În amintirea lui Pavel Dan* (nr. 6/1943). Alți colaboratori : Al. Jebeleanu, Al. T. Stamatiad, Aurel Chirescu, Aurel Mihale, Iulian Vesper, Ion Șugariu, Ovid Caledoniu, Lucian Valea, Petre Pascu, N. Crevedia, C. Miu-Lerca, Ion Vlasiu, Mihai Chirnoagă, M. Șerban, M. Isbășescu.

(F. 21 × 27 cm; 27 × 34 cm; B.A.R., P III 19 736)

DACIA VIITOARE. Apare bilunar, la Paris (1 febr. — 1 apr.), apoi la Bruxelles (15 apr. — 15 aug. 1883), editată, sub conducerea Cercului Socialist din România, de un grup de socialiști, alcătuit din : Vintilă C. A. Rosetti, Al. Bădărău, C. Mille, V. Gh. Morțun, Ion Tanoviceanu ș.a. Ca și *Contemporanul* * (1881—1891), **D.v.** militează pentru răspîndirea ideilor marxismului în țara noastră, pentru desăvîrșirea unității naționale a românilor într-un stat național democratic. În articolul *Mihai Eminescu* (nr. 13), se protestează împotriva modului în care ziarele din București, și în primul rînd *Timpul* * (1876—1924), anunțau îmbolnăvirea poetului. Colaboratori : G. Munteanu, Al. Andrieș.

(F. 19 × 26 cm; B.AR.; P I 452)

DACIA VIITOARE. Ziar săptămînal. Apare la București (3 iul. — 16 oct. 1894). Dir. : Bonifaciu Florescu. De la 17 iul., își schimbă subtitlul în *Ziar săptămînal ilustrat*, iar de la 4 sept., suprimă cuvîntul *săptămînal*. Pînă la 28 aug., unele articole sînt redactate în limbile română și franceză. Articolele politice sînt semnate de Bonifaciu Florescu. Semnează versuri : Carol Scrob, Mircea Demetriade, N. G. Rădulescu-Niger, N. Țincu. Sînt republicate cîteva poezii de D. Petrino, A. Candrea traduce din V. Hugo, Shelley, Chamisso și J. Richepin, iar B. Florescu din P. Bourget. B. Florescu mai tipărește fragmente din cursul său de istorie a literaturii franceze și studii privind dezvoltarea literaturii grecești la sfîrșitul secolului al XIX-lea, D. A. Sturdza și Ed. Th. Aslan traduc tragedia lui Sofocle, *Oedip rege*.

(F. 33 × 48 cm; B.A.R., Mp 272)

DACOROMANIA. Buletinul Muzeului Limbii Române. Apare la Cluj (1920—1940), București (1941—1942) și Sibiu (1943—1948), editat de Muzeul Limbii Române, instituție înființată de Sextil Pușcariu, la Cluj, în scopul „strîngerii și prelucrării științifice a materialului lexical al limbii române din toate ținuturile și din toate regiunile locuite de români", cu intenția de a continua *Dicționarul limbii române*, început de B. P. Hasdeu, și de a elabora Atlasul lingvistic român, operă de interes național. **D.** a contribuit la dezvoltarea interesului general pentru studiul și cultura limbii române și la pregătirea unor filologi tineri. Alături de studiile de lingvistică generală, geografie lingvistică și dialectologie, de istoria limbii și gramatică, **D.** acordă un loc important cercetărilor de istorie literară. Atenția cercetătorilor clujeni se îndreaptă cu preferință asupra textelor vechi (liturghiere, psaltiri, ceasloave), acestea punînd probleme de transcriere și de circulație a manuscriselor, forme vechi de limbă, slavonisme. Rubrica „Recenzii" conține ample și consistente dări de seamă, care exprimă opinii despre diverse materiale sau lucrări apărute. Ion Breazu publică cercetări de comparatistică. Sînt amendate opiniile lui Aron Densușianu și N. Iorga, care susținuseră superioritatea literaturii vechi față de cea modernă. Colecția de *Studii și documente literare* a lui I. E. Torouțiu este supusă unui amplu examen critic, concomitent cu discutarea principiilor de metodă a editării documentelor literare, de întocmire a edițiilor critice ; Ion Chinezu pune la îndoială temeinicia ierarhiilor valorice stabilite de E. Lovinescu în primele două volume de *Memorii*. În ultimii ani de apariție, **D.** publică studii semnate de Sextil Pușcariu, Al. Procopovici, D. Macrea, G. Giuglea, articole mărunte, etimologii, recenzii de cărți și reviste, dări de seamă, bibliografii, necrologuri. Deși se întîlnesc interpretări de literatură și cultură modernă, literatura veche este obiectul de predilecție al lui A. Procopovici, V. Bogrea, C. Lacea, Romulus Todoran, N. Drăganu, Th. A. Naum, Șt. Pașca. Autorii nu neglijează valoarea și rolul social al creației literare. Prin bogăția de date și prin exactitatea informației, materialele au o valoare intrinsecă de netăgăduit. Vezi și DACOROMANIA ** :

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 5 193)

Bibl. : *Dacoromania. Bibliografie*, 1983 ; Cornelia Vaida, *Muzeul Limbii române și începuturile cercetării științifice la Universitatea din Cluj*, în *Buletinul S.S.F.*, 1983.

DARACUL. Publicație satirică și literară. Apare la București, săptămînal (5 ian. — 2 mart. 1869 ; 1 iun. — 7 iul. 1870 ; 6—31 ian. 1871 ; 3 oct. 1871 — 9 iun. 1872 ; 18 iul. — 17 oct. 1876), sub conducerea lui N. T. Orășanu. **D.** conține versuri și proză. Ascuțișul satirei este îndreptat atît împotriva liberalilor, cît și a conservatorilor.

(F. 32 × 47 cm; B.AR, P IV 1 151)

DARUL VREMII. Literatură, artă, știință. Apare la Cluj, lunar (febr.—sept.-oct. 1930, în total șapte nr., ultimul dublu), sub conducerea unui comitet. Red. resp. : I. Munteanu. Publică versuri nuvele, cronici. Colaborează cu versuri : Cornelia Buzdugan, Justin Ilieșiu, G. Retezeanu, Emil Giurgiuca, Teodor Mureșanu ; cu proză : I. Agârbiceanu, Victor Papilian. „Cronica literară" este semnată de I. Chinezu (Gib Mihăescu : *Brațul, Andromedei*) și Ion Breazu (I. Brebreanu : *Crăișorul*), „Cronica plastică" de Aurel Ciupe. La rubrica „Studii", colaborează : Șt. Bezdechi *(Ultimii ani ai lui Ovidiu*, nr. 1), Horia Teculescu *(Folclorul și literatura cultă*, nr. 2). Rubrica „Mișcarea culturală din țară și străinătate" cuprinde recenzii de cărți și reviste, însemnări. În articolul *Bilanț ardelean*, apărut în primul număr, Ion Chinezu, pledînd pentru schimbări mai adînci în viața spirituală, descoperă în poezia lui Blaga „simboluri noi și o amplă sinteză", care îmbină „străvechea, aspra, înnegurata moștenire tracă, limpezimea latină, imponderabilele nuanțe de ortodoxie bizantină și sensibilitatea slavă". Olimpiu Boitoș traduce conferința Elenei Văcărescu *Mistica națională romană (la) generația de la 1848*, ținută la Universitatea Liberă din Paris și publicată în *Révue d'histoire diplomatique* (ian. — mart. 1929). Lucian Blaga semnează articolul *Simboluri spațiale* (nr. 4—5), în care stabilește corespondența dintre cultură și simbolurile *doină* și *plai*, specifice culturii românești. N. Iorga publică articolul *Ceva despre presa română după 1866* (nr. 6—7). În primul număr, debutează Pavel Dan cu o recenzie la *Note și impresii* de G. Ibrăileanu. În nr. 2 semnînd nuvela *Ursita*. Sextil Pușcariu propune romanul *Întunecare* de Cezar Petrescu la premiul Academiei. Alți colaboratori : I. Murgu, N. Mărgineanu.

(F. 22 × 28 cm; B.A.R., P II 1 021)

Bibl. : Mircea Zaciu, *Glose. Reviste uitate : „Darul vremii"*, în *Tribuna*, 1967, nr. 10, ; Nae Antonescu, *Darul vremii*, în *Romînia literară*, 1969, nr. 32.

DATINA. Foaia Societății Culturale „M. Eminescu". Publicație tradiționalistă, în descendența *Semănătorului* * (1901—1910). Apare la Turnu Severin, lunar (1 ian. — apr. 1920 ; ian. 1924 - iul.-dec. 1932). Dir. : M. Gușiță. În 1924, își schimbă subtitlul în *Artistică, literară, socială*. **D.** își propune să cheme "păturile adînci ale poporelor, ca înșile să chibzuiască și orînduiască după vrere și socotință de soarta lor". În primii ani, predomină profilul cultural, prin rubrici ca : „Teatru", „Prăznuiri", „Vorbe cu tîlc", „Tribuna Datinei", „Cărți, reviste, ziare". Colaborează cu versuri : Aron Cotruș, T. Ulmu, Em. Giurgiuca, Al. Iacobescu, Eug. Constant, Marcel Romanescu, G. Boldea ; cu proză : Cezar Petrescu *(Povestire*, nr. 7—8/1924). Critica este reprezentată de Al. Dima, care debutează în nr. 10/1924, cu articolul *Popas*. Mai colaborează S. Mehedinți, C. Rădulescu-Motru, Istrate Micescu, I. Petrovici *(Ideal și tradiție*, nr. 3/1925). Afirmîndu-și, în repetate rînduri, ascendența programatică sămănătoristă, **D.** recuză „literatura nouă", considerînd tot ceea ce nu se încadrează filonului Coșbuc-Cerna-Vlahuță-Goga, „sterile producte mimetice după literatura apuseană" *(Poezia noastră nouă*, nr. 3—4/1924 ; *Despre o nouă boală a veacului*, nr. 7—8/1924). De pe aceleași poziții sînt negate poeziile lui Al. Philippide din vol. *Aur sterp (Goana după originalitate*, nr. 2/1924) și sînt elogiate *Scrisorile unui răzeș* de Cezar Petrescu, lirica lui Ion Pillat *(Poetul Ion Pillat*, nr. 4—5/1925), cu prilejul apariției celui de poeme *Satul meu*. Interesul **D.** pentru fenomenul literar se concretizează în numeroase recenzii, cronici, note, analize critice făcute din aceeași perspectivă tradiționalistă cărților recent lansate : *Un om sfîrșit* de Giovanni Papini, în traducerea lui G. Călinescu (nr. 6/1924), *Adam și Eva* de Liviu Rebreanu (nr. 6/1925), *Istoria mi-*

drei Corbea — red. -șef adj. Publicație de cultură, cu preocupări în domeniul literaturii și artelor (teatru, plastică, muzică), D. reprezintă, ca și *Echinox* *, generația tînără de scriitori afirmați în deceniul al VIII-lea. Semnează versuri : Paul Balahur, Mircea Blaga, Mircea Ionescu, Lucian Vasiliu, Mariana Codruț, Dorin Popa, Doina Mihaela Sava, Nichita Danilov, Corneliu Ostahie, Mona Paiu, N. Manea, Radu Andriescu, Lucian Vasiliu, Gabriela Scurtu ; proză : Gh. Achim, Dorin Spineanu, Traian T. Coșovei, Teodor Parapiru, Mihai Tatulici, George Șerban : eseuri : Al. Călinescu, Ion Holban, Constantin Pricop, Val Condurache, Valeriu Gherghel, Florin Platon, Mihai Dinu Gheorghiu, Sorin Antohi, Mircea Doru Lescovici, Luca Pitu. La rubrica „Tineri poeți", P. Balahur îl prezintă pe Dinu Flămînd (nr. 3—4/1975), Ion Bogdan Lefter, pe debutanții Andrei Bodiu, cu versuri, și Simona Barbu, cu proză (nr. 100/1984). Dintre articole de istorie și analiză literară se reține : Rodica Buțureanu, *Ion Botez și civilizația engleză* (nr. 48—49/1976), Ion Holban, *Sonetul „Trecut-au anii" și sentimentul scurgerii timpului la Eminescu* (nr. 50/1976), dintre interviuri : Al. Andriescu, *Despre critica contemporană* (nr. 51/1976). Mircea Filip publică *Scrisori L. Blaga — P. Comarnescu* (nr. 77—78/1980 ș.u.). Numărul 100/1984 conține un supliment care se deschide cu articolul *Argumente pentru o efigie*, semnat de Andrei Corbea, urmat de alte articole și de o listă alfabetică a tuturor colaboratorilor (cîteva sute), din care amintim nume de prestigiu : Zaharia Stancu, D. I. Suchianu, Al. Paleologu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu, Mircea Dinescu, alături de tineri poeți și prozatori..

(F. 30 × 44 cm ; B.A.R., P III 38 637)

DIMINEAȚA. Cotidian de informații. Apare la București (8 dec. 1904 — 22 nov. 1916 ; 2 ian. 1919 — 30 dec. 1937). Dir. : C. Mille (1904—1922) ; dir. pol. : M. Sadoveanu (1936—1937). Editează *Almanahul ilustrat al ziarelor „Adevărul" și „Dimineața"* **. D. militează, ca și *Adevărul* * (1871—1951), pentru democrație, libertatea cuvîntului și a presei, luînd uneori atitudine împotriva corupției din partidele politice reprezentînd clasele exploatatoare. D. reflectă în paginile sale unele revendicări ale oamenilor muncii. În articolul-program din nr. 1/1919, C. Mille adresează claselor exploatatoare un hotărît *În lături!*, avertizîndu-le : „Nu mai este loc pentru voi, voi zarafi de conștiințe și cămătari de putere, voi cu idealul strîmt . . . Cu măturoiul cel mare veți fi goniți dacă nu veți înțelege rostul vremii." Poziția democratică este susținută și în articolele de fond, de către C. Bacalbașa, C. G. Costaforu, N. Batzaria, Izabela Sadoveanu, M. Sadoveanu ș.a. Începînd cu nr. 4 625/1919, în paginile ziarului se publică dări de seamă în legătură cu procesul ziariștilor judecați pentru colaborarea la *Gazeta Bucureștilor* apărută în timpul ocupației germane în locul ziarelor *Adevărul* și D. Deși cotidian politic, D. întreține, cu intermitență, o pagină sau o rubrică cu titlul „Literatură, artă, știință", la care colaborează cu versuri : Radu D. Rosetti, Zaharia Bârsan ; cu proză : Tudor Arghezi, Gala Galaction, Ion Pas, M. Sadoveanu ; cu critică literară : E. Lovinescu ; „Cronica dramatică" este semnată de A. de Herz. Alți colaboratori : Radu Cosmin, Lia Hîrsu, Mircea Dem. Rădulescu, Eugen Filotti.

(F. 45 × 63 cm ; B.A.R, P IV 1 557)

DIN MOLDOVA. Apare la Iași, bilunar (1862 — 1863, în total 19 nr.), sub redacția lui B. P. Hasdeu. Nr. 7/1862 apare cu titlul *Lumina (Din Moldova)*. Începînd cu nr. 10/1863, își schimbă titlul în *Lumina*, motivînd astfel : „Auzim din toate părțile învinovățiri de *separatism*, întemeiate pe titlul foaiei noastre. Ținînd mai mult la idei decît la cuvinte, bucuros ne grăbim a preface *Din Moldova* în *Lumina*. Nu cumva și aceasta va fi având vreun cusur ?" Numărul mare al rubricilor indică varietatea preocupărilor enciclopedice ale lui Hasdeu : „Literatura", „Poezia", „Istoria", „Arheologia", „Diplomatologia", „Bibliografia", „Glosologia", „Polemica", „Foiletonistica", „Miscele" etc. Deși numărul colaboratorilor a sporit comparativ cu publicațiile sale anterioare, Hasdeu continuă să scrie aproape singur revista, de la studii istorice *(Desfășurarea lui Petru-Vodă Rareș)* și transcrierea unor documente după principii științifice, pînă la beletristică (poezii : *Ionașcu-vodă, Bradul, Testamentul poetului* ; tragedia istorică *Răposatul postelnic)* și articole de analiză a fenomenului literar contemporan *(Mișcarea literelor în Eși)*. Publicarea nuvelei *Duduca Mamuca. Din memoriile unui studinte* (nr. 9/1862), încriminată ca licențioasă, a atras interzicerea revistei și chemarea autorului în fața instanțelor judecătorești. În nr. 10/1863 ș. u. Hasdeu anunță *Prelecțiunile filozofice populare, relative la familie și educațiune*, organizate de „Junimea" la Iași, urmate de titlul celor zece prelegeri și de invitația făcută de orator (Tit. Liviu Maiorescu) de a lua parte și „damele, adevăratul element social al timpului modern". Alți colaboratori : Șt. Vîrgolici, A. Pretorian, V. Alecsandri, V. Pogor, V. Alexandrescu, I. V. Adrian, V. Rîșcan, A. Papadopol-Calimachi, N. Beldiceanu, V. Pogor.

(F. 17 × 24 cm ; B.A.R., P I 18, Mp 126)

Bibl. : V. Sandu, *Publicistica lui B. P. Hasdeu*, 1974.

DIN PAGINILE VREMII. Revistă bilunară. Apare la Brăila (1—15 ian. 1921, un singur nr.). Red. : Liviu Opriș. Conține versuri semnate de Perpessicius *(Pastel nostalgic)*, proză de Liviu Opriș, recenzii la romanul *Ion* de Liviu Rebreanu, la volumul de versuri *Cîntecul deșertăciunilor* de Mihai Codreanu, *Floarea pămîntului* de Demostene Botez și *Rime sprintene* de M. Sevastos, la I. L. Caragiale : *Culegeri postume* și la traducerile făcute de Gala Galaction din Anatole France. Perpessicius semnează rubrica „Varia", cu referiri la poeziile lui Camil Petrescu apărute în *Sburătorul* *. Alți colaboratori : Mircea Gheorghiu, Dionisie Andrea.

(F. 17 × 24 cm ; B.A.R., P I 20 316)

DIN ȚARĂ, vezi NEAMUL ROMÂNESC *

DISCOBOLUL. Apare la București, lunar (sept. 1932 — mai 1933), sub redacția lui Dan Petrașincu și Ieronim Șerbu. D. își deschide paginile cu un program de finalități mai mult etice decît literare, apelînd „la amiciția, sprijinul și eventual sfatul celor indicați" și afirmîndu-și „sincera dorință de a armoniza, prin media interferențelor simpatiei de talent, distonanțele necrederii". În realitate, revista se situează pe poziții moderniste, temperate de un „entuziasm raționalizat". Eugen Ionescu propune, încă din primul număr, revizuirea valorilor trecutului, nerecunoscînd în literatura secolului al XIX-lea decît pe Eminescu și pe Titu Maiorescu. El pledează în articolul *Critica bătrînilor și critica tinerilor* (nr. 4/1932) pentru promovarea criticilor tineri, înnoitori, G. Călinescu și Pompiliu Constantinescu. Pe aceeași poziție se situează Dan Petrașincu în articolul bilanțier *Anul literar 1932*, semnalînd romanele *Drumul ascuns* de H. Papadat-Bengescu, *Răscoala* de Liviu Rebreanu și versurile lui Ion Pillat din *Caiețul verde*. Cronicile literare și numeroasele recenzii datorate lui Dan Petrașincu, Ieronim Șerbu și Horia Groza au în vedere mai cu seamă activitatea literară a unor personalități contemporane recunoscute (L. Rebreanu, Ion Pillat, N. D. Cocea, G. M. Zamfirescu, Camil Petrescu, Perpessicius, Mircea Eliade) sau tineri ca Simion Stolnicu. Proza și poeziile ce aparțin lui Lucian Boz, Pericle Martinescu, Emil Botta și Simion Stolnicu se încadrează în modernismul temperat al revistei. Deși publică uneori și versuri suprarealiste (Horia Stamatu, *Oglinzi*, nr. 3/1932), publicația își afirmă, prin condeiul lui Petre Boldur *(Spiritualitatea generației poetice actuale*, nr. 5/1932), opinia despre apropiata „moarte" a poeziei de avangardă, din cauza tendinței unor poeți de a evada în „spiritul pur" și din lipsă de imagini. Alți colaboratori : Edgar Papu, Aurel Chirescu, Al. Robot, Eug. Jebeleanu, Virgil Gheorghiu, C. Micu.

(F. 24 × 31 cm ; B.A.R., P II 11 974)

DÎMBOVIȚA. Foaie politică și literară (Fóilă politică și literară). Apare la București, bisăptămînal (11 oct. 1858 —14 oct. 1859 ; 17 oct 1859—19 oct. 1860 ; 10 mai 1864 — mart. 1865). În 1860—1862, în locul D. apare *Independența* * și *Uniunea Română* *. Red. resp. : Radu Ionescu, Pantazi Ghica, Gr. H. Grandea, D. Bolintineanu. Apărută în perioada luptei pentru unire, D. își propune să sprijine „națiа și ideile progresiste" în raport cu „trebuințele țării". Articolele politice apar în cadrul rubricilor „București" și „Principatele Unite", sub semnătura lui D. Bolintineanu, care cere libertăți democratice, drept de vot mai larg pentru popor, elogiază alegerea lui Al. I. Cuza ca domnitor *(O pagină frumoasă din istoria țării)* și îi susține reformele. D. încearcă să îmbine comentariul politic cu literatura. I. Ghica semnează articole de știință și *Reflecții politice*, C. Bolliac scrie despre *Unitatea României*, R. Ionescu, *Unirea, o eră de progres*. Este republicat studiul *Despre starea sofială a muncitorilor plugari în Principatele române în deosebite timpuri* de N. Bălcescu. Totuși spațiul rezervat literaturii este redus. Colaborează cu versuri patriotice : M. Zamphirescu, C. D. Aricescu, Gr. H. Grandea ; cu fabule : N. T. Orășanu, G. Sion. Bolintineanu publică poezii și, în foiletoane, partea I din romanul *Doritorii nebuni* (nr. 11 58/1864). Rubrica „Urzicături" este semnată de Pantazi Ghica, cea „teatrală" de Radu Ionescu care apreciază creațiile lui Gogol și Alecsandri, Radu Ionescu traduce din Horațiu *(Satira I)*, Gr. H. Grandea din Mickiewicz *(Nimfa)*, A. Stern din Schiller. Se mai traduc fragmente din Lessing, Machiavelli, Goethe și E. A. Poe. Alți colaboratori : I.C.Fundescu, Ion Ionescu, D. Berindei, P. Buescu, Al. Zisu. Vezi și DÎMBOVIȚA * (1870)

(F. 25 × 37 cm ; B.A.R., P IV 532)

Bibl. : S. Cioculescu, *Un ziar unionist — „Dîmbovița"*, în *Gazeta literară*, 1968, nr. 3.

DÎMBOVIȚA. Apare la București (22 mart. 1870, un singur nr.). Editor : Dimitrie Bolintineanu. Continuă ziarul *Dîmbovița* * (1858—1865). Susține drepturi și libertăți cetățenești și contestă orice „înrîurire exclusivă de la o singură putere oricare ar fi". Partea literară urma să republice romanul lui Bolintineanu *Doritorii nebuni*, satire politice și sociale, *Ode la patrie* și portretele unor personalități politice, dar unicul număr apărut conține trei poezii de Elena Theodori, *Fecioara și lampa, La o floare, Roza și filomela*, republicări, fragmente din romanul *Manuel* și articolul *Poezia română* de D. Bolintineanu.

(F. 22 × 32 cm ; B.A.R., P II 828)

DOBROGEA LITERARĂ. Supliment cultural și literar al ziarului *Dobrogea jună* ** (1904—1944). Apare la Constanța, bilunar (1 apr. — 1 nov. 1925), cu sprijinul unui comitet de redacție, din care fac parte, între alții : Hortensia Papadat-Bengescu, C. Brătescu, N. Dunăreanu, Al. Gherghel și N. Timiraș. Urmărea „stringerea energiilor"și reliefarea „notelor locale în sufletul național". Primul număr se deschide cu un articol semnat de H. Papadat-Bengescu, însoțit de scurte note biografice și de portretul scriitoarei. Colaborează cu versuri : D. Stoicescu, Al. Gherghel, Ion N. Roman ; cu proză : Gala Galaction, Silvia Constantinescu. D.I. mai conține medalioane consacrate lui N. Timiraș, Petre Vulcan și Ion Jalea. Nr. 4 este închinat poetului latin Ovidiu. H. Papadat-Bengescu semnează, în acest număr, medalionul *Pentru Ovidiu*, D. Stoicescu, note biografice despre Ovidiu și bibliografice despre opera sa și traduce, din *Tristele*, poemele *Către soție* și *Către viitorime*. Se reproduce fotografia statuii lui Ovidiu de la Constanța și se dau informații în legătură cu inaugurarea unui monument la Sulmona, locul nașterii poetului. D.I. publică traduceri de versuri : *Vieți mele de mătase* de Uhland (traducător N. Timiraș), *Cîntece* de H. Heine (traducător Ion Bentoiu), *Poemele vieții și ale dragostei* de Tagore (traducător P. Theodoru). Alți colaboratori : Petre Bănescu, Al. Șteflea, O. Tafrali, Fausta Rădulescu.

(F. 47 × 64 cm ; B.A.R., P IV 7 847)

DREPTATEA. Ziar al Partidului Național-Țărănesc. Apare la București, zilnic (17 oct. 1927 — 17 iul. 1947). Dir. : G. Ștefănescu (1928—1930), Petre Cișmărescu (1931—1932), M. Ralea (1933—1937). După 1930, renunță la subtitlu. Provenind din contopirea Partidului Național din Transilvania cu Partidul Țărănesc al lui Ion Mihalache sub președinția lui Iuliu Maniu, P.N.Ț., aflat în opoziție, înființează ziarul **D.**, cu scopul de a lupta „împotriva arbitrariului, minciunii și a violenței în viața publică." Ziarul protestează împotriva instituirii cenzurii de către guvernul liberal, publicînd, în nr. 21/1927, comunicatul cu poziția ziarelor *Adevărul* * (1871—1951), *Argus* **, *Cuvîntul* **, *Dimineața* *, *Dreptatea* *, *Îndreptarea* **, *Lupta* **, *Neamul românesc* *, *Politica* *. Polemizează cu *Viitorul* **, organul de presă al Partidului Liberal. **D.** încetează odată cu dispariția de pe scena vieții politice românești a patronului politic, P.N.T., incapabil să înțeleagă și să adere la transformările revoluționare de după 23 August 1944. Între anii 1938 1947, literatura este absentă din paginile ziarului. În primii zece ani, colaborează, în cadrul rubricilor „Mișcarea culturală de azi", „Teatru, muzică, cinema" sau la foileton, scriitori de prestigiu ai literaturii interbelice. Articole de fond sînt semnate de oameni politici ca Gr. Gafencu, Virgil Madgearu, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, M. Ghelmegeanu, N. Lupu, Victor Jinga sau de scriitorii C. Stere, M. Sevastos, M. Ralea, Demostene Botez. Colaborează cu versuri : Demostene Botez, Tudor Arghezi, Otilia Cazimir ; cu proză : Liviu Rebreanu *(Învățătorul*, fragment din *Răscoala*, nr. 60/1927) : cu eseuri : Paul Zarifopol *(Din estetica tipurilor sociale*, nr. 20/1927). „Cronica plastică" este semnată de N.N. Tonitza, cea „literară" și „teatrală", de Tudor Șoimaru și respectiv Sergiu Dan. Alți colaboratori : Radu Bogdan, Gh. Ene, M. Sevastos.

(F. 44 × 56 cm, 31 × 48 cm ; B.A.R., P IV 8 552)

DRUM. Politic, social, literar. Publicație progresistă, antifascistă. Apare la Roșiorii de Vede, lunar (nr. 2, 9 iun. 1935 — apr. 1940), sub redacția lui N. Stănescu-Udrea și Petre Frănculescu. Orientarea democratică este dată de articolele *Pentru apărarea culturii* (nr. 4/1935) de Fl. Călin și *Pentru ajutorarea năpăstuiților* (nr. 5/1935) de P. Frănculescu. Acuzînd hitlerismul că reprezintă un pericol pentru pacea lumii, **D.** declara „război războaielor și dictaturilor". Colaborează cu versuri : Virgil Carianopol, Dan Mureș, N. Cîrstoiu, B. I. Gidea, I. Pena, Ilariu Carpen, C. Salcia ; cu proză : Petre Bellu, D. Almaș (fragment de roman). În 1938, debutează Marin Cosmescu cu schița *Într-o zi de marți* ; Florea Călin recenzează romanul *Gorila* de Liviu Rebreanu *(Gorila sau declinul romanului realist)*. La rubrica „Azur și litere" și la „Carnet provincial", apare un medalion *Henri Barbusse* (nr. 7/1935) și articolul lui Gala Galaction *Despre provincia natală* (nr. 12/1936). Semnalînd într-o notă reapariția revistei *Floarea de foc* *, care, în prima ei serie, adusese „contribuții serioase la elucidarea cîtorva probleme privind spiritualitatea românească", Florea Călin critică ideologia publicației în articolul *Despre lucrul în echipă sau diversiunea comuniunii spirituale* (nr. 13/1936). La rubrica „Scriitori teleormăneni uitați" (nr. 4—6/1937) apare un articol despre Ion Chiru-Nanov. Nr. 2—3/1938 conține o pagină de Florin Crețeanu, *În memoria lui Octavian Goga* (cu reproducerea poeziei *Îmi cîntă moartea*), și o alta consacrată lui Ștefan Petică (cu versuri din vol. *Fecioara în alb*). La rubrica „Azur și litere" (nr. 4/1935), sînt prezentate opinii ale scriitorilor antifasciști, întruniți la Paris în zilele de 21 — 25 iun. 1935, la Congresul internațional pentru Apărarea Culturii, și sînt reproduse, după *Le Journal de Moscou*, fragmente din discursurile lui J. Cassou, Alexei Tolstoi, André Gide, Maxim Gorki și André Malraux. Alți colaboratori : George Constant, Aureliu Branișteanu, Stelian Păun, Maria Stancu, Teofil Albu, Ion Th. Ilea, C. Pîrlea.

(F. 32 × 49 cm ; B.A.R., P III 15 928)

DRUM DREPT, vezi RAMURI * (1905—1947)

DRUM NOU. Literatură. Artă. Știință. Apare la Turnu Măgurele, lunar (20 oct. 1921—12 nov. 1922 ; 15 febr. 1923 — 20 iun. 1926 ; 27 ian. 1930 — 20 febr. 1948). De la 15 ian. 1945, apare cu subtitlul *Ziar de informație și cultură*. Red. : C. Nedelescu-Zlătești. Publicație democratică, **D.n.** conține versuri, proză, curiozități, poșta redacției, „arena" revistelor, din scrierile „marilor dispăruți", traduceri din literatura universală (Guy de Maupassant, Ady Endre, Albert Samain, I. Turgheniev, Li Tai Pe). În nr. 7—8/1924, **D.n.** aderă la programul revistei *Săptămîna muncii intelectuale și artistice* *, conduse de Camil Petrescu, care urmărea crearea unei uniuni a intelectualilor. După 23 August 1944, **D.n.** își propune să militeze pentru „democrația sinceră, cinstită, adevărată", pentru prietenia cu U.R.S.S., pentru împroprietărirea țăranilor, pentru socialism. Unele editoriale ale ziarului sînt semnate de Zaharia Stancu și de Gala Galaction. Alți colaboratori : M. G. Samarineanu, N. Davidescu, V. Corbasca, G. M. Zamfirescu, Ana Conta Kernbach, G. Voevidca, M. Straje, D. Iov, Alice Gabrielescu, Justin Ilieșiu, Al. Iacobescu, A. Mîndru, C. Salcia, D. Stelaru.

(F. 24 × 32 cm, 41 × 54 cm ; B.A.R., P II, IV 7 411)

DRUMUL VREMII. vezi ȘOAPTE LITERARE *

DUMINECA. Gazeta familiei. Publicație din constelația *Literatorului* *. Apare la București, săptămînal (1 oct. 1890 — 24 febr. 1891). Dir. : Iuliu C. Săvescu. Publică versuri de factură modernistă, purtînd amprenta tehnicii macedonskiene, precum și traduceri din lirica universală, după o selecție nu prea riguroasă (Longfellow, Catulle Mendès, Th. Moore, J. Lemaitre, Sainte-Beuve, Petőfi, Robert Burns, Edgar Poe, M. Rollinat Gérard de Nerval). Colaborează : Bonifaciu Florescu, Mircea Demetriad, Vladimir Macedonski, D. Petrino, I. A. Lapedat, Caton Teodorian, Ana Ciupagea.

(F. 24 × 32 cm ; B.A.R., P II 1 876)

DUMINECA. Mare săptămînal ilustrat. Apare la București (13 sept. 1942 — 27 apr. 1943). Dir. propr. : Mihai Băișoiu ; prim red. : Traian Lalescu (de la 28 febr. 1943). **D.** publică materiale diverse în cadrul rubricilor cu caracter permanent : „Caietul săptămînii", „Idei, fapte, oameni", „Culise", „Reflector", „Literatură, artă, muzică", spațiul cel mai întins ocupîndu-l articolele culturale, informațiile și reportajele din actualitatea politică internă și externă. În primul număr, Tudor Arghezi semnează un articol despre teatru în care pune în evidență rolul său educativ. Numele poetului mai apare peste cîteva luni, în nr. 1/1943, la rubrica „Tablete", cu articolul *Generațiile*. În acest număr, apare și un lung articol al lui Toma Vlădescu, intitulat *Mioara sau cazul d-lui Camil Petrescu*, care îl determină pe Tudor Arghezi să își retragă colaborarea de la ziar, iar pe Dan Botta să îi trimită o scrisoare deschisă lui Toma Vlădescu, în semn de protest împotriva blamării lui Camil Petrescu. La rubrica „Idei, fapte, oameni" (nr 1/1942) D. Chinezu evocă figura lu Octavian Goga. Nr. 2/1942 conține articolul *I L. Caragiale rememorat în inedite aspecte de către soția sa Alexandrina*, urmat de facsimilul proiectului de piesă *Titircă, Sotirescu et Comp.* (nr. 3/1942) și de un interesant interviu cu George Enescu despre țară și creația sa. Colaborează cu versuri : C. Argeșeanu ; cu proză : Petru Manoliu, V. Eftimiu, Ernest Verzea, Ion Bălan. „Cronica săptămînii" este semnată de C. Gongopol, „Cronica dramatică" de Toma Vlădescu. Vasile Netea dă la iveală cîteva scrisori aparținînd lui Ilarie Chendi ș.a. Alături de texte originale apar și traduceri. Alți colaboratori : A. Paleologu, G. Dorul Dumitrescu.

(F. 48 × 68 cm ; B.A.R., P IV 18 868)

DUMINICA PENTRU TOȚI. Revistă enciclopedică, literară, săptămînală. Apare la Galați (20 sept. 1915 — 7 febr. 1916). Dir. lit. : Petronius ; secr. de red : Gh. Nițescu (de la nr. 11) ; dir. : Petre Muscalu (de la nr. 12). Revistă magazin, **D.** publică versuri de Pavel Al. Macedonski *(Cu zîmbet pe buze)*, proză, informații, răspunsuri la întrebările cititorilor ; în nr. 2, marșul *Curcani, treceți Carpații* de P. P. Ionescu, pe o melodie a compozitorului Paulman. Alți colaboratori : Cezar Petrescu, Costel Tohăneanu, C. Nutzescu, D. Gilman.

(F. 24 × 31 cm ; B.A.R., P II 9 026)

DUMINICA UNIVERSULUI. Revistă ilustrată. Supliment literar al ziarului *Universul* * (1884—1953). Apare la București, săptămînal (1 ian. — 28 iun. 1931), sub îngrijirea lui Al. Lascarov-Moldovanu, Gh. D. Mugur, Al. P. Necșești și V. Voiculescu. Publică proză, poezie, cronici și recenzii de cărți și reviste, întreprinde o serie de anchete despre cultură în rîndul scriitorilor, la care răspund : Simion Mehedinți, I. Simionescu, T. Arghezi. La întrebarea : „Care e poziția estetismului față de politica culturală ?", E. Lovinescu dă următorul răspuns : „Relativismul estetic, formulat în *Teoria mutației valorilor estetice*, ca și întreaga poziție modernistă afirmată în *Sburătorul* și în *Istoria civilizației române moderne* sau în *Istoria literaturii române contemporane* (nr. 7). Lovinescu crede că acțiunea culturală este binevenită ; ea este o operă preliminară în educația estetică a maselor, al cărei scop ultim rămîne, firește, tot desprinderea esteticului din „mînereul utilului". Alți colaboratori : V. Voiculescu, Gala Galaction, Ion Pillat, Al. Lascarov-Moldovanu, Victor Ion Popa, Al. Bădăuță, Zaharia Stancu, Gib I. Mihăescu, Adrian Maniu, Val. Mugur, N. Crainic, I. Agârbiceanu, I. Simionescu, Dem. Theodorescu, Cezar Petrescu, N. Plopșor, Ion Marin Sadoveanu, Tudor Mușatescu, Octavian Goga, Eugen Jebeleanu, Adrian Hurmuz, Cincinat Pavelescu, Victor Eftimiu, G. Talaz, Em. Bucuța, Eugen Boureanul, Radu Boureanu, Ion Dongorozi, G. Dumitrescu.

(F. 23 × 32 cm ; B.A.R., P II 735)

DUNĂREA. Revistă literară și științifică. Apare la Galați, lunar (nov. 1889 — apr.-mai 1890), sub redacția lui Ghiorghi Warlam (pentru partea științifică) și Lazăr Bădescu (pentru partea literară). Inversînd ordinea cuvintelor din subtitlu, „științifică și literară", **D.** încearcă „să întrebuințeze" știința la artă, industrie și descoperiri, iar literatura, la studiul omului, naturii și societății. La cele cinci numere colaborează redactorii, cu versuri, proză, traduceri din reviste științifice străine. În primul număr apare poezia *La Sabar* a lui Al. Obedenaru. Vezi și DUNĂREA DE JOS *

F. 17 × 24 cm, 24 × 32 cm ; B.A.R., P I, II 186)

DUNĂREA. Revistă literară-culturală. Apare la Galați, săptămînal (25 mai — 16 nov. 1919), sub îngrijirea unui comitet. Continuă revista *Dunărea de Jos**, fiind un organ de publicitate pentru stimularea și relevarea energiilor literar-artistice locale. **D.** vădește o preferință aparte pentru poetele Alexandrina Scurtu și Alice V. Soare, prezente adesea în coloanele revistei. Deși modestă, **D.** degajă o oarecare vioiciune spirituală, întreținută de colaborarea unor condeie cunoscute : Emil Maur (portret la moartea poetului gălățean Barbu Nemțeanu, nr 3), Al. Rally *(Degetarul*, nr. 21), G. Talaz *(Profunde*, nr 25), Cridim (o epigramă antifeministă, nr. 25), Saudu Teleajen. Ca întindere și varietate, articole cu subiecte științifice (despre telefon, despre hipnotism și pedagogie etc.) domină cele cîteva firave producții beletristice aparținînd lui G. Warlam, Al. Obedenaru și Gheorghe de la Odobasca. Alți colaboratori : Nikita Macedonski, C. Z. Buzdugan, Clara Abramovici, Emil Bărbulescu, Const. S. Spirescu, Pavel I. Papadopol.

(F. 16 × 24 cm ; B.A.R., P I 4 905)

DUNĂREA DE JOS. Revistă literară-culturală. Apare la Galați, lunar (7 sept. 1908 — 15 aug. 1910 ; 1 mart. 1912), sub auspiciile Societății de Gimnastică, Tir, Scrimă și Muzică „Sentinela română", cu intenția de a iniția o largă mișcare culturală, de-a stimula ridicarea bunăstării eco-

și curgătoare". La rubrica „Efigii", apar medalioanele : *Liviu Rebreanu, Lucian Blaga, N. Crainic, Cezar Petrescu, Octavian Goga.* Colaborează cu versuri : A. Cotruș, D. Nanu, V. Militaru, V. Demetrius, M. Codreanu, Cincinat Pavelescu, Victor Eftimiu ; cu proză : I. A. Bassarabescu, Al. Bilciurescu ; cu articole diverse : M. Dragomirescu, I. Gh. Duca, Pavel Al. Macedonski *(Cultura și fericirea,* nr. 5—6/1929), Ion Sîn-Giorgiu *(Literatura și viața,* nr. 9—10/1929), C. Noica *(Specifica noastră seninătate,* nr. 9—10/1929), G. Bogdan-Duică, Al. Al. Leontescu, C. Rădulescu-Motru. „Cronica teatrală" aparține lui Isaiia Răcăciuni, G. M. Zamfirescu și Barbu Brezianu, „Cronica muzicală" lui Simion Românul. Alți colaboratori : Volbură Poiană, Radu Rosetti, G. Talaz.

(F. 32 × 44 cm ; B.A.R., P III 9378)

ECOUL. Cotidian politic și literar. Apare la București (19 dec. 1943—31 mart. 1944). Dir. : Mircea Grigorescu. În pagina a doua a ziarului apar, cu oarecare regularitate, rubricile „Artă și literatură", la care colaborează Șerban Cioculescu, „Cronica literară", semnată de Miron Radu Paraschivescu, „Cronica plastică", de G. Ivașcu. Începînd cu nr. 5/1943, Ion Marin Sadoveanu susține rubrica „Foiletonul de miercuri". Șerban Cioculescu semnează articolul *La moartea lui Anton Holban,* Miron Radu Paraschivescu, o evocare a lui N. Iorga și un ciclu de articole despre *Drumurile poeziei naționale,* Al. Piru și Ov. S. Crohmălniceanu-Sache, participă cu recenzii. Mici medalioane sînt închinate scriitorilor Iuliu Cezar Săvescu, G. Ranetti, Eusebiu Camilar. E. organizează un concurs de poezie, pentru care sînt selectate versuri de Mihnea Gheorghiu. În nr. 7/1943 ș.u., M. Sadoveanu publică *Amintiri din anii de ucenicie* și schița *Mutul.* Nina Cassian debutează în febr. 1944, sub pseudonimul Maria Veniamin. Evenimentele de la 23 August 1944 sînt relatate pe larg, ziarul publicînd *Chemarea către țară a P.C.R. și F. N.* (nr. 246/1944) și salutînd (în același număr) apariția legală a ziarului *România liberă* * (1943 —). Alți colaboratori : Tudor Mușatescu, Mircea Damian, Iorgu Iordan, Ioan Conea, Doina Peteanu, Paul Scorțeanu, Al. Dimitriu-Păușești, G. Călinescu.

(F. 42 × 54 cm ; B.A.R., P IV 18 535)

ECOUL ARTELOR FRUMOASE. Ziar artistic, ilustrat. Apare la București (dec. 1905, un singur nr.). Dir. : Scarlat Brăila. Ziarul își propune să trateze probleme de pictură, sculptură, arhitectură, arheologie, estetică, artă dramatică, muzică și poezie, „arte care pot contribui la educația sănătoasă a poporului", dar programul nu se realizează. La rubrica „Galeria marilor poeți români", N. I. Apostolescu semnează un articol despre Iulia Hasdeu.

(F. 24 × 32 cm ; B.A.R., P II 40 420)

ECOUL EXPOZIȚIEI. Literatură și dări de seamă de ale expoziției. Apare la București, săptămînal 11 iun. 1907 — 7 ian. 1908). Dir. propr. : Michail Leonte. Ultimele două numere apar cu titlul și subtitlul *Ecoul României. Organ săptămînal.* publică sporadic literatură. Colaboratori : St. O. Iosif N. Ținc, Radu D. Rosetti, Al. Vlahuță, G. Tutoveanu.

(F. 25 × 33 cm ; B.A.R., P II 2 036)

ECOUL ROMÂNIEI, vezi ECOUL EXPOZIȚIEI *

EDUCATORUL. Ziar pedagogic și literar. Organ al corpului didactic din Azilul „Elena Doamna". Apare la București, săptămînal (2 ian. — 15 mai 1883 : 24 iul. 1883 — 1 iul. 1884). Red. : Barbu Constantinescu. Ziarul își propune să dezbată „chestiuni de învățămînt și educație", să țină la curent „corpul învățătoresc" asupra „progresului în științe și literatură". E. publică, în cea mai mare parte, articole de pedagogie și educație, igienă și agricultură, dar și versuri, culegeri de literatură populară, note și informații culturale și literare. I. Slavici semnează articole de istorie literară *(Literatura poporană,* nr. 1/1883 ; *Curs de literatură poporană,* nr . 2/1883 ș.u.), precum și studiul *Estetica* (nr. 43/1883 ș.u.), I. Mateescu, eseul *Saloanele din societatea înaltă față de literatura națională* (nr. 8/1883 ș.u.), P. Dulfu, articolul *Cum stăm cu literatura?* (nr. 26/1883) ; colaborează cu versuri : V. Alecsandri *(Rugăciunea orfanilor,* nr. 2/1883 ; *Ștefan cel Mare,* nr. 20/1883), P. Dulfu *(Visul lui Ștefan cel Mare,* nr. 23/1883 ; *Transilvanici,* nr. 19/1884) : cu proză : P. Ispirescu, *(Doamna lui Negru Vodă,* nr. 3/1883 ; *Ariciul și vulpea,* nr. 12/1883 ; *Fata moșului cea cuminte,* nr. 35/1883). Din *Convorbiri literare* * (1867—1944) se reproduc versurile *Bucegiul* de N. Gane, din *Columna lui Traian* *, *Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română. Chestionar* de B. P. Hasdeu (nr. 26/1884 ș.u.). Articole referitoare la obiceiuri și datine populare, precum și culegeri de poezii populare completează partea literară a publicației, între semnatarii culegerilor de folclor figurînd : D. Stăncescu, Ath. M. Marienescu. Alți colaboratori : Matilda Cugler-Poni, Victor Pompilian, P. Gîrboviceanu, St. Pop.

(F. 23 × 32 cm ; B.A.R., P II 118)

EMANCIPAREA. Publicație editată de Cercul Socialist din București. Apare la București, bilunar (15 apr. — 15 aug. 1883, în total șapte nr.). Red. pr. : Constantin Bacalbașa. Propunîndu-și să scoată poporul „din mizerie și din ignoranță", E. dezbate, alături de *Dacia viitoare* * (1883), probleme de actualitate, între care problema țărănească, problema națională. În articolul *Un răspuns d-lui prim-ministru I. C. Brătianu la discursurile sale de la Craiova și sala Ateneului în privința proprietății,* semnat cu pseudonimul Caiu Grachu, C. Dobrogeanu-Gherea apără principiul proprietății colective. Este prima manifestare publică a ideilor programului socialist, expus mai tîrziu de critic în *Revista socială* **. Militînd, ca și *Contemporanul* * (1881—1891), pentru răspîndirea concepției materialist-dialectice despre lume, publicînd traducerea în limba română a primelor capitole din *Capitalul* lui K. Marx (traducător Anton Bacalbașa), precum și articole critice, de demascare

a exploatării țărănimii muncitoare, sau versuri protestatare semnate de poetul Gheorghe din Moldova, E. se înscrie între primele publicații socialiste din România.

(F. 24 × 32 cm ; B.A.R., P III 743)

Bibl. : Silviu Achim, *O pestigioasă tribună a vechii noastre mișcări socialiste. 90 de ani de la apariția revistei „Emanciparea",* în *Scînteia,* 1973, nr 9480 ; Ion Munteanu, *Apărători ai muncitorilor. „Emanciparea", 75 apr. —15 aug. 1883,* în *Contemporanul,* 1975, nr. 24 ; Ion Munteanu, *Pămîntul — proprietate colectivă. Polemica lui Gherea cu I. C. Brătianu (revista „Emanciparea"),* în *Contemporanul,* 1975, nr. 30.

EMINESCIANA, vezi LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ *

EMINESCU. Ziar comemorativ. Apare la București (sept. 1890, un singur nr.), în tipografia ziarului *Românul* * (1857—1915). Cele patru pagini ale numărului reproduc : *Glossa, Sonet, Doina* și *Mai am un singur dor* de M. Eminescu, o notă biografică, semnată L., și fragmente de articole : *Eminescu* de B. P. Hasdeu, reluat din *Revista nouă* *, *Poetul Eminescu* de Titu Maiorescu, reluat din *Convorbiri literare* * (1867—1944), *În Nirvana* de I. L. Caragiale, reluat din *Voința națională* *, *Eminescu și critica* de I. Gherea, poeziile *Lui Eminescu* de Al. Vlahuță, *Lui X* de Veronica Micle și o bibliografie a operei poetului.

(F. 31 × 45 cm ; B.A.R., P IV 43 166)

Bibl. : *Reviste cu titlul „Eminescu"* în *România literară,* 1975, nr. 3.

EPIGONII. Revistă de sociologie, știință și literatură. Apare la Iași, bilunar (25 nov. — 15 dec. 1903, în total două nr.). Împrumutînd titlul poeziei lui Eminescu, E. intenționa să aducă în discuție problemele cele mai arzătoare ale începutului de secol : problema națională și cea țărănească : „Sîntem la o răspîntie a istoriei noastre sociale ... Revista noastră și-a luat ca deviză : Pentru frumos și adevăr, ... lupta pentru ideile ce ne sînt mai scumpe, precum chestia națională, cea externă și cea internă." E. publică studii de sociologie și știință, articole de literatură, note și cronici, bibliografii, un proiect de monument pentru statuia lui Al. I. Cuza, documente oficiale inedite asupra detronării lui, scrieri inedite de M. Eminescu. În nr. 2, apare o anchetă literară în legătură cu viitorul versului, la care răspunde Gh. Panu : „Pentru o mulțime de idei și de lucruri, versul a devenit prea artificial, prea copilăresc, iar poezia este pe cale a se îndruma astăzi sub alte vestminte decît cele ale vechii versificații". Tudor Arghezi îi replică lui Gh. Panu în revista *Linia dreaptă* * prin articolul *Vers și poezie.* În același număr, M. Codreanu publică facsimilul și traducerea liberă a unui sonet al lui Fr. Coppée, datat „noiembrie 1903". Alți colaboratori : Spiru Prasin, N. Leon, A. Steuerman, P. Bujor J. Lewin. Vezi și EPIGONII * (1911—1912)

(F. 21 × 27 cm ; B.A.R., P I 1 621)

EPIGONII. Apare la Iași, bilunar (25 dec. 1911 — apr. 1912, în total patru nr. : 2 și 3, dublu), sub conducerea Elenei Prasin. Fondator : Spiru Prasin. Continuînd revista *Epigonii* * (1903), noua publicație, editată de ziarul *Evenimentul* *, nu aduce un program nou : publică versuri și proză originale și traduceri (din Tolstoi, Lenau), cronici, notițe politice, recenzii de cărți, zlare și reviste, notițe literare (de pildă, decernarea premiului Nobel poetului Maurice Maeterlinck), o notă biografică despre Sp. Prasin, un medalion *I. L. Caragiale* (cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani). Colaboratorii E. sînt scriitori minori : B. Nemțeanu, I. N. Pîrvulescu, Liviu Marian, Al. Vițianu, Emil Constantinescu, C. Doboș, G. Vlădescu-Albești, G. Rotică. Profesorul Jan Urban Jarnik semnează un *Răvaș de mulțumire* și Gh. Tutoveanu schița *N-ai avut noroc.*

(F. 21 × 26 cm ; B.A.R., P II 3 767)

EPIGRAMA. Buletin lunar al epigramei românești. Apare la București (dec. 1938 — dec. 1943). Dir. Virgiliu Slăvescu. Înscriindu-și în frontispiciu definiția dată de Boileau epigramei — „L'épigramme n'est pas souvent qu'un bon mot de deux rimes orné" —, E. publică, pe lîngă epigrame și șarje satirice la adresa cercurilor conducătoare și cîteva articole de interes literar, ca, de exemplu, *Amintiri despre Cincinat* (nr. 3/1939) de Mircea Pavelescu, *Epitaful, cea din urmă deșărtăciune omenească* (nr. 20—21/1940), *O specie dispărută madrigalul* (nr. 24—26/1941) de Virgiliu Slăvescu și interviul *De vorbă cu dl. Gr. Trancu-Iași despre epigramă și epigramiști* (nr. 2/1939). Revista organizează concursuri de epigrame pe diverse teme. La E. debutează Eugen Barbu, sub pseudonimele Eugen Rabé și Eugen Baraba. Alți colaboratori : Tudor Măinescu, Mihu Dragomir, Geo Dumitrescu, I. Gr. Periețeanu, Radu D. Rosetti, A. C. Calotescu-Neicu, N. Crevedia, C. Rîuleț, Al. Georgescu-Vîlcea.

(F. 16 × 24 cm ; B.A.R., P I, II 17 497)

EPOCA. Cotidian politic. Apare la București (seria I : 16 nov. 1885 — 14 iun. 1889 ; seria a II-a : 2 nov. 1895 — 22 nov. 1916), Iași (seria a III-a : 18 sept. — 1 dec. 1918) și din nou la București (seria a IV-a : 2 dec. 1918 — 19 aug. 1923 ; seria a V-a : 5 febr. 1926 — 15 iul. 1938). Dir. pol. : Gr. G. Peucescu (1885—1889), N. Gr. Filipescu (1895—1916) ; prim-red. : Barbu Delavrancea (1885), Gr. Ventura (1886—1889), Anton Bacalbașa (1895—1896) ; red. : Al. Vlahuță (1885), Al. Antemireanu (1900—1903). Seria a III-a menționează în frontispiciu, ca fondator, pe N. Gr. Filipescu. În 1889, fuzionează cu *România liberă* (1877—1889), în locul lor apărînd *Constituționalul* * (1889 — 1900), iar în 1907, fuzionează cu *Patriotul* **. La 2 nov. 1895 reapare, adăugîndu-și subtitlul *Ziar conservator.* Între 28 nov. 1885 și 23 ian. 1889, numărul de duminică este literar. În 1886, E. editează un număr literar ilustrat, cu același titlu, 16 pagini în culori, și suplimentul *Epoca literară* *. Reprezentînd aripa conducătorilor tineri, junimiști, din Partidul Conservator, E. este, la început, un organ antiguvernamental,

în polemică acerbă cu ziarul *Voința națională* * oficiosul Partidului Liberal, aflat la putere de peste zece ani. Delavrancea și Vlahuță imprimă ziarului o orientare democratică, în continuarea preocupărilor de la *România liberă*. În articole de fond, în foiletoane politice și literare, ei susțin interesele generale ale poporului oprimat, drepturile și libertățile cetățenești. Cu pseudonimul Fra Barbaro, Delavrancea semnează articole, cronici *(Cum sîntem guvernați*, nr. 2/1885; *„Fiii poporului" și sărăcia poporului*, nr. 16/1885; *Cronică teatrală*, nr. 20/1885 ș.u.) și proze *(Trubadurul*, nr. 56/1886; *Din memoriile trubadurului* ș.a.), A. Vlahuță colaborează cu amintiri, articole și versuri *(Vișan. Amintiri*, nr. 1/1885; *O schiță*, nr. 5/1885; *Din durerile lumii*, nr. 25/1885 ș.u.; *În pădure*, nr. 38/1886 ș.u.; *Monstruozități literare*, nr. 48/1886; *Cassian*, nr. 109/1886; *Sonete*, nr. 61/1886 ș.a.). A. Bacalbașa scrie articole politice. Mai apar traduceri din Gustav Flaubert *(Herodias*, nr. 3/1885 ș.u.), Guy de Maupassant *(Lașul*, nr. 24/1885 ș.u.: *Paricidul*, nr. 30/1885 ș.u.), Mark Twain *(Canibalul în vagon*, nr. 39/1885 ș.u.), Ovidiu. Treptat preocupările pentru literatură scad. Între anii 1900—1902, Al. Antemireanu este autorul majorității articolelor cu conținut literar, al notelor și recenziilor. Între 1902 și 1903, N. Iorga colaborează cu o serie de articole de critică socială și politică la adresa claselor conducătoare, reunite mai tîrziu în volumul *Cuvinte adevărate*. În 1904, partea literară este susținută de E. Lovinescu, care își începe aici activitatea de critic literar. În perioada neutralității, Octavian Goga semnează articole de înflăcărată chemare la unitate națională, E. situîndu-se pe poziția intrării României în război, alături de Franța și împotriva dualismului austro-ungar. După încheierea primului război mondial E. devine un ziar de informații. Alți colaboratori: G. O. Gîrbea, Al. I. Șonțu, G. G. Cartojan.

(F. 46 × 52 cm, 46 × 56 cm; B.A.R., P IV 667)

EPOCA. Număr literar ilustrat. Apare la București (1 ian. 1886), ca supliment ocazional al ziarului *Epoca* * (1885 — 1938), care îi anunță sumarul în nr. 36/1885. Editat de un grup de prieteni și admiratori ai lui Eminescu (Titu Maiorescu, Gr. Peucescu, A. Vlahuță), unicul număr, denumit și album, conține un fragment din *Scrisoarea V*, intitulat *Dalila, Așchii* — maxime și cugetări de T. Maiorescu, articolul *Adam în limba română* de B. P. Hasdeu, din *Magnum Etymologicum Romaniae*, poezia *Melancolie* de A. Vlahuță, schița *Zobie* de De la Vrancea, *Nazat*, revistă teatrală în patru acte de J. Negruzzi și R. D. Rosetti.

F. 28 × 38 cm; B.A.R., P II 12 425)

EPOCA LITERARĂ. Supliment săptămînal al ziarului *Epoca* * (1885—1938). Apare la București (15 apr. — 17 iun. 1896), sub îngrijirea lui I. L. Caragiale. Secr. de red.: St. O. Iosif; red.: Al. Antemireanu. Programul E.l. este expus de Caragiale într-o scrisoare adresată lui N. Gr. Filipescu, directorul cotidianului, și în articolul *Cîteva cuvinte*, apărut în primul număr. **E.l.** urmărea publicarea scriitorilor cunoscuți și a criticilor antijunimiști, pentru a deveni astfel, printr-o „dreaptă linie de purtare profesională", un element de atragere a celor mai buni scriitori și critici desprinși din cercul „Junimii". În articolul *Critică și literatură* (nr.1), Gh. Panu afirmă că apariția lui Eminescu a dus critica literară la înmormîntarea mișcării poetice anterioare. „Deceniul imitării lui Eminescu trebuie încheiat — spune el —, critica modernă avînd datoria să reia mișcarea literară de la începutul veacului pentru stabilirea valorilor". Dezideratul fusese formulat și de Al. Macedonski în *Literatorul* *, făcînd aprecieri de valoare privind poezia lui I. Heliade-Rădulescu și D. Bolintineanu. Constatînd existența unui număr mare de scriitori în raport cu publicul consumator de literatură, I. L. Caragiale intenționa să realizeze o publicație literară îngrijită, deschisă talentelor adevărate. La solicitarea redacției, B.P Hasdeu acceptă republicarea unor scrieri ale sale din tinerețe (fragmente din nuvela *Micuța*, apărută în revista *Din Moldova* cu titlu *Duduca Mamuca*. *Din memoriile unui studinte*: acrostihul *La noi e putred mărul*, după *Convorbiri literare** (1867—1944); de asemenea, se republică, din *Columna lui Traian* *, traducerea unui vechi manuscris francez anonim, descoperit de V. Alecsandri, referitor la procesul ultimului haiduc român, Groza. Reluarea unor texte aparținînd lui Iancu Văcărescu, Anton Pann, C. Negruzzi, Gr. Alexandrescu, N. Filimon *(Nenorocirile unui slujnicar)*, C. A. Rosetti, V. Alecsandri, G. Baronzi se înscrie în programul publicației. Literatura contemporană ocupă și ea un loc important în paginile revistei, prin colaborările lui Delavrancea *(Sentino, Între vis și viață)*, G. Coșbuc *(Profeție, Paul de Nola)*, St. O. Iosif, A. Toma, P. Dulfu, I. L. Caragiale *(Șah și mat, Traian Demetrescu, Un caz literar interesant, Plagiatul Zola-Bibescu, Poetul Vlahuță, Scrisorile unui egoist, Lungul nasului, Norocul și mintea, Minciună, Pomada fermecată, Un dicționar român)*, Anghel Demetriescu (un studiu despre M. Kogălniceanu), C. Rădulescu-Motru. Traduceri din Edgar Poe. Alți colaboratori: M. Strajanu, Alceu Urechia.

(F. 28 × 38 cm; B.A.R., P IV 14 806)

ERA NOUĂ. Organ politic și cultural al grupării junimiste. Apare la Iași, săptămînal (8 oct. 1889 — 25 iun. 1900). Titlul publicației, inspirat dintr-un discurs politic rostit de P. P. Carp, sugerează intențiile novatoare ale aripii junimiste din vechiul Partid Conservator. În articole de fond, cele mai multe semnate de Petru Th. Missir, conducătorul publicației, sînt susținute idei junimiste, în polemică cu *Voința națională* * sau cu *Evenimentul* *. În afara părții politice, **E.n.** conține versuri și proză, articole de critică literară, scurte recenzii și note. Colaboratorul cel mai activ este N. A. Bogdan, care semnează poezii, scurte proze, note polemice, texte dramatice și cîteva *Amintiri glumețe din teatru* (nr. 46/1890 ș.u.). La rubrica „Studii literare", apare articolul *Rolul „Junimii" în literatură* (nr. 23/1890). La rubrica „Varietăți", se întîlnesc semnăturile lui D. Rosetti-Tescanu *(Biografia lui V. Conta*, nr. 286/1895 ș.u.) și P. Th. Missir *(Un ultim cuvînt în chestia mitropolitului Ghenadie*, nr. 356/1896). Revista mai reproduce texte din *Convorbiri literare* * (1867—1944), din volumul *Istoria contemporană a României* (nr. 395/1897 ș.u.), *Epoca literară* * *(Șah și mat* de I. L. Caragiale, nr. 341/1896), *Gazeta săteanului* * *(Nihil sine deo* de I. L. Caragiale, nr. 414/1898) din *Introducere* la *Discursuri parlamentare* de Titu Maiorescu (nr. 430/1898 ș.u.) și apelul lui A. Vlahuță *Către învățători*, prin care solicită sprijin în vederea culegerii informațiilor necesare pentru scrierea lucrării *România pitorească* (nr. 407/1898). Este prezentat elogios volumul lui M. Eminescu *Proză și versuri*, editat de V. Gh. Morțun (25/1890), și debutul lui G. Enescu, reproducîndu-se extrase din presa vieneză (nr. 124/1892). În 1890, apar necrologurile *Ion Creangă* (nr. 14) și *V. Alecsandri* (nr. 47). Se mai anunță publicarea unui număr festiv din *Familia* * (1865 — 1945), cu colaborările lui T. Maiorescu, B. P. Hasdeu și I. Slavici, a revistei *Biblioteca nouă* (1896), a romanului *Dan* de Al. Vlahuță. Alți colaboratori: Elena D. Sevastos, N. Volenti, I. A. Brătescu-Voinești, Simion Mehedinți (sub inițialele S.O.V.).

(F. 27 × 38 cm; B.A.R., P III 146)

ERA NOUĂ. Ziar independent. Apare la București (25 nov. 1929, un singur nr., dublu). Dir.: Orpheu Tenster. În articolul *Flașnetarii culturii*, Radu Mislea se pronunță pentru „o mișcare de regenerare culturală ..., pornită din suflete cinstite și cu năzuințe vrednice de cinstea obștească". Pe prima pagină, apar două poezii: *Cîntec* de Aron Cotruș și *Simbolul neantului* de Cincinat Pavelescu, o efigie *Cezar Petrescu* de Alex. Vasia și articolul *Îndemnul unui veac*, despre neoclasicismul lui Valéry, Maritaine și Massis, de Al. Al. Leontescu. Rubricile „Muzică", „Ecouri" și „Spectacolele săptămînii" completează paginile **E.n.**

(F 31 × 41 cm; B.A.R., P III 42 422)

ERA NOUĂ. Revistă lunară de filozofie, literatură, știință. Apare la București (febr. — apr. 1936, în total trei nr.). Dir.: N. D. Cocea. Revistă legală a Partidului Comunist Român, **E.n.** își propune să trateze, în mod științific, pe baza largă a materialismului dialectic, toate problemele ideologice ale epocii. Publică articole de filozofie, literatură, economie, sociologie, știință, cronici, recenzii, note, comentarii, traduceri din literatura universală. Colaborează la rubrica „Literatură": D. Trost *(Reîntoarcere la literatură)*, Paul Păun *(Poem pentru dragostea de viață)*, Al. Sahia *(Șomaj fără rasă* — republicare), Virgil Teodorescu *(Oboseala)*, M. R. Paraschivescu *(Literatura vecinilor)*, Ion Călugăru *(Pane, dă-mi fatal)*, Al. Voitin *(Plecare)*. Recenziile la cărți străine și românești sînt semnate între alții de Miron Constantinescu, M. R. Paraschivescu, Silvian Iosifescu. **E. n.** a luat atitudine vehementă împotriva manifestărilor de extremă dreaptă, reacționare în literatura română. Cronica ultimului număr omagiază memoria lui G. Ibrăileanu. **E.n.** se înscrie între primele reviste care au tins să dea preocupărilor pentru literatură un caracter teoretic mai general. Alți colaboratori: Andrei Șerbulescu, Petre Năvodaru, I. Constantinovski, Artur Dumbravă, Șt. Voicu, Ștefan Roll, Alex. Savu, Otto Heller, Florin Crețeanu, Mircea Bălănescu, N. P. Marțian, A. Varga, Lucrețiu Pătrășcanu, Ilie Cristea, Vasile Mariniuc.

(F. 17 × 24 cm; B.A.R., P I 15 561)

Bibl.: Miron Constantinescu, *O deosebită însemnătate formativă*, în *Convorbri literare*, 1972, nr. 8; Valentina Marin-Curticeanu, *„Era nouă"*, în *Tribuna*, 1972, nr. 17; Virgi Teodorescu, *În lumina marxism-leninismului, revista „Era nouă"*, în *Convorbiri literare*, 1972, nr. 8; Ștefan Voicu, *Curajul și limpezimea de idei*, în *Convorbiri literare*, 1972, nr. 8.

ERA SOCIALISTĂ. Revistă teoretică și social-politică a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Apare la București, săptămînal (1 sept. 1972 — continuă), în continuarea revistei *Lupta de clasă* *. Red. șef.: Ștefan Voicu. Organ teoretic și social-politic al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, **E.s.** dezbate probleme ale construirii socialismului în patria noastră și ale evoluției social-politice a lumii contemporane, în cadrul unor rubrici cu caracter permanent: „Confruntări ideologice în lumea contemporană", „Viața internațională", „Cărți și semnificații", „Revista revistelor", „Consfătuiri cu cititorii", „Cuvîntul cititorilor". Revista publică articole, studii și eseuri referitoare la dialectica dezvoltării societății noastre socialiste, chestiuni de filozofie, sociologie, artă și literatură, promovînd o atitudine critică față de teoriile și concepțiile idealiste, neștiințifice, retrograde. La rubrica „Creație literar-artistică", colaborează critici, istorici literari și scriitori ca: Eugen Simion, Valeriu Cristea, D. Micu, Al. Oprea, Eugen Barbu, Al. Balaci, Romul Munteanu, Valeriu Ripeanu, M. Beniuc, I. Vlad, I. D. Bălan, Z. Ornea, I. Ianoși ș.a. Sînt supuse dezbaterii teme privind spiritul critic al culturii și literaturii, specificul național, tradiția și inovația, vocația democratică a literaturii române, climatul creator. Rubrica „Dialog" este susținută de Victor E. Mașek și Al. Tănase. Alți colaboratori: Dan Grigorescu, C. Măciucă, Viorel Cosma, Ignat F. Bociort.

(F. 22 × 32 cm; B.A.R., P II 5 029)

ERDÉLYI HELIKON. Revistă literară și culturală de orientare umanistă și democratică. Apare la Cluj, lunar (mai 1928 — sept. 1944). Red. șef.: Kisbán Miklós; red.: Aprily Lajos, Kuncz Aladár, Lakatos Imre, Kós Károly, Kovács László. Deși pe copertă figurează ca redactor-șef Kisbán Miklós, orientarea este dată de Kuncz Aladár, care urmărea să facă din **E.H.** o revistă de apropiere și de cunoaștere reciprocă dintre scriitorii români și cei maghiari din România, revistă de largă deschidere spre literatura europeană și de înaltă ținută artistică. **E.H.** publică versuri și

ganu, G. M. Zamfirescu, Al. Ciura. Însemnările se referă la deținătorii premiului Nobel (Anatol France), la aniversări și comemorări (Dante, Rabelais, Petöfi, Flaubert, Molière).

(F. 23 × 31 cm; B.A.R., P II 6203)

EXCELSIOR. Almanah de teatru, literatură, artă, muzică. Apare la București (mart. 1918), sub îngrijirea lui I. Tedescul și Emanoil Cerbu. Partea literară începe cu un fragment din actul al II-lea al piesei lui Al. Macedonski *Moartea lui Dante Alighieri*. Colaborează : B. Nemțeanu, A. de Herz, D. Karnabatt. Sînt interesante răspunsurile unor actori privind debutul lor scenic, între care Ion Brezeanu, Tony Bulandra, Maria Filotti, N. Leonard, Ion Manolescu, C. Nottara, G. Storin, Marioara Ventura și Marioara Voiculescu. „Cronica teatrală" este semnată de I. Tedescul. Almanahul mai publică o listă de titluri ale pieselor originale jucate pe scena Teatrului Național din București.

(F. 13 × 19 cm; B.A.R., P I 4714)

EXCELSIOR. Gazetă săptămînală, politică, literară, artistică. Apare la București (7 nov. 1930 — 16 mai 1931, în total 24 de nr.). Dir. : Bogdan Varvara (pînă la nr. 13), A. Grama (nr. 13—24). Revistă eclectică, **E.** publică nuvele, fragmente de romane, cronică literară, dramatică, interviuri, note ș.a. În primul număr, apar două texte inedite — fragmentul *Două lumi* (cap. I din romanul *Răscoala)* de Liviu Rebreanu și *Fata cu obraz verde, la Vulcan*, din romanul *Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război* de Camil Petrescu. În nr. 2/1930, apare un fragment din romanul *Roxana* și un interviu cu autorul, Gala Galaction. G. Topîrceanu publică fragmente din *Scrisori fără adresă*, Tudor Arghezi din *Poarta neagră*, Cezar Petrescu din *Comoara regelui Dromichet*, Ion Pas, din *Vornicul învins*, N. D. Cocea din *Familia Popescu*, Anton Holban din *O moarte care nu dovedește nimic*, E. Lovinescu din *Memorii* și G. M. Zamfirescu piesa *Adam* (nr. 5—6/1930). Ovidiu Papadima semnează articolul *Avalanșa generațiilor* (nr. 15/1931), iar E. Lovinescu *Psihologia literaturii memorialistice* (nr. 19/1931). Traduceri din Cehov, Kuprin, Boccaccio, London, Gorki, Nekrasov. Alți colaboratori : H. St. Streitmann, T. Teodorescu-Branișțe, Scarlat Struțeanu, Ion Călugăru, George Dorul Dumitrescu, Eugen Relgis, M. Damian, F. Aderca, Virgil Huzum.

(F. 42 × 63 cm; B.A.R., P IV 10 995)

EXPATRIATUL (ESPATRIATUL). Publicație democratică. Apare la Brașov, bisăptămînal (25 mart. — 10 iun. 1849), cu caractere semichirilice, în perioada cînd *Gazeta de Transilvania* * și *Foaie pentru minte, inimă și literatură** erau suspendate. Red. și editor : Cezar Bolliac. **E.** susține necesitatea înțelegerii între revoluționarii tuturor popoarelor în lupta împotriva despotismului. Cezar Bolliac scrie, în stilul romantic al epocii : „Astăzi este o singură luptă în toată Europa : este lupta între Libertate și Tiranie : între populi și dinastii. Dinastiile se string și își dau mîna din toate părțile spre a-și propti tronurile ce se surpă, și toată speranța ce le-a mai rămas este neînțelegerea și învrăjbirea popoarelor între dînsele." C. Bolliac reproduce, din *Foaie pentru minte, inimă și literatură, Proclamația de la Izlaz* (text în limbile română și maghiară).

(F. 24 × 38 cm; B.A.R., P III 83)

F

FACLA. Publicație democratică, progresistă, care cultivă în special pamfletul cu virtuți literare. Apare la București, săptămînal (13 mart. 1910 — 15 iun. 1913; 1 ian. — 7 aug. 1916), apoi zilnic (5 oct. 1913 — 5 mart. 1914 : 26 apr. 1925 — 9 sept. 1940). În 1910, apare cu subtitlul *Revistă săptămînală*; modificat, în 1911, în *Revistă literară, politică, economică și socială*. Dir. : N. D. Cocea (1913 — 1914, 1923, 1925), I. Vinea (1930—1940); prim.-red. : I. Vinea (1925—1926); comitetul de redacție (în 1912) : N. D. Cocea, Toma Dragu, Tudor Arghezi, Constantin Graur, Em. Argin, Iosif Nădejde. Desenele și ilustrațiile aparțin lui J. Steriadi, Iser, Camil Ressu, F. Șirato. Apariția revistei F., în 1910, coincide cu aniversarea a trei ani de la răscoalele țărănești din 1907 și cu protestul aproape general împotriva „marelui număr de reviste literare", caracterizate prin „sărăcia lor de ideal, lipsa unei cauze mari și înalte pentru care să lupte și în numele căreia să grupeze forțele vii ale vremii". Aprinzînd „flacăra unui ideal nestins de cultură și de dreptate socială", militînd pentru democrație, libertate și progres, **F.** ia apărarea muncitorimii și a țărănimii exploatate, combate monarhia, politicianismul burghez. T. Arghezi publică aici pamflete anticlericale, iar N. D. Cocea, pamflete antimonarhice. Tînărul poet I. Vinea colaborează cu cronici literare, recenzii de cărți și reviste și polemizează cu *Flacăra* * (1911—1923) în problema paternității dramei istorice *Vlaicu Vodă* de Al. Davila. Ziar de luptă democratică, **F.** publică articole semnate de Emil Isac *(Ardelenism*, nr. 87/1914; *Dușmanii mei*, nr. 122/1914; *Scrisoare lui Ady*, nr. 129/1914), versuri de M. Săulescu, note, reportaje, recenzii, „pe ici pe colo cîte o notiță ironică de critică politică"; Camil Petrescu, însemnări despre *Femeile și fetele de azi* (nr. 113/1914). Articolele de fond aparțin lui N. D. Cocea, Toma Dragu, M. Mircea și D. Drăghincescu. Un interviu cu I. Al. Brătescu-Voinești (nr. 304/1914) despre stăpînitori și stăpîniți, articolele *Jos neutralitatea. Spre Ardeal* (nr. 307/1914) și *Trăiască România Mare!* (2 nov. 1914) încheie prima serie. **F.** reapare în 1925, cu un profil larg, de la pamfletul politic și literar, la pagina de literatură, artă, știință popularizată, interviuri cu scriitori. N. D. Cocea publică în primul număr un interviu cu Panait Istrati, din a cărui operă traduce, în numerele următoare, romanul *Pe malurile Dunării*. „Cronica literară" este semnată de Emil Gulian. Rubrica „Literatură, artă, știință" prezintă mișcarea avangardistă a *Contimporanului* *, care organiza expoziții de artă nouă, seri literare, vizionări de filme. Din 1930, **F.** este condusă de I. Vinea, care obține colaborarea unor scriitori și publiciști de valoare ca : I. M. Sadoveanu, R. Boureanu, T. Teodorescu Branișțe, Anton Dumitriu, Dan Petrașincu, Miron Radu Paraschivescu, Virgil Madgearu. În 1932 rubrica „Literatură-artă" este redactată de Al. Sahia și G. M. Zamfirescu. Meritul **F.** constă în faptul că a făcut din pamflet o specie literară distinctă, a militat consecvent, de-a lungul celor trei decenii de apariție, pentru democrație, libertate socială și națională, a înfierat fascismul și ideologiile de dreapta. Alți colaboratori : dr. I. Dusoianu, Iosif Nădejde, C. Graur, B. Brănișteanu, B. Nemțeanu, I. Armașu, C. Mille, V. Demetrius, C. Dobrogeanu-Gherea, N. Davidescu, D. Anghel, St. O. Iosif, Gh. Panu, Cezar Petrescu, Gala Galaction, A. Maniu, A. Bacalbașa, I. Peltz, I. Călugăru, D. Botez, Cicerone Theodorescu. Vezi și OMUL LIBER (1918)

(F. 16 × 24 cm, 42 × 74 cm; B.A.R., P II, IV 2665)

FACLA. Gazetă independentă. Apare la Brăila, săptămînal (seria I : 1929—1930; seria a II-a 19 sept. 1944 — 7 ian. 1948). Dir. : Jaques Davidescu-Brăila. Publicație regională, intenționînd să demaște „abuzurile, fraudele și nedreptățile" și să lupte pentru „libertate, dreptate și pace". **F.** obține colaborarea unor scriitori brăileni sau din alte orașe ale țării. La rubrica „Caiet artistic" apar scurte note despre Perpessicius și Camil Baltazar, epigrame inedite de Cincinat Pavelescu, articolul *Trei scriitori socialiști: Panait Istrati, Jon Păun-Pincio și Ștefan Petică* (nr. 90/1945). Începînd cu nr. 99/1945, la pagina de artă și literatură colaborează : Dimitrie Stelaru, Ion Th. Ilea, Const. Galitza, Petru Vintilă, Mihai Grama *(La moartea lui Pompiliu Constantinescu*, nr. 126/1946), Ștefan Cazimir, Mihu Dragomir, George Dan. Traduceri din Tristan Tzara *(Le marin)* și din poezia rezistenței franceze, de Sașa Pană.

(F. 32 × 44 cm; B.A.R., P IV 10 346)

FACLA LITERARĂ. Apare la București, săptămînal (1 febr. — 17 mai 1923, în total 16 nr.). Dir. : N. D. Cocea. **F.l.** încearcă să facă „operă creatoare, ridicînd în zarea inteligențelor idealul frumuseții pure și aruncînd în suflete germenul rodnic al bunătății și al cugetării umane". În cadrul rubricilor permanente — „Viața intelectuală", „Reviste române", „Reviste străine", „Teatru", „Bibliografie", la care se adaugă „Cronica literară" semnată de Șerban Cioculescu —

colaborează Gala Galaction, Aron Cotruș, N. D. Cocea, Victor Eftimiu : punctul de atracție al fiecărui număr îl constituie publicarea, fragmentar, a unor romane din literatura franceză, între care *Stabilimentul d-nei Tellier* de Guy de Maupassant, *În grădina lui Epicur* de Anatol France și *Andoaneta* de Romain Rolland. Semnează versuri : Vl. Streinu, I. Vinea, Adrian Maniu și Ilarie Voronca, adus în redacția revistei de către Șerban Cioculescu. Din nefericire pentru revistă, N. D. Cocea a acceptat publicarea dramatizării nuvelei *O făclie de Paște* de I. L. Caragiale, făcută de Octav Minar (nr. 10/1923), plastograf demascat ulterior de G. M. Vlădescu în *România literară** (1932—1934) a lui Liviu Rebreanu, de Șerban Cioculescu și de alți critici literari. Ilustrația **F.** l., variată, reproduce gravuri și picturi de Renoir, Rodin și Matisse, Rafael, Rubens și Rembrandt. Alți colaboratori : Tudor Teodorescu-Branițte, Al. Claudian, Theodor Solacolu.

(F. 23 × 32 cm ; B.A.R., P II 6 201)

Bibl. : Șerban Cioculescu, *Amintiri*, 1975.

FALANGA. Literară și artistică. Revista Institutului de Literatură condus de M. Dragomirescu. Apare la București, săptămînal (seria I : 10 ian. — 9 mai 1910, sub conducerea lui Cincinat Pavelescu, E. Lovinescu, I. Minulescu, Corneliu Moldovanu, Z. Bârsan, Em. Gîrleanu ; secr. de red. : Liviu Rebreanu ; seria a II-a : 1 nov. 1926—15 iun. 1929, sub conducerea unui comitet ; red. : Raul Teodorescu, N. I. Rusu). Seria a II-a apare cu subtitlul *Organ de luptă al generației noi*. Publicația este condusă în realitate de M. Dragomirescu. Prima serie continuă programul *Convorbirilor critice* *, care se întemeia pe formula „românism fără șovinism, dragoste față de întregul neam, fără deosebire de clasă". Seria a II-a a **F.** promovează principiul „Adevăr, Clasicism, Tradiționalism", prin care M. Dragomirescu consideră că „întreaga literatură de după război, la noi și aiurea, se caracterizează printr-un acut antagonism de curente literare". Cei doi poli între care se zbat aspirațiile contradictorii ale timpului sînt, după G. Dumitrescu, „tradiționalismul și modernismul" (nr. 1/1926). M. Dragomirescu și colaboratorii săi de la Institutul de Literatură polemizează cu E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu și G. Ibrăileanu, cu revistele *Universul literar* * și *Contimporanul* *. Nr. 43/1928 este închinat, în întregime, lui M. Dragomirescu, cu ocazia aniversării a 60 de ani. N. I. Rusu semnează articolul *Pe marginea ortodoxismului d-lui Crainic* (nr. 52/1928), împotriva *Gîndirii* *, a cărei doctrină este considerată „din acele formule bizare și fără nici un rost, ca și *Manifestul Crinului alb*". De asemenea, este criticat „intelectualismul" revistei *Kalende** (1928—1929). În ultimele patru numere, M. Dragomirescu se referă la curentele noi în literatură, începînd cu sămănătorismul, poporanismul, modernismul și încheind cu cel al *Convorbirilor critice* : se mai ocupă de mișcarea literară din deceniul al treilea al secolului al XX-lea. După opinia criticului, reprezentanții literaturii noi sînt, printre alții, M. Sorbul, Liviu Rebreanu, M. Sadoveanu, V. Eftimiu, I. Pillat. M. Dragomirescu consideră drept reviste și curente decadente ale literaturii române *Sburătorul* * lui E. Lovinescu, care remarcase talentul poeților Ion Barbu și Camil Baltazar, al prozatorilor F. Aderca și Ticu Archip, *Gîndirea* lui N. Crainic, la care, alături de scriitorii tradiționaliști Ion Pillat și Cezar Petrescu, colaborează „mistici" ca Lucian Blaga, ideologi „care își potrivesc cuvintele în vederea concepțiunii abstracte, cum e Tudor Arghezi, pe care cercul îndrăznește să-l compare, nici mai mult nici mai puțin, cu Eminescu" — aluzie la recenziile elogioase din *Viața românească* * (1906—1946) și din alte reviste la apariția *Cuvintelor potrivite*. Alți colaboratori : I. Minulescu, Cincinat Pavelescu, Corneliu Moldovanu, Em. Gîrleanu, Georgescu-Ștefănești, Haralamb Lecca, E. Lovinescu, Zaharia Bârsan, C. Riuleț, A. Popovici-Bănățeanul, Vasile Savel, V. Eftimiu, S. Pușcariu, E. Grigoraș, I. Dragoslav, Radu Bucov, Raul Teodorescu, N. N. Crețu, G. Talaz, M. Sorbul, C. Sandu-Aldea, Al. T. Stamatiad, Al. Davila, Ion Minulescu.

(F. 33 × 49 cm ; B.A.R., P III 2 677)

Bibl. : Constantin Georgiade, *Critica intoleranță sau sectarismul de la „Falanga"*, în *Universul literar*, 1927, nr. 10 ; Ion Gane, *„Falanga" din 1910*, în *Falanga*, 1927, nr. 29.

FAMA LIPSCHII, vezi FAMA LIPSCHII PENTRU DACIA *

FAMA LIPSCHII PENTRU DACIA (FAMA LIPSKII PENTRU DAȚIA). Primul ziar tipărit în limba română. Apare la Leipzig, în Saxonia (19 mai — nov. 1827), sub red. lui I. M. K. Rosetti și Anastasie Lascăr. Pînă în 1966, se cunoștea numai titlul ziarului. În 1966, Mariana Cristea descoperă un exemplar din nr. 7 în Biblioteca Brukenthal din Sibiu. În urma cercetărilor întreprinse în Arhiva „Goethe" din Weimar, Octav Păun descoperă nr. 1—3 și reproduce în *România literară* * din 10 febr. 1972 *înștiințarea Iubitorilor de muze cetitori*, semnată de I. M. K. Rosetti, însoțită de comentarii referitoare la conținutul celor trei numere. În *înștiințare*, studentul în medicină I. M. K. Rosetti își exprimă încrederea în progres, în emanciparea neamului prin educație și cultură, precum și dragostea pentru patrie și popor. Tînărul student publică știri din ziarele vremii, date geografice și demografice, o biografie romanțată a lui Ali Pașa. Titlul *Fama Lipschii* al primului număr este completat, la cel de-al doilea, prin cuvintele *pentru Dacia*. Nr. 2 se deschide cu un citat din *Arta poetică* a lui Horațiu (v. 343) : „Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci". Redactorul propune, în nr. 3, un proiect de reformă a ortografiei românești, recomandînd alfabetul latin. Acest număr mai conține o rubrică de literatură universală, în care se prezintă relațiile literare româno-sîrbe. **F. L. pentru D.** este al patrulea periodic românesc după *Courrier de Moldavie* *, *Crestomația românească* * și *Biblioteca românească* * antici

pînd primele periodice cu apariție mai îndelungată : *Curierul românesc* * și *Albina românească* *.

F. 23 × 29 cm ; B.A.R., P I 34 429)

Bibl. : Mariana Cristea, *Primul ziar românesc : „Fama Lipschii"*, în *Gazeta literară*, 1966, nr. 6 ; Al. Săndulescu, *„Fama Lipschii", primul periodic românesc și redactorii săi*, în *România literară*, 1969, nr. 13 ; Aurel Petrescu, *Precizări în legătură cu „Fama Lipschii pentru Dația". Prototipul germin*, în *A U B*, seria Limbă și literatura română, 1973, vol. II.

FAMILIA. Foaie enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni. Apare de trei ori pe lună, la Pesta (seria I : 5 iun. 1865 — 17 apr. 1880) și Oradea (27 apr. 1880 — 31 dec. 1906 ; red. resp., propr. și editor : Iosif Vulcan), apoi lunar, la Oradea (seria a II-a ; mart. 1926 — 1929, sub conducerea unui comitet ; red. și apoi dir. : G. M. Samarineanu ; seria a III-a : mart. 1934 — iul.-aug. 1943) și București (seria a IV-a : ian. 1944—1945). **F.** nu enunță un program în primul număr, dar, într-o scrisoare către G. Barițiu, datată „9 apr. 1865", Iosif Vulcan precizează scopul revistei astfel : „Această foaie va aduce portretele bărbaților mai vestiți cu biografiile lor, poezii și novele originale și traduceri de la poeții și literații cei mai renumiți ai Europei, mai departe dizertațiuni scrise în stil ușor despre istorie, limbă, estetică etc. etc." Prima serie a **F.** contribuie la răspîndirea culturii în mase, la educarea lor națională, la încurajarea tinerelor talente literare, la considerarea limbii poporului ca izvor de limbă literară, ferită de tendințele latiniste ale epocii, făcînd cunoscute cititorilor săi opere ale scriitorilor Dr. Bolintineanu (nr. 2/1865), V. Alecsandri (nr. 9/1865), Ion Heliade-Rădulescu (nr. 9/1866), B. P. Hasdeu (nr. 12/1868). Lui Iosif Vulcan îi revine meritul de a fi descoperit talentul poetic al lui M. Eminescu (1866) și al lui G. Coșbuc (1882), de a fi publicat pentru prima dată într-o revistă românească un articol despre Karl Marx și fotografia acestuia (1871). Foaie de familie, publicînd biografii de oameni iluștri, articole de călătorie cu caracter moral, o „Poștă a redacțiunii" cu răspunsuri la întrebările debutanților, **F.** a fost citită și de elevii gimnaziului din Cernăuți, unde școlarul tînărul „privatist" M. Eminovici. În febr. 1866, M. Eminovici îi trimite lui Iosif Vulcan primele sale încercări literare. Numele poetului, schimbat tot de I. Vulcan din Eminovici în Eminescu, apare tipărit, pentru întîia oară, în nr. 6/1866, la sfîrșitul poeziei *De-aș avea*, însoțită, în josul paginii, de următoarea notă : „Cu bucurie deschidem coloanele foaiei noastre acestui june de 16 ani, care, cu primele sale încercări poetice trimise, nouă, ne-a surprins plăcut". La „Poșta redacțiunii" din același număr, apare mențiunea : „Cernăuți, M. E. : O corespondență am primi cu bucurie". Tînărul poet acceptă numele de Eminescu și îi adresează lui Vulcan o scrisoare de mulțumire, întrebîndu-l dacă mai poate trimite și lucrări. În nr. din 27 mai 1866, găsim răspunsul : „Cernăuți, M. E. : Vom primi toate cu bucurie, numai te rugăm ca, încît se poate, să fii după ortografia ce o urmăm și noi." Timp de trei ani, Eminescu publică în **F.** 12 poezii : *De-aș avea . . .*, *O călărire în zori*, *Din străinătate*, *La Bucovina*, *Speranța*, *Misterele nopții*, *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, *La Heliade*, *La o artistă*, *Amorul unei marmure*, *Junii corupți*, *Amiculul F. I.* În primăvara anului 1883, cu puțin timp înainte de a se îmbolnăvi, poetul îi mai încredințează lui Iosif Vulcan șapte poezii, între care : *S-a dus amorul . . .*, *Pe lîngă plopii fără soț . . .*, *Și dacă . . .*, *Din noaptea . . .* Activitatea poetică a lui Eminescu începe și se încheie la **F.** Alt talent literar remarcat de Iosif Vulcan este G. Coșbuc, care semnează versuri cu pseudonimul Boșcu, format prin anagramă. O apreciere asupra rolului jucat de revistă și în special de Iosif Vulcan, întîlnim în articolul-program al seriei a III-a : „Ecou neîntîrziat al școalei latiniste, vreme de peste patruzeci de ani (1865—1906), Iosif Vulcan a stat aici neclintit, ca un paznic de poartă. Conștient de rostul misionar al scriitorului la popoarele subjugate, el a înțeles să scrie de toate : poezie, roman, piese de teatru, pentru ca să umple toate golurile. Înainte de a fi un creator în domeniul artei, el a fost un ostaș în cîmpul marei bătălii care se dădea între două conștiințe, între două culturi. Ca talent creator rămas în anticamera literaturii, ceea ce i-a deschis lui Vulcan ușa Panteonului a fost *Familia*. „Revista **F.** a militat pentru crearea unui teatru național, pentru frăția dintre poporul român și cel maghiar, avînd colaboratori apropiați printre reprezentanții de seamă ai culturii maghiare și stimulînd traducerile reciproce din cele două literaturi. Cu prilejul aniversării a 40 de ani, N. Iorga releva faptul că **F.** ține seama de „nevoia de a citi a oamenilor fără pretenții și fără mofturi". În articolul-program al ultimei serii, se apreciază că **F.** a însemnat „un capitol luminos în istoria presei și literaturii române". Alți colaboratori : (la seria I) Aron Densușianu, Lucreția Suciu, G. Barițiu, T. Cipariu, I. Codru-Drăgușanu, Al. Papiu-Ilarian, Al. Roman, H. Grandea, V. A. Urechiă, St. O. Iosif, Octavian Goga, Al. Vlahuță ; (la seriile a II-a și a III-a) dr. V. Cotruș, Ion Dragu, G. M. Samarineanu, G. Voevidca, Victor Eftimiu, Cezar Petrescu, Al. T. Stamatiad, I. Gorun, Gh. Tulbure, Volbură Poiană-Năsturaș, Emil Isac, G. Talaz, I. U. Soricu, Eugeniu Speranția, Horia Furtună, Gh. Sofronie, Emil Isac, Camil Baltazar, Dragoș Vrînceanu, Eugen Jebeleanu, Marcel Romanescu, Mircea Eliade, Zaharia Bârsan, Cicerone Theodorescu, Petru Comarnescu, Radu Boureanu, Constantin Salcia, Ion Focșeneanu, Claudia Millian, Sandu Tudor, A. de Herz, Elena Farago, Alice Soare, Eugen Ionescu, Mircea Vulcănescu, Octav Șuluțiu, Octavian Goga, I. Lupaș, Anton Holban, D. Iov, Panait Istrati, Th. Capidan, Lucian Blaga, Gib I. Mihăescu, E. Lovinescu, Onisifor Ghibu, Al. Dima, Petru Manoliu, Elena Eftimiu, Al. Marcu, Romulus Dianu, Vlaicu Bârna, Florica Mumuianu, Ion Agârbiceanu, Ion Marin Sadoveanu, Dan Petrașincu, Al. Mironescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Victor Papilian, N. Davidescu, Ovidiu Papadima, G. Ardeleanu, Tudor Vianu, Ion Minulescu, G. Murnu, George Bota ; (la seria a IV-a) M. G. Samarineanu,

D. Iov, Victor Papilian, Ion Ojog, Al. T. Stamatiad, Ligia Maur, Ion Marin Sadoveanu, N. Batzaria, Emil Zegreanu. Vezi și FAMILIA * (1965 —)

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P II 18 182)

Bibl.: Vasile Netea, *Centenarul revistei „Familia"*, în *Contemporanul*, 1965, nr. 22; Nae Antonescu, *Reviste din Transilvania: „Familia" — centenar*, în *Tribuna*, 1965, nr. 23; Iosif Pervain, *Centenarul revistei „Familia"*, în *Steaua*, 1965, nr. 6; Gh. Isac, *Pe urmele vechii „Familii" la Budapesta*, în *Tribuna*, 1966, nr. 51; Victor Eftimiu, *Despre „Familia" și despre Eminescu*, în *RITL* 1967, nr. 2; Adriana Iliescu, *Prezențe transilvănene la sfîrșitul sec. al XIX-lea. Revista „Familia" în anii 1890—1900. Problema renașterii literare din Ardeal și dialogul „Familia" — „Convorbiri literare"*, în *Viața românească*, 1968, nr. 11; Teodor Murășanu, *„Familia", 1865—1960*, în *Tribuna*, 1965, nr. 39; Teofil Bugnariu, *„Familia". Foaie enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni. 1865—1906*, Indice bibliografic. Partea 1—2, B.C.U.C., 1974.

FAMILIA. Revistă de cultură, editată de Comitetul Culturii și Educației Socialiste al județului Bihor. Apare la Oradea, lunar (sept. 1965 — continuă), ca seria a V-a a revistei *Familia* * (1865—1945). Colegiul de redacție (în 1982): Al. Andrițoiu-red. șef., Dumitru Chirilă, Radu Enescu-red. șef. adj., Ioan Golban, Georgeta Suciu. Își propune să promoveze în rîndul cititorilor ideile patriotismului și ale internaționalismului socialist, să cultive tradițiile progresiste ale înaintașilor, să contribuie la dezvoltarea culturii și literaturii noi. Problemele literaturii contemporane stau în centrul atenției redacției, proza și poezia ocupînd un loc important în primii ani. Alături de talente ca Miron Radu Paraschivescu, M. Beniuc, V. Rebreanu, Titus Popovici, Francisc Munteanu, o contribuție importantă au adus Horváth Imre, Mircea Maliță, Iosif Pervain, Ovidiu Cotruș, Radu Enescu ș.a. În ultimii ani, cuprinde următoarele rubrici: „Vitrina cărții" (cu cronici semnate de Al. Ruja, Mircea Constantin, Gh. Grigurcu ș.a.), „Cronica elementară" (de Șt. Bănulescu), „Evocări", „Festivaluri", „Teatru", „Poșta redacției" (de Șt. Augustin Doinaș), „Breviar". F. publică inedite de Camil Petrescu, Ionel Teodoreanu, Radu Stanca. Colaborează cu proză: Aurel Dragoș Munteanu și Ion Covaci. Reportaje literare publică Ion Arcaș și Ion Chindriș. Critica și eseistica literară este susținută de Ovidiu Cotruș, N. Balotă ș.a. Marin Bucur publică în 1966 un articol despre poezia lui Aron Cotruș. Opera lui Lucian Blaga și a altor scriitori ardeleni este deseori comentată în paginile F. Rubrica „Vitrina cărții" consemnează fenomenul editorial contemporan. Altă rubrică, „Note", ilustrează interesul revistei pentru polemică. Traducerile din lirica universală ocupă, de asemenea, un loc important. Au mai colaborat: Perpessicius, Tudor Vianu, Eugen Barbu, Șerban Cioculescu ș.a.

(F. 30 × 42 cm; B.A.R., P III 33 677)

Bibl.: Stelian Vasilescu, Floriana Curteanu și Alexandru Magereanu *„Familia"*, Indice bibliografic, Fasc. 1—4, 1971.

FANALUL LUI DIOGEN. Foaie hebdomadară (Foae hebdomadara). Apare la București (23 sept. — 10 oct. 1876). Red. resp.: G. Agiropolu. Publicație independentă față de partidele politice, considerate de redactori „coterii" („gîsci"), F. lui D. propune colaboratorilor să-și exprime liber ideile și să cerceteze exact faptele „în originea și-n urmările lor". „Cronica internă" comentează evenimente politice ale vremii, „Revista teatrală" prezintă informații în legătură cu programul spectacolelor de comedie *(Scara mîței* și *Coana Chirița întoarsă din străinătate* de V. Alecsandri), de operă *(Faust* de Gounod, după tragedia lui Goethe) etc.

(F. 11 × 15 cm; B.A.R., P I 2 801)

FAPTA. Revistă politică-socială. Apare la București, săptămînal (21 ian. 1919 — 11 apr. 1920), sub îngrijirea unui comitet. Scrisă de un grup de tineri democrați, dar „neaparținînd nici unuia dintre partidele politice", F. își propune să se adreseze „forțelor intelectuale și morale ale tineretului". Rubricile revistei: „Note și figuri" *(Lenin, A. France, Clemenceau, N. Iorga, H. Barbusse)*, „Pagini alese" (H. Barbusse: *Argoval* din *Le feu*, nr. 12/1919; *În preajma atacului*, nr. 15—16/1919 sînt completate de note și studii, cronici „teatrale", „muzicale", „plastice", „Revista revistelor", spicuiri din ziare, prezentări de cărți noi. F. publică, după *L'Humanité*, apelul *Pentru cel dintîi Congres al Internaționalei Intelectuale* (nr. 33/1920), semnat de Romain Rolland, Henri Barbusse, George Duhamel, din grupul „Clarté". Apelul se adresa tuturor oamenilor „care cugetă — învățați, artiști, filozofi, scriitori — cari, pătrunși de caracterul înainte de toate omenesc, adică internațional, al misiunilor, convin să dezaprobe rolul pe care războiul l-a impus gîndirii și să se unească în alcătuirea unei Ligi Internaționale a Intelectualilor". Colaboratori: Eugen Crăciun, Em. Ciomac, N. N. Botez, Eugen Filotti, Lazăr Robu, Ștefan Nenițescu, Adrian Maniu, Horia Maniu, M. D. Rălea, M. Suchianu. Vezi și FAPTA * (1919)

(F. 18 × 23 cm; B.A.R., P I 5 842)

FAPTA. Revistă de luptă democrată. Apare la București, săptămînal (11 oct. — 24 dec. 1930, în total zece nr.), sub redacția lui C. I. Pancu, R. Patrulius, S. Șerbescu, Eugen Titeanu. Primred.: Eugen Titeanu. Continuînd programul *Faptei* * (1919—1920), noua publicație conține cronici „literare", „dramatice" și „cinematografice", rubricile „Vitrina librăriei", „Revista revistelor": „Cronica literară" și „plastică" este semnată de Eugen Ionescu, care recenzează romanul *Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război* de Camil Petrescu, romanul *Roxana* de Gala Galaction (nr. 8/1930) și *Memorii*, I, de E. Lovinescu (nr. 9/1930); Eugen Ionescu mai semnează „Revista revistelor" (nr. 5/1930). La „Vitrina librăriei", Ar. Acterian prezintă vol. de versuri *Cu voi* ... de G. Bacovia, considerat „expresie glacială a dezagregării", zvîrcolire în „lunca tristeților dizolvante". Alți colaboratori: Ionel Jianu, Tudor Teodorescu-Braniște, C. Noica, Octav Șuluțiu.

(F. 31 × 45 cm; B.A.R., P III 10 269)

Bibl.: Ion Rămbu, *Reviste din trecut: „Fapta"*, în *Luceafărul*, 1972, nr. 23; Tudor Ștefănescu, *„Fapta" (Publicație de stînga)*, în *România literară*, 1972, nr. 35.

FAPTA. Organ de luptă socială. Apare la București, săptămînal (1 mai 1936 — 20 nov. 1938). Dir.: D. Ionescu-Doran. Publicație a Partidului Național-Țărănist, F. tipărește și cîteva texte literare, între care un articol închinat lui *Walt Whitman. Poetul libertății*, semnat de Paul Păun (nr. 4/1936), urmat de versurile manifest ale lui Whitman către *Poeții viitorului*, traduse în românește de Virgil Teodorescu și Gherasim Luca. Alexandru Anin recenzează vol. *Poezii* de George Lesnea (nr. 9/1933), T. Irica, monografia *Beethoven* de Romain Rolland (ibidem). În nr. 5/1938, apare un interviu cu Stanciu Stoian despre Congresul Tineretului din Europa Centrală, în nr. 10/1938, articolul *Bacalaureatul* de G. Macovescu, în nr. 11/1938, articolul *Întoarcerea la cultură* de Mircea Brătucu. Alți colaboratori: C. N. Negoiță, Liviu Deleanu.

(F. 21 × 38 cm; B.A.R., P III 17 513)

FAPTA. Gazetă de știință, informație și documentare românească. Apare la București, săptămînal (25 febr. 1943 — 4 mart. 1948). Dir.: Mircea Damian. Rubrici: „Faptul artistic", „Fapte în război", „Fapte și jertfe", „Nuvela Faptei", „Reportajul Faptei", „Fapt este că ...". F. publică, pe lîngă informații curente din actualitatea internă și externă, versuri și proză, interviuri, cronici ș.a. Colaborează cu versuri: Virgil Gheorghiu, Ion Th. Ilea, Al. Gregorian, Octav Sargețiu, Ion Pogan, C. I. Șicloveanu; cu proză: Mircea Damian, Radu Tudoran, Lucia Demetrius, Marin Preda *(Moromeții*, nr. 2/1943, cu o notă de prezentare: „Autorul mînuiește dialogul inteligent, stilul este colorat, precis, umorul grav, puțin cam sec"). Dau interviuri: Cezar Petrescu (despre raportul scriitorului cu realitatea socială, nr. 1/1943), M. Sadoveanu (nr. 2/1943), E. Lovinescu (nr. 3/1943). Semnează „Cronică literară" Ovidiu Constantinescu, „muzicală" N. Popatanasiu, „dramatică" I. Băleanu. Al. Mironescu scrie un articol cu prilejul împlinirii a opt ani de la moartea lui Panait Istrati. În 1946, Eugen Barbu colaborează cu articole-pamflet. Se reproduc, la pagina literară, schițe de I. L. Caragiale. Alți colaboratori: G. Demetru Pan, Al. Stelescu.

(F. 44 × 66 cm; B.A.R., P III 18 531)

FARUL. Revistă simbolistă. Apare la București, săptămînal (24 febr. — 27 apr. 1912, în total opt nr.), sub conducerea lui Ovid Densusianu. Publică, în rezumat sau integral, conferințele ținute de colaboratorii *Vieții noi* * (1905—1925). Referindu-se la raportul între simbolism și diferitele arte — la muzica lui Wagner, care i-a inspirat pe simboliști, la picturile lui Monet sau la sculpturile lui Rodin, cu profunde semnificații simbolice, Ov. Densusianu scrie: „Mișcarea simbolistă apare ca o evoluție firească și nicidecum ca o manifestare accidentală, cum s-a zis de-atîtea ori ...; ea are temeiuri adînci în sufletul contemporan" (nr. 5). Colaborează cu versuri: Ovid Densusianu sub pseudonimul Ervin *(Solii depărtărilor, Moartea profetului)*, Gala Galaction *(Aură egipteană)*, Eugeniu Speranția, M. Cruceanu, Ș. Bascovici, I. M. Rașcu; sînt reproduse versuri de Șt. Petică (din vol. *Fecioara în alb*), de I. C. Săvescu. Proză și eseuri semnează Ov. Densusianu *(Idealul nou în literatura germană, Versul liber și dezvoltarea estetică a limbii literare)*, Emil Isac *(Ardealul literar)*; Pompiliu Păltînea publică un fragment din piesa *Jocul zeilor*. Alți colaboratori: B. Solacolu, Miron Fulger.

(F. 27 × 39 cm; B.A.R., P III 3 324)

Bibl.: E. Speranția, *Amintiri*, , 1967.

FARUL. Literatură, sociologie, știință, artă. Apare la Dorohoi, lunar (15 mart. — oct. 1915, în total opt nr. duble sau triple). Dir.: Stelian I. Constantinescu. Menită să înfrumusețeze viața culturală a orașului, F. apare într-o ținută grafică îngrijită. În primul număr, se reproduce, din *Revista idealistă* *, un medalion dedicat poetului I. Păun-Pincio, care „a știut să cînte în imagini ... marile dureri sociale". Colaborează cu versuri: Volbură Poianu, Cincinat Pavelescu *(Din exil)*, Virgil N. Duiculescu, Radu Cosmin, I. C. Vissarion; cu proză: Stelian I. Constantinescu, N. Vaschide. Apar și traduceri din Jean Marie Guyau și Paul Verlaine.

(F. 17 × 23 cm; B.A.R., P I 4 223)

FARUL. Revistă de cultură generală. Apare la Rîmnicu Vîlcea, lunar (nov. 1925; mai 1931, în total două nr.). La nr. 2, își schimbă titlul în *Învățătorul — Farul*. Red.: I. C. Stroescu, G. Bobei, N. Marinescu-Pașoi. F. publică versuri semnate de G. Tutoveanu, George A. Petre și G. Bobei, eseuri de I. Nisipeanu și V. Hondrilă, recenzii la volume (M. Dragomirescu: *De la misticism la raționalism*) și reviste *(Graiul nostru* *, *Salonul literar* *, *Adevărul literar și artistic* *). În 1931, se face un apel către învățători, pentru sărbătorirea lui N. Iorga. Alți colaboratori: Stelian Adam, D. Tomescu-Putna, D. Gușetoiu.

(F. 15 × 23 cm; B.A.R., P I 7 893)

FARUL. Revistă săptămînală. Politică, economică, socială, literară. Apare la București (7 nov. 1926 — 12 apr. 1927, în total 14 nr., ultimul dublu). Dir.: Virgiliu Athanase Mănescu. Publicație democratică, F. scrie în primul număr: „Soldați credincioși ai unei democrații înaintate, pășim în ogorul public cu emblemă de brazdă și de plug. Nu știm unde vom ara, nu știm ce va încolți; știm ce semănăm". În nr. 12/1927, apare necrologul *C. Mille*, poezia *Casa noastră* de Octavian Goga. „Cronica literară" este semnată de I. Pas. Alți colaboratori: Th. C. Mănescu, Elisabeta Mănescu, I. Peltz, George Silviu.

(F. 15 × 23 cm; B.A.R., P I 8 022)

FARUL CĂLIACREI. Ziar de interes dobrogean. Apare la Balcic (6 nov. — 24 nov. 1927, în total două nr.). Dir.: Octavian Moșescu. F.C. conține

versuri de Octavian Moşescu şi Ion Ojog, reportaje de Cezar Petrescu, Apostol Culea şi un eseu de Şt. I. Neniţescu.

F. 42 × 55 cm; B.A.R., IV 3760)

FARUL LITERAR. Supliment gratuit la ziarul „Farul" **. Apare la Constanţa, săptămînal (11 iul. — 18 sept. 1921, în total 11 nr.). Iniţiat de I. N. Roman, F.I. îi îndeamnă pe colaboratori să trimită versuri şi proză, „scrise cu miez şi cu duh", anecdote, epigrame, poveşti hazlii, încercări literare. Semnează versuri : Al. Gherghel *(Serenada morţii,* din vol. *Insula uitării)*, Mihail Gr. Straje, Lucian Costin, G. Coşbuc *(Înţelepciuni sanscrite)* ; proză : Mihail Pricopie, N. Ţiniraş : traduceri : din Ovidiu, Joseph von Eichendorff, Guy de Maupassant, Leonid Andreev, V. Hugo, Uhland, Horaţiu, Lessing, F. Coppée. Alţi colaboratori : G. Georgescu-Theleologlu, I. Dumitrescu-Frasin.

(F. 31 × 47 cm; B.AR., P IV 5556)

FARUL TINERIMII (FARUL TINERIMEI). Foaie literară-ştiinţifică săptămînală. Apare la Bucureşti (1 ian. — 1 dec. 1888, în total opt nr.). Dir. : Ilie Emanoil Ighel. Din comitetul de redacţie fac parte : C. Bacaloglu, P. N. Moţoc, G. Nicolescu, G. Robin, Cezar I. Tăzlăoanu. Publică versuri şi proză, articole despre Teatrul Naţional. Colaboratori: Ilie. E. Ighel, Const. Boşcu, Petre N. Moţoc.

(F. 15 × 25 cm; B.A.R., P I 1175)

FAVONIUS. Revistă pentru studiul literaturilor clasice, în dezvoltarea lor şi în legăturile cu literaturile moderne. Apare la Craiova, anual (1926—1928, trei vol.). Înţelegînd clasicismul greco-roman în veşnică devenire, F. (lat. *favonius*-zefir, vînt) intenţionează să provoace, în studiul literaturilor clasice, un nou vînt , de primăvară, de tinereţe, de actualitate. *Eneida* în traducerea lui Coşbuc, *Odele* lui Horaţiu în tălmăcirea lui C. Ollănescu nu mai corespund stadiului de evoluţie a limbii literare şi se încearcă versiuni noi. N. I. Herescu traduce din lirica lui Horaţiu, G. Murnu din Homer, D. Murărăşu din Lucreţiu, Teodor A. Naum din Catul. F.mai publică articole şi studii : Tudor Vianu, un capitol dintr-o lucrare în limba germană privind polemica dintre „vechi şi moderni", un medalion despre Vasile Pârvan ; I. Valaori : *Note despre poezia lirică, Despre Catullus.* Alţi colaboratori : D. Murărăşu, Valentin Georgescu, Cezar Papacostea, C. Balmuş, I. M. Marinescu. Vezi şi REVISTA CLASICĂ ORPHEUS — FAVONIUS *

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 8629)

FĂCLIA. Literară, teatrală şi artistică. Revistă modernistă. Apare la Bucureşti, bilunar (15 nov. 1915 — 15 mart. 1916, în total 11 nr.). Red. : Titus Vifor, F. Hotin. F. îşi propune să dea la iveală „cele mai curate manifestări de artă, literatură aleasă şi gîndită, cronici regulate literare, teatrale, artistice şi muzicale . . . ". Primul număr se deschide cu poezia *Psalmul de taină* de Tudor Arghezi şi, în continuare, se vor publica versuri din ciclul *Agate negre*. În articolul *Revizuire critică* (nr. 8/1916), Tudor Vianu comentează aprecierea operei lui Al. Macedonski făcută de E. Lovinescu în vol. III al *Criticilor*, luînd apărarea conducătorului revistei *Literatorul**. Tendinţa modernistă a revistei se accentuează prin colaborarea lui Macedonski, în nr. 7/1916, cu un medalion *Bacovia*, în care afirmă : „Venit în literatură după Ion Theo (astăzi Tudor Arghezi) . . . , Bacovia se înfăţişează ca un strălucit poet de excepţie în literatura română, dar a cărui modestie l-a ţinut în umbră, cu tot nemărginitul său talent". Din articol, rezultă că Bacovia i-a citit lui Macedonski primele sale poezii, în 1902. Al. Macedonski mai publică un fragment inedit din *Marea Epopee* (nr. 7/1916) şi poezii (în numerele următoare), iar G. Bacovia, *Amurg* şi *Decor* (nr. 7/1916). Alţi colaboratori : D. Nanu, M. Munteanu, Elena Văcărescu, Mihai Codreanu, Th. Voinea, I. Chiru-Nanov, B. Luca, Emil Maur, Titus Vifor, Mihai Pricopie, Şerban Bascovici.

(F. 23 × 31 cm; B.A.R., P II 4719)

FĂCLIA. Revistă săptămînală, socială şi economică. Apare la Galaţi, săptămînal (24 aug. 1935 — 9 ian. 1936, în total şase nr.), sub conducerea unui comitet prezidat de I. E. Vasiliu. F. conţine, alături de versurile lui Aron Cotruş şi Emilian Bicoy, articole semnate de Miron Radu Paraschivescu *(Radicalizarea maselor)*, Mircea Grigorescu *(Frontul popular)*, V. Mariniuc *(De ce luptă muncitorimea contra fascismului)*, un scurt articol despre Romain Rolland cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani, precum şi necrologul *lui Barbusse.*

(F. 32 × 48 cm; B.A.R., P III 15942)

FĂGEŢUL. Revistă de cultură şi informaţii literare. Apare la Bucureşti, lunar (15 dec. 1922 — nov. 1933, în total 11 nr.). De la nr. 2 la nr. 9—11, apare cu titlul *Brazda literară*. Dir. : Gh. Popescu-Gorj ; red. : Ioan Mălăescu ; secr. red. : N. Cristinoiu. Continuă *Brazda literară* * (1931). Colaborează cu versuri : Lucian Neri, E. Ionescu *(Baladă*, nr. 7—8/1933), Pericle Martinescu, Virgil Carianopol, Vlaicu Bârna. „Cronica literară" este semnată de N. Cristinoiu (la *Punct vernal* de Simion Stolnicu, *Cartea nunţii* de G. Călinescu şi *Europolis* de Jean Bart) şi de M. Ilovici (la romanul *Fecior de slugă* de N. D. Cocea) ; Al. Talex semnează articolul *Vasile Păun şi literatura engleză*, însoţit de o scrisoare inedită a profesorului şi publicistului V. Păun (nr. 7—8/1933) ; Eugen Brumaru scrie despre Panait Istrati (ibidem). Ultimul număr conţine articolul *Procesul centenarului T. Severin şi cazul „Dalinei"* şi anunţul privitor la încetarea din viaţă a poetului N. Milcu. Alţi colaboratori : C. Fedoreanu, Ovid Caledoniu, Theodor Scarlat.

(F. 24 × 32 cm; BA.R., P II 12768)

FĂT-FRUMOS. Revistă literară. Publicaţie din constelaţia *Semănătorului* * (1901—1910). Apare la Birlad, bilunar (15 mart. 1904 — 15 mai 1906;

1 mart. — 1 apr. 1909), sub direcţia unui comitet. Avînd ca fondatori pe Emil Gîrleanu, G. Tutoveanu, D. Nanu, Corneliu Moldovanu, Ioan Adam şi A. Mîndru, F.-F. pornea la drum cu îndemnul lui N. Bălcescu, exprimat în *Cuvîntul preliminar* la *Magazin istoric pentru Dacia* * : „Românii au trebuinţă astăzi să se întemeieze în patriotism şi în curaj şi să cîştige statornicie în caractere". Ca şi *Semănătorul*, revista bîrlădeană promovează o literatură care contribuie la educaţia sănătoasă a tineretului. N. Iorga semnează articolul *Curentul nou* (nr. 15/1904), în care aşază revista F.-F. „la mijloc", între *Semănătorul* şi *Luceafărul** (1902—1944). Cele trei reviste reprezintă, după opinia lui Iorga, curentul nou, numit „mai simplu românesc, cu un singur r şi fără nici o trufie". La F.-F., colaborează cu versuri : G. Tutoveanu, D. Nanu, A. Mîndru, O. Carp, Andrei Naum, Elena Văcărescu, Corneliu Moldovanu, D. Anghel, sub pseudonimul Fatma, Elena Farago, Ana Codreanu : cu proză : Emil Gîrleanu — sub pseudonimul Emilgar, Ion Adam, I. Ciocîrlan, M. Sadoveanu *(Epilogul*, nr. 3/1904), I. Al. Brătescu-Voineşti *(Neamul Udreştilor*, nr. 4/1904 ş.u. ; *Puiul* nr. 8—9/1906), G. Vălsan, N. N. Beldiceanu, Artur Gorovei ; cu amintiri şi însemnări : N. Gane, M. Lupescu (despre I. Creangă, nr. 1/1904). Emil Gîrleanu publică şi el mai multe articole despre Creangă : *Asupra biografiei lui Creangă* (nr. 1/1904), *Note relative la manuscrisele şi edifiile operelor lui Creangă* (nr. 2/1904), *Creangă şi M. Eminescu* (nr. 6/1904), *Închinare lui I. Creangă*, o cronică polemică la adresa *Vieţii noi* * (1905—1925) a lui Ov. Densusianu (nr. 19/1905), scrisori inedite de V. Alecsandri şi o ultimă scrisoare a lui M. Kogălniceanu din 1891. Cărţile lui N. Iorga şi M. Sadoveanu sînt recenzate elogios de redacţie. În nr. 5/1904, se dă publicităţii articolul lui Şt. Petică cu titlul *Asupra literaturii în România*. Apreciind că mişcarea literară n-a progresat între 1893 şi 1904, s-au ivit totuşi, spune autorul, în ultimul timp, talente care să impună literaturii un nou curent şi să dea convingerea unei „adevărate renaşteri literare". F.-F. publică traduceri din literatura universală : din Dante, Corneille, Turgheniev, Lamartine ş.a. Alţi colaboratori : I. Scurtu, Ion Ciocîrlan, V. Cosmovici, Eugen Ciuchi, I. Dragoslav, I. A. Bassarabescu, I. U. Soricu, Ilarie Chendi, G. T. Kirileanu. Vezi şi SCRISUL NOSTRU *

(F. 16 × 23 cm; B.A.R., P I 1735)

Bibl. : Gh. Vrabie, *Contribuţii istorico-literare. Reviste bîrlădene-„Făt-Frumos". Cu o anexă din corespondenţa lui Emil Gîrleanu*, 1938.

FĂT-FRUMOS. Revistă de tendinţă modernistă. Apare la Bucureşti, bilunar (1 sept. — 15 dec. 1915, în total şase nr.). Colaborează cu versuri : Elena Văcărescu, I. Minulescu, Victor Eftimiu, I. U. Soricu, V. Militaru, B. Nemţeanu, G. Gregorian, Jean Leresty ; cu proză : Gala Galaction, N. N. Beldiceanu ; cu cronici literare : Liviu Rebreanu. G. Enescu semnează *Cîteva cuvinte despre muzică*, iar Delavrancea acceptă republicarea unui fragment din piesa *Luceafărul* (act V, scena II). Redacţia aduce, într-o notă, un omagiu poetului Mircea Demetriad, mort la 11 sept. 1914, urmat de un fragment din piesa *Dafin Făt-Frumos şi frumoasa Ileana* şi de alte scrieri ale poetului

(F. 21 × 26 cm; B.A.R., P II 4293)

FĂT-FRUMOS. Revistă de literatură şi folclor. Apare la două luni, la Suceava (ian.-febr. 192 — sept. - dec. 1933), Cernăuţi (ian. - febr 1934 — mai - iun. 1940 ; iul. - aug. 1941 — iun. 1944) şi Rîmnicu Vîlcea (iul. — dec. 1944). Red. şi editor : Leca Morariu (dir. din 1930). De la nr. 1/1928, apare cu subtitlul *Literatură, artă, ştiinţă, viaţă socială*. F.-F. îşi propune să publice material folcloric, care e „înainte de toate, sincer, fie chiar naiv, şi primitiv sincer, spre deosebire de literatura intelectuală artificială şi nici măcar cerebrală", cum se pretinde. În primul an de apariţie, Leca Morariu clasifică materialele în „literare" şi „folclorice", cele folclorice fiind culese din diferite zone ale ţării, după care urmează bibliografii, recenzii de cărţi şi reviste, indici. Partea cea mai întinsă este destinată literaturii populare, clasificată în „cîntece, cimilituri, taclale, vorbe adînci, poveşti, credinţe, obiceiuri", studiilor despre folclor şi despre scriitori clasici (M. Eminescu, I. Creangă). F.-F. mai publică versuri şi epigrame semnate de V. Bogrea, unele retipărite din *Neamul românesc literar**, altele inedite. Al. Brateş, G. Voievidca, C. Berariu, V. Teampeanu, Tiberiu Crudu, G. G. Ursu. La rubrica „Proză ştiinţifică", apar studii de istorie literară (I. E. Torouţiu : *Traducători şi traduceri* ; nr. 1 1926, Artur Gorovei : *Botanica lui Marian* şi trei scrisori ale aceluiaşi, inedite, nr. 1/1927), informaţii despre M. Eminescu *(Geneza Luceafărului*, nr. 5 1926 ; *Locul şi data naşterii*, ibidem) şi St. O Iosif. (nr. 3/1926). Publicarea de studii istorico-literare, amintiri, scrisori inedite, note despre cărţi şi reviste continuă şi în anii următori : studii - Tiberiu Crudu : *Înrîurirea literaturii populare asupra operei lui Eminescu* (nr. 3/1929), Leca Morariu : *Alecsandri şi Bucovina* (nr. 6/1930), Victor Morariu : *Alecsandri şi Eminescu* (ibidem), D. Murărăşu : *Eminescu şi clasicismul greco-latin* (nr. 3—4/1932) ; amintiri — Lucian Predescu : *Cîteva amintiri despre Ion Adam, N. Beldiceanu şi N. N. Beldiceanu* (nr. 6/1928), Virgil Tempeanu : *Amintiri despre I. Dragoslav* (ibidem) ; texte inedite : *O scrisoare a lui Delavrancea din 1894, către G. Bogdan-Duică* (nr. 4/1935), *Pagini inedite de P. Ispirescu* (nr. 1/1936), I. E. Torouţiu : *Documente noi — scrisori* (nr. 1/1937). F.-F. publică numere omagiale *I. Creangă* (nr. 1/1930), *Liviu Rebreanu* (nr. 1/1936, conţinînd şi o scrisoare a romancierului către Leca Morariu). În ultimul număr, G. T. Kirileanu dă la iveală *Scrisori inedite de Iraclie şi Ciprian Porumbescu*. Traducerile din literatura universală sînt sporadice. Alţi colaboratori : Th. Capidan, Nuşi Tulliu, Dragoş Vitencu, Pimen Constantinescu, I. I. Grigorie, Traian Cantemir, Aurel Vasiliu, I. U. Soricu.

(F 16 × 23 cm; B.A.R., P I 7881)

Andrei Naum, G. Bacovia *(Decor*, nr. 29/1912; *Plumb*, *Amurg antic*, nr. 16/1916), Al. Macedonski *(Imn lui Satan*, nr. 39/1912), V. Militaru, M. Săulescu, G. Topîrceanu, Elena Farago, Elena Văcărescu, Ronetti Roman, Ion Pillat, G. Gregorian, N. Crainic, Al. T. Stamatiad, Horia Furtună *(Balada lunei*, nr. 17/1916 ş.u.), T. Al. Vianu (debut cu versurile *Cuvîntul*, nr. 23/1916); cu proză: I. Agârbiceanu, M. Sadoveanu *(Vidra*, nr. 7/1911), E. Lovinescu *(Viaţa dublă*, nr. 11/1912), I. Al. Brătescu-Voineşti *(Nea Guţă*, nr. 11/1912), I. A. Bassarabescu *(Hoţul*, nr. 15/1912), Liviu Rebreanu *(Străinutul*, nr. 28/1912), I. Slavici *(Stîlp la cafenele*, nr. 12/1912), Gala Galaction *(Maica Frăsina*, nr. 24/1912; *Scrisori către Simforoza*, nr. 24/1914). M. Cruceanu, D. Anghel, Spiridon Popescu, Em. Gîrleanu; cu teatru: V. Eftimiu *(Cocoşul negru*, fragment din act. III, nr. 2/1911 ş.u.), B. Şt. Delavrancea *(Hagi Tudose*, dramatizarea nuvelei cu acelaşi titlu, fragment, act. I, nr. 44/1912; *A doua conştiinţă*, nr. 52/1914), Al. Vlahuţă *(Vlad Ţepeş*, dramă istorică, nr. 36/1914). Cronicile literare, teatrale şi artistice, notele săptămînale ale lui P. Locusteanu, unele semnate Cronicarul Dîmboviţei, prezintă mişcarea culturală şi literară a timpului în toată complexitatea şi diversitatea ei. Alături de Locusteanu, semnează recenzii despre cărţi şi reviste, cronici teatrale, artistice, cinematografice: D. Karnabatt, N. I. Apostolescu, G. Bogdan-Duică, C. Spiru Hasnaş, cronici literare şi dramatice E. Lovinescu, care devine criticul de autoritate al revistei. Aici apar medalioanele *Gr. Alexandrescu* (nr. 15/1913), *C. Negruzzi* (nr. 19/1913), dezvoltate apoi în monografii, precum şi articole subintitulate „Revizuiri literare", începînd cu numărul din 20 dec. 1914, revizuiri ce vor fi incluse în vol. III—IV ale *Criticelor*. Ca şi alte publicaţii, între care *Facla* * (1910—1940) şi *Rampa* * (1911—1913), F. publică numeroase interviuri cu scriitori, artişti, oameni de ştiinţă, în cadrul rubricii „De vorbă cu...", începînd cu B. Şt. Delavrancea şi continuînd cu G. Coşbuc (nr. 8/1911), I. Al. Brătescu-Voineşti (nr. 9/1911, A. Vlahuţă *(Grigorescu de vînzare*, (nr. 15/1912), O. Goga (nr. 22/1912), G. Enescu (nr. 47/1912), Spiru Haret (nr. 13/1912) ş.a. În paginile revistei se desfăşoară o aprinsă polemică în legătură cu paternitatea dramei istorice *Vlaicu Vodă*, reprezentată în 1902 pe scena Teatrului Naţional. Deşi C. Banu declarase în primul număr din 1911 că F. se va ţine deasupra „patimilor oarbe şi a intereselor trecătoare", P. Locusteanu conduce cu abilitate polemica deschisă printr-o scrisoare către redacţie a poetului D. Anghel, întreţinută de I. S. Petrescu *(Piesele lui Odobescu*, nr. 9/1913) şi în special de Al. Şerban, care, după discuţii de aproape un an, declară în *Concluzii* (nr. 9/1914), că nu s-au găsit „dovezi materiale" în favoarea lui Odobescu, adevăratul autor al piesei fiind Al. Davila. F. publică aproape în fiecare număr articole de critică şi istorie literară, medalioane literare şi articole despre scriitorii din trecut sau din prezent, precum şi numere speciale închinate unor scriitori clasici. În afară de Lovinescu, semnează medalioane: D. Karnabatt *(Şt. Petică*, nr. 5/1911), C. Spiru Hasnaş *(B. P. Hasdeu*, nr. 50/1912); articole: St. O. Iosif *(Cum scrie Caragiale*, nr. 16/1912), P. Locusteanu *(Caragiale artistul şi opera lui*, nr. 16/1912; *Un mare ziarist: Gh. Barif*, nr. 31/1912). F. publică de asemenea necrologuri, între care *Petre Liciu* (nr. 25/1912), *P. Cerna* (nr. 25/1913), *St. O. Iosif* (nr. 37/1913), *Pompiliu Eliade* (nr. 33/1914), numere speciale închinate lui I. L. Caragiale (nr. 35/1912), I. Creangă (nr. 9/1914), M. Eminescu (nr. 35/1914). După versurile lui St. O. Iosif *La arme!* (nr. 8/1912), Mircea Dem. Rădulescu, *Treziţi-vă, latini* (nr. 3—4/1914), G. Tutoveanu, *Se pling Carpaţii* (nr. 44—45/1914), I. Al. Brătescu-Voineşti semnează articolul *Sosim!* (nr. 46—47/1914), O. Goga, *Latinitatea strigă din tranşee* (nr. 41/1915) şi poetul-erou, care şi-a dat viaţa în luptele de la Predeal, M. Săulescu, poezia *Războiul* (nr. 12—13/1915), F. situîndu-se de partea publicaţiilor care cereau intrarea în război alături de Franţa şi împotriva Austro-Ungariei. După realizarea unităţii naţionale a statului român, F. îşi propune să fie „în ritmul vremii şi să rămînă într-o atitudine de civilizată obiectivitate" (C. Banu, nr. 1/1921). Colaborează cu versuri: I. Pillat, N. Crainic, Ion Marin Sadoveanu, Al. O. Teodoreanu, V. Voiculescu, Claudia Millian, Camil Petrescu, Perpessicius, G. Bacovia, Alfred Moşoiu, Ion Al. George, Mihai Moşandrei; cu proză: I. A. Bassarabescu, Liviu Rebreanu, A. de Herz, Camil Petrescu. F. publică texte inedite de: Anghel Demetriescu (nr. 2/1911), C. Negruzzi (nr. 4/1911), I. L. Caragiale (nr. 35/1912), M. Eminescu (nr. 46/1912 şi 35/1914), St. O. Iosif (nr. 5/1922); traduceri din literatura universală de G. Coşbuc din *Infernul* lui Dante (nr. 12/1912), St. O. Iosif, din *Wilhelm Tell* de Schiller (nr. 28/1912), B. Nemţeanu, din *Nathan înţeleptul* de Lessing (nr. 37/1912), Oreste din *Cyrano de Bergerac* de Ed. Rostand (nr. 45/1912), versuri de J. M. de Hérédia, traduse de Ion Pavelescu (nr. 5/1922). F., ca şi *Viaţa românească* * (1906—1946), este o revistă la care colaborează scriitori reprezentînd toate curentele epocii — neoromantism, modernism, realism şi simbolism —, uneori în acelaşi număr al revistei. Alţi colaboratori: Radu Rosetti, Ion Scurtu, N. Davidescu, Corneliu Moldovanu, G. Murnu, Ion Gorun, I. C. Vissarion, D. Caracostea, Hortensia Papadat-Bengescu, Al. A. Philippide, Paul Zarifopol, Ion Ojog, F. Aderca, G. Baiculescu, Ion Călugăru.

(F. 26 × 32 cm; B.A.R., P II 3053)]

Bibl.: E. Speranţia, *Amintiri*, 1967; Cornel Robu, *Destinul literar al unei reviste, „Flacăra" ((1911—1916, 1921—1923)*, în *Steaua*, 1972, nr. 3; I. Hangiu, *La aniversarea „Flacărei"*, în *Almanahul Flacăra*, 1982; Dana Popescu, *Flacăra literară, artistică şi socială* în *R.L.R.I.S. XX*, 1976; Mihai Ungheanu, *„Flacăra", E. Lovinescu şi „revizuirile"*, în *L L*, 1983, vol. II.

FLACĂRA. Publicaţie tradiţionalistă, în descendenţa revistei *Ţara noastră* * (1907—1938). Organ al Cercului Cultural Naţional „Octavian Goga". Apare la Bucureşti, lunar (23 dec. 1938 — 31 aug. 1940). Fondator: Stan Ghiţescu; dir.: Virgil P. Rîmniceanu; red. resp.: C. Bivolaru. Revista se deschide cu un cuvînt-necrolog închinat poetului

Octavian Goga, rostit de I. Petrovici la Universitatea-Radio, în seara zilei de 14 nov. 1938. F. publică articole de economie politică, sociologie, cronici de politică externă, note, polemici, comentarii, literatura propriu-zisă fiind neglijată, pînă în 1940. Începînd cu nr. 13/1940, semnează versuri: Mircea Streinul, Virgil Carianopol, Geo Dumitrescu, Ernest Verzea, N. Balotă. C. Bivolaru susţine rubrica „Calcidoscop literar". Alţi colaboratori: Aurel Tita, C. Gerota, Horia Furtună.

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 17 517)

FLACĂRA. Săptămînal de Artă şi de Cultură al Uniunii Sindicatelor de Artişti, Scriitori şi Ziarişti. Apare la Bucureşti (4 ian. 1948 — 28 iun. 1951), sub conducerea unui comitet de redacţie. Apărută la cîteva zile după proclamarea Republicii, cu un *Argument* semnat de Eugen Jebeleanu, publicaţia îşi deschide coloanele scriitorilor angajaţi în orientarea artei spre problemele esenţiale ale noii societăţi româneşti: lichidarea urmărilor celui de-al doilea război mondial, refacerea şi reconstrucţia economici naţionale pe baze socialiste, lupta pentru pace. O poezie nouă, revoluţionară, scrisă de pe poziţiile clasei muncitoare, îşi face apariţia în paginile revistei. Alături de poeţi ca Emil Isac *(Pe marginea unor amintiri despre Caragiale*, nr. 5/1948; *Coşbuc la Cluj în 1914*, nr. 9/1948), M. Codreanu *(Fantoma*, sonet, nr. 11/1948), colaborează: M. Beniuc, Eugen Jebeleanu, Maria Banuş *(La masa verde*, nr. 48/1948), V. Tulbure, Nina Cassian, Mihu Dragomir, N. Tăutu, Th. Virgolici. Semnează proză şi articole: Mihu Dragomir, Ion Călugăru, Geo Dumitrescu, Ion Pas, Eugen Jebeleanu *(Sclavie şi libertate*, nr. 24/1948; *Misiunea scriitorului*, nr. 25/1948). În articolul *Şantier de creaţie*, Zaharia Stancu îi informa pe cititori despre activitatea sa de creaţie. Al. Balaci şi Mihnea Gheorghiu prezintă aspecte ale literaturii progresiste americane (nr. 17/1948), Iorgu Iordan dă cîteva *Însemnări pe marginea primei sesiuni a Academiei R.P.R.* (nr. 46/1948). În nr. 2/1949, G. Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Perpessicius, T. Vianu şi I. Vitner discută problema reconsiderării operei lui Eminescu. F. reproduce din *Cuvîntul liber* * (1933—1936) nuvela lui Al. Sahia *Întoarcerea tatei din război* (nr. 32/1948), prezintă, din literatura universală, operele lui Tolstoi, Gorki, Cehov, Esenin, Ilya Ehrenburg, Lermontov, Hristo Botev, Mickiewicz, Ady Endre, Petőfi, Whitman, dar, în egală măsură, publică şi lucrări originale, de Mihail Sadoveanu (fragment din romanul *Lisaveta*, nr. 46/1948), Camil Petrescu (*Bălcescu*, fragment din actul I, nr. 12/1949), reportaje de V. Nicorovici *(Porniţi la-ntrecere, poeţi!*, nr. 12/1949). În paginile revistei îşi fac loc însă şi manifestări proletcultiste, atitudini critice nejustificate, de exemplu, faţă de scrierile lui Marin Preda, Nina Cassian şi Radu Boureanu. În ultimul an de apariţie, F. acordă un spaţiu amplu reportajelor şi fotografiilor. Semnalăm cîteva studii mai importante: G. Călinescu: *Din tezaurul poeziei lirice populare* (nr. 11/1951), N. Cosma: *O scrisoare inedită a lui Beethoven descoperită în ţara noastră* (nr. 20/1951), Cezar Petrescu: *Traduceri şi traducători* (nr. 23/1951), I. Coteanu: *Despre stilistică, lingvistică şi stilistica estetică* (ibidem). N. Moraru şi A. Baranga publică un fragment din piesa *Comuniştii* nr. 15/1951). Alţi colaboratori: V. Mîndra, M. Novicov, Saşa Pană, Ion Frunzetti, Alfred Margul Sperber, Paul Cornea, Lucia Demetrius, Al. Rosetti, Geo Şerban.

(F. 31 × 54 cm; B.A.R., P III, IV 19 804

FLACĂRA. Săptămînal editat de Frontul Democraţiei şi Unităţii Socialiste. Apare la Bucureşti, lunar (mai 1952 — mai 1953), bilunar (iun. 1953 — dec. 1957), apoi săptămînal (1 ian. 1958 — continuă). În anii 1952—1973, apare cu subtitlul *Revistă ilustrată social-politică şi literar-artistică*, sub conducerea unui comitet de redacţie: din 1973, cu subtitlul de mai sus, sub conducerea poetului Adrian Păunescu (red.-şef de la 17 feb. 1973). Colegiul redacţional (în 1982): Adrian Păunescu — red.-şef, Nicolae Arsene — red.-şef adj., N. Grigore Mărăşanu, Ilie Purcariu, Răzvan Bucheşulescu, Ovidiu Ioaniţoaia, Nicolae Cristache — secr. resp. de red. Revista şi-a propus, la început, să oglindească prin articole, reportaje şi fotografii imagini ale vieţii noi din patria noastră, faptele poporului muncitor în munca de construire a socialismului, să contribuie la însuşirea culturii socialiste de către masele largi. Între anii 1952—1972 colaborează cu versuri: Eugen Jebeleanu, Veronica Porumbacu, Virgil Teodorescu; cu proză: Eusebiu Camilar, Marcel Breslaşu, Petru Vintilă, Zaharia Stancu *(Dulăii)*, Sütő András, Camil Petrescu, M. Sadoveanu; cu recenzii şi cronici literare: Ecaterina Oproiu, D. Micu, Demosteni Botez. Începînd cu anul 1973, F. apare într-o ţinută grafică deosebită şi cu un conţinut variat, în cadrul rubricilor „Lupta cu timpul", „Prezentul social", „Pagini de film, teatru, muzică nouă şi televiziune", „Condiţia femeii", „Reportaje sensaţionale", „Războiul sănătăţii", „Dosarele revistei Flacăra". F. este o publicaţie de luptă şi acţiune, militantă pentru nou, pentru progres. F. reflectă în paginile ei actualitatea politică, socială, culturală şi ştiinţifică, popularizează realizările în diverse domenii de activitate şi critică unele aspecte negative din viaţa socială. Alături de reportaje, note, comentarii, răspunsuri la scrisori, sesizări, F. conţine versuri şi proză, cronici literare, amintiri etc. Colaborează cu proză: D. R. Popescu; cu reportaje: V. Băran, Ilie Purcariu; cu eseuri şi amintiri: V. Netea, L. Kalustian, Şerban Cioculescu *(Între amintire şi amnezie*, nr. 10/1973 ş.u.); cu cronici literare: G. Dimisianu, Aurel Dragoş Munteanu. Nu lipsesc paginile de umor şi varietăţi, semnate de Aurel Baranga (1974—1978), Teodor Mazilu. Ilie Purcariu semnează *Ultimul interviu* cu G. Călinescu (nr. 3/1973), Emanuel Vasiliu susţine o vreme „Cronica limbii", Pop Simion, „Pe-un picior de plai". Traian Stoica, „Scriitori de azi", Mircea Maliţa, „Discurs despre carte". Începînd cu nr. 17/1976, publicaţia îşi măreşte formatul şi numărul paginilor. În acest număr, Adrian Păunescu mărturiseşte: „Credem în forţa geniului acestui popor, de a se

regenera şi de a se redeştepta fără nici o şovăială ...", precizînd programul : „ *Flacăra* va milita pentru nou în toate domeniile de activitate, în economie, în ştiinţă, în tehnică, în cultură ... pentru instaurarea — conform Programului Partidului Comunist Român — a dreptăţii şi echităţii comuniste, a ierarhiei rolurilor reale şi a domniei omului adevărat." În continuare, rubricile se intitulează : „Realitatea românească", „Inteligenţa în acţiune", „Istoria noastră, viaţa noastră", „România în lume şi lumea în România", „Flacăra literară", „Cinema", „Teatru", „Muzica tinără", „Sport". Colaborează cu versuri şi proză : Fănuş Neagu, Ion Alexandru, Victor Tulbure, Virgil Teodorescu, Marin Sorescu, N. Dragoş, M. Ungheanu, Mircea Micu. Cronica literară este semnată de G. Arion, Adi Cusin ş.a. Rubrici noi în anii 1980—1982 : „Martor ocular", „Sub zodia civilizaţiei socialiste", „Foaie pentru minte, inimă şi literatură", „Sub semnul urgenţei". Alţi colaboratori : Pompiliu Marcea, I. D. Bălan, N. Stoian, Nicolae Cristache, Nelu Ionescu, Adrian Dohotaru, Ovidiu Ioanitoaia, Mihai Pelin, Tudor Octavian, Nicolae Arsene.

(F. 24 × 32 cm, 30 × 42 cm; B.A.R., P III 24 450)

FLAMURA. Revistă literară şi artistică. Publicaţie eclectică. Apare la Craiova lunar (1 apr. 1922 — mai-iun. 1928), sub conducerea unui comitet de redacţie, format, în 1928, din : George Baiculescu, Const. Fara, Adrian Pascu, C. S. Nicolaescu-Plopşor, G. Teodorescu-Romanaţi. Dir. : Radu Bardeş, Sever Anina, Marcel Romanescu ; secr. de red. : M. Drumeş. De la nr. 2/1922, adaugă în subtitlu cuvîntul *socială*. F. îşi propune să respingă „amestecul înfumurat al *tendinţelor*, care aiurea au putut constitui acele triste şi goale biserice sau acele nemiloase şi zadarnice cetăţui, înconjurate de zidurile unei anacronice oligarhii literare", luîndu-şi ca deviză cuvintele : „Munca, tăcerea şi sinceritatea", propovăduite de istoricul şi filozoful englez Thomas Carlyle. F. publică schiţe, nuvele, poezii, cronici dramatice. Colaborează cu versuri : Horia Furtună, Gr. Veja, I. Pillat *(Piersicul*, nr. 2/1925), G. Talaz, R. Gyr, V. Voiculescu, N. Milcu, I. Pogan, Const. Jaleş, Radu Boureanu, Dem. Bassarabeanu ; cu proză : Al. Lascarov-Moldovanu, Adrian Pascu, Nicolaescu Plopşor, Cezar Petrescu (fragment din romanul *Întunecare*, nr. 9/1925), M. Drumeş (fragment din romanul *Scrisoare de dragoste*, nr. 10/1926), Ion Pas ; cu teatru : Gib I. Mihăescu *(Am ucis păcatul*, nr. 4/1925), Adrian Pascu *(Comedie veselă*, nr. 5—6/1927 ş.u.) ; cu eseuri : M. Dragomirescu *(Ibsen şi critica noastră*, nr. 1/1925 ; *Regionalismul în cultură*, nr. 1/1926), N. I. Herescu *(Clasicismul latin*, nr. 5/1925), N. Cartojan *(M. Kogălniceanu la Paris în 1846*, nr. 7—8/1925), Elena Văcărescu *(Byron şi Shelley*, nr. 8/1926). Cronicile literare sînt semnate de : Eugen Constant, Radu Bardeş, Marcel Romanescu. În ultimii doi ani, materialele publicate sînt clasificate la rubricile „Studii şi eseuri", „Nuvele şi romane", „Teatru", „Poeme", „Literatură străină", „Gînduri şi oameni", „Cărţi, reviste, notiţe şi însemnări". Alţi colaboratori : D. Iacobescu, I. U. Soricu, Ştefan Bălceşti, A. Pop-Martian, Sandu Teleajen, Em. Serghie, Şt. V. Ionescu, Elena Farago, I. Dongorozi, D. Nanu, Eugen Relgis, C. V. Gerota, V. Corbasca, G. Voevidca, F. Aderca, Vintilă Russu-Şirianu, M. Sturza, G. Baiculescu, Eugen Boureanul, Emanoil Bucuţa, Marius Iliescu, Al. Al. Leontescu, Tudor Muşatescu, T. N. Paulian, Mihail Rudeanu, I. Valerian.

(F. 24 × 32 cm; B.A.R., P II 6 655)

FLAMURA. Revista tinerei generaţii. Literatură, artă, cultură, critică. Apare la Brăila, lunar (apr. 1937 — nov. 1941), sub conducerea unui comitet. De la nr. 5/1938, apare cu subtitlul *Răbojul tinerei generaţii*, avînd ca deviză : „Îndreptare, luptă, înfăptuire literară". Dir. : Octavian Calangea (la nr. 6/1937), Ioan Dimitrie Suciu (nr. 1—3/1940) ; secr. de red. : Mihu Dragomir (1938—1940). Solicitînd colaborări din partea scriitorilor ce înţeleg „adevărata menire a artei", excluzînd „înclinaţiile politice", F. elogiază opera lui Panait Istrati, scriitorul care, refuzînd cetăţenia franceză, numeroase premii şi „Legiunea de Onoare", a venit în Ţara Românească „pentru a muri alături de umbrele dragi ale copilăriei". Pilda lui „va străjui de-a lungul Românici de peste veac, încălzind mereu sufletul tinerei generaţii". Semnează versuri : George Danubia, George Valea, D. Batova, Mihu Dragomir *(Cîntă vagabondul*, nr. 6/1938 ; *Scrisoare pentru fecioara din parcul primăvăratic*, nr. 7—8/1938 ; *Faust*, nr. 9/1939), I. Buzdugan, Al. T. Stamatiad, V. Copilu-Cheatră ; eseuri : Ion Pas *(Busola generaţiei*, nr. 2—4/1937), Dan Simonescu *(Iarăşi Ardealul*, nr. 1/1940), Marcel Olinescu *(Un mare nedreptăţit : Ioan Slavici*, nr. 2/1940), Ion Şugariu *(Ardealul revoluţionar*, nr. 3/1940). Octavian Calangea semnează articolul *Popas festiv* şi reproduce fragmentul *Plecare* de Panait Istrati (nr. 6/1938), Mihu Dragomir traduce poezia *Albatrosul* de Ch. Baudelaire (nr. 9/1938). Sub conducerea lui I. D. Suciu, F. intră în orbita oficial guvernamentală. Alţi colaboratori : Ion Clopoţel, Aurel Marin, Ion Şugariu, Coriolan Ghetie.

(F. 21 × 32 cm, 32 × 48 cm : B.A.R., P III 17 522)

FLĂCĂRI. Literare, artistice, sociale. Apare la Craiova, săptămînal (17 iul. — 25 dec. 1938, în total trei nr.). Dir. propr. : Tudor Iliescu. Revista nu îşi propune un program şi publică texte întîmplătoare, semnate de : V. Eftimiu, Radu Cosmin, C. Barcaroiu, N. Iorga, Radu Boureanu. Republicări : Şt. Petică, fragment din poemul *Fecioara în alb*, D. Anghel, *Ţiganii* (din vol. *Fantome)*, Cincinat Pavelescu, *Odă aristocratică*.

(F. 24 × 32 cm; B.A.R, P II 17 259)

FLOARE ALBASTRĂ. Revistă literară săptămînală. Apare la Bucureşti (11 oct. 1898 — 23 mai 1899). Dir. propr. : I. N. Constantinescu-Stans (de la nr. 5/1898). Titlul revistei, propus de St. O. Iosif, este un omagiu adus poeziei cu acelaşi titlu a lui

M. Eminescu. Articolul-program, semnat de Al. Antemireanu, care de altfel conduce efectiv revista, se întreabă „Unde-i eminenta critică ?", ce nu se mai dezvoltă în pas cu literatura, după polemica dintre Titu Maiorescu şi C. Dobrogeanu-Gherca. Iniţiatorii F.a. ar fi dorit să facă o revistă de ţinută modernă, la nivelul celor din străinătate. Într-o scurtă dare de seamă (nesemnată) despre folclor, se anticipează idei semănătoriste, atunci cînd se vorbeşte despre tendinţe cosmopolite, influenţe literare străine şi „pătimaşa politică", care „ne îndepărtează tot mai mult de popor, ne înstrăinează de limba şi literatura lui ... cea mai scumpă comoară naţională a noastră". F.a. publică versuri, proză, eseuri critice, poezii inedite de Traian Demetrescu (nr. 11/1898), precum şi alte texte, în cadrul rubricilor : „Muzicanţi celebri", „Cugetări", „Teatru, muzică, pictură", „Eseuri literare", „Revista revistelor". Semnează versuri : St. O. Iosif *(Mărgăritare*, nr. 1/1898), Panait Cerna *(Nocturnă*, nr. 4/1898), G. Murnu, Al. Gherghel, G. Ranetti, Maria Cuntan ; proză : I. A. Bassarabescu *(Simburele*, nr. 6/1898), Toma Florescu, I. Adam, E. Herovanu ; critică : Al. Antemireanu, G. Bogdan-Duică. St. O. Iosif traduce din lirica maghiară, G. Bogdan-Duică, fragmente din tragedia *Ch. Marlow* de E. von Wildenbruch. **F.a.** editează un număr comemorativ, cu prilejul împlinirii unui deceniu de la moartea lui M. Eminescu (15 iun. 1899), adresînd colaboratorilor îndemnul de a scrie amintiri despre marele poet. Urmează articolele : *Eminescu şi „Familia"*, *Eminescu în nemţeşte*, *Eminescu în ungureşte* şi un anunţ privind soarta manuscriselor poetului. Alţi colaboratori : D. Nanu, C. Sandu, Maria Cioban, Zaharia Bârsan, V. Podeanu.

(F. 29 × 40 cm ; B.A.R., P III 217)

Bibl. : Th. Virgolici, *„Floare albastră"*, în *România literară*, 1970, nr. 40.

FLOARE ALBASTRĂ. Revistă lunară pentru literatură. Apare la Iaşi (18 mai—oct. 1912, în total şase nr.). Programul revistei, compus în versuri de Spiru Luca, era dedicat *Poeţilor simboliştidecadenţi români*. F.a. publică poezia inedită a lui M. Eminescu [*Copilei cu ochi albaştri*] (nr. 3—4) şi versuri de E. Furtună, Demostene Botez *(Scnet*, nr. 5), Al. G. Doinaru, un fragment din piesa lui Lessing *Nathan înţeleptul* (traducător B. Nemţeanu), proză de C. Motaş. Alţi colaboratori : G. Popa, C. V. Stănescu, Ludovic Dauş, Mia Vlad.

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 3 638)

FLOAREA DARURILOR. Revistă sămănătoristă cu o largă deschidere spre literatura universală. Apare la Bucureşti, bilunar (1 ian. — 15 febr.), apoi săptămînal (1 apr. — 30 dec. 1907), sub îngrijirea lui N. Iorga. În concepţia lui N. Iorga, literatura trebuie să devină „un factor adevărat şi puternic" în mersul înainte al ţărilor româneşti. „Originalitatea şi conştiinţa românilor ar progresa, văzînd cum alte neamuri şi-au desluşit originalitatea şi conştiinţa lor prin literatură." Fiecare număr al F.d. cuprinde o parte de literatură universală (note biografice şi traduceri), alta de literatură română veche, literatură populară, literatură contemporană şi studii de istorie literară. Primul număr se deschide cu lirică italiană (Giosuè Carducci), franceză (Fr. Villon, tradus de Elena Farago, şi Ronsard, tradus de Gh. Orleanu), rusă (Lermontov). În continuare, sînt selectate texte de Byron, Lamartine, Baudelaire, Heine, Schiller, Rostand, Coppée, Verhaeren, Hugo, Shelley, Goethe, Carlyle, Eschil, Leopardi, Corneille, Cehov, Petöfi, Ovidiu, Virgiliu. Rubricile sînt intitulate : „Oameni şi cărţi", „Literatură populară". La rubrica „Literatură veche", se reproduc texte din Gh. Asachi, M. Kogălniceanu, G. Baronzi. Literatura originală contemporană (versuri şi proză) este reprezentată de V. Caraivan, Eugen Boureanul. În ultimul număr, N. Iorga face bilanţul publicaţiei care a urmărit să trezească interesul pentru literaturile mari ale lumii „să facă să se cunoască mai bine, numai în părţile ei adevărat frumoase, literatura poporului", să cheme „în amintire juvaere uitate prin sertarele încuiate ale vechii literaturi româneşti", să răspîndească, prin descrieri de călătorie şi chipuri, conştiinţa bogăţiei şi originalitatea naturii, artei, trecutului nostru întreg. Încetîndu-şi apariţia, F. d. trece în coloanele militante ale *Neamului românesc*, cu care se confundă, urmînd ca *Neamul românesc*, *politic şi literar* să oglindească de la „1 ianuar 1907 viaţa neamului în toată lărgimea ei."

(F. 16 × 24 cm; B.A.R., P I 1 823)

Bibl. : Doina Curticean, *„Floarea darurilor". 1507*, Indice bibliografic, 1972, B.C.U.C., multigrafiat ; M. Mociornita, *Literatura engleză în revista lui Nicolae Iorga „Floarea darurilor"*, în *A U I*, seria Limba şi literatura română, 1975, nr. 24.

FLOAREA DARURILOR. Revistă pentru popor. Apare la Piatra Neamţ, lunar (1 mart. 1931 - oct.-nov. 1932). De la nr. 2/1931, în urma unei scrisori a lui N. Iorga, îşi schimbă titlul în *Noua floare a darurilor*. Titlul revistei aminteşte de culegerea de maxime cu acest nume, asupra virtuţilor şi patimilor omeneşti, extrase din vechi autori greci şi romani şi din literatura religioasă, culegere descoperită în 1620, împreună cu *Alexandria* şi *Rojdanicul*. Revista, condusă de C. Matase, are un pronunţat caracter de popularizare a cunoştinţelor în popor.

(F. 24 × 32 cm; B.A.R., P II 12 190)

FLOAREA DE FOC. Apare la Bucureşti, săptămînal (6 ian. — 19 mart. 1932 ; 25 mart. — 30 apr. 1933 ; 25 ian. — 2 iul. 1936). Dir. : Sandu Tudor. Colaborează cu versuri : Octav Şuluţiu, Ilarie Dobridor, Eugen Ionescu, Al. Robot, Sandu Tudor, Dan Petraşincu, Horia Stamatu, Cristian Sîrbu ; cu proză : Al. Sahia *(Ouăle*, nr. 1/1932) ; cu eseuri : Alfons Adania *(Anul literar*, nr. 1/1932), Eugen Ionescu *(T. Arghezi*, nr. 2—3/1932), Ovidiu Papadima *(Bacovia*, nr. 3/1932). F. de f. este o revistă polemică. Al. Sahia semnează articolul *Răspuns tovarăşului Panait Istrati* (nr. 4/1932). Camil Petrescu, în articolul *Ad rem* (nr. 4/1932), îi răspunde lui Şerban Cioculescu în legătură cu un foileton din *Vremea* * (1928—1944), referitor

GAZETA DE MOLDAVIA. Apare la Iași, bisăptămînal (9 ian. 1850 — 24 nov. 1858), în continuarea *Albinei românești* *. Red.: Gh. Asachi. Editează suplimentul *Noua Albină română* **. Asachi își propune să publice, în limba română și franceză, știri politice „din afară", știri „din năuntru" și un „foileton" în limba română, destinat creației originale: „din istorie, documentele țării, articole de arheologie, agronomie, economie politică, literatură română, în versuri și proză, precum și învățături dietetice, de o societate de doctori moldo-români". Predomină anunțurile oficiale ale guvernului, articole politice, știri, note bibliografice, informații comerciale. În foileton (nr. 1—20/1850), apare, fără semnătură, romanul *Tainele inimii* (neterminat) al lui M. Kogălniceanu. Alți colaboratori: A. Russo, I. Ianov, Ph. Chasles, C. Negruzzi. Vezi și PATRIA * (1858—1859)

(F. 27 × 42 cm; B.A.R., P III, IV 50)

GAZETA DE TRANSILVANIA. Primul ziar politic și cultural al românilor din Transilvania. Apare la Brașov, săptămînal (12 mart. 1838 — 30 dec. 1842; 2 iul. 1858 — 30 dec. 1860; 13 oct. 1918 —1 ian. 1945), bisăptămînal (4 ian. 1843—17 mart. 1849; 1 dec. 1849 — 1 iul. 1858; 7 ian. 1861—30 dec. 1879), de trei ori pe săptămînă (1 ian. 1880—1 apr. 1884), zilnic (4 apr. 1884 — 26 sept. 1917). Red.: Gh. Barițiu (1838—1850), Iacob Mureșianu (1850—1877), Aureliu Mureșianu (1878—1910), Gregoriu Maior (1890—1900), Traian H. Pop (1901—1907), Victor Branișteanu (1907—1937), Ion Brotea (1938—1939), Gavril Pop (1940—1941), Ion Colan (1941—1945). De la 3 ian. 1849, apare cu titlul *Gazeta transilvană*, iar de la 1 dec. 1849, *Gazeta Transilvaniei*. Editează suplimentele: *Foaie literară* * (1838), *Foișoara pentru răspîndirea cunoștințelor folositoare și a iubirii de carte* ** și *Foaie pentru minte, inimă și literatură**. În 1849, în locul **G. de. T.** și al *Foii pentru minte, inimă și literatură*, suspendate, apare *Expatriatul**. Ziar cu îndelungată apariție — peste o sută de ani — **G. de. T.** se situează de la început pe poziții democratice și luministe, de apărare a intereselor naționale și sociale ale românilor din Transilvania. În articolul-program al primului număr, Gh. Barițiu subliniază, ca și Ion Heliade-Rădulescu în *Curierul românesc* * și Gh. Asachi în *Albina românească* *, importanța unui ziar în viața socială și culturală a poporului: „Lățirea științelor și a cunoștințelor, împărtășirea ideilor la toate clasele de oameni, atragă astăzi toate națiile, toate stăpînirile cele înțelepte și părintești; mijloacele la acestea sînt cărțile, literatura, scrierile periodice lățite și propovăduite la toți." O foaie politică în limba națională a românilor, spune Barițiu, aduce mari foloase, căci „renașterea unei nații pe o cale mai ușoară și mai scurtă nu este astfel cu putință decît prin însuși lucrarea și îmbogățirea literaturii sale". Două erau mijloacele pentru cultivarea limbii și dezvoltarea creației literare: traducerile din alte literaturi și culegerea folclorului. În perioada pregătirii revoluției de la 1848, ziarul militează pentru recunoașterea egalității în drepturi a românilor din Transilvania cu celelalte naționalități, pentru înlăturarea privilegiilor feudale și pentru unirea românilor într-un singur stat. Datorită atitudinii ferme a lui Barițiu, exprimată într-o serie de articole despre revoluția de la 1848 și despre rolul lui Avram Iancu în revoluție, **G.de.T.** este suspendată în martie 1849. În februarie 1850, redactorul refuză să dea o declarație prin care să-și retragă afirmațiile despre revoluția de la 1848, făcute în unele articole și corespondențe. Conducerea ziarului este luată de Iacob Mureșianu, care temperează tonul articolelor. Rubricile **G. de T.** se intitulează în 1852: „Monarhia austriacă", „Depeși telegrafice", „Țara românească", „Moldova", „Cronică străină" și „Foiletonul". Din *Zimbrul**, se reproduce în foiletonul **G. de T.** comedia lui V. Alecsandri *O nuntă țărănească* (nr. 35/1852 ș.u.). Partea literară este mai redusă în anii următori. Principalii colaboratori ai **G.de.T.** au fost amintiți de însuși Barițiu: Andrei Mureșanu, Timotei Cipariu, Ion Maiorescu, Damaschin Bojîncă, Al. Papiu-Ilarian, August Treboniu Laurian, I. Heliade-Rădulescu, C. Negruzzi, I. Slavici, Ion Pop-Reteganul, G. Bogdan-Duică. După 1900, ziarul are un caracter preponderent informativ, pe care și-l va păstra și în perioada interbelică. Între anii 1940 și 1945, foiletonul **G. de T.** conține versuri semnate de: Ioan Al. Bran-Lemeny, Teodor Mureșanu, Lucian Valea, Ecaterina Pitiș, G. St. Cazacu; articole de: I. Breazu, V. Netea, N. Georgescu-Tistu, St. Manciulea, N. Albu, I. Lupaș; recenzii de: Octav Șuluțiu. Alți colaboratori: V. Spiridonică, V. Steriopol, Eugen Hulea, Emanoil Bucuța, A. P. Bănuț.

(F. 25×37 cm, 35×51 cm; B.A.R., P I, IV 51)

Bibl.: ** * * 130 de ani de la apariția „Gazetei de Transilvania"*. Sub redacția lui Mircea Băleanu, 1969; George Em. Marica, *130 de ani de la apariția „Gazetei de Transilvania" (1838 — 1968)*, în *Tribuna*, 1970, nr. 51; V. V. Grecu, *Lupta „Gazetei de Transilvania" pentru drepturile limbii române*, în *Studii de istorie a lingvisticii românești*, 1979.

GAZETA DE VEST. Organ de afirmare națională. Apare la Oradea, zilnic (15 iul. 1929 — 31 iul. 1940). Dir.: George A. Petre. De la 1 apr. 1936, apare cu titlul *Noua gazetă de vest* Conține, în afara articolelor de fond, reportaje, eseuri, versuri și recenzii. În 1936, are o pagină de „Cultură, artă, teatru". Semnează articole de fond: G. A. Petre, A. Barna, Teodor Neș; versuri: G. A. Petre, Nicolae D. Herlea, C. Daicoviciu, Petre Damaschin, Zaharia Stancu *(Scrisoare de cîmp*, nr. 1143/1934; *Iubire nouă*, nr. 1149/1934), Aurel Popovici, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu *(Necunoscut*, nr. 1153/1934), Al. T. Stamatiad; eseuri: T. Neș *(Eminescu și Bihorul*, nr. 1228/1934). O „Cronică muzicală" îi aparține lui Octav Șuluțiu. În anii 1938—1940, ziarul își lărgește aria preocupărilor literare și culturale. La rubrica „Cultură, artă, literatură", colaborează Carol Drimer *(O polemică istorică — polemica lui Xenopol cu Rössler*, nr. 497/1938), Costin Murgescu, cu articole despre agricultură și industrie națională (nr. 502/1938 ș.u.) și cu interviuri pe tema *Provincia în cadrul culturii române*, primul fiind cu Camil Petrescu (nr. 536/1938), susțin rolul presei din provincie; cu Eugen Cealic, directorul revistei *Pămîntul**, care consideră exodul spre București „o permanentă trădare", iar presa de provincie, „un fapt de cultură"; cu Mircea Streinul (nr. 545/1938) ș.a. Este prezentată revista *Țara viișurilor noastre** (nr. 498/1938). G. A. Petre semnează articolul *D. Iov, 30 de ani de activitate* (nr. 569/1938), G. Sfîrlea: *N. Milcu* (nr. 701/1938), *St. O. Iosif* (nr. 601/1938), Iosif Naghiu: *O. Goga, profesor la Universitatea din Cluj* (nr. 1141/1940), G. Bulgăr: *Perspective în scrisul actual* (nr. 1231/1940). Alți colaboratori: Augustin Cosma, A. Crăciun, St. Munteanu, Sever Stoica, Gh. Tulbure, Ilie Dăianu, M. G. Samarineanu.

(F. 28 × 41 cm, 32 × 48 cm; B.A.R., III 9 388)

GAZETA FESTIVĂ A CĂRȚII. Număr special apărut cu prilejul organizării „Săptămînii Cărții". Apare la București (12 mai 1935). Colaborează: T. Arghezi, Cicerone Theodorescu, I. Petrovici, S. Mehedinți, Mircea Ștefănescu, Demostene Botez, Cezar Petrescu, M. Sevastos, Al. Rosetti, Radu Boureanu, I. Peltz.

(F. 41 × 54 cm; B.A.R., P IV 43 949)

GAZETA ILUSTRATĂ. Apare la București, săptămînal (seria I: 17 dec. 1911 — 13 aug. 1916; seria a II-a: 12 apr. — 15 iul. 1922). Delegatul comitetului: M. E. Popamihalopol. Motivînd necesitatea unui ziar ilustrat la îndemîna publicului larg, care să-i informeze pe cititori asupra tuturor evenimentelor, **G. I.** cuprinde, într-o excelentă prezentare grafică, pe lîngă articole politice, versuri, proză și traduceri din literatura universală. La rubrica „Academicienii noștri", apar note biografice despre I. C. Negruzzi, D. A. Sturdza, I. Bianu, Ion Bogdan, Al. Philippide ș.a. Colaborează cu versuri: I. Gr. Perieteanu; cu proză: Lia Hîrsu, Maria Th. Ionescu; apar traduceri din Hérédia *(Moartea vulturului*, nr. 39/1912), articole despre *Centenarul nașterii lui R. Wagner* (nr.26/1913), despre încetarea din viață a lui *I. L. Caragiale* (nr. 27/1912), *Centenarul nașterii lui Verdi* (nr. 43/1913), *Un doliu al neamului: moartea lui Vlaicu* (nr. 39/1913), *Un stîlp al neamului: T. Maiorescu* (nr. 50/1913). Între ilustrațiile cu caracter literar și istoric, menționăm: *Retragerea lui Hare din învățămînt* (nr. 1/1911), *Jubileul „Adevărului"* (nr. 2/1911), *Victoria pompierilor din Dealul Spirei* (nr. 14/1912), *Catastrofa vaporului Titanic* (nr. 18/1912), *Statuia lui Al. I. Cuza din Iași* (nr. 25/1912), *Punerea pietrei fundamentale a Muzeului Național din București* (nr. 28/1912). Începînd cu nr. din 22 mart. 1919, **G. I.** publică un supliment conținînd textul romanului *Raffles sau Borfașul din lumea mare*. Alți colaboratori: V. Scinteie, D. Karnabatt, G. Caliga.

(F. 24 × 32 cm; B.A.R., P II 3 159)

GAZETA ILUSTRATĂ. Literară, politică, economică, socială. Apare lunar, la Cluj (oct. 1932 — mart.-apr. 1940) și Sibiu (iul. — aug. 1941). Dir.: Petru Borteș. **G. I.** își propune „să prezinte, în nenumărate imagini, bogăția de port, de obiceiuri și datini ale poporului român, evenimente și actualități din țară și străinătate". Predomină ilustrațiile reprezentînd activitatea politică, reclame comerciale, informații diverse. I. Agârbiceanu semnează, în nr. 2/1932 și 1—2/1941, articole referitoare la profilul **G. I.** Revista, arată Agârbiceanu, a urmărit să înfățișeze realitățile românești: muzee, pinacoteci, biblioteci, teatre, universități și viața școlară în general. Mai colaborează: Teofil Bugnariu (despre T. V. Păcățianu, C. Daicoviciu (despre Sarmizegetusa, nr. 2/1933), I. Martalogu *(Pentru industrializarea țării*, nr. 5/1933), Victor Lazăr *(Septimiu Albini. 1861-1919*, nr. 4—5/1938), Olimpiu Boitoș *(Periodice ardelene în răstimp de o sută de ani*, nr. 6—7/1938 ș.u.), Ion Breazu *(3/15 mai 1848, văzut de G. Sion, Alecu Russo și N. Bălcescu*, nr. 5/1933; *I. Agârbiceanu*, nr. 3—4/1933, *Sfîrșitul lui Iosif*, nr. 9/1933). Semnează versuri: C. S. Anderco; proză: I. Agârbiceanu. V. Beneș prezintă colecția „G. Sion" a Bibliotecii Universitare din Cluj (nr. 3—4/1934 ș.u.). **G. I.** publică articolul *Centenarul Vissarion Roman. 1833—1933* (nr. 6/1933) și două necrologuri: *Teodor Mihali, ultimul memorandist* (nr. 1/1934) și *Gh. Bogdan Duică* (nr. 8—9/1934). Alți colaboratori: Șt. Bezdechi, Alex. Borza, I. Crăciun, V. Copilu-Cheatră, Ion Gherghel, Șt. Meteș, George Sbîrcea.

(F. 22 × 33 cm; B.A.R., P II 12 692)

GAZETA LITERARĂ. Apare la București, săptămînal (31 ian. — 2 febr. 1929, în total două nr.). Dir.: Liviu Rebreanu; red.: Mircea Damian. Se publică o anchetă privind oportunitatea includerii în programele școlare a studierii literaturii contemporane (operele lui T. Arghezi, M. Sadoveanu, L. Rebreanu), interviuri cu I. Minulescu și Tiću Archip, un fragment din *Romanul lui Mirel* de A. Holban, o masă rotundă cu tema *Moralitatea în artă*, la care participă E. Lovinescu, M. Dragomirescu, Perpessicius, N. Davidescu, Cezar Petrescu, Ion Barbu, V. Voiculescu, Camil Petrescu. „Cronica teatrală" este semnată de Pompiliu Constantinescu. Alți colaboratori: Emanoil Bucuța, G. M. Zamfirescu, F. Aderca, Mircea Damian, Cicerone Theodorescu.

(F. 40 × 56 cm; B.A.R., P IV 43 776)

Bibl.: I. Hangiu, *O revistă consacrată problemelor literaturii și școlii sub direcția lui Liviu Rebreanu*, în *L L*, 1972, vol. I.